

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 31 · 13. desember
Sesjonen 2018–2019

Møte torsdag den 13. desember 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 31):

1. Redegjørelse av utenriksministeren om FNs migrasjonsplattform
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) – unntatt Del III Spesielle tema, Utredning om Traktaten om forbud mot kjernevåpen (Forbudstraktaten) og kapitler under Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)
(Innst. 7 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Svalbardbudsjettet 2019
(Innst. 17 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Forsvarsdepartementet
(Innst. 112 S (2018–2019), jf. Prop. 16 S (2018–2019))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Prop. 27 S (2018–2019) om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Utenriksdepartementet, og Prop. 28 S (2018–2019), kap. 480, om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet
(Innst. 113 S (2018–2019), jf. Prop. 27 S (2018–2019) og Prop. 28 S (2018–2019), kap. 480)
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Nærings- og fiskeri-departementet (rammeområde 7)
(Innst. 15 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Arbeids- og sosialdepartementet
(Innst. 92 S (2018–2019), jf. Prop. 19 S (2018–2019))
8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Regulering av pensjoner i 2018 og pensjonisters inntektsforhold
(Innst. 95 S (2018–2019), jf. Meld. St. 5 (2018–2019))
9. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski og Arne Nævra om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget, for å vise landets eldre den respekten de fortjener
(Innst. 98 S (2018–2019), jf. Dokument 8:233 S (2017–2018))
10. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten)
(Innst. 115 L (2018–2019), jf. Prop. 34 L (2018–2019))
11. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant**Åge Hovengen***Presidenten:** Ærede medrepresentanter.

Den 19. oktober 2018 døde tidligere stortingsrepresentant Åge Hovengen fra Brandbu og Vestre Slidre i Oppland, 90 år gammel.

Han representerte Arbeiderpartiet og Oppland i fire perioder – først i tre år fra 1973 som fast møtende vara, så som fast representant fra 1977 til 1989.

I løpet av denne tiden var han bl.a. medlem av landbrukskomiteen, sosialkomiteen og justiskomiteen.

Komitévervene gjenspeilet hans engasjement og hjertesaker: småbrukernes kår og situasjonen for dem som satt nederst ved bordet i vårt samfunn.

Åge Hovengen vokste opp på Brandbu, utdannet seg til bilmekaniker og verksmester. Han var maskinist i utenriksfart, jobbet på anlegg i Canada og drev eget bilverksted på Toten, før han i 1955 flyttet til Lomen i Vestre Slidre og ble småbruker. Han fant utløp for sitt samfunnsengasjement i Arbeiderpartiet, og gikk inn i lokalpolitikken.

Fra han var 30 år gammel og fikk sitt første offentlige verv som medlem av den lokale viltneimnda i 1957, til han gikk ut av kontrollkomiteen i Vestre Slidre i 1998, er det en periode på 41 år. Men han ga seg ikke med dette.

Engasjementet og omtanken for småkårsfolk var livslangt. Han lente seg aldri tilbake.

De mange æresbevisningene som ble Åge Hovengen til del, vitner om hvem han var: Frelsesarmeens ærespris Fyrtårnet, Kongens fortjenstmedalje i gull og årets solidaritetspris fra Landsforeningen Rettferd for Taperne.

Da han i 2002 ble tildelt Fritt Ords honnørpris, var det for «sitt dype og mangeårige engasjement for småkårsfolk og mennesker på kant med samfunnet».

Da Stortinget på slutten av 1980-tallet bevilget seg det Åge Hovengen mente var en raus lønnsøkning for sine, sammenlignet med det som på denne tiden ble småbrukere og vanlige folk til del, protesterte han.

Mellomlegget mellom det han mente han trengte, og det han fikk utbetalt som stortingsrepresentant, ble starten på et fond til støtte for småbrukere som kommer i rettstvister. «Fondet hass Åge», som det kalles i Norsk

Bonde- og Småbrukarlag, eksisterer fortsatt. Det har vært til hjelp for en rekke småbrukere og bidratt til at tre jordsaker er blitt ført for Høyesterett.

Det er en av våre folkekjære politikere som nå har gått bort.

Hans store hjerte og glødende engasjement for dem som trenger politikk aller mest, skal likevel leve videre som inspirasjon for oss andre.

Vi lyser fred over Åge Hovengens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag, Kristian Torve, tar nå sete.

Fra Høyres stortingsgruppe foreligger meddelelse om at de innvilgede permisjoner for representantene Stefan Heggelund, Liv Kari Eskeland og Renate Sølversen i tiden 10.–14. desember endres til å gjelde i tiden 10.–13. desember.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hanne Dyveke Søttar fra og med 13. desember og inntil videre
- fra representanten Bjørnar Moxnes om omsorgspermisjon torsdag 13. desember
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Jette F. Christensen i dagene 14. og 15. desember

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hordaland fylke: Linda Monsen Merkesdal
For Nordland fylke: Grethe Andersen
For Oslo: Seher Aydar

Presidenten: Seher Aydar er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag går ut over kl. 16.

Sak nr. 1 [10:05:34]

Redegjørelse av utenriksministeren om FNs migrasjonsplattform (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:05:57]:
Hver generasjon står overfor utfordringer som er unike, der tidligere tiders løsninger ikke strekker til. For vår generasjon er en av disse migrasjon, som er en av vår

tids globale megatrender – en utfordring som i tillegg til nasjonal politikk også må håndteres gjennom et godt samarbeid mellom stater, siden nasjonalstaten i mange situasjoner vil komme til kort.

Trygg, ordnet og regulær migrasjon bør være et felles mål – på samme måte som vi må jobbe sammen mot menneskehandel, menneskesmugling, ukontrollert og irregulær innvandring og brudd på menneskerettighetene. Dette er ingen motsetning til å kontrollere sitt eget territorium og hvem som får adgang til det. Det er selvsagt ethvert lands naturlige behov og rettighet. Men nasjonal kontroll alene vil ikke håndtere migrasjonsutfordringene. Vi trenger nye verktøy og nye måter å samarbeide på. Norge er et land som ivaretar våre nasjonale interesser også gjennom å bidra til å finne felles løsninger på felles utfordringer og nye tiltak for å løse nye problemer.

Stortinget har flere ganger de siste årene diskutert hvordan vi kan møte migrasjonsutfordringene, nasjonalt og internasjonalt. I både fjorårets og årets budsjettproposisjon fra Justis- og beredskapsdepartementet er det redegjort for de sentrale posisjonene som regjeringa vil legge til grunn i dette arbeidet, deriblant at regjeringa vil arbeide for å bevare det eksisterende handlingsrommet, men også for at andre land etterlever eksisterende forpliktelser.

Som jeg opplyste om i min utenrikspolitiske redegjørelse til Stortinget tidligere i år, har Norge deltatt aktivt i FN-forhandlingene i Genève og New York som ledet fram til en global plattform for migrasjon – FNs migrasjonsplattform. I dette arbeidet har vi lagt til grunn de prinsipper som vi tidligere har redegjort for overfor Stortinget. Denne plattformen er ett av flere viktige verktøy som kan bidra til å bedre samarbeidet om migrasjon, og vi tror at samarbeid er helt nødvendig. Bare på den måten kan vi finne gode løsninger. Som partiene i Stortinget var opptatt av i forbindelse med migrasjonskrisen i 2015/2016: Mer internasjonalt samarbeid var nødvendig. Det er det vi bidrar til gjennom tilslutningen til den globale migrasjonsplattformen.

Den internasjonale organisasjonen for migrasjon, IOM, anslår at det er 258 millioner internasjonale migranter i verden i dag. Det store flertallet av disse har reist helt lovlig, har oppholdstillatelse og skaper ikke utfordringer for vertslandene. Migranter er en sammensatt kategori. Det kan være migrantarbeidere eller internasjonale studenter. Nordmenn som jobber noen år i utlandet, og norske borgere som har valgt å tilbringe pensjonistlivet i Spania eller Thailand, hører også til her. Vi ønsker ikke at det skal legges hindringer i veien for dem.

Norges holdning er at norsk lovgivning og tilhørende ordninger fungerer godt, og at den globale plattformen ikke gir grunnlag for å endre det norske regelverket. Vi anser derfor at målet om å bedre tilgjengelig

heten og fleksibiliteten for regulær migrasjon ikke kan tolkes som en forpliktelse til å utvide norsk lovgivning eller praksis når det gjelder arbeidsmigrasjon, utdanningsmuligheter og familieinnvandring, ettersom norsk rett allerede er i samsvar med folkeretten.

Internasjonale migranter støter ofte på utfordringer. Mange migrantarbeidere fra Filippinene, Bangladesh og Nepal forteller om juks med kontrakter og arbeidslivskriminalitet i vertslandene. Noen hushjelper i Midtøsten blir fratatt sine identitetspapirer og tvunget til å arbeide uten kontrakter som regulerer arbeidstid og lønn. Migrantarbeidere blir ofte utsatt for menneskerettighetsbrudd. Opprinnelseslandene ønsker løsninger på dette gjennom internasjonalt normgivende og praktisk samarbeid.

Her i Europa merkes utfordringene knyttet til migrasjon spesielt ved økte ankomster over Middelhavet og Egeerhavet. De fleste migranter som kommer til Europa gjennom den ruten, krysser grenser uten tillatelse, som regel ved hjelp av menneskesmuglere. Mange oppholder seg i Europa uten lovlig oppholdstillatelse. Irregulær migrasjon er et stort og voksende problem globalt, men også for Norge. Det er noe vi ønsker løsninger på.

Både opprinnelsesland og mottakerland for migranter har behov for å bedre migrasjonshåndteringen. Vi har felles interesse av at menneskerettighetene blir fulgt, at ingen blir utsatt for slavearbeid, at barns og kvinners rettigheter blir respektert, og at arbeidstakeres rettigheter blir overholdt. Vi har felles interesse av at migranter ikke dør i ørkenen eller drukner i havet på en farlig ferd mot Europa.

FNs migrasjonsplattform er resultatet av en lang prosess som avsluttes i New York neste uke. Mandag og tirsdag denne uken ble det arrangert en konferanse i Marokko, der et stort flertall av FNs medlemsland var til stede og ga sin tilslutning. Det er riktig, som mange har påpekt, at et mindre antall land har valgt å stå utenfor dette samarbeidet. USA har ikke deltatt i forhandlingene, og Ungarn trakk seg etter siste forhandlingsrunde i juli. Australia, Chile og Israel og EU-landene Ungarn, Østerrike, Polen, Bulgaria, Latvia, Slovakia og Tsjekkia har valgt ikke å delta. Sveits og Italia avventer politisk beslutning.

Regjeringa har vært delt i synet på om Norge bør tilslutte seg den endelige teksten i FNs migrasjonsplattform. Fremskrittspartiet har de siste ukene argumentert for hvorfor de ikke ønsker norsk tilslutning. Høyre og Venstre mener på sin side at plattformen gir et felles utgangspunkt for det politiske arbeidet med å håndtere migrasjonen bedre, slik at vi kan få irregulær migrasjon under kontroll.

Når Norge nå slutter seg til plattformen, er det en samlet regjering som er opptatt av at den brukes for å fremme norske interesser, som rask retur og samarbeid.

Jeg vil i dag redegjøre for hvorfor Høyre og Venstre mener denne plattformen er viktig for Norge, og hvordan norsk politikk og norske posisjoner har kommet til uttrykk i den endelige plattformen.

I 2015 opplevde Europa en migrasjonskrise. Over én million flyktninger og migranter kom over Middelhavet. Ser man bort fra flyktningene fra Syria, hadde mange ikke beskyttelsesbehov. De var migranter som søkte en bedre framtid i Europa, de hadde ikke oppholdstillatelse og var ofte uten identitetspapirer.

Heller ikke Norge var uberørt. Vi registrerte på den tida en sterk økning i antallet asylankomster, og situasjonen på Storskog var i noen måneder svært utfordrende. Dette ble sett på som et forvarsel om det som kan komme i en ikke så fjern framtid.

Det la grunnen for at også mange mottakerland inn så nødvendigheten av et bedre samarbeid med opprinnelseslandene for å møte utfordringene som følger av irregulær migrasjon. Siden arbeidet med å utforme en global migrasjonsplattform begynte, er antallet irregulære ankomster over Middelhavet redusert med 95 pst. Det skyldes en koordinert europeisk innsats for å få kontroll med migrasjonsstrømmene. Norge har bidratt til denne innsatsen.

Men selv om situasjonen oppleves som mindre akutt, må vi ikke glemme at ankomstene fortsatt er store, og at migrasjonspresset mot Europa vil stige igjen. Afrikas befolkning vokser raskt og vil være fordoblet innen 2050. Mange regioner i verden har en svært ung befolkning, og noen steder er majoriteten av befolkningen under 30 år. Unge befolkninger vil søke arbeid og framtidsutsikter, også gjennom migrasjon.

Samtidig vil klimaendringer, ifølge Verdensbanken, kunne medføre at 140 millioner mennesker vil flytte på seg fram mot 2050. De fleste vil forbli internt fordrevne eller migrere til land i eget nærområde, men mange vil også kunne søke mot Europa. Dette kommer altså i tillegg til flyktningstrømmer som følge av krig, konflikt og forfølgelse, som vi også må forvente i framtida.

Det er i Norges og alle europeiske lands interesse å støtte opp om en global politisk forståelse om migrasjon.

Arbeidet med å få på plass en felles, global samarbeidsmodell for å håndtere migrasjonsutfordringene startet i 2015. 193 land sluttet seg til New York-erklæringen, som tok til orde for å forhandle fram en migrasjonsplattform mellom landene, og en flyktningplattform som skulle utvikles innenfor FN-systemet. Da hadde det i mange år vært regnet som nærmest umulig å få en felles forståelse i FN på dette området. Interessesmotsetningene mellom opprinnelsesland og mottakerland ble oppfattet som nesten uoverkommelige.

Norge hadde en aktiv rolle i forhandlingene. Fordi 27 EU-land – minus Ungarn – forhandlet med én stemme

og USA ikke deltok, var det få andre mottakerland som tok ordet, og Norge ble en tydelig europeisk stemme.

Norge markerte seg med defensive posisjoner, som krav om aksept for at statene fastsetter sin egen innvandringspolitikk, et klart skille mellom regulær og irregulær migrasjon, understreking av betydningen av samarbeid om retur til hjemlandet av personer uten lovlig opphold, at frihetsberøvelse av utenlandske borgere kan være et nødvendig virkemiddel for å håndheve innvandringspolitikken, om pressefrihet og ved å avvise krav om å utvide adgangen til utførsel av velferdsytelser.

Norge markerte seg også med offensive posisjoner, som at menneskerettighetene må danne grunnlaget for plattformen, framheving av at ILO-agendaen for «anstendig arbeid» og andre bindende ILO-konvensjoner må stå sentralt i arbeidsmigrasjon, anerkjennelse av klima- eller naturkatastrofefordrevnes spesielle situasjon, anerkjennelse av sårbare migranternes behov, og at prinsippet om «non-refoulement» gjelder.

FNs migrasjonsplattform er ikke en internasjonal avtale, konvensjon eller traktat og er ikke juridisk bindende. Den får ikke juridiske konsekvenser for norsk innvandringspolitikk eller andre regler som bestemmes av storting og regjering. Plattformen blir et viktig politisk referansedokument, men det er opp til hvert enkelt land hvordan man følger opp på nasjonalt nivå. Plattformen vil heller ikke i seg selv etablere folkerettslig sedvanerett.

Det kalles en plattform fordi det først og fremst er et fundament og utgangspunkt for framtidig samarbeid på områder som berører migrasjon. Det er i vår interesse å få kontroll med den irregulære migrasjonen. Vi må sikre at migrasjonen foregår under ordentlige forhold og følger nasjonale lover og regler, ikke bare migrasjon til Norge, men migrasjon globalt.

Plattformen inneholder 23 politiske målsettinger, med underpunkter i form av ikke-forpliktende forslag. Fem av dem handler om tiltak for å bekjempe irregulær migrasjon, herunder ukontrollert og irregulær innvandring. Det gjelder tiltak mot menneskesmugling, tiltak mot menneskehandel, styrket grensekontroll og tiltak for å imøtegå de grunnleggende årsakene til irregulær migrasjon.

Dette er eksempler på områder hvor Norge oppfyller internasjonale forpliktelser, hvor andre stater ikke overholder sine og dermed bidrar til en svakere migrasjonshåndtering mellom land. Det har vært viktig for Norge og andre europeiske land at disse områdene nevnes eksplisitt.

Det var for oss et helt sentralt krav til plattformen at den skulle fastslå staters plikt til å samarbeide om tilbaketakelse av egne borgere. Det er et problem at flere opprinnelsesland fortsatt nekter å bistå ved retur av personer uten beskyttelsesbehov som motsetter seg å reise

tilbake. Noen stater nekter å slippe dem inn i sitt eget land når de blir eskortert til grensen av norsk politi, med henvisning til at returen ikke er frivillig.

Plattformen aksepterer at landene noen ganger må bruke tvangsmidler for å kontrollere migrasjonen. Fra norsk side legges det til grunn at frihetsberøvelse for migranter, også mindreårige, kan være nødvendig i noen tilfeller, men da som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Når land nekter å utstede reisedokumenter og nekter å samarbeide om å ta tilbake egne borgere som mangler oppholdstillatelse i et annet land, bryter de, etter norsk oppfatning, sine folkerettslige forpliktelser. Det må være helt klart.

Samtidig opplever vi at slike situasjoner er vanskelige å håndtere gjennom et rent bilateralt samarbeid. Det hjelper at vi samarbeider med EU, men vi vil være tjent med en bredere global forståelse og aksept for problematikken. Plattformen har fått en egen målsetting om retursamarbeid, noe som i stor grad styrker vårt arbeid bilateralt for mer effektive returordninger, og det styrker innsatsen globalt på dette området.

For regjeringa har det vært helt avgjørende under forhandlingene at plattformen ikke sår noen som helst tvil om at enhver stat selv bestemmer hvem som skal få adgang til statens territorium, for hvor lang tid og under hvilke forutsetninger. Dette suverenitetsprinsippet har vi hevdet med styrke i forhandlingene, sammen med EU og andre mottakerland.

Dessuten var det avgjørende for oss at plattformen, selv om den ikke er juridisk bindende, er på linje med gjeldende norsk politikk på utlendings- og innvandringsområdet.

Plattformen bygger på de universelle menneskerettighetene. De gjelder også for migranter. Dette er en viktig påminnelse i år, når vi markerer at det er 70 år siden menneskerettighetserklæringen ble vedtatt. Det er rettigheter som Norge lever opp til, og som vi jobber for å fremme og sikre internasjonalt. Plattformen etablerer ingen nye rettslige kategorier og ingen menneskerett til å migrere. Det handler altså om både justispolitiske, utenrikspolitiske og utviklingspolitiske virkemidler.

Når vi er med på å forbedre levekårene, oppfylle FNs bærekraftsmål og fremme menneskerettigheter i opprinnelses- og transittlandene, støtter vi en utvikling som gir alternativer til irregulær migrasjon.

Den endelige teksten ligger innenfor de målsettingene som Norge har forhandlet ut fra. Våre viktigste krav er oppfylt. Samtidig er det ikke tvil om at dette er et kompromiss som skal ivareta interessene til mange land. Da er det ikke til å unngå at man ender opp med formuleringer som vi fra norsk side ville ha formulert annerledes. Det er slik FN fungerer. Multilateralt samarbeid handler om å ta små skritt i riktig retning. For å skape samarbeid

må man starte med å etablere en felles forståelse av hva problemene er, og hva man skal samarbeide om.

Ett eksempel, som også har fått oppmerksomhet i norske medier, er formuleringen i plattformen om medias rapportering om migrasjon. Denne reagerte også Norge på i forhandlingene. Å få setningen ut av teksten lot seg ikke gjøre. Derfor var Norge blant landene som i forhandlingene krevde at full pressefrihet slås fast. Det er en selvfølge at media dekker alle sider av migrasjon, også de negative. Ytringsfrihet og frie medier er grunnleggende for demokratiet.

Under avslutningsmøtet i Marokko 10. og 11. desember holdt vi et innlegg der vi redegjorde for hvilken fortolkning Norge vil legge til grunn på avgjørende punkter. Dette vil vi følge opp med en stemmeforklaring under selve avstemningen i FNs generalforsamling 19. desember. Dette er en helt alminnelig framgangsmåte for å sikre at man ikke blir stilt til ansvar for en annen fortolkning enn den man selv har lagt til grunn.

I stemmeforklaringen vil jeg kort framheve åtte punkter:

1. at migrasjonsplattformen ikke er rettslig bindende, og ikke i seg selv vil danne grunnlag for folkerettslig sedvanerett
2. at statene har en suveren rett til å regulere egen innvandring
3. at alle migranter har visse fundamentale menneskerettigheter, men at plattformen ikke etablerer noen nye juridiske kategorier eller en menneskerett til å migrere
4. at målet om å bedre tilgjengeligheten og fleksibiliteten for regulær migrasjon ikke kan forstås som en plikt til ytterligere liberalisering
5. at frihetsberøvelse av utenlandske borgere kan være nødvendig i noen tilfeller, også når det gjelder mindreårige, men da som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom
6. at Norge forutsetter at alle stater etter folkeretten har plikt til å ta tilbake egne borgere, enten de returnerer frivillig eller ikke
7. at migrasjonsplattformen ikke kan forstås slik at den krever en revisjon av adgangen til å eksportere norske velferdsytelser
8. at migrasjonsplattformen anerkjenner viktigheten av fri presse, og at det ikke er noe i plattformen som legger begrensninger på en fri og faktabasert rapportering om migrasjon

Noen land har fryktet å miste kontroll over sin egen innvandringspolitikk. Nasjonal suverenitet over våre grenser er selvfølgelig helt avgjørende også for Norge. Vi skal selv fastsette vår innvandringspolitikk. Det er vi som avgjør hvem som får adgang til Norge, for hvilket formål og for hvor lang tid.

Vi har studert FNs migrasjonsplattform grundig. Det er ingenting i denne plattformen som svekker vår nasjonale suverenitet. Det er ingen rettslig forpliktelse i denne plattformen som forplikter oss til å liberalisere vår innvandringspolitikk. Det er ingen rettslige forpliktelser i denne plattformen om å endre norsk regelverk.

Jeg mener at de landene som stiller seg utenfor, bidrar til det motsatte av å sikre kontroll. Ved å stille seg utenfor svekker de dette viktige rammeverket for internasjonalt samarbeid på migrasjonsområdet. Mindre samarbeid gir færre muligheter til å komme fram til gode løsninger.

Dette er også konklusjonen som samtlige nordiske land har landet på, i tillegg til sentrale europeiske partnere som Storbritannia, Tyskland og Frankrike. Derfor håper jeg at flest mulig land deltar i samarbeidet som FNs migrasjonsplattform legger opp til, og at de som har stilt seg utenfor, etter hvert ser og blir overbevist om at samarbeidet har en verdi.

I den norske debatten har enkelte reagert på at FNs plattform omtaler migrasjon som noe positivt, og som et bidrag til utvikling. Igjen, dette handler ikke om en juridisk forpliktelse til å liberalisere norsk innvandringspolitikk, men at regulær migrasjon ofte kan være et gode. Det er eksempelvis en berikelse for norske studenter å studere noen år i utlandet, og studentene er en berikelse for Norge når de kommer tilbake.

At vi kan hente kvalifisert arbeidskraft fra andre land når vi trenger det, er positivt for Norge. Det er et gode for migrantarbeidere at de kan finne arbeid og tjene penger i andre land. Når de sender penger til familien hjemme, bidrar det til opprinnelseslandenes utvikling. Trygg, ordnet og regulær migrasjon er et gode, og det er et bidrag til utvikling, for enkeltmennesker og for samfunn. Det er dette vi vil fremme.

Det vi vil bekjempe, er menneskehandel, menneskesmugling, ukontrollert og irregulær innvandring og brudd på menneskerettighetene.

Ansvarlig regionalt og globalt samarbeid er helt nødvendig for å løse denne utfordringen. Vi kan ikke klare det uten internasjonalt samarbeid. Derfor slutter Norge seg til FNs migrasjonsplattform.

Presidenten: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 annet ledd bokstav a, foreslå at det åpnes for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver parti-gruppe og et avsluttende innlegg fra utenriksministeren.

Representanten Morten Wold har bedt om ordet.

Morten Wold (FrP) [10:26:21]: Jeg vil, både på vegne av meg selv, som mindretallet i presidentskapet når det gjelder ønsket debattform etter utenriksministerens

redegjørelse, og på vegne av Fremskrittspartiets stortingsgruppe, sette frem et forslag om at redegjørelsen behandles etter Stortingets forretningsorden § 45 første ledd bokstav b – altså at saken føres opp til behandling i et senere møte, noe som kan skje allerede i morgen eller på lørdag.

Årsaken til det er at det vil åpne for debatt med anledning til å fremme forslag til votering, ikke bare en 5-minutters runde uten forslagsmulighet, slik det nå legges opp til. Fremskrittspartiet mener at et så viktig spørsmål som FNs migrasjonsplattform bør resultere i en full debattrunde med forslagsmulighet i Stortinget – derfor dette forslaget.

Presidenten: Representanten Morten Wold har da foreslått at redegjørelsen behandles etter forretningsordenen § 45 første ledd bokstav b og føres opp til behandling i et senere møte.

Presidenten vil åpne opp for en debatt om behandlingsmåten, der én representant for hvert parti får ordet, om ønskelig.

Representanten Trond Helleland har bedt om ordet.

Trond Helleland (H) [10:27:46]: Jeg vil takke utenriksministeren for en god redegjørelse. Når det gjelder behandlingsmåten, synes jeg at presidentskapet har lagt opp til en klok behandlingsmåte, dvs. 5 minutter til hvert parti. I tillegg til det vil jo den utenrikspolitiske budsjettbehandlingen foregå rett etterpå, i neste sak, og jeg registrerer at Fremskrittspartiet der har lagt inn et forslag. Jeg mener at det naturlige nå er at vi har en runde med 5 minutter til hvert parti, og så går vi over i budsjettdebatten. Da er det full anledning for alle til å diskutere dette og andre gode og spennende temaer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til behandlingsmåten for sak nr. 1.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er klar til å gå til votering over behandlingsmåten vedrørende redegjørelsen.

Det votes alternativt mellom presidentens forslag om at redegjørelsen behandles etter forretningsordenens § 45 første ledd bokstav a, og representanten Morten Wolds forslag om at redegjørelsen behandles etter forretningsordenens § 45 første ledd bokstav b.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Morten Wold ble forslaget fra presidenten bifalt med 81 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.36.07.)

Presidenten: Presidenten vil da i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 annet ledd foreslå at det åpnes for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og avsluttende innlegg fra utenriksministeren.

– Det anses vedtatt.

Anniken Huitfeldt (A) [10:37:03]: Jeg vil takke utenriksministeren for redegjørelsen.

Arbeiderpartiet er grunnleggende tilhenger av internasjonalt samarbeid for å løse internasjonale utfordringer og problemer. Det gjelder også migrasjon. Enkeltland alene kan f.eks. ikke bekjempe kyniske menneskesmuglere eller dødsrutene over Middelhavet. Derfor trenger vi fungerende internasjonalt samarbeid. Men jeg kan ikke her i dag fra Arbeiderpartiet utstede noen ettergodkjenning av at regjeringa på Norges vegne nå sist mandag støttet FNs nye migrasjonsplattform. Denne saken ligger på regjeringas bord.

Etter vår grunnlov og vår statsskikk er ansvaret for den løpende utenrikspolitikken tillagt regjeringa. Bindende avtaler skal godkjennes av Stortinget, ikke-bindende erklæringer er det den til enhver tid sittende regjering som skal ta stilling til. Derfor instruerer ikke Stortinget regjeringa om hvordan Norge skal stemme om resolusjonene i FNs hovedforsamling, og derfor kan ikke regjeringa komme til Stortinget i etterkant av at en sak er avgjort, for å be om parlamentarisk velsignelse eller tilgivelse.

I møtet med internasjonal migrasjon må noen prinsipper ligge fast. Norsk innvandringspolitikk er norske myndigheters ansvar. Den skal vi selv styre og regulere. Vi skal selv holde kontroll ved våre egne grenser. Selv om det ikke er vår oppgave her i Stortinget å ta stilling til denne migrasjonsplattformen, er det åpenbart at den har både fordeler og ulemper. Teksten er ikke juridisk bindende, men det er nyttige formuleringer her om at land f.eks. må utstede ID-dokumenter og ta ansvar for egne borgere. På den andre siden er det formuleringer som også skurrer, bl.a. eksport av trygdeytelser og at stater skal drive opplæring av media. Alt dette kunne vi hatt en grundig dialog om mens FN-forhandlingene fremdeles pågikk, om regjeringa faktisk var seg sitt ansvar bevisst og sørget for å konsultere og forankre Norges standpunkt.

For ti år siden ble det forhandlet fram en sammenlignbar ikke-bindende FN-erklæring, Durban II-konferansen om rasisme. Utenriksministeren den gangen møtte to ganger i Stortinget for å konsultere og forankre. Men denne regjeringa har dessverre ikke gjort en god nok jobb.

Det er paradoksalt at vi har denne debatten i dag, tre dager etter at plattformen er vedtatt. Så må utenriks-

ministeren gjerne hevde at den skal opp i FNs hovedfor- samling 19. desember, men det er bare sandpåstrøing. Plattformen ble vedtatt på mandag, teksten ble ferdig- forhandlet i juli. Erna Solberg og Sylvi Listhaug startet prosessen fram mot denne plattformen da de deltok på FNs toppmøte om migrasjon høsten 2016. Mellom februar og juni ble det offentliggjort i alt sju ulike versjo- ner av plattformen. Men regjeringa kommer først nå til Stortinget, tre dager etter at plattformen er vedtatt og et halvt år etter at forhandlingene er avsluttet.

Jeg la merke til at utenriksministeren i svar til Stor- tinget gjorde et poeng ut av at hun hadde orientert om plattformen i sin utenrikspolitiske redegjørelse i vinter, men redegjørelsen inneholdt ikke mer enn tre setninger om migrasjonsplattformen – og én av setningene for- midlet faktisk feilinformasjon, nemlig at det FN nå job- ber med, er en global plattform for flyktninger og mi- granter. Det er jo feil. Denne FN-prosessen skiller tydelig mellom hva som er flyktninger, og hva som er migran- ter. Og det er ikke bare pirk, det er avgjørende at vi mak- ter å skille mellom migrasjons- og flyktningpolitikk.

Det er åpenbart at det i den offentlige debatten om migrasjonsplattformen har kommet fram saklig og helt kulant uenighet, men den offentlige debatten har også inneholdt misforståelser, fordreininger og overdrivel- ser. Det må denne regjeringa ta en stor del av ansvaret for. Ikke har den sørget for å konsultere Stortinget, ikke har den evnet å informere og opplyse den offentlige dis- kusjonen. Vi har høyere forventninger til forvaltningen av landets utenrikspolitikk enn det regjeringspartiene har utvist i denne saken.

Michael Tetzschner (H) [10:41:40]: Jeg vil på vegne av vår gruppe takke utenriksministeren for redegjørel- sen om det Norge har medvirket til i forbindelse med arbeidet med denne migrasjonsplattformen. Det er vik- tig for en videre debatt om disse spørsmål å være klar over hvilken status dette dokumentet har, og om det på noen måte gir Norge nye forpliktelser utover de vi selv frivillig påtar oss eller har påtatt oss.

Selv om dokumentet selv sier at det ikke er rettslig bindende, er det også vesentlig at Norge har hatt en klar stemme og sier klart fra om de delene av migrasjons- plattformen vi ikke kommer til å følge opp. Det er viktig å si dette, selv om det også understrekes at vi ikke står overfor en traktat eller annen juridisk bindende avtale. Plattformen er en politisk preget erklæring om hvordan landene ser på de problemer som uregulert migrasjon fører med seg, og hva som eventuelt må til av konkrete tiltak for å løse dem.

Under arbeidets gang har man måttet erkjenne at det er en interessemotsetning mellom migrantenes opprinnelsesland og de land som vurderer å motta mi-

grasjonen, altså immigrantene. Grunnprinsippene for samkvemmet mellom stater er nedfelt i folkeretten, og det er det som normerer forholdet mellom stater. Det er disse reglene, som vi kjenner, som vil ha forrang hvis noen skulle ønske å bruke plattformen til noe annet og noe mer enn det vi selv ønsker å forplikte oss til i Norge. Disse reservasjonene er avgjørende for det videre arbei- det, slik at det kan skje på et avklart og realistisk grunn- lag.

Norge har under sitt innlegg i Marokko fremført sine reservasjoner etter å ha vist til tvetydigheter i teks- ten. Slike forbehold betyr at vi ikke er bundet av teksten, heller ikke den politisk pregede teksten, lenger enn den forståelsen vi selv legger inn i dokumentet.

Med denne tilnærmingen er vi på linje med Dan- marks presiseringer, som er gjort og fremført på vegne av en rekke medlemsland i EU. Disse land har understre- ket erklæringens ikke-rettslige karakter. Heller ikke skal teksten kunne brukes som et grunnlag for senere å hev- de at man har etablert en sedvanerett.

Tvetydigheten i teksten har gjort det nødvendig for Norge, sammen med andre land, de som står oss nær- mest, igjen å understreke at vi som suverene stater be- stemmer hvilken migrasjonspolitikk som skal føres innenfor landenes egen jurisdiksjon. Det er kjernen i hva det innebærer å være en suveren stat. Det skal ikke følge nye forpliktelser enn de vi allerede har sluttet oss til gjennom den folkeretten vi allerede anerkjenner. Fol- keretten bygger på statenes eksklusive territorielle kon- troll og håndhevelse.

Det er Norge og andre suverene staters rett å trekke grensen mellom lovlig og ulovlig migrasjon og også å sette vilkår for innreise som aksepteres som lovlig. Det er også presisert at det ikke faller nye folkerettslige for- pliktelser på Norge eller utvidelse av gamle.

Dette betyr at ingen kan legge til grunn noen utvi- delse av det som i dag anses for å være legal migrasjon til Norge, enten begrunnelsen er arbeid, utdanning eller familiegjenforening. Norge følger allerede de standar- der som gjelder internasjonalt.

For å effektivere norske bestemmelser knyttet til ut- sendelse av personer som ikke finner grunnlag i asyl- og flyktningretten, har regjeringen tatt forbehold for å kun- ne bruke de tvangsmidler som er nødvendige for en pro- porsjonal, men samtidig effektiv håndhevelse av norsk lov. Det innebærer også i noen tilfeller tilbakeholdelse og arrest.

Vi er også tilfreds med det som ble sagt fra Norges side om presse- og ytringsfrihet. Den er som kjent grunnlovsbeskyttet hos oss, men den nyter også inter- nasjonalt traktatsvern gjennom den europeiske men- neskerettighetskonvensjonen, og den er rett og slett ikke til forhandling. Å skulle gå inn på en innholdssty-

ring av presse og media, eller for den saks skyld holdningskampanjer for å påvirke opinionen til å bli positivt innstilt til migrasjon, er uakseptabelt. I demokratiene er det den offentlige mening som til slutt bestemmer hva regjeringen mener, ikke omvendt.

Jeg mener utenriksministeren har ivaretatt norske posisjoner på en god måte. Norge kommer fortsatt til å utforme sin migrasjonspolitikkk ut fra norske interesser.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:46:23]: Først vil jeg takke utenriksministeren for redegjørelsen. Det er viktig når en sak skaper så mye uro i befolkningen og så mye debatt, at man tar en åpen runde på det, og tar innbyggernes bekymring på alvor.

Det som derimot er oppsiktsvekkende, er at partier som Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som selv har bedt utenriksministeren komme og redegjøre for saken, nå har fått det sånn som de ønsker, og da synes de plutselig det er uryddig og prøver å legge lokk på debatten ved ikke å tillate en fri, åpen debatt som kunne vært belysende for saken. Det synes jeg er oppsiktsvekkende.

Så er det ikke riktig som det ble sagt fra Arbeiderpartiet, at saken er avgjort. Som utenriksministeren sa, skal denne opp til votering i FN den 19. desember. Dersom Stortinget nå velger å gå imot norsk tilslutning, blir det ingen norsk tilslutning. Men hvis man ønsker å få belyst den saken, må man ikke si nei til en debatt. Det er oppsiktsvekkende.

Når vi snakker om denne plattformen, har alle de andre partiene bare et stort behov for å snakke om hva man ikke skal gjøre. Man snakker om at internasjonalt samarbeid er viktig. Ja, selvsagt er internasjonalt samarbeid viktig. Det mener også Fremskrittspartiet. Men når man har så stort behov for å ta avstand fra innholdet i avtalen, står man bare igjen med å stemme for en avtale på grunn av at det er en internasjonal plattform, ikke på grunn av at det er en god internasjonal plattform. Det må jo være det grunnleggende argumentet for å tilslutte seg en sånn avtale – at avtalen er bra. Jeg har fortsatt til gode å høre andre partier trekke fram de gode argumentene i denne avtalen som faktisk vil gjøre en forskjell.

Det har blitt trukket fram noen få sider ved avtalen som kan være bra, f.eks. det med retur. Men det er sånn i dag at de landene som vi ønsker skal endre sin politikk, som skal endre sin praksis, allerede er pålagt det gjennom internasjonalt lovverk. De blåser i det. Hvordan tror man da at ved å signere en uforpliktende avtale skal disse landene endre praksis? Det kommer ikke til å skje. Derimot er det sånn at det alltid er Norge og andre europeiske vestlige demokratier som er de beste i klassen til å oppfylle intensjonene i disse avtalene. Da står vi igjen med en situasjon der det blir lagt betydelig press på at Norge skal endre sin politikk, mens de som blåser i sine

forpliktelser allerede i dag, kommer til å fortsette å blåse i sine forpliktelser.

Det er mange formuleringer i denne avtalen som ikke bare er problematiske, men går direkte imot norsk innvandringspolitikk. Jeg er også enig i at vi skal beholde norsk selvråderett ved denne avtalen. Det er ikke noen selvstendighetsavgivelse vi går ut på her, men vi forplikter oss like fullt til å endre norsk politikk – 29 ganger i dokumentet står det at vi forplikter oss til ditt, og vi forplikter oss til datt. Hvis man signerer på at man forplikter seg til å endre norsk politikk, da må man ikke bli overrasket hvis norsk politikk blir endret.

Flere problematiske områder er allerede nevnt. Det tas til orde for at man skal gå gjennom lovgivningen med tanke på å lempe på kravene til familieinnvandring. Vi trenger strengere krav til familieinnvandring, ikke liberalisering. Det står at man skal få enklere tilgang til rettigheter, det står at man skal få flere veier til lovlig migrasjon. Vi er også enige om at man skal bekjempe ulovlig migrasjon, men denne avtalen legger opp til å bekjempe ulovlig migrasjon ved å gjøre den lovlig. Det er Fremskrittspartiet sterkt imot.

Og så står det et punkt som er svært problematisk, om hvordan staten skal gå inn og styre mediene, lære opp journalister i god etisk omtale av innvandringsspørsmål. Det strider mot pressefriheten, Redaktørforeningen har vært ute med det, alle synes det er problematisk. Så sier man bare at man ikke er pålagt å gjøre det. Men man setter da Norges signatur på noe som er sterkt beklagelig og problematisk. Hvordan skal Norge klare å påvirke nasjoner som Iran og Saudi-Arabia som ikke har pressefrihet, som bruker disse metodene til å endre sin politikk, når vi har sagt at dette er et greit verktøy å bruke?

Jeg er overrasket hvis dette ikke blir en større debatt, og hvis man slutter seg til denne avtalen uten å belyse den bedre.

Marit Arnstad (Sp) [10:51:49]: Jeg vil gjerne få lov å takke utenriksministeren for redegjørelsen. Jeg må likevel si at jeg er svært overrasket over at regjeringen kommer til Stortinget og redegjør om dette nå, flere dager etter at regjeringen allerede har godkjent avtalen på vegne av Norge i et møte i Marrakech. Utformingen av denne avtalen har jo hele tida vært regjeringens ansvar, helt siden statsminister Solberg og innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug fra Fremskrittspartiet var med og igangsatte forhandlingsprosessen for mer enn to år siden. Det er nå et halvt år siden forhandlingene om plattformen ble sluttført, og regjeringen har verken da eller undervegs i forhandlingene funnet det betimelig å orientere Stortinget overhodet om innholdet i norske forhandlingsposisjoner.

Regjeringen har ikke lagt fram noen sak for Stortinget, og vi som storting har ikke noe grunnlag for å ta stilling til plattformen. Vi har ikke fått kjennskap til de vurderingene som regjeringen har gjort undervegs, hvilke forhandlingsposisjoner en har hatt, hvilke strategiske valg en har gjort, hvilket innhold en har lagt i forhandlingene, og det har altså ikke vært noen drøfting i Stortinget omkring det. Den muntlige orienteringen fra utenriksministeren i dag endrer ikke på det spørsmålet.

Jeg tror det spørsmålet som mange stiller seg, er om plattformen eventuelt innebærer nye politiske forpliktelser for Norge og for andre land. La det være klart at Senterpartiet ønsker at vi skal beholde nasjonal suverenitet over alle sider ved norsk innvandringspolitikk, og vi tar det for gitt at regjeringen har sørget for det i forhandlingene om avtalen. Jeg må registrere at jeg sjelden har hørt en Høyre-politiker bruke ordene nasjonal suverenitet og nasjonal kontroll så ofte som utenriksministeren gjorde i sitt innlegg i dag, men det er jo hyggelig for en senterpartist å høre at andre partier også kan ta i bruk de ordene.

Poenget er at hvis denne suvereniteten ikke er beholdt, har regjeringen gått utover sine fullmakter etter Grunnloven. Da står vi overfor en helt annen sak, for det er nemlig regjeringens ansvar å sørge for at skillet mellom en mellomstatlig avtale og en overnasjonal avtale der vi avgir suverenitet, blir opprettholdt. All suverenitetsavståelse må behandles etter Grunnlovens regler, og hvis det skulle være tilfellet, står vi sjølsagt i en helt annen situasjon.

Senterpartiet har ikke hatt noen sak å behandle omkring dette spørsmålet, og vi har heller ikke noe samlet råd å gi regjeringen om sakens innhold. Det er regjeringens eget ansvar hvordan denne avtalen vil utvikle seg, og hvilke virkninger den vil få. Det er også regjeringens eget ansvar at den holder seg innenfor det som er vår nasjonale suverenitet når det gjelder denne typen avtaler.

Det er det som også gjør denne saken litt spesiell, må jeg få lov å si. Stortinget har rett og slett ikke noe beslutningsgrunnlag for å ta noen avgjørelser eller gi noe råd i denne saken. Denne saken er regjeringens ansvar, og det har åpenbart også regjeringen samlet ment, helt fram til nå. Det regjeringen gjør i dag, er å bringe regjeringsspartienes egen uenighet inn i stortingsalen fordi de sjøl ikke klarer å håndtere den uenigheten seg imellom. Det ble veldig tydelig etter representanten Engen-Helgheims innlegg. Det synes jeg er en helt umulig situasjon. Det gjør de – de bringer altså inn i stortingsalen sin egen uenighet om en sak som de sjøl helt fram til nå har ment er regjeringens konstitusjonelle ansvar. Det kan ikke kalles annet enn merkelig og helt umulig for Stortinget å forholde seg til.

Audun Lysbakken (SV) [10:55:46]: Jeg vil også takke utenriksministeren for redegjørelsen, som jeg skulle ønske hun slapp å bruke tid på. Vi er enig i det aller meste hun sa, også de fortolkninger som regjeringen redegjorde for i sitt innlegg da plattformen ble klappet igjennom i Marrakech. Jeg synes at det ikke er grunn til å si så veldig mye mer om sakens innhold, nettopp fordi den allerede er avgjort, og fordi utenriksministeren godt har redegjort for hvorfor den ikke har noe i Stortinget å gjøre.

Dette er jo bare et skuespill – en pinlig affære, hvor Stortingets tid misbrukes til å gi et regjeringsparti en mulighet til å komme ut av en knipe med sine egne kjernevelgere. Vi har det sånn i utenrikspolitikken at regjeringen til og med kan gå til krig uten å komme til Stortinget. Men dette kommer de til Stortinget med. Vi er ikke bedt om å gi noe råd. Det er regjeringen med Fremskrittspartiet som står ansvarlig for tilslutningen til denne plattformen. Og det er ganske åpenbart hva som er skjedd her: Fremskrittspartiet har ikke forstått hvor stort sinne dette ville utløse hos deres egne, kommet for seint på banen, tatt noe som ikke var en formell dissens. Man kunne selvfølgelig kommet til Stortinget lenge før beslutningen skulle tas. Det ville gitt mening, kanskje. Men det skjedde ikke, sannsynligvis fordi Fremskrittspartiet sov i timen.

Vi har altså en regjering som lar seg stresse av Resett, Hege Storhaug og assortede konspirasjonsteoretikere på ytre høyre fløy. Det er utrolig at regjeringen får seg til å presse seg inn på Stortingets dagsorden bare for at Fremskrittspartiet skal få reparere sitt forhold til disse miljøene. Her ser vi hva slags prosjekt Kristelig Folkeparti og Venstre har rotet seg inn i. Det er en regjering hvor husfreden bare blir bevart hvis ytre høyre på internett er fornøyd. Det er bare å gratulere. I denne saken framstår den borgerlige regjeringen som et sirkus med Erna Solberg som sirkusdirektør, Fremskrittspartiet som narr og Venstre som narrens dansende statist. Dette er å kaste bort Stortingets tid. Jeg har ikke behov for å bruke resten av min taletid.

Presidenten: Presidenten vil anmerke at den type karakteristikk av en regjering kanskje ikke helt hører inn under det parlamentariske ordskiftet.

Abid Q. Raja (V) [10:58:30]: Jeg vil også ta avstand fra ordbruken og innlegget som Lysbakken holdt nå, men la oss holde oss til saken. Ironien er at Fremskrittspartiet vil stemme imot denne pakten som i stor grad fokuserer på å begrense migrasjonen som følge av nød, krig og katastrofer. Det er ironien.

Globale utfordringer må løses globalt. Utfordringene rundt irregulær migrasjon er per definisjon internasjonale spørsmål, og flyktningkrisen som rystet Europa

for et par år tilbake, viste nettopp det. Alenegang leverte ikke noe annet enn piggtråd, usikkerhet og Alan Kurdi, den tre år gamle gutten vi alle husker, som ble funnet død på stranden i Tyrkia i 2015. Det er derfor uforståelig for meg at noen skulle motsette seg å finne internasjonale løsninger på migrasjon, all den tid vi er helt sikre på at spørsmål ikke kan løses av enkeltlands alenegang. Europas historie er full av eksempler på katastrofer som følger med slike aleneganger, og høydepunktene i vår historie kom da vi sto samlet i kampen for frihet, likhet og brorskap.

Migrasjonspakten er et forsøk på å etablere en felles forståelse rundt migrasjon. Landene som undertegner pakten, bekjenner seg til noen grunnleggende menneskerettigheter og setter disse i sammenheng med migrasjon. Pakten gir også enighet om hvordan land bør bekjempe menneskesmugling, og hvordan man sørger for at flest mulig finner løsninger som gjør at de kan bli i sine hjemland og ikke bli tvunget ut på flukt. Det er ingen åpen innvandringspakt på noe vis, og den binder ikke Norge, eller noe annet land, til å ta imot flere innvandrere eller flyktninger.

Jeg er veldig glad for at utenriksministeren har sagt at vi skal gjøre vårt for å finne internasjonale løsninger som bidrar til å begrense flyktningstrømmene. Hun har sagt hun vil bidra til å ivareta migranters menneskerettigheter, og hun har stått opp mot dem som mener at norsk alenegang er veien å gå. Utenriksministeren og UD fortjener takk for de ikke stiller oss i Norge i skyggen, sammen med Orbán, Kaczyński, Trump og Kurz.

Det er heller ikke slik at denne pakten vil legge noe bånd på Norges innvandringspolitikk. Den politikken er det vi som fører, og regjeringspartiene har blitt enige om å føre en restriktiv, rettssikker og ansvarlig innvandringspolitikk, som setter mennesket i sentrum og sikrer alle, uavhengig av bakgrunn, deres grunnleggende menneskerettigheter. Den linjen ligger fast. Politikken formål er å finne realistiske løsninger på slike utfordringer, men jeg vil også framheve alle fordeler migrasjonen har brakt med seg gjennom tidene. Migrasjonen gjorde Amerika til verdens største og innovative økonomi, den gjorde Fredrik II den stores Preussen til en kulturell stormakt, og den gjør at byer som Rotterdam, London, Paris og Barcelona i dag er skinnende eksempler på hva vi kan oppnå i åpne samfunn.

Migrasjon er også en personlig historie, og det er en del av min egen bakgrunn. Mine foreldre kom til Norge fra Pakistan for å skape et bedre liv for seg og sine og for å bidra til det norske samfunnet. De var den gangen fremmedarbeidere og levde under harde vilkår. Moren min var hjemmевærende og analfabet, og faren min jobbet på en spikerfabrikk. Hans kvalifikasjoner fra Pakistan tok ham ikke langt i Norge. Det var likevel hans

og den generasjonens arbeidsvilje som gjorde at de kunne forsørge sine familier, og jeg og veldig mange andre i Norge – titusener – er nettopp produkt av denne migrasjonsfortellingen. Jeg var en ung pakistansk gutt som jobbet hardt og ble støttet av viktige mennesker i mitt lokalsamfunn, skolen, som gjorde at jeg fikk en utdanning og har kommet dit jeg er i dag. Min historie er selvsagt ikke den eneste. Norsk samfunnsliv er full av slike migranter som gjør hva de kan for å bidra på en god måte i Norge. Migrasjon i seg selv er ikke utfordringen for Norge. Det er det den manglende integreringen som eventuelt er.

Mot slutten vil jeg igjen takke utenriksministeren og regjeringen som stiller seg bak FNs migrasjonspakt og vil gjøre det den kommende uken, og som ikke følger Orbán og Kaczyński ned en vei som bare bidrar til mer menneskesmugling og grovere brudd på menneskerettighetene. Nasjonalistenes drøm om et lukket samfunn er et luftslott. Det har aldri eksistert og vil heldigvis aldri eksistere. Det er det vår jobb å sørge for at ikke skjer. Vårt samfunn er et åpent samfunn, og når vi løser internasjonale utfordringer, løser vi dem i fellesskap. Det er den beste veien å gå.

Derfor er det slik som utenriksministeren sier. Det er i Norges og alle europeiske lands interesse å støtte opp om en global politisk forståelse av migrasjon. Derfor er det rart å se at Fremskrittspartiet velger å stille seg utenfor.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:03:26]: Representanten Rajas personlige historie viser både kor viktig politisk område dette er, og kor bra det kan gå.

Dette var ei sak som eg var usikker på om eg skulle ta ordet til, men no sa representanten Engen-Helgheim – og eg har lyst til å sitere han – følgjande frå Stortingets talarstol: «... setter da Norges signatur på noe som er sterkt beklagelig». Konstitusjonelt er det vår utanriksminister som skal gjere det. Med den typen ordbruk frå Stortingets talarstol har Engen-Helgheim sagt at han ikkje kan ha tillit til utanriksministeren, med mindre utanriksministeren vel å beklage frå Stortingets talarstol.

På vegner av Kristeleg Folkeparti vil eg seie at me har full tillit til utanriksminister Eriksen Søreide, og kvar gong ho kjem for å halde utgreiingar frå denne talarstolen, er det glitrande utgreiingar.

Men i dag har eg ingen grunn til å takke for utgreiinga, for eg meiner at denne utgreiinga ikkje burde ha funne stad frå denne talarstolen. Det er altså 1,5 år sidan forhandlingane starta. Viss ein skulle hatt innspel, skulle ein enten hatt det ved starten eller før ein hadde slutta seg til denne avtalen, som Noreg formelt sett gjorde for tre dagar sidan. Som utanriksministeren òg sa i si utgreiing, er ikkje dette ein traktat, det er ikkje ein avtale, det

er ikkje ein konvensjon – det er ei plattform. Det er ikkje bindande for Noreg, og da har eg problem med å forstå kvifor me skal diskutere dette.

Men eg er einig i konklusjonen til utanriksministeren. Me lever i ei tid då eigeninteressene dominerer meir og meir, i land etter land, og i ei sånn tid bør alle progressive krefter seie tydeleg og klart ifrå om at me bør ha meir samarbeid, ikkje mindre.

I eit sånt perspektiv er det liten tvil om at FNs migrasjonsplattform er eit steg i riktig retning. Migrasjonsutfordringane i verda er internasjonale utfordringar som krev internasjonale løysingar. Migrasjonsplattforma gir nye moglegheiter for samarbeid og felles løysingar. Me veit alle at migrasjonsutfordringane ikkje kan løysast berre med å stengje grensene, men at dei må handterast internasjonalt. Eitt land kan ikkje gjere alt aleine. Me treng meir internasjonalt samarbeid for å hindre irregulær migrasjon, utnytting, menneskesmugling og menneskehandel.

I debatten om migrasjonsplattforma har det vore mange meiningar og kanskje ikkje fullt så mykje fakta. La meg dele nokre harde fakta om kva migrasjonsplattforma handlar om. Ho handlar om:

- meir samarbeid om migrasjonsstatistikk
- meir hjelp til migrantar der dei er
- meir informasjon til migrantane, så dei blir kjende med farane og med moglegheitene dei har
- meir id-papir og dokumentasjon
- fleire moglegheiter for mobilitet for arbeidarar, studantar og akademikarar
- meir etisk og anstendig rekruttering av arbeidsinnvandrarar
- meir hjelpsam og føre-var-haldning i migrasjonsprosessen
- meir humanitære krav for å redde liv og finne sakna migrantar
- meir samarbeid mot menneskesmugling og utnytting av sårbare migrantar
- meir hjelp til offer for menneskehandel
- meir kontroll over grensene
- meir samarbeid for å respektere folkeretten
- meir rettar og plikter, gjensidig respekt og inkludering i integreringsprosessen

Dette sluttar Kristeleg Folkeparti seg til.

Men som eg sa: Eg har lagt merke til at Framstegspartiet i dag har hatt ein ordbruk som ikkje viste tillit til den sitjande utanriksministeren. Det må eg seie eg synes er særst spesielt.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:08:22]:

Til de representantene som har understreket at dette ligger på regjeringas bord: Det er helt korrekt, og det er ingenting som endrer det ved at det gis en redegjørelse.

Vi har heller ikke kommet til Stortinget for å be om en etterfølgende godkjenning eller på andre måter bedt Stortinget ta stilling til plattformen. Det er heller ikke uvanlig å redegjøre i Stortinget for aktuelle temaer der Stortinget ikke skal fatte en beslutning eller et vedtak, men bli orientert om en sak.

Jeg tror de fleste har lagt merke til at det den siste tida har vært en økende temperatur i den offentlige debatten. Den har kommet senere i Norge enn den har gjort i en del andre land, men like fullt er en del av det som kommer fram i den debatten, både bekymringsfullt og – etter min oppfatning – noe som ikke tjener debatten om verken migrasjon, integrasjon eller flyktninger. Derfor har regjeringa et behov for å kunne gi en mer samlet framstilling av det som faktisk ligger i plattformen, også for å kunne bidra til å fortelle hva plattformen ikke er, hvilke forpliktelser den ikke innfører. Det mener jeg er viktig og normalt i et offentlig ordskifte.

Dette var et tema i min utenrikspolitiske redegjørelse. Den gangen var det bare én representant som tok ordet til dette spørsmålet. Det var representanten Christian Tybring-Gjedde, som vektla at flyktning- og migrasjonsproblematikk er et globalt ansvar og må håndteres globalt. Jeg har siden det vært i tre spontanspørretimer. Jeg har vært tilgjengelig for alle spørretimer og har ikke – inntil i forrige uke – fått skriftlige spørsmål om saken. Da kom det tre spørsmål fra Senterpartiet, som vi har svart ut, og som primært gikk på prosess.

Jeg ville mene at f.eks. det å skulle bruke den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé til å orientere om denne prosessen ikke ville være formålstjenlig, rett og slett fordi dette ikke er gradert informasjon. Derfor har vi brukt de anledningene som har vært, til å fortelle at dette arbeidet var underveis, men at det – som representantene her også har understreket veldig tydelig – ligger på regjeringas bord, det er regjeringas prerogativ og ansvar, og det er derfor regjeringa har jobbet med saken.

Det er riktig, som jeg opplyste i min redegjørelse, at det er utviklet en migrasjonsplattform som er forhandlet fram mellom land, og en egen flyktningplattform som er utviklet internt i FN. Jeg refererte til begge. De springer begge ut av New York-erklæringen, som ble vedtatt av 193 land.

Dette er ikke en plattform som skal signeres. Den stemmes over i FN, etter alt å dømme den 19. desember. Som alle kjenner til, kan det av og til bli endringer i tidskjemaet, men planen er 19. desember. Den skal ikke signeres. Jeg har heller ingen ting å beklage. Jeg framfører det som er regjeringas politikk.

Jeg legger merke til, selv om jeg ikke har bedt partiene i Stortinget om verken å gi tilslutning til plattformen eller nødvendigvis å uttrykke sine meninger om den, at det med ett unntak er bred oppslutning om plattformen

i Norge. Jeg syns det – i det politiske klimaet vi har mange steder i Europa nå – er en tilleggsverdi at vi kan uttrykke det, rett og slett fordi debatten i mange land har vært betydelig tøffere enn den har vært i Norge, selv om den også her de siste ukene har blitt tøffere enn den var, med alle de konsekvenser det har hatt for opptil flere. Jeg syns det sånn sett er positivt at det kommer til uttrykk en enighet om at dette er en fornuftig politikk for Norge å slutte seg til, med de forbeholdene og tolkningene vi og mange andre land har gjort av det som er innholdet i plattformen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 1 er dermed omme.

Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse om FNs migrasjonsplattform vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 2–5 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:13:09]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) – unntatt Del III Spesielle tema, Utredning om Traktaten om forbud mot kjernevåpen (Forbudstraktaten) og kapitler under Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Sak nr. 3 [11:13:32]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Svalbardbudsjettet 2019 (Innst. 17 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Sak nr. 4 [11:13:40]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Forsvarsdepartementet (Innst. 112 S (2018–2019), jf. Prop. 16 S (2018–2019))

Sak nr. 5 [11:13:50]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Prop. 27 S (2018–2019) om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Utenriksdepartementet, og Prop. 28 S (2018–2019), kap. 480, om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 113 S (2018–2019), jf. Prop. 27 S (2018–2019) og Prop. 28 S (2018–2019), kap. 480)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anniken Huitfeldt (A) [11:15:09] (komiteens leder):

For over 100 år siden formulerte Wollert Konow fra Fana, han som ble statsminister rett før første verdenskrig brøt ut, en tese om det som var kjerneinteressene i norsk utenrikspolitikk. Ordene kunne egentlig vært sagt i dag: folkerett, en bedre organisert verden der konflikter blir løst i tvisteløsningsorganer og ikke ved bruk av militærmakt, og fri verdenshandel, fordi handel skaper fred og hindrer negativ stormaktsrivalisering.

Disse verdiene var utfordret i tida før første verdenskrig. De er utfordret også i dag. For når vår viktigste allierte endrer kurs og i stadig større grad utfordrer ideen fra den nye verdensorden, slik den er etablert etter andre verdenskrig, med Bretton Woods, multilateralt samarbeid og frihandelsavtaler, er det en utfordring for oss. Når vår viktigste allierte trekker seg fra Parisavtalen og Iran-avtalen, innebærer det at Norge må ta større ansvar sammen med likesinnede i forsvar for internasjonale avtaler, internasjonale organisasjoner.

Og folkeretten er utfordret. Når vårt naboland endrer Europas grenser og forsøker det ved hjelp av militær makt, får de støtte fra ytterste høyre og ytterste venstre i Europa. Her hjemme er det nestlederen i utenrikskomiteen fra regjeringskonstellasjonen som har uttalt seg langs de linjene. Ikke engang Rødt har gått så langt. Fasthet i forhold til Russland forutsetter at regjeringspartiene opptrer enhetlig. Den solbergske parlamentarismen, som vi også så demonstrert i full blomst her i salen i stad, etterlater et inntrykk av vingling, ettergivenhet og manglende konsistens i vårt forhold til Russland. Bred enighet om hovedlinjene har vært en beskrivelse og en norm i norsk utenrikspolitikk. Det er ikke tillitvekkende når denne fastheten rokkes ved av framtreddende stortingsrepresentanter fra regjeringspartiene.

Det er ikke enorme forskjeller mellom vårt og regjeringas utenriksbudsjett. I en urolig tid må vi ikke gjøre som Danmark og bygge ned vår utenrikstjeneste. Det

handler om å spille en rolle i multilaterale organer – FN, Verdens handelsorganisasjon og internasjonale nedrustningsorganer. Det handler også om å fremme norske interesser, og det handler om å sikre en plass i FNs sikkerhetsråd.

Fredsprisvinner Denis Mukwege sa tidligere denne uka at han tror Norge kan gjøre en forskjell i arbeidet for å bekjempe voldtekt og overgrep i krig og konflikt.

Et område hvor jeg mener Norge burde spille en viktigere rolle, er når det gjelder kvinners rett og tilgang til prevensjon og abort. Kvinners rett til å bestemme over egen kropp har vært tema i diskusjonen her hjemme de siste ukene. Internasjonalt skyller en reaksjonær bølge over verden, med mål om å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp. I internasjonale media har statsminister Solbergs opptreden i abortsaken blitt tolket nettopp som en del av denne reaksjonære bølgen.

USA har tidligere vært en viktig alliert i kampen for kvinners rettigheter. Men Trump-administrasjonen har kuttet dramatisk i støtten til dette arbeidet. Høyre-regjeringa har dessverre plassert Norge verken i første, andre eller tredje rekke i den internasjonale kampen for kvinners rettigheter.

Like etter Trump-administrasjonens dramatiske kutt samlet Nederlands utviklingsminister andre givere for å kompensere for USAs kutt. Hun takket sine medarrangører Belgia, Danmark og Sverige. Og hun takket de første som meldte sin støtte: Canada, Kapp Verde, Estland, Finland og Luxembourg. Norge ble ikke engang nevnt i åpningen.

Når amerikanerne reduserer sin innsats, må vi trappe opp vår. Når helsetilbudet til ungdom og hiv-positive i Mosambik blir stengt ned fordi organisasjonene som driver tilbudet, også tilbyr abort, sier det mye om hvordan folk rammes av dette kuttet. Fra Arbeiderpartiet vil vi øke finansieringen av prevensjon og trygge aborter med 150 mill. kr. Jeg synes det er underlig at regjeringen kom så sent på banen i denne saken, og at regjeringa de første årene kuttet i sine budsjetter til trygge aborter og prevensjon, slik at kvinner kan bestemme over egen kropp.

Det samme mønsteret ser vi også når det gjelder fornybar energi – store kutt etter 2013. To tredjedeler av hele budsjettet til fornybar energi ble kuttet. Så økes det noe, men fortsatt er det under det nivået som var da regjeringa gikk på i 2013.

Det mest alvorlige med debatten om dette budsjettet er hvordan regjeringa bryter med våre NATO-forpliktelser. Man kan gjerne diskutere detaljer om forståelsen av NATOs 2 pst.-mål og tidsfristen 2014. Men det som iallfall er helt klart, er at andelen til forsvar ikke skal synke, den skal ikke gå ned. Det kan det ikke være noen tvil om. Men det er akkurat en nedgang denne regjeringa legger opp til med det budsjettet som er presentert for

Stortinget her i dag. Helt ferske tall viser en klar nedgang fra 1,66 pst. i 2018 til 1,59 pst. i 2019. Det gjør denne regjeringa med vitende og vilje. Det er pinlig. Det viser at Høyre ikke lenger kan kalles et forsvarsparti. Forsvarsministeren har ikke gjennomslag i sin egen regjering. Fra Arbeiderpartiet følger vi opp landmaktsavtalen og setter i gang anskaffelse av stridsvogner og bygger opp forsvaret i Finnmark raskere. Vi vil sikre at Hæren får helikoptre på Bardufoss, og vi styrker Heimevernet.

Jeg skulle virkelig ønske at regjeringspartiene ville være med på disse forslagene. I stedet kommer det nok en budsjettavtale i Stortinget med kutt på forsvarsbudsjettet sammenlignet med regjeringas opprinnelige opplegg.

Jeg tar opp forslag som Arbeiderpartiet har alene og sammen med andre.

Presidenten: Representanten Anniken Huitfeldt har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:22:28]: Jeg hadde ikke tenkt å nevne migrasjonsplattformen, men fordi utenriksministeren nevnte mitt navn i sitt innlegg, tror jeg at jeg skal gjøre det ganske tydelig at det aldri har vært Fremskrittspartiets eller min intensjon å åpne for regulær migrasjon fra den fattige delen til den rike delen av verden. Det som var problemstillingen den gangen, var nærmeste å trygge land og at flyktninger skulle reise tilbake til hjemlandet når de ikke trengte beskyttelse lenger. Det var saken, og det var det som ble diskutert. Hvis man vil misbruke et sitat, som for øvrig er blitt oversendt fra Dagbladet i går – man kan kanskje tenke seg hvor det kommer fra da – kan man godt gjøre det, men det gjør ikke saken særlig bedre.

Det er en klisjé, men jeg sier det likevel: Verden var enklere før – ikke nødvendigvis mindre farlig eller mindre blodig, men den var mer forutsigbar. I dag opplever vi mer flyktige allianser, nasjoner som splittes internt, og internasjonal usikkerhet. Verden slites mellom nasjonalisme og globalisme – to begreper som hver for seg, dersom de misbrukes, kan skape store spenninger. Men det er ikke slik vi får presentert disse begrepene.

Ledende politikere og ledende mediehus presenterer og omtaler globalisme nærmest som utelukkende positivt, mens nasjonalisme skal gi oss frysninger og assosiasjoner til fascisme og nazisme. Det første fremstilles som inkluderende, og det andre ekskluderende. Da blir spørsmålet: Inkluderende i forhold til hva, og ekskluderende i forhold til hva? Det er i dette perspektivet vi opplever spenninger.

Nasjonalstatens innbyggere vil ikke være med på politikernes ambisiøse globale mål. Litt forenklet kan man si at innbyggerne ikke aksepterer at deres politikere forhandler vekk selvvråderetten, enten det gjelder økonomi, klima eller innvandring. Nettopp derfor opp-

lever vi til dels voldelige demonstrasjoner i Paris, brexit og at en rekke ledende land sier nei til FNs globale migrasjonspakt. Politikerne forplikter sine land på stadig flere områder, og det gjør de uten å spørre sine sjefer – altså velgerne – om lov. Velgerne blir i stedet belært om globalismens suverenitet.

I et slikt landskap i rask endring er det viktig at Norge finner sin naturlige rolle – en rolle som bør reflektere Norges nasjonale interesser ut fra geografi, økonomi, historisk erfaring og kompetanse. Vi bør søke allianser der alle parter ser seg tjent med det, og som har forankring i folket. Avtaler som sikrer fri og fair handel over landegrensene, og forsvarssamarbeidet gjennom NATO er to gode eksempler. Globale forpliktelser inngått uten nasjonale demokratiske prosesser og konsekvensutredning i forkant bør Norge konsekvent være avvisende til.

Av og til spør jeg meg om vi har mistet vårt moralske kompass. Det smerter meg langt inn i sjelen når Norges stemmegivning i FN indirekte eller direkte rammer Midtøstens eneste demokrati, Israel. Vi har hatt flere episoder hvor dette har vært tilfellet, senest i forrige uke. Jo, vi stemte for USAs resolusjon om å fordømme Hamas' terror, men vi stemte samtidig for Kuwaits krav om at en slik resolusjon må ha to tredjedels flertall. Resolusjonen ble dermed ikke vedtatt. Det ble vist til paragrafer for hvorfor Norge stemte som vi gjorde, men det holder ikke. Andre land trengte ingen slike paragrafer for å stemme nei til kravet om to tredjedels flertall. Norge har tidligere heller ikke vært nevneverdig opptatt av dette. Det er helt avgjørende at Norges stemmegivning i FN har forankring i hele regjeringen – og selvsagt også i regjeringens samarbeidserklæring. I slike saker må det være legitimt å spørre om det kan være andre motiver som driver stemmegivningen.

Budsjettet vi vedtar i dag, fortsetter å oppfylle den vedtatte langtdsplanen med landaksevedtaket. Fremskrittspartiet er spesielt fornøyd med at aktivitetsnivået har økt. Det trenes og øves mer, særlig i Hæren og HV.

Styrket tilstedeværelse i nord er viktig for å sikre et troverdig forsvar. Regjeringen fortsetter etableringen av jegerkompaniet ved Garnisonen i Sør-Varanger. Ved Garnisonen i Porsanger begynner arbeidet med etableringen av en kavaleribataljon. Dette representerer en kraftig økning av tilstedeværelsen i Finnmark.

Anskaffelse av kapasiteter som skal sikre Norges sikkerhet og frihet, er en nødvendig forsikringspremie å betale. Samtidig må vi ikke glemme at et sterkt forsvar kun kan opprettholde kampkraften dersom det kombineres med en levedyktig og kompetent norsk forsvarsindustri. Kontrakter for norsk forsvarsindustri som sikres gjennom våre anskaffelser, er da helt avgjørende. Det strategiske samarbeidet som er opprettet med Tyskland i forbindelse med vår anskaffelse av nye ubåter fra

ThyssenKrupp Marine Systems, er et godt eksempel på dette. Det er positivt at dette samarbeidet har bidratt til enighet om at Tyskland anskaffer NSM-missiler til overflatefartøyer i den tyske marinen – og det understreker jeg er veldig viktig.

Afrika trenger våre bedrifter, men de har fått våre bistandsorganisasjoner, sa Paul Collier, professor i økonomi ved universitetet i Oxford da han besøkte Norge i høst. Regjeringen har gjort mye for å dreie bistanden i mer næringsvennlig retning. Innsatsen for å skape jobber har økt. Det skal bli tryggere og mer attraktivt å investere i utviklingsland – både for lokale og internasjonale aktører. Norge skal også bidra til at det blir bedre og mer forutsigbare rammebetingelser for privat sektor i samarbeid med lokale myndigheter, som sitter med ansvaret for eget lands utvikling.

Da rakk jeg ikke mer, siden jeg måtte ta en kommentar til utenriksministeren.

Jeg tar til slutt opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Christian Tybring-Gjedde tatt opp de forslagene han refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [11:27:58]: Det er en rekke spørsmål jeg håper vi kan komme tilbake til i løpet av debatten. Vi behandler i dag et budsjett som skal sørge for økt norsk engasjement i en rekke viktige internasjonale spørsmål, og som samtidig skal sørge for at vi leverer på viktige utfordringer knyttet til norsk sikkerhet og forsvar.

SV fremmer de forslagene som er omdelt i salen, knyttet til en problemstilling som jeg har lyst til å adressere aller først. Det gjelder den appellen som fredsprisvinner Denis Mukwege lanserte tidligere i uken i forbindelse med det store og viktige arbeidet mot bruk av vold og voldtekt mot kvinner som våpen i krig. En av hans ideer er at det bør lages et fond for oppreisning av ofre for volden, samtidig som innsatsen for å straffe de ansvarlige økes. Jeg synes det er rett å dvele litt ved det også i denne debatten. Jeg er veldig glad for at det har vært en tverrpolitisk og tydelig tilbakemelding i Norge på at dette er en agenda som er viktig for oss. En konkret måte vi kan gjøre dette på, er å bli initiativtaker internasjonalt i arbeidet med et slikt fond. Innretningen på et slikt fond, akkurat hvordan pengene skal brukes, er selvfølgelig et spørsmål som man må komme grundigere tilbake til. Men selve ideen, nemlig at det skal finnes finansiering til oppreisning, trenger ikke å ha noe med økonomisk erstatning å gjøre, men ulike tiltak for å vise holdning, sørge for at de som er utsatt for denne volden, blir sett, kan gjennomføres i ulike land. Jeg synes det er en flott idé. Derfor tillater vi oss å fremme et forslag knyttet til det, som jeg håper det kan være mulig å få flertall for – og

vi er selvfølgelig mer enn villige til å diskutere innretningen på det med andre partier.

SVs budsjettforslag inneholder en kraftig satsing på solidaritet med de fattige i verden. Særlig har jeg lyst til å nevne de områdene der vi mener Norge trenger å fremme en ekstra innsats. Det gjelder f.eks. arbeidet for kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter. Det er et arbeid som er satt ekstra på dagsordenen internasjonalt i forbindelse med Donald Trumps «gag rule», og der det fortsatt er behov for at Norge øker innsatsen – ikke minst i lys av hvordan sivilsamfunnet er under press i svært mange land.

Det er mange viktige ting å diskutere i utviklingsbudsjettet, særlig knyttet til innretningen av næringslivsbistanden, vekten på globale fond, osv. Der finnes det også uenigheter oss imellom, men det får vi komme tilbake til i debatten.

Når det gjelder forsvarspolitikken, har SV fremmet et budsjett som tydelig styrker vårt nasjonale forsvar på bekostning av deltakelse i krigføring utenlands og på bekostning av opptrappingen av amerikansk nærvær i Norge. Det er vår overbevisning at et sterkt norsk forsvar, en størst mulig norsk ivaretagelse av egen sikkerhet, er det som bidrar mest til å dempe spenningen i det høye nord. Derfor foreslår SV kraftige økninger i Hærens budsjett, Sjøforsvarets budsjett og Cyberforsvarets budsjett, samtidig som vi foreslår å stoppe innkjøpet av kampfly på det nivået som Stortinget til nå har forpliktet seg til, slik at vi kan skaffe midler til både investeringer og drift i det øvrige forsvaret. Vi har også fremmet et forslag som er omdelt, knyttet til å stoppe plasseringen av amerikanske soldater permanent på Værnes og Setermoen.

Jeg tar med dette opp SVs forslag.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har teke opp dei forslaga han refererte til.

Abid Q. Raja (V) [11:33:11]: Denne uken er det 70 år siden verdens menneskerettighetserklæring ble vedtatt, og første artikkel i menneskerettighetserklæringen lyder:

«Alle mennesker er født frie og med samme menneskerverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.»

Dette kunne like godt vært preambelen for norsk utenrikspolitikk. Vi jobber jo for menneskerettighetene fordi vi har et ansvar for å handle mot hverandre i brorskapets og søskenskapets ånd. Det har ikke endret seg siden 1948.

Verden forandrer seg. Det er gode grunner til å være optimistisk på vegne av verdens befolkning. Mellom 1990 og 2015 har vi redusert antallet mennesker som lever i ekstrem fattigdom, med to tredjedeler. I verdens største demokrati, India, har høyesteretten avkriminalisert likekjønnet sex. Og selv om mange arter fortsatt er utrydningstruet eller utryddet, kom det svarte neshornet tilbake til Tsjad had nesten 50 år etter at arten ble utryddet i det landet. Jeg er derfor ikke helt enig med dem som svartmaler verden som et eneste trusselbilde. Økende økonomisk og sosial frihet har vært grunnleggende for at pilene nå peker i riktig retning.

Samtidig er det ikke til å stikke under stol at vi i dag står overfor en rekke globale utfordringer som krever svar. I Europa har flere land forsøkt å kneble domstoler, presse og sivilsamfunn i et forsøk på å styre som illiberale demokratier. Polen og Ungarn er fremst i rekken innad i EU, men også Tyrkia er et land jeg og andre følger med stor bekymring. Endringene i disse landene skjer ikke først og fremst fordi befolkningen ønsker et mer autoritært styresett, men fordi det er et økonomisk utenforskap og en følelse av sosial marginalisering som foregår.

Globalt preges vi av mye usikkerhet rundt dagens amerikanske utenrikspolitikk – og en stadig aggressiv russisk holdning til Ukraina. Gjennomføringen av Vostok-øvelsen sammen med Kina viser med all tydelighet at stormaktskonflikter ikke er så utenkelige nå som Fukuyama tenkte da han skrev sin tese om historiens slutt. En økende hang til proteksjonisme og mot internasjonalt samarbeid bidrar også til et mer usikkert verdensbilde.

I dette ustabile klimaet må vår og Europas rolle være å stå stødig på internasjonalt samarbeid, europeisk samhandling og en menneskerettighetsbasert internasjonal politikk. Fra Norges hold må vi hegne om EØS-avtalen – ikke kutte finansieringen med 1,3 mrd. kr, slik Senterpartiet foreslår. Siden Norge ikke er medlem av EU, må vi finne andre måter å påvirke EUs beslutninger på. Vi må stille oss i sentrum av europeisk samarbeid og søke løsninger på tvers av landegrenser der det trengs. Vi må jobbe aktivt for å få et norsk sete i Sikkerhetsrådet, slik vår utenriksminister arbeider for. Dette setet må vi bruke for å reformere FN-systemet, for én ting tror jeg vi kan være enige om, og det er at dagens sammensetning av Sikkerhetsrådet neppe holder framover.

I NATO må vi gjøre det vi kan for å holde alliansen samlet og Amerika investert i europeisk forsvar. Det gjør vi både ved å øke vår egen investering i norsk forsvarsevne og ved å bidra aktivt til alliansens virke.

I dagens verden stilles det spørsmål ved EØS-avtalen. Det gjøres det også her hjemme. Det stilles også spørsmål om samholdet i NATO, og det stilles spørsmål rundt verdien av bistand og internasjonalt samarbeid

for å regulere migrasjon. Det har vi også vært vitne til i debatten i dag. Samlet er dette etter min og Venstres oppfatning en trussel mot det åpne samfunnet vi er glad i og forsvarer fra denne talerstolen. Derfor er det helt på sin plass at denne regjeringen forsterker sin innsats for europeisk og transatlantisk samarbeid, for en mer målrettet bistandssatsing og for internasjonale avtaler for å håndtere internasjonale fenomener som finner sted.

Vi må ha mer samarbeid, ikke mindre. Jeg vil igjen sitere menneskerettighetserklæringen, som jeg innledet med. De viktigste setningene vi må ha med oss i vår utenrikspolitikk, er:

«Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.»

Michael Tetzschner (H) [11:38:02]: Det påkaller vel ikke den største polariseringen i denne salen å si at norsk utenriks- og utviklingspolitikk skal være bygget på tydelige prioriteringer, sørge for ivaretagelse av våre internasjonale forpliktelser, være tro mot våre allierte og være forankret i liberale verdier. Så er spørsmålet hva disse prioriteringene er. Selvfølgelig er det ikke mulig helt å adskille en faglig utenrikspolitisk debatt fra de lokale, mer partipolitiske markeringer som naturlig finner sted mellom opposisjonspartiene og regjeringen. Det er også en del av det diskuterende demokrati vi alle liker å ta del i.

Jeg synes likevel at det å angripe regjeringen må være underordnet de store temaene. Hvis jeg hadde vært i opposisjon, og likeledes når jeg ser dette fra posisjonsiden, tror jeg at det beste vi kan bruke tiden til, er å analysere trusselbildet rundt oss i den verdenen som er i forandring, og også søke tilflukt i de samarbeidsmekanismer som tilbys oss.

Vi har tidligere i dag hatt på bordet en sak som egentlig ikke ligger på bordet til Stortinget, men som har skapt mye debatt også fordi man i det internasjonale rettsspråket er kommet i skade for å blande mange av de dokumentene som egentlig er politiske hensiktserklæringer, sammen med folkerettslig bindende dokumenter. Det blir heller ikke lett å føre en debatt som opplyser offentligheten, slik også et punkt i Global Compact er inne på at politikere skal – vi hadde jo en videreutvikling av resonnementene rundt det i dag – hvis man i det som egentlig er politiske løfter, blander inn en terminologi som ellers bare kjennes fra folkeretten og fra internrett.

Derfor vil jeg – siden vi i budsjettinnstillingen fra flertall og mindretall viser til FNs bærekraftsmål – reklamere litt for bærekraftsmål nr. 16, som har vært litt underspilt. Det er om rettfærdighet, institusjoner og rettsstat. Jeg må si at jo mer jeg deltar internasjonalt, jo mer

blir jeg overbevist om at det er en direkte sammenheng der stater åpner for konkurranse om ideer, konkurranse om tilslutning og til slutt konkurranse om makt.

Jeg kom nettopp tilbake fra COP24. Alle trendy politikere har jo vært i COP24, og nå har også jeg vært det. Jeg ble sittende i et panel med en representant for Zimbabwe, som selvfølgelig kunne vise til at det hadde gått tilbake på de fleste felt, og at det nærmest var naturkatastrofer. Han måtte tåle å høre fra noen av oss at Zimbabwe har vært et av de rikeste landene i Afrika fra naturens side – «Afrikas brødkurv». Man kan ødelegge velstanden i et land ved korrupsjon, ved vanstyre og ikke minst ved den stagnasjonen som mangeårig diktatur fører med seg.

Hva har så dette å si for den norske utenrikspolitiske satsingen? Jo, det betyr nettopp at vi i enda sterkere grad må avstå fra resolusjonsmakeri og flere ord, og bruke kreftene der det virkelig nytter, der statene har bundet seg til en rettsorden, og holde dem fast på de forpliktelsene som er inngått. Det tror jeg er en riktig prioritering, for jeg synes det er utmerket, alt det som man har tatt av forbehold når det gjelder Global Compact for Migrasjon. Det er fint at man også har et sted der man kan samtale med andre land – noen kaller det også en global samtale – men det som gjelder, er jo det vi forplikter oss til. Det er også det som skaper klarhet.

Norge som et lite land er helt avhengig av at vi har en troverdig oppfølging og et sanksjonsregime overfor dem som bryter folkeretten. Derfor blir jeg veldig urolig over høyt respekterte medlemmer av partier og denne nasjonalforsamling som sier at det er ikke så farlig hvis det er begått folkerettsbrudd i vår egen nærhet – bare det er gått en tre-fire år, så orker vi ikke i våre vestlige demokratier å opprettholde prinsippene. Gjennomføring av folkeretten er en viktig prioritet for et demokrati.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:43:28]: Det vart ein spesiell start på denne dagen. Samstundes sette den starten søkjelyset på noko som me i denne salen kjem til å måtte ta meir inn over oss i tida som kjem, nemleg at viss me ikkje evnar å takle klimautfordringane som me står overfor, viss ikkje Noreg og andre land greier i lag å sikre tilstrekkeleg matproduksjon, evnar å få til eit klimatilpassa landbruk i mange utviklingsland, er dei migrasjonsutfordringane me ser i dag, berre førebokstaven på dei me vil få i framtida.

Me veit òg at matmangel fører til ustabilitet. Går ein tilbake og ser på krigen i Syria og kva som eigentleg starta han, handla det òg om matmangel. Då er det forstemmande at det er så få som støttar Senterpartiet sine gjentekne forslag om at me innanfor bistanden må auke støtta til landbruksbistand. I 1970 brukte me 30 pst. av bistandsbudsjettet – rett nok eit mindre bistandsbud-

sjett, men likevel – til landbruksbistand. I 2018 er det vel nede på 3 pst. Me brukar mykje pengar på bistand i Noreg, og det er bra. Me er ikkje ei militær stormakt, men me er ei humanitær stormakt, og det er eg stolt av. Men me manglar ein debatt om det som kjem til å verte grunnleggjande innanfor både sikkerheitspolitikken og bistandspolitikken, viss ein meiner noko med FNs målsetjingar om å utrydde fattigdom og svolt.

NATOs parlamentarikarforsamling i Halifax starta den eine dagen med eit tankevekkjande innlegg frå ein forskar frå Canada, som nettopp sette søkjelyset på at klimautfordringane har «impact», som det heiter på engelsk, eller påverknad, på sikkerheitspolitikken i framtida, og vidare er knytt til migrasjonsutfordringane. Eg håpar at me i seinare debattar kan få tid til å gå grundigare inn i dette, for det er nokre samanhengar her som Stortinget har vore altfor lite oppteke av, og som me må bruke meir tid på i framtida.

Vårt bistandsbudsjett er tydeleg innretta på dette området. Me er nøydd til å satse meir på eit klimatilpassa landbruk. Heldigvis har me organisasjonar globalt – ikkje minst den som vår eigen tidlegare statsråd og stortingsrepresentant Åslaug Haga leiar, og fleire andre – som arbeider for å utvikle nye frøsortar og ta vare på eksisterande frøsortar og plantemateriale, slik at me kan sikre at me greier den tilpassinga som kjem til å kome. Dei fleste, trur eg, i denne salen – med nokre unnatak – trur dessverre at klimaendringane me ser, er noko me må leve med og tilpasse oss så godt som me kan, både nasjonalt og globalt.

Når det gjeld forsvarspolitikken, veit me at det å sikre eit forsvar som evnar å forsvare det norske territoriet, sikre nasjonale interesser og sikre tryggleiken til NATO-landa, saman med våre allierte, er hovudmålet med politikken til Senterpartiet. For alle regjeringar og alle storting er det viktigaste å sikre tryggleiken til innbyggjarane.

Senterpartiet ønskjer eit folkeforsvar – eit forsvar av folket og for folket. Me treng forsvarsviljen i folket, og då treng me òg eit synleg forsvar. Me treng eit heimevern som er til stades i lokalsamfunna. Me treng eit forsvar som er sterkt nok og stort nok til faktisk å kunne gjere ein forskjell og til å kunne gjere den jobben det er sett til å gjere. Me treng òg ei verneplikt som sikrar ei breiast mogleg rekruttering til det forsvaret.

Forslaget til budsjett frå regjeringa viser nok ein gong at landmakta er nedprioritert. Når eg snakkar med folk i Forsvaret, ikkje berre dei frå Hæren, men breitt, er det ei kjensle av at landmakta er sekkeposten for regjeringa for alle andre investeringar. Det er ikkje ein forsvarleg måte å bygge forsvarsevne på, og det gir oss ikkje det nødvendige forsvaret av landet vårt.

Omgjeringa av 2. bataljon, utsetjing av innkjøp av stridsvogner til etter 2025 og rasering av den særskilde

helikopterstøtta til Hæren på Bardufoss er døme på dei ukloke avgjerdene som regjeringa har teke. Dei står heller ikkje fast på det forliket som vart gjort med Arbeidarpartiet, og det er ikkje rart at Arbeidarpartiet føler seg snytt i denne saka.

Senterpartiet har dei siste tre åra føreslått å auke budsjettet til Hæren med 1 mrd. kr og budsjettet til Heimevernet med 300 mill. kr utover forslaget frå regjeringa. Det ville sikra igangsetjing av investeringar i naudsynte kapasitetar, finansiert høgare oppsetjingsgrad i brigaden og meir trening og øving i Hæren. Samstundes ville det sikra fullfinansiering av eit heimvern med 45 000 soldatar, inkludert meir øving og trening og oppgraderte våpen og utstyr.

Senterpartiet har i samband med dette budsjettet fremja forslag om å sikre innkjøp av stridsvogner i 2020 gjennom kjøp av prototype alt då, samstundes som me ønskjer å sikre ein særskild helikopterkapasitet for Hæren lik dagens nivå, utan at det går ut over kapasitetsnivået i sør. Det er mogleg og sterkt ønskjeleg. Me meiner det er viktig for Hæren å behalde kapasiteten Bell 412 gir, og at det ikkje er forsvarleg å utsetje innkjøp av stridsvogner.

Me er positive til at regjeringa ikkje gjer noko med 2. bataljon i 2019, sidan me òg ønskjer å bevare avdelinga som ei ståande avdeling, men me fryktar likevel for framtida til bataljonen. Det er ein utopi å tru at ei mobiliserbar avdeling skal gi same reaksjonsevne som ei ståande. Det synest òg å kome fram når forsvarsministeren no seier at dei skal vere klare på få dagar, ikkje på 48 timar, som kravet eigentleg var då prosessen starta.

Med det alternative statsbudsjettet til Senterpartiet ville me sikra ei langt meir robust landmakt enn det regjeringa viser vilje til.

Senterpartiet har kjempa og vil halde fram kampen for flybasen på Andøya. Ei kjelde fortel at det no er full stopp i MPA-operasjonar – så å seie full stopp i alle fall – og at eit fly til og med er øydelagt på grunn av manglande vedlikehald, sidan folk som dreiv med vedlikehald, har slutta. På det nemnde møtet i Halifax møtte me òg folk frå Andøya som var komne over med fly som skulle ha vedlikehald, noko som normalt skulle vore gjort i Noreg, men som me ikkje har tilstrekkeleg kapasitet til å gjere. Hovudutfordringa handlar om teknisk personell: Ein får ikkje reparert flya tidleg nok sidan ein har for få personar som kan utføre reparasjonar og vedlikehald. Det har resultert i at fly står på bakken, og at me i dag ikkje har den styrken og regulariteten. Me har ikkje MPA-fly på vengjene meir enn – og dette må eg få forsvarsministeren til å stadfeste eller ikkje i sitt innlegg – om lag 10 pst. av det dei opphavleg skulle. Det høyrer frykteleg dårleg ut. Eg håpar forsvarsministeren kan kommentere det.

Eg håpar òg at forsvarsministeren kan seie kva han vil gjere for å sikre at me får den regulariteten på MPA-tokt i nord som me skulle hatt, gitt den situasjonen som regjeringa no har sett landet i gjennom sitt hasardiøse vedtak om å leggje ned basen på Andøya og flytte den aktiviteten til Evenes. Regjeringa seier at det kjem nytt personell, men stillingar er berre delvis bemanna. Ein har i teorien personell, men det nye personellet er ikkje utsjekka og kan ikkje gjere den jobben som dei burde og skulle ha gjort. Dette er regjeringa sitt ansvar, og eg ser fram til at statsråden i dag gir oss ei forklaring på situasjonen og opplyser om korleis ein vil sikre at me har MPA-kapasitet, for det er spørsmålet eg får frå folk i nord: Skal me ha det, eller skal me ikkje ha det?

Me veit at USA brukar kapasitetar. Dei flyr frå Island og Tyskland. Dei har delvis òg vore på vengjene frå Andøya. Eg vil be om at forsvarsministeren i innlegget sitt gjer greie for korleis regjeringa vil sikre at Noreg òg i 2019 har ein luftving som kan drive operativ overvaking på norsk territorium.

Forsvarspolitikken er til dels svekt med denne regjeringa. Me har snakka med ulike delar av Forsvaret, og det er ikkje berre landmakta som er bekymra. Òg i denne salen bør me vere ganske så bekymra for kva forsvar me skal ha, som skal sikre tryggleiken i Noreg dei komande åra.

Presidenten: Vil representanten Navarsete ta opp forslaga frå Senterpartiet?

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:53:41]: Ja, det vil eg gjere.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:53:56]: Eg ser fram til budsjettdebatten, men eg har lyst til å starte med å seie at eg glad for det svaret som utanriksministeren gav da ho oppsummerte den førre debatten. Ho sa at ho hadde «ingen ting å beklage». Det er eg heilt einig i. Og eg stiller meg undrande til at representanten frå Framstegspartiet valde å bruke den typen ord.

Så må eg òg seie at eg høyrer med undring på det representanten Tybring-Gjedde antyd, at ikkje heile regjeringa står bak stemmegivinga vår i FN's generalforsamling neste veke. Eg reknar òg med at utanriksministeren vil seie noko om det i dag, sidan det er tatt opp som eit tema nettopp frå denne talarstolen.

Det er òg med undring eg ser at representantar frå eit av regjeringspartia seier at folkerettsbrota frå Russland si side på Krim ikkje er av eit alvor som gjer av me bør ta det opp. Eg er veldig glad for det innlegget som Michael Tetzschner heldt – det var særst god grunn til å

lytte til det. Og det er heilt i tråd med Kristeleg Folkepartis syn.

Eg skal gå over til budsjettdebatten.

Global rettferd – det er desse to orda som bør vere styrande for norsk utvikling. Mister me det globale rettferdsperspektivet av syne, er eg redd for at me endar opp med ein mindre effektiv, dårlegare og mindre målretta utviklingspolitikk.

Det er framleis slik at den ekstreme fattigdomen, klimaendringane og det enorme inntektsgapet mellom fattige og rike land er blant dei største utfordringane verda står overfor. Det er framleis slik at det berre er gjennom ein heilskapleg norsk utviklingspolitikk me kan bidra til å løyse desse utfordringane og skape meir global rettferd.

Det er derfor med uro me kan lese OECDs Development Co-operation Report for 2017. Der blir det slått fast at den delen av norsk bistand som går til dei fattigaste landa, er på veg ned. Delen fell frå 30 pst. til dei minst utvikla landa i 2011 til 20 pst. i 2016. Dette er enda meir urovekkjande dersom me ser denne tendensen i samanheng med det faktum at nyare prognosar viser at stadig fleire av verdas ekstremt fattige vil finnast i Afrika sør for Sahara, og at dei mest sårbare og fattigaste landa vil bli hengjande enda lenger etter om utviklinga held fram som i dag.

Det er derfor inga hemmelegheit at Kristeleg Folkeparti brukte budsjettforhandlingane i haust til å kjempe mot denne utviklinga. Noreg må prioritere meir av bistanden til dei som treng det mest, dei fattigaste landa, særleg i Afrika sør for Sahara. Me oppnådde ei omprioritering på 285 mill. kr på bistandsbudsjettet, der pengane er dreidd i retning av meir langsiktig utvikling. Særleg går bidraga i retning av større løyvingar til mattryggleik og landbruk, regionløyvinga til Afrika og støtta til bistand i regi av det sivile samfunnet.

Vidare må me ikkje gløyme dei mest utsette gruppene i verda og korleis me kan nå dei. Erfaringsmessig er det gjennom stabile kjernebidrag til FN-institusjonane me kan gjere mest for å nå dei mest utsette gruppene globalt. Me veit kor store hindringar konfliktar og brot på menneskerettane er for å oppnå utvikling og varig nedkjemping av fattigdom. Og me ser korleis forfølging av religiøse minoritetar er aukande, og at trusfridomen er under press fleire stader.

Me er òg glade for at Kristeleg Folkepartis innsats på Stortinget kan bidra til at organisasjonar som ICAN, Norske leger mot atomvåpen og Fredsrådet igjen hamnar på budsjettet. Slike organisasjonar er viktige for norsk utanriksdebatt og politikktutvikling.

I ei uroleg tid som den me lever i, er det godt å sjå at Stortinget ikkje bere stikk hovudet i sanden og håpar at ting skal roe seg. Me må bruke meir tid på debattane om

internasjonal utvikling, menneskerettar og internasjonalt samarbeid i tida som kjem. Der andre politikarar seier America First, skal me setje internasjonalt samarbeid først – fordi det handlar om vårt felles beste, og fordi det handlar om global rettferd.

Seher Aydar (R) [11:58:45]: Rødt står for en ansvarlig utenriks- og forsvarspolitik som bygger på norske sikkerhetsinteresser, folkeretten og internasjonal solidaritet. Derfor har vi et alternativt statsbudsjett som ivaretar nettopp disse hensynene. I motsetning til regjeringen har Rødt levert på Stortingets vedtak om å bevilge 1 pst. av forventet nasjonalinntekt til bistand. Vi vrir også bistanden slik at den treffer best mulig der den trengs mest: mer til klima, mennesker på flukt, Skatt for utvikling, anstendige arbeidsvilkår, menneskerettigheter, fred og nedrustning.

Samtidig som det girer opp Norges konstruktive rolle internasjonalt, handler Rødts budsjettforslag om å prioritere forsvar av Norge. Det står i skarp kontrast til den politiske eliten som har styrt Norge de siste 20 årene. Skiftende regjeringer har gått vekk fra flere av hovedlinjene i det som har vært norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk siden annen verdenskrig. Mens Norge fra 1945 til 1999 ikke deltok i en eneste angrepskrig, er norsk utenrikspolitikk etter det blitt kraftig militarisert. Det innebærer deltakelse i en rekke risikable krigsekspesimenter styrt av USA og NATO, ofte i strid med folkeretten.

Godal-utvalget konkluderte i 2016 med at Norges deltakelse i Afghanistan-krigen var helt mislykket. Krigen har påført Afghanistans sivile enorme lidelser, og det blir bare verre og verre. Rødt var det eneste partiet som da det gjaldt, sa klart nei til at Norge skulle delta i NATOs krig for regimeskifte i Libya. Vi sa også nei til en krig der allierte på bakken var libyske Al Qaida og andre ekstremister.

I vårt budsjett kutter vi støtten til USA-ledet krigføring i utlandet. Vi prioriterer i stedet en kraftig oppgradering av Norges selvstendige forsvarsevne, med 800 mrd. kr ekstra til Hæren, nesten en halv milliard til Heimevernet og 250 mill. kr til Sjøforsvaret og Kystvakten, for å nevne noe. Slik kan vi beholde 2. bataljon ved Skjold med dagens oppsetting og ivareta den viktigste forsvarsressursen vår: et dyktig og motivert personell.

I 70 år har norsk basepolitikk vært å ikke tillate utenlandske militærbaser på norsk jord. Slik har vi sikret et stabilt forhold til en tidvis skremmende nabostormakt gjennom ulike sikkerhetspolitiske omstendigheter, men i ly av hemmelighold har Solberg-regjeringen erstattet den velprøvde basepolitikken med et risikabelt eksperiment der USA har fått etablert militærbaser i Norge. Den amerikanske generalen Robert Miller fortal-

te nylig US Marines i Trøndelag at det er en storkrig med Russland på vei hit til Norge. Norge har ingenting å tjene på at USA skal utkjempe sin stadig mer militarisererte og livsfarlige stormaktrivalisering med Russland på norsk jord. Derfor vil Rødt fjerne bevilgningene til USAs militærbaser i Norge. Vi mener Norges trygghet sikres best gjennom å bygge opp en selvstendig forsvarsevne og en fornuftig balanse mellom avskrekking og beroligelse overfor Russland.

Så til kampflyet F-35. Selve innkjøpet er beregnet til rundt 85 mrd. kr. Det nyeste anslaget på totale levetidskostnader er på 297 mrd. kr fram til 2054. Viktige deler av Forsvaret går allerede for lut og kaldt vann. F-35 vil være gjøkungen som skyver andre vitale deler av Forsvaret ut av redet i tiår framover. Ifølge Michael Hostage, general i USAs luftforsvar, er ikke F-35 konstruert for å forsvare eget luftrom, men for å angripe andre lands territorium. Det legger opp til å fortsette å misbruke våre forsvarsressurser til USA-ledet krigføring i utlandet. Derfor fremmer vi i dag forslaget om at Stortinget ber regjeringen innlede forhandlinger med leverandøren av F-35 for å stanse kjøp av alle kampfly som ikke er levert til Forsvaret eller planlagt levert i 2019, og i stedet prioritere Forsvarets defensive kapasiteter.

Jeg tar med dette opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Seher Aydar har teke opp det forslaget ho refererte til.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:03:45]: Vi må være forberedt på høyere bølger i utenrikspolitikken, at våre allierte ikke alltid opptrer slik vi har vært vant til at de gjør, og vi må være forberedt på å utvise større alliert tålmodighet. Det er ting som preger den tida vi lever i, og som vi må tilpasse vår utenriks- og sikkerhetspolitikk etter. Det er også derfor regjeringa legger stor vekt på å støtte opp om og reformere det multilaterale systemet, vektlegge en liberal verdensorden og jobbe med norske interesser på den måten som tjener norske interesser best, f.eks. gjennom trygg forankring i NATO, gjennom EØS-avtalen og gjennom å ta del i forpliktende internasjonalt samarbeid.

Vi hører ofte at verden blir vanskeligere, mer uoversiktlig og mer kompleks. Det er riktig, men det er også mange utviklingstrekk som går i riktig retning, og jeg syns ikke vi på en dag som denne skal underslå at det også er mye positivt. Flere enn noen gang får oppleve å fylle fem år, produksjonen av fornybar energi vokser, det er gjort store framskritt i kampen mot ISIL, og halvparten av verdens befolkning er koblet sammen online. Jeg vil også legge til, som representanten Abid Q. Raja var inne på, at India nå har tatt viktige steg mot å oppfylle retten man har til å elske den man vil.

Hovedprioriteringene for Norge forblir som det framgår av budsjettokumentene. Vi prioriterer nord-områdene, vårt viktigste strategiske ansvarsområde, vi prioriterer å bidra til internasjonalt samarbeid, bl.a. gjennom å søke plass i FNs sikkerhetsråd. Vi prioriterer arbeidet som skjer med Europa, gjennom vår nye strategi for samarbeidet med EU, og vi styrker de sikkerhetspolitiske båndene til sentrale europeiske allierte, som vi nå har gjort over noe tid. Vi styrker innsatsen i sårbare stater og regioner fordi vi vet at det å sikre en bedre utvikling i sårbare stater og regioner også er et viktig bidrag til utvikling.

Vi bidrar sterkt når det gjelder menneskerettigheter og fremme av menneskerettigheter. Allerede før budsjettavtalen hadde regjeringa lagt inn et budsjett på ca. 680 mill. kr til menneskerettighetsarbeid. Det er økt med 20 mill. kr, noe vi syns er veldig positivt. Det er bl.a. penger som skal gå til å fokusere på religiøse minoriteter, mennesker med funksjonsnedsettelse og ikke minst beskyttelse av journalister og menneskerettighetsforsvarere, for å nevne noe.

Vi la i august fram en ny humanitær strategi. Vi har siden 2013 økt det humanitære budsjettet med over 65 pst. Det har vært en viktig prioritering for regjeringa fordi antallet kriser i verden, omfanget av dem, lengden på dem og kompleksiteten i dem bare øker. Så selv om verden aldri har brukt mer, har aldri utfordringene med å dekke behovene vært større.

Et av hovedelementene i den nye strategien er beskyttelse. Det gjelder selvfølgelig beskyttelse av kvinner og barn, men det gjelder også generelt beskyttelse gjennom at Norge nå har påtatt seg presidentskapet i minekonvensjonen. Bruken av miner og eksplosiver øker dessverre igjen, og det har enorme humanitære konsekvenser.

Det er også en styrking av det som handler om seksuell og kjønnsbasert vold. Seksuell vold er ikke et biprodukt av krig, det er krigføring med andre våpen og virkemidler. Det er stor grad av straffrihet, og det er en utvikling som må snus. Jeg kan også fortelle at vi neste år kommer til å avholde en konferanse i Norge om dette temaet, rett og slett fordi vi ønsker å få større internasjonal oppmerksomhet om det.

Så kan jeg si til representanten Lysbakken at hans forslag, som han har levert i salen, blir godt mottatt av regjeringa, faktisk så godt at vi allerede er i gang med det. Vi har kontakt med både Mukweges stiftelse, med SRSR i FN ved Pramila Patten, som jobber med seksuell og kjønnsbasert vold i konflikt, og med andre aktører som jobber med dette temaet. Vi synes denne tanken er god, og ser på hvordan vi kan gjennomføre det på en god måte.

La meg bruke de siste sekundene på spørsmålet som kom opp knyttet til stemmegiving i FN. Det er ikke slik

at Norge stemte mot forslaget til USA eller prosedyrene. Vi stemte avholdende på prosedyrespørsmålet, men stemte for begge resolusjonene. Grunnen til det er at det ifølge FN-pakten er slik at det i generalforsamlingen i vedtak som gjelder internasjonal fred og sikkerhet, som Midtøsten, kreves to tredjedels flertall. Derfor anså vi det ikke som nødvendig å stemme i prosedyrediskusjonen. Men vi stemte altså for begge resolusjonene.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [12:09:02]: Jeg vil gratulere utenriksministeren med å bli utnevnt til en av Europas «doers».

I morges var det Politisk kvarter. Det var ikke utenriksministeren som var der. Vanligvis er det kanskje litt upopulært å dra på Politisk kvarter dagen etter at Stortinget har hatt ulike julebord, men det var nok ikke var derfor utenriksministeren unnlot å møte, kjenner jeg henne rett. Det var kanskje fordi det var en litt vanskelig sak å opptre og forsvare Fremskrittspartiet, slik Torbjørn Røe Isaksen faktisk gjorde. Han sa at Fremskrittspartiet opptrådte ryddig, og da Jonas Gahr Støre sa at migrasjonsplattformen lå på regjeringens bord, sa han at han trodde at for de fleste som hørte på, var det nok «litt sånn flisespikkeri» at det er regjeringens prerogativ å ha ansvar i utenrikspolitikken. Det mente Røe Isaksen var flisespikkeri. Det er noe helt annet enn det utenriksministeren sa tidligere i salen i dag. Så mitt spørsmål er: Er utenriksministeren enig i at det at regjeringen har fortrinnsrett og ansvar i norsk utenrikspolitikk, er kun flisespikkeri?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:10:06]: Jeg tror ikke man skal legge tolkninger til grunn for hvem som stiller i Politisk kvarter. Som representanten godt vet, er jeg veldig tidlig oppe om morgenen, og jeg har ingen problemer med å stille verken i morgennyhetene eller Politisk kvarter når jeg har anledning til det – i likhet med representanten Huitfeldt.

Det er helt åpenbart at det følger av Grunnloven at utenrikspolitikken er regjeringens prerogativ, og det er jo også det regjeringa har lagt til grunn i saken om migrasjonsplattform. Det er derfor vi har behandlet denne saken i regjeringa på helt vanlig måte, og det er derfor vi har gitt vår tilslutning til denne plattformen i FN.

Så har det vært uenighet i regjeringa. Det har vi heller ikke lagt skjul på, det har kommet åpent fram i både pressemeldinger og intervjuer som de tre partilederne i regjering har gjort. Det rokker ikke ved det faktum at dette er regjeringas prerogativ. Jeg mener også at det er viktig å understreke, som jeg gjorde i redegjørelsesdebatten, at det at vi ønsker å orientere Stortinget for å gi en samlet framstilling av hva denne plattformen er og ikke er, selvsagt ikke rokker ved det faktum.

Anniken Huitfeldt (A) [12:11:09]: Det som er viktig i denne saken, er jo at den ligger på regjeringens bord, at det er regjeringens ansvar, og at hvis man vil ha råd fra Stortinget, må man eventuelt komme tidligere.

Men det som Torbjørn Røe Isaksen også sa i Politisk kvarter i morges, var at Fremskrittspartiet hadde opptrådt helt ryddig, at det i grunn er helt vanlig, og at i utenrikspolitikken, når en sak ligger på regjeringens bord, kan altså et av regjeringspartiene komme her i salen og fremme et alternativt forslag.

Nå hører jeg jo at utenriksministeren ikke er enig i det som Røe Isaksen sa når det gjaldt flisespikkeri, men er utenriksministeren enig i at det er helt vanlig å fremme alternative forslag i utenrikspolitikken, eller er det faktisk nå blitt så ille at regjeringen ikke bare snakker med to stemmer når det gjelder Fremskrittspartiet og Høyre, men også at Høyre snakker med to stemmer når det gjelder noe så viktig som hvordan vi driver norsk utenrikspolitikk?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:12:00]: På ingen måte. Jeg tør å minne om at i den regjeringa Huitfeldt sjøl var en del av, var det seks dissenser, ofte på helt sentrale områder, bl.a. en del EU-direktiver. Det var også et av partiene som ved gjentatte anledninger protesterte mot regjeringas politikk, enten på plenen rett her ute eller ved å fremme forslag om boikott av israelske varer, noe som for øvrig ikke er denne regjeringas politikk.

Det er jo ikke uvanlig at det kan være uenighet. Jeg mener Torbjørn Røe Isaksen har helt rett i at dette er håndtert på en ryddig måte i den forstand at vi hadde en diskusjon i regjeringa. Der hadde partiene ulike standpunkter, og da håndterte vi det på en helt naturlig og grei måte. Vi er også helt åpne om at regjeringspartiene hadde ulike standpunkter, og jeg anser ikke at det er noen dramatik i det. Det er iallfall ikke noe mer dramatik i det enn at den forrige regjeringa ved flere anledninger tok formelle dissenser der de var grunnleggende uenige i norsk utenrikspolitikk, og alle saker – nær som én – der den forrige regjeringa hadde dissenser, dreide seg om utenrikspolitikk.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:13:25]: Eg vil òg takke utanriksministeren for utgreiinga ho kom med i dag. Det var på sin plass, og det var veldig sakleg. Så kan ein som førre replikant godt stille spørsmål om at ein har dissens. Det kan jo diskutast kva dissens er. Me brukte vel å snakke om dissens når me gjekk til Kongen med saker.

Men eg skal stille eit heilt anna spørsmål. Eg har vore på Transatlantisk forum i USA. Ikkje minst då me var på haustsesjonen i Halifax, vart klimasmar landbruk løfta. No er utviklingsministeren her, og eg vil kome tilbake til dette. Samtidig vil eg spørje: Anerkjen-

ner utanriksministeren den samanhengen som er og vil verte mellom klimaendringar og sikkerheitsbiletet, endringar i det globale sikkerheitsbiletet?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:14:36]: Så definitivt. Det ligger også til grunn for regjeringas arbeid. Det er et tema som tyskerne nå ønsker å løfte inn i Sikkerhetsrådet, og som vi har hatt gode diskusjoner med Tyskland om å kunne videreføre arbeidet med dersom vi blir valgt inn. Men det er også et viktig poeng i den forstand at vi vet at ressurskonflikter generelt ofte gir opphav til og grobunn for konflikter, ofte væpnede konflikter. Vi ser at dersom det ikke er mulig å skaffe seg verken et levebrød eller mat, vil det føre til migrasjonsstrømmer, naturlig nok, men det vil selvsagt også kunne føre til økt konflikt. Det er en av grunnene til at vi nå styrker bevilgningene til Verdens matvareprogram – nettopp fordi de har mange løsninger og mye samarbeid som dreier seg nettopp om å sikre at man har mat og tilgang til sikker mat. Matusikkerhet er en av de største faktorene som driver både migrasjon og i mange tilfeller også konflikt, og vi gjør det rett og slett for å hindre en ytterligere negativ utvikling.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:15:40]: Det er ingen tvil om at det er eit paradoks når me ser diskusjonar som går om migrasjon, at mange av dei som er veldig negative til migrasjon, heller ikkje er pådrivarar for å gjennomføre ein politikk som på sikt kan sikre oss ein stabil folkesetnad, altså leggje til rette for at folk kan verte buande der dei er. Det er eit ganske stort paradoks som eg trur me må løfte høgare i den norske debatten.

Til svaret frå utanriksministeren, som eg takkar for, kan utanriksministeren seie litt meir om dei langsiktige strategiane? Korleis tenkjer ein at ein skal greie den enorme jobben i eit meir langsiktig perspektiv, og kva er Noregs strategi utover det å gi pengar til matvareprogrammet?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:16:44]: Jeg tenker at utviklingsministeren kan svare på det som ligger i hans portefølje. Veldig mye av det langsiktige arbeidet vi gjør, dreier seg bl.a. om å styrke myndighetenes mulighet til f.eks. å legge til rette for matproduksjon. Vi har økt bevilgningene kraftig til sårbare stater og sårbare regioner, nettopp ut fra erkjennelsen av at det er i disse statene og regionene dette problemet er størst. Klarer man ikke å løse de problemene på sikt – vi gjør det både gjennom humanitær bistand og gjennom den langsiktige bistanden – vil det føre til at problemene bare øker i omfang, og de er vanskelige å få bukt med når de først har økt mye.

Så ser vi at vi i mange sammenhenger klarer å forhindre at en del av disse situasjonene oppstår. Når det

gjelder sultkatastrofer, har vi for så vidt gode erfaringer fra Somalia et par år tilbake. Hvis vi klarer å hindre at de oppstår, vil det også være et viktig bidrag til å hindre potensielle ... (Presidenten klubber.)

Audun Lysbakken (SV) [12:18:02]: Jeg vil først si at jeg synes det er gledelig, det utenriksministeren sier om ideen om et fond knyttet til oppreisning og rehabilitering av ofre for voldtekt og seksuelle overgrep i krig. Vårt forslag er også et utredningsforslag nettopp fordi en må gjøre det utenriksministeren sier – utforske litt ulike innganger. Det er gode argumenter, mener vi, for at dette kan være nasjonale fond, satt opp i samarbeid med FN, heller enn et globalt fond. Da imøteser jeg muligheten til å ha en dialog om det.

Det var det jeg egentlig hadde tenkt å spørre om, men siden den forrige diskusjonen om redegjørelsen fortsatt er tema her, kunne jeg tenke meg å be utenriksministeren reflektere litt rundt bruken av den typen redegjørelser i Stortinget. Det har jo ofte dessverre vært slik at ulike regjeringer ikke har kommet til Stortinget når en skulle ta veldig viktige avgjørelser, f.eks. knyttet til norsk krigsdeltakelse. Nå er terskelen betydelig senket. Vil det få føringer for regjeringens praksis i framtiden?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:19:17]: For å ta det første først, så er jeg også glad for at det er et utredningsforslag. Det er som sagt det vi også jobber med nå, for vi må samtidig forhindre at en slik type fond eller en slik løsning gjør det enklere for de ansvarlige å unnsnippe sitt eget ansvar. Derfor tror jeg det kan være fornuftig å ha en dialog om hvordan man gjør det, også med FN og med andre, men vi er positive til utgangspunktet og ideen, og vi diskuterte det også med Mukwege da han var her.

Så til det siste spørsmålet. Vi har jo flere måter å konsultere Stortinget på. Den ene er gjennom de formelle dokumentene, den andre er gjennom debattene, som den vi holder i dag, den tredje er gjennom den utvidede utenriks- og forsvarskomiteen, der man jo primært skal håndtere gradert informasjon. Det gjør også regjeringa i rikt monn, både underveis i pågående operasjoner og i forkant av at operasjoner skal iverksettes. Redegjørelser i åpen sal brukes i ulike sammenhenger når det er hensiktsmessig, og det ønsker regjeringen selvfølgelig å kunne fortsette å gjøre.

Petter Eide (SV) [12:20:26]: Takk til utenriksministeren for hennes forrige redegjørelse, som jeg er 100 pst. enig i.

Nå til noe helt annet. Noen av partene som kriger i Jemen, sitter nå i fredsforhandlinger i Sverige. Jeg tror utenriksministeren vil være helt enig i at det er avgjørende viktig at man uttrykker internasjonal støtte til

den prosessen for å få slutt på den krigen. Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Kan hun bekrefte eller avkrefte at Norge produserer og uttransporterer krigsmateriell – A- og/eller B-materiell – til noen av disse partene samtidig med at partene sitter i fredsforhandlinger?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:21:15]: Som representanten Eide jo er godt klar over, har regjeringa i den senere tid fattet to vedtak. Det ene var å suspendere lisenser på A-materiell til De forente arabiske emirater, det ble gjort i 2017. Den 9. november ble det fattet en beslutning om at vi ikke kommer til å gi tilsagn til nye lisenser på B-materiell og flerbruksvarer til militært bruk til Saudi-Arabia. Det er de to landene som nå deltar aktivt.

Norge har aldri eksportert A-materiell, altså våpen og ammunisjon, til Saudi-Arabia, og det stiller oss i en annen situasjon enn ganske mange andre land. Vi har et veldig strengt eksportkontrollregime, og det kommer vi til å fortsette å ha. Vi gjør individuelle, grundige vurderinger, særlig med tanke på den risikoen som måtte foreligge for bruk i krigssituasjoner som i Jemen. Det har også vært regjeringas veldig tydelige linje i denne saken at vi har ønsket å se denne situasjonen i en større helhet og sammenheng.

Knut Arild Hareide (KrF) [12:22:29]: Me har med stoltheit sett omtalen utanriksministeren vår har fått i internasjonale medium, som er vel fortent.

Så hørde me at ho sa frå talarstolen at våre allierte ikkje alltid opptrer slik me er vane med. Da tenkte nok utanriksministeren på våre internasjonale allierte, men me må òg registrere at nokre av regjeringspartiet Høgres allierte heller ikkje alltid opptrer som me er vane med. Da tenkjer eg på Framstegspartiets omtale av Russlands annektering av Krim. To stortingsrepresentantar har sagt at me skal akseptere russisk kontroll over Krim viss det kan vere med på å forbetre forholdet vårt. Eg trur utanriksministeren hørde det svært gode innlegget frå representanten Tetzschner i dag om den saka, og spørsmålet mitt er enkelt: Er det slik at partiet Raudt no er nærmare regjeringa sin Russlands-politikk enn Framstegspartiet?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:23:31]: Nei, det opplever jeg ikke at det er på noen måte. Vi fastholder det som er og har vært regjeringas veldig tydelige linje. Vi fordømmer folkerettsbrudd, og vi mener at det å bryte folkeretten så tydelig som det Russland har gjort her, krever mer enn et nasjonalt svar fra Norge. Det krever et internasjonalt svar, og det er også derfor vi står sammen med våre europeiske og internasjonale allierte både i restriktive tiltak og i en veldig klar politisk fordømmelse av det som har skjedd. Det er ikke en politikk som forandres.

Jeg registrerte at representanten Tybring-Gjedde også sa at det heller ikke var Fremskrittspartiets politikk å endre. Det er viktig for Norge å være forutsigbare i disse spørsmålene. Det er vi, og fra vår side er det ikke på noe tidspunkt lagt opp til noen endring, snarere tvert imot – vi står veldig klart og fast på det som har vært regjeringas linje hele veien.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Martin Kolberg (A) [12:24:46]: Det er en styrke for Norge, og det er grunn til å konstatere med tilfredshet at det med noen unntak er veldig tydelig enighet om norsk utenrikspolitikk og norsk forsvarspolitikk. Det er det som er det mest grunnleggende å si.

Likevel er det noen sider ved utviklingen i Forsvaret som bør påkalles Stortingets oppmerksomhet. Det kommer veldig tydelig fram, mener jeg, i det budsjettutkastet som vi nå har til konkret behandling. Både representanten Huitfeldt og representanten Navarsete har tatt opp noen sider ved dette som jeg vil understreke fra mitt ståsted.

Det ene som særpreger denne regjeringens forsvarspolitikk, er en vedvarende nedprioritering av Hæren. Vi vet alle sammen hva det konkret inneholder, og vi ser veldig tydelig forskjellen mellom opposisjonens forslag når det gjelder Hæren, og det som er regjeringens standpunkt. Det som imidlertid er veldig vanskelig å få fram, og som jeg vil utfordre forsvarsministeren på når han skal ha ordet senere i debatten, er: Hva tenker regjeringen om utviklingen av Hæren kontra luft og sjø? Det er jo ikke slik at vi ikke har et fellesskap i prioriteringen av luft og sjø, men hvordan skal man håndtere Hæren? Jeg er helt sikker på at forsvarsministeren, i likhet med meg og alle andre som arbeider med disse spørsmålene her i Stortinget, er veldig godt informert om den uroen som er i Hæren om det de selv ser på som en nedprioritering. Det er en side ved den aktuelle debatten som det er veldig viktig for Stortinget å få klarhet i, slik at vi vet hvor vi står når det gjelder Hæren, ser hva regjeringen tenker seg ved den videre utviklingen av Hæren. Vi har i og for seg hørt forsvarsministeren svare på denne problemstillingen tidligere, men det er veldig nyttig og helt nødvendig at han gjør det også i denne debatten, når vi senere i dag skal votere over de helt aktuelle bevilgningsene fra Stortingets side.

Det andre tok jeg opp også i finansdebatten, men jeg løfter det fram igjen. Vi er enige om 2-prosentmålet, men som Huitfeldt sa, nå går det altså ned. Det står i motstrid til det statsministeren sier, og jeg vil også på dette punktet utfordre statsråden til veldig konkret å si hva som er regjeringens resonnement rundt dette. For jeg synes ikke man på den ene siden, med statsministeren i spissen, skal være så tydelig på at dette målet

står fast, når man er på vei den andre veien. Det er den andre siden ved denne budsjettbehandlingen som jeg mener det er grunn for Stortinget til å be om en forklaring på og ha tydelig oppmerksomhet rundt.

Det tredje er ikke av samme prinsipielle karakter, men føyer seg inn i rekken av privatiseringer som regjeringen driver med på alle samfunnsområder. Det jeg har registrert i mediene på morgenen i dag, er at forsvarssjefen i dag, mens vi behandler budsjettet, skal gå ut og si hva han mener om hvordan man skal håndtere verkstedsutviklingen i Forsvaret. I dag skal han gjøre det, står det i mediene. Her beveger vi oss på kanten av hva jeg mener at forsvarssjefen kan gjøre før Stortinget har sagt sitt. Jeg gjør oppmerksom på at man ikke kan legge ned verksteder uten at Stortinget vedtar at de skal legges ned. Jeg formoder derfor at forsvarssjefen ikke kommer med en plan som innbefatter nedleggelse av verksteder i dagens offentlige opptreden. Det legger jeg til grunn. Det andre er selvfølgelig at dette ikke bare er et spørsmål om ideologisk privatisering, dette utfordrer på mange sett og vis vår forsvarssikkerhet. For det å lene seg entydig på at private skal overta – innenfor luftvern og hær – vedlikehold av det materiellet som er helt nødvendig i felt, er en sikkerhetspolitisk risiko. Det har erfaring fra alle andre land vist, derfor trenger også dette en forklaring.

Ingjerd Schou (H) [12:30:06]: Jeg vil starte med å gi ros til regjeringen for et godt framlagt forslag til statsbudsjett når det gjelder både utvikling, utenriks og forsvar, og også takke for det flertallet som er framforhandlet i Stortinget som har gjort et budsjett enda bedre og med forutsigbarhet og trygghet på viktige samfunnsområder for Norge.

Mens vi debatterer det norske statsbudsjettet på utenriksområdet, er det krevende tilstander i Europa. Frankrike har vært rammet av store demonstrasjoner – de såkalte gule vestene – og i Strasbourg var vi for to dager siden vitne til ny tragisk terror. Storbritannias vedtak om å melde landet ut av EU er nå inne i en kritisk fase, med stor usikkerhet både om en endelig avtale, hvorvidt regjeringen blir sittende, og hva konsekvensene blir for landet på sikt. Situasjonen i Europas nærområder er fortsatt krevende. Russlands folkerettsstridige annekasjon av Krim og destabiliseringen av Øst-Ukraina fortsetter å utfordre Europas stabilitet, og spørsmål om håndtering av mennesker på flukt og migrasjon fortsetter å skape uenighet innad på kontinentet. Sverige står fortsatt uten regjering flere måneder etter valget, og neste år skal det være valg til Europaparlamentet, der det er ventet en stor offensiv fra høyrepopulistiske bevegelser.

Utfordringer i Europa gjør at vi hører stemmer her hjemme som tar til orde for en reforhandling av EØS-avtalen, at vi skal distansere oss fra Europa. Dette mener

jeg er helt feil. Det er i disse tider vi trenger å stå mer samlet med våre nærmeste allierte og partnere. Jeg skal være litt mer konkret om EØS fordi avtalen er viktig både for arbeidsplasser i distriktene, i hele landet og for våre næringsaktører.

Verdens handelsorganisasjon, WTO, supplert av EØS og EFTAs frihandelsavtaler, utgjør bærebjelken i norsk handelspolitikk. I statsbudsjettet som regjeringen har lagt fram, er den største økningen på området utenriksforvaltning forbundet med forpliktelser under EØS-avtalen – en økning på 1,5 mrd. kr til 7,5 mrd. kr.

Den 3. desember la SV fram et representantforslag om å sette ned et utvalg for å utrede mulige alternativer til dagens EØS-avtale. Dette forslaget er overflødig. Det finnes ingen alternativer til dagens EØS-avtale som ivaretar norske næringslivsinteresser, det norske samfunn og vår tilknytning til EU på en like god og forsvarlig måte som EØS – foruten fullt EU-medlemskap, selvfølgelig. Næringslivet trenger den tilknytningen til våre nabo-markeder som EØS-avtalen gir oss. Det er verdt å merke seg noen fakta – som at 80 pst. av alle varer vi selger til utlandet, selges i EU, og at 60 pst. av alle varene vi kjøper fra utlandet, kommer fra EU. Felles regler gjør det enklere og billigere å handle med EU-landene.

Uten EØS-avtalen blir varene vi eksporterer, mindre konkurransedyktige. Og hva fører det til? Hvis vi ikke hadde hatt EØS-avtalen og tilgang til dette markedet, hadde det skapt usikkerhet om nettopp det som er viktig i Norge, at vi har en politikk som gjør at man kan drive næring både i distriktene og i sentrale strøk. Det er også passfri reise til Europa, det er fri tilgang til det europeiske studie- og arbeidsmarkedet, noe studenter her hjemme benytter seg av, og vi har tryggere mat og billigere roaming. Vi har bedre rettigheter for forbrukerne, og vi har bedre tilgang til helsehjelp.

Oppsummert: Europa trenger ikke mer oppsplittelse, men mer samhold. EØS-avtalen sikrer nettopp vår tilgang til Europa og er den viktigste avtalen for norsk næringsliv.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:34:41]: Langtidsplanen legger opp til en årlig, varig og vesentlig styrking av forsvarøkonomien i perioden 2017–2020. Planen legger i denne perioden opp til en økning av forsvarsrammen på over 8 mrd. kr. Dette er store og varige økninger, og de økonomiske rammene må styrkes i en takt og et omfang som gjør at forsvarssektoren kan omsette midlene forsvarlig. Regjeringen har i budsjettforslaget fulgt opp denne planlagte og trinnvise satsingen.

I 2017 styrket regjeringen forsvarsbudsjettet kraftig for å få den strukturen vi allerede har, til å fungere. Grunnmuren skal bygges. I 2018 videreførte vi satsingen fra 2017 og påbegynte samtidig fase 2, med økt reaksjons-

evne, aktivitet og bemanning. Fra 2019 blir fase 3 for alvor synlig, og vi øker trykket på investeringene i nye strategiske kapasiteter. Aktiviteten og bemanningen i Hæren, Sjøforsvaret og Heimevernet øker. Selv om vi nå har en fregatt mindre til disposisjon, skal det fortsatt seiles mer med de øvrige fregattene. Hvordan havariet med KNM «Helge Ingstad» vil påvirke det totale seilingsnivået til Sjøforsvaret i 2019, ser forsvarssjefen nærmere på nå.

Investeringsnivået øker betydelig i 2019. Regjeringen legger opp til betydelige utbetalinger til nye kampfly, nye kystvaktfartøy, nye ubåter, nye maritime patruljefly, NH90-helikoptre samt kampvogner, kampluftvern og nytt artillerisystem til Hæren.

Den landmilitære kapasiteten og Forsvarets fotavtrykk i Finnmark økes. Etableringen av en manøverenhet på Porsangermoen starter i 2019. Dette er første del i etableringen av kavalerbataljonen. Artilleribataljonen fortsetter oppbyggingen og skal etter planen motta artilleriskyts fra medio 2019.

Oppbyggingen i Finnmark, opprettelsen av egne rekruttskoler utenfor de operative enhetene og økt bruk av reservister med fersk operativ kompetanse må ses i sammenheng med forslaget om endringer av 2. bataljon.

Det har vært sagt og skrevet mye om landmakten det siste året. Faktum er at Stortinget gjennom behandlingen av landmaktproposisjonen besluttet å øke ambisjonene for Heimevernet og opprettholdt en delt helikopterløsning mellom Bardufoss og Rygge. I tillegg ba Stortinget regjeringen vurdere oppsettingsgraden for 2. bataljon og en tidligere anskaffelse av nye stridsvogner. Regjeringen har fulgt opp Stortingets beslutning om styrket aktivitet og materiellfornyelse i Heimevernet. I tillegg har regjeringen økt ressursene til materiell for vakthold og sikring av objekter ved sjøsiden. Dette er ikke en gjeninnføring av Sjøheimevernet, slik Senterpartiet feilaktig har påstått, men en del av forutsetningene i langtidsplanen som gir Heimevernet rammevilkår for å ivareta sine oppgaver.

Regjeringen har lagt fram en plan for en delt løsning med Bell-helikoptrene som ivaretar Stortingets ambisjon om økt støtte til spesialstyrkene og samtidig gir Hæren helikopterstøtte fra Bardufoss. Regjeringen vil innføre denne løsningen så snart det er praktisk mulig, men vi har samtidig gjort det klart at Forsvarets beredskap for politiet i Nord-Norge skal opprettholdes inntil alternative løsninger er på plass. Arbeiderpartiets forslag om innkjøp av flere brukte helikoptre vil ikke gi økt kapasitet før på lengre sikt, da utfordringen er tilgang på kvalifiserte flygere og teknikere, ikke tilgangen på skrog.

Regjeringen vil gjøre om 2. bataljon fra en lett infanteriavdeling til en mekanisert bataljon basert på mobileringsdisponert personell. Brigade Nord vil da få tre mekaniserte manøverbataljoner som gir økt operativ

fleksibilitet. Rekruttutdanningen skilles ut fra de operative enhetene, som dermed blir skarpere enn i dag. Vidertutviklingen av 2. bataljon må ses i sammenheng med flere tiltak regjeringen gjennomfører i Hæren som øker reaksjonsevnen, og styrkingen i Finnmark, som øker tilstedeværelse, tilgjengelighet og beredskap. Omgjøringen av 2. bataljon begynner først etter 2019. Stortinget har bedt om prislappen på høyere oppsettingsgrader for 2. bataljon. Det har regjeringen lagt fram.

Regjeringen arbeider med å anskaffe moderne stridsvogner med sikte på innfasing fra 2025. Eksisterende stridsvogner vil bli gitt en levetidsforlengelse for å opprettholde kapasiteten inntil nye stridsvogner er på plass. Forsering av stridsvognanskaffelsen er også vurdert, men det er ikke rom for en så stor investering innenfor de eksisterende økonomiske planene de nærmeste årene uten at det vil gå på bekostning av andre prioriterte investeringer. Både arbeidet med levetidsforlengelsen og anskaffelsen av nye stridsvogner er i gang og på ingen måte lagt på vent.

Regjeringens videre oppfølging av landmakten, økningen i Heimevernet, delt helikopterløsning for Bell 412-helikoptrene, endring av oppsettingsgraden i 2. bataljon og anskaffelsen av nye stridsvogner er redigjort for i budsjettproposisjonen.

Jeg har merket meg at mindretallet i komiteen har lagt fram alternative forslag. Jeg ser nå fram til at regjeringens forslag får flertall og endelig kan lande, slik at vi kan fortsette arbeidet med utvikling av framtidens landmakt og øke den operative evnen ved å iverksette endringer.

Vi er nå snart halvveis i gjennomføringen av fireårsperioden i langtidsplanen. Regjeringens satsing har begynt å gi resultater, pilene peker riktig vei. Gradvis og i et tempo som lar seg realisere, bygger vi grunnmur, øker aktivitet, reduserer klartider, moderniserer Forsvaret og øker den operative evnen. Satsingen og moderniseringen fortsetter i årene som kommer.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Jette F. Christensen (A) [12:40:04]: Statsråden refererte ofte og mye til langtidsplanen i innlegget sitt, og det er jo naturlig siden postene på budsjettet er en konsekvens av langtidsplanen. Men som ministeren selv var inne på, står vi snart overfor en ny, og det Stortinget venter spent på, er hvor mye det har å si for våre disposisjoner framover. Under Army Summit i år ble statsråden spurt om han kunne si hva han mente var viktig å prioritere i den neste langtidsplanen. Han ble spurt på engelsk, han svarte på engelsk, og han sa: «We are using our best minds for this – that ain't mine.» Da lurte jeg på om ministeren her i Stortinget kan si noe om hva han mener bør prioriteres i neste langtidsplan.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:40:53]: Det kan jeg godt gjøre. Jeg vil fortsatt holde på at i den fasen vi er i akkurat nå, finnes det klokere hoder enn mitt til å gjøre det arbeidet. Vi har satt Forsvarets forskningsinstitutt til å se på, for det første: Hvor var vi da vi startet jobben med den planen vi er i nå, og hvor er vi i den planen vi er i nå, men samtidig se på: Hva har endret seg? Denne situasjonen blir jo påvirket av ting som skjer på utsiden. De skal levere et arbeid i februar. Vi tar en gjennomgang av det, og ut fra det utformer vi mandatet til forsvarssjefen, som da skal gå i gang med sitt fagmilitære råd. Det leveres slik at vi har tid til å levere til Stortinget et forslag til ny langtidsplan våren 2020.

Man kan spekulere i mange trender: Hva har skjedd, og hva kan være viktig i den neste, men jeg har ikke lyst til å gjøre det. Jeg har lyst til at Forsvarets forskningsinstitutt skal gjøre sitt arbeid, og jeg har lyst til at forsvarssjefen, som det også har vært ønsket fra Stortinget, skal få jobbe så uavhengig som mulig med sitt arbeid, slik at vi får det fagmilitære rådet vi trenger for vårt arbeid.

Jette F. Christensen (A) [12:42:01]: Man trenger ikke et fagmilitært råd for å ha politiske ambisjoner for Forsvarets evne til å verne sjønasjonen Norge, og det er det jeg etterspør. Når statsråden sier at det finnes klokere hoder enn hans, og at de blir brukt i dette arbeidet, først i departementet, så i Forsvarets forskningsinstitutt, og så når det kommer til det fagmilitære rådet. På et eller annet tidspunkt må jo politikken komme inn i bildet, og da kan jeg ikke la være å stille spørsmålet om hvem det egentlig er som bestemmer. Hvem er det som bidrar med visjonene? Hvem er det som bidrar med de lange linjene om hvordan Norge skal forsvare seg selv, og hvordan forsvaret for Norge skal være? Det kan man ikke sette ut til fagmilitære råd eller til Forsvarets forskningsinstitutt. For hva skjer i det sekundet det fagmilitære rådet går på tvers av de politiske ambisjonene? Hvem er det som bestemmer da?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:43:02]: Jeg er veldig takknemlig, for dette er et mye mer presist spørsmål til en politiker enn både det jeg fikk på Army Summit, og det forrige spørsmålet fra representanten Christensen. Visjonen om hvordan vi skal forsvare Norge, og den politiske fortellingen jobber regjeringen med hver dag. Det jobber vi med i vårt forhold til NATO, og det jobber vi med i vårt utenrikspolitiske arbeid. Vi har sagt at vi står ved forpliktelsene fra Wales-toppmøtet i 2014, og vi har sagt at vi baserer vår forsvarspolitik på to piller: Vi skal være et troverdig nasjonalt forsvar, og vi skal være en troverdig alliert i forsvarsalliansen NATO. Vi kjøper, drifter, trener, mobiliserer, seiler, flyr og ruller kapasiteter som passer inn i NATOs planverk. Vi tilpasser vårt planverk og våre øvelser til å være et NATO-

land i forsvarsalliansen. Vi bygger forsvarspolitikken vår på de to pilarene og på utenrikspolitikken, som vi har gjort i mange, mange år. Den politiske visjonen er de lange linjene i Norges utenriks- og forsvarspolitik.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:44:25]: I innlegget mitt utfordra eg forsvarsministeren til å seie litt om korleis Noreg skal oppretthalde ei tilstrekkeleg operativ evne innanfor overvaking. Eg har vore i jetlag etter ei veke i Washington, og eg har vore på julebord, så det er mogleg at eg ikkje høyrer godt og oppfattar alt, men eg har ikkje oppfatta noko tydeleg svar på den utfordringa. Slik situasjonen er no, vert det hevda at Noreg ikkje vil ha luftboren søk- og redningskapasitet utover redningshelikopteret i Bodø, i Barentshavet etter nyttår, i tillegg til ikkje å ha MPA-verksemd der. Spørsmålet eg får presentert, er om Noreg skal ha MPA-kapasitet eller ikkje. Med dei 8 mill. kr som regjeringa har lagt på bordet, vert det hevda at det rett og slett er heilt utilstrekkeleg. Eg vil gjerne at forsvarsministeren på ein kort og presis måte gjer greie for korleis han vil sikre MPA-verksemda etter nyttår.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:45:32]: Det korte svaret på den utfordringen er at vi kjøper nye overvåkingsfly, at det innføres en ny kapasitet, rett og slett fordi de flyene vi har i dag, er eldre – de er utslitt. Det var bakgrunnen for at vi vedtok at vi skulle anskaffe nye fly.

La meg minne om at den gangen i 2016 var Senterpartiet imot at vi skulle kjøpe nye fly, fordi de flyene vi har i dag, kunne fly i mange, mange år til. Det er krevende å holde dem i lufta, for dette er eldre materiell. Det har vi vært helt åpne om, og det er grunnen til at vi kjøper nytt.

Overvåkingen i nord skjer ikke bare med disse flyene. Vi har andre kapasiteter som hjelper til med å bygge ut dette bildet, så jeg er ikke bekymret for at vi ikke skal evne å løse det oppdraget. Men akkurat når det gjelder overvåkingsflyene, er det utfordrende rett og slett fordi dette er gammelt materiell. Derfor kjøper vi nytt materiell, og derfor øver vi opp nytt personell.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:46:35]: Takk for svaret. Det er jo slik at dersom ein hadde hatt eit sterkare vedlikehaldspersonell, hadde dei flya vore i lufta i dag. Så vidt eg veit, er det eine flyet sett på bakken rett og slett på grunn av manglande vedlikehald og motorar som er defekte. Det er jo ikkje akkurat tilfredstillande når ein viser til nye fly, for då kan ein jo stille spørsmålet: Når vil dei flya vere på vengjene, når vil dei vere fullt ut operative, og når vil me ha mannskap som er klare til å fly dei? Det er tidsperspektivet her.

Eg må seie eg vart overraska då eg ramla opp i en gjeng hyggelege karar i Halifax og eg spurde kva dei gjorde. Dei flyg fly over for å vedlikehalde dei, noko me

burde kunne gjort i Noreg. Det kostar mykje pengar, og me hadde allereie oppgradert Orion-flya. Grunnen til at Senterpartiet var for at me skulle ta dei vidare nokre år, var jo nettopp at me hadde brukt ganske mykje pengar på oppgradering. Men det er klart at når vedlikehaldet ikkje vert prioritert, så vert dei jo defekte. Så kva er tidsperspektivet her?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:47:42]: Jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen. Jeg vet heller ikke hvor representanten har historiene om at vi ikke evner å holde flyene i lufta, fra.

Vi har vært åpne på at det å skifte en kapasitet gir utfordringer. Man bruker gjerne materiell så lenge at man må skifte det, og i de periodene får man veldig ofte dupp i operativ evne. Det ser vi når det gjelder jagerfly, det så vi da vi byttet fregatt, og det vil vi se når vi bytter ubåt. Vi ser det med stridsvogner. Vi ser det på en rekke områder. Det er ikke noe annerledes for dette.

Så er det utfordrende å holde oppe personell. Det har man vært åpen på når jeg har vært på besøk på Andøya, og det er satt inn tiltak for å gjøre denne overgangen så smidig og bra som mulig.

Avslutningsvis: Vi har andre kapasiteter som hjelper oss med å gi det bildet vi trenger for å ha en god situasjonsforståelse i nord.

Audun Lysbakken (SV) [12:48:55]: Det budsjettet som vi diskuterer, er et opplegg for Forsvaret som er betydelig svakere enn det alternative forslaget SV har lagt fram, når det gjelder landmakt, når det gjelder sjøforsvar, og når det gjelder cyberforsvar. I det hele tatt legger forsvarsministeren fram et forslag som er mindre opptatt av å styrke det nasjonale forsvaret enn det SV er, fordi regjeringen bruker så mye penger på å delta i kriger utenlands og på å overinvestere i kampfly – over det nivået Norge trenger for våre egne nasjonale behov. Dette kompenserer regjeringen med å stasjonere flere US Marines i Norge og lenger nord enn før.

Tror forsvarsministeren det vil øke eller redusere spenningen i nord at regjeringen flytter amerikanske soldater lenger nord i Norge?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:49:57]: For at vi skal ha en god inngang til dette, må vi klargjøre følgende: Jeg er en politiker som mener at Norge skal være medlem i NATO, representanten Lysbakken er en politiker som mener at Norge ikke skal være medlem i NATO.

Når jeg sier at vi bygger vårt forsvar på to pilarer, et troverdig nasjonalt forsvar og et troverdig medlemskap i forsvarsalliansen NATO, er det viktig for Norge. Det har vært viktig helt siden 1949. Spenningen i nord øker ikke av at vi er medlem i NATO, det er det ingen indikasjoner

på. Det gir oss en tydelighet overfor vår nabo i øst som er veldig bra, og som skaper stabilitet.

Det er ikke sånn at vi nå flytter amerikanske soldater lenger nord for å pushe en spenning i nord. Vi har i langtidsplanen sagt at våre styrker skal øve mer sammen med allierte styrker, rett og slett fordi de blir bedre av det. Dette er på rotasjonsbasis, og det er ikke med på å skape noen spenning i nord.

Seher Aydar (R) [12:51:09]: Riksrevisjonen har de tre siste årene kommet med kraftig kritikk av at regjeringen ikke har prioritert å overholde Stortingets vedtak og forutsetning når det gjelder objektsikring – en ganske viktig del av Norges beredskap.

I sitt fagmilitære råd fra 2015 fastslo forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen at deltakelse i krigsoperasjoner i utlandet har gått på bekostning av hjemlig beredskap. Også utenriksminister Eriksen Søreide nevnte ressurskrevende utenlandsoperasjoner da hun ble bedt om å svare for regjeringens manglende framgang på beredskap under høringen om objektsikring.

Norge har de siste årene deltatt i krig i Libya, Afghanistan, Sahel osv. Vil regjeringen nå sørge for å prioritere hjemlig beredskap framfor USA-ledede krigseventyr i utlandet?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:52:02]: Meg bekjent er det ingen som har koblet Norges deltakelse i internasjonale operasjoner med objektsikringssaken. Objektsikring har vi svart for veldig mange ganger. Det tar vi på høyeste alvor. Det er et stort prosjekt der vi bruker veldig mye ressurser, både menneskelig og økonomisk.

Det er ingen grunn til å hevde at vår deltakelse i internasjonale operasjoner svekker beredskapen hjemme, tvert imot. Det er et ansvar vi har internasjonalt. Vi er ute i operasjoner rett og slett for å stabilisere områder og gi myndighetene i andre land en mulighet til å bygge demokratiske institusjoner og bygge demokrati for å ivareta innbyggerne sine så godt de kan.

Anniken Huitfeldt (A) [12:52:57]: Jeg lurer på hvilken hjemmel forsvarsministeren har for å endre oppsettingen i 2. bataljon. For han refererer jo Stortingets vedtak feil. Der står det at vi skal ha en prislapp før endelig beslutning om endret sammensetning. Prislappen har vi fått, men det er altså ikke tatt en beslutning om endret sammensetning. Men her står altså forsvarsministeren på Stortingets talerstol og sier at han vil gjøre noe som Stortinget ikke har vedtatt. Hvilken hjemmel har forsvarsministeren til å endre oppsettingen i 2. bataljon?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:53:31]: Ja, jeg står i Stortinget i dag. Vi har levert på de anmodningsvedta-

kene vi har fått når det gjelder 2. bataljon, vi har levert på landmaktproposisjonen, og vi vedtar et budsjett i dag. Vi forutsetter at når vi får enighet om budsjettet i dag, har vi også landet landmaktproposisjonen. Det er hjemmelen og grunnlaget for den uttalelsen.

Presidenten: Replikkkordskiftet er avslutta.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:54:14]: Demokrati-er er avhengige av klare grenser til verden rundt seg. Utviklingen vi har sett gjennom mange tiår, har gått i stikk motsatt retning. Internasjonale konstruksjoner, det være seg EU eller FN – et annet eksempel er Parisavtalen – flytter viktige beslutninger ut av demokratiet, og i Frankrike ser vi nå resultatet av at befolkningen har gått lei. I Frankrike har motstanden mot den grenseløse globalismen tatt til gatene, ikledd gule vester.

Fremskrittspartiet vil ta vare på Norges selvstendighet og selvråderett. Derfor vil vi reforhandle deler av EØS-avtalen. Men særlig er det for Fremskrittspartiet komplett uaktuelt å underlegge norsk innvandringspolitikk flere internasjonale konstruksjoner. Derfor er vi imot FNs migrasjonsavtale.

Det er underlig å høre denne debatten, for hele tiden hevdes det at dette er en avtale som ikke er juridisk bindende og ikke har konsekvenser for Norge, samtidig er det veldig viktig med den avtalen fordi den forplikter andre land. For meg er det vanskelig å forstå. Hvis den forplikter andre, forplikter den også Norge.

Hva er så problemet med avtalen? Vel, den legger til rette for flere veier for regulær migrasjon. Mye av det som i dag er ulovlig innvandring, kan bli lovlig innvandring i fremtiden. Den legger til rette for friere bevegelse over landegrensene, åpner for mer familieinnvandring og flere rettigheter for innvandrere, også ulovlige innvandrere, gjør det enklere å overføre penger til utlandet og fosterer såkalt finansiell inkludering av migranter. Man skal etablere mekanismer som skal gjøre det lettere å overføre trygderettigheter, og verst av alt: Staten skal lære opp pressen i migrasjon og i å forme positive holdninger til migrasjon hos innbyggerne. Stort mer orwellsk kan det knapt uttrykkes. Jusprofessor Eivind Smith sier følgende til Document.no:

«Det er mange eksempler på at vedtak som ikke er juridisk bindende for Norge, kan bli tillagt adskillig vekt også i juridisk argumentasjon. Også i høyesterettspraksis finner vi eksempler på dette.»

Professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo Janne Haaland Matlary har kommet med tilsvarende resonnement hva gjelder problematisering av de politiske føringene.

Høyre bør kanskje lytte til sin gode venn i Sverige Carl Bildt, som på Twitter har uttrykt:

«Selvfølgelig har vi en interesse i et globalt ram-

meverk for samarbeid om migrasjon. Det er ikke juridisk, men politisk bindende.»

Og deri ligger problemet.

Også Norsk Redaktørforening har meninger om avtalen. De mener den er problematisk, og uttrykker følgende:

«Offentlige myndigheter skal ikke instruere mediene, det er ikke deres oppgave å drive opplæring av journalister i sensitiv språkbruk. Det er stor forskjell på å informere og instruere, og denne teksten går for langt i retning av det siste.»

Selv svenske journalister reagerer på avtaleteksten.

Det jeg synes er mest oppsiktsvekkende i dag, er ikke at man bare trekker frem de positive sidene ved avtalen når man diskuterer den. Det er at Arbeiderpartiet og særlig Senterpartiet overhodet ikke forholder seg til innholdet i avtalen, men kun snakker om prosess – hvem skal behandle saken, hvor skal den behandles, når skal den behandles, og hvorfor skal den behandles? – ikke ett ord om hva man mener om migrasjonsavtalen utover generelle vendinger. Det må være flaut for Senterpartiet.

Marianne Marthinsen (A) [12:59:38]: Kvinners rett til å ha kontroll over sin egen seksualitet, bestemme over sin egen kropp og dermed sitt eget liv har alltid vært under press. Det ligger makt i kontrollen over en livmor. Slik har det vært til alle tider. Kvinners reproduktive kapasitet og ikke minst samfunnets trang til å bestemme hvordan den skal brukes, holder kvinner fast, hindrer dem i å leve et fritt liv enten det er begrunnet med religiøse normer, ideologiske overbevisninger eller fattigdom og strukturelle forhold som gjør at kvinner ikke makter å ta kontroll selv.

Ingen steder er kvinner mer utsatt enn der hvor løsheten har tatt over. Under krig og konflikt blir voldtekt et nådeløst og nedrig våpen. De siste dagene har gitt oss vitnesbyrd om det, som vi ikke har lov til å glemme. Men at kampen for kontroll over egen reproduksjon aldri er vunnet for godt noe sted, får vi stadig demonstrert også nær oss selv.

Nå skyller det en konservativ, jeg vil si reaksjonær, bølge over verden med mål om å innskrenke kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter. Med Trump er USA på mange måter tilbake til Reagan-æraen. Jeg er sikker på at alle i denne salen er i stand til å se for seg dette nesten to år gamle bildet av Trump, omgitt av en liten hær av menn i sin beste alder, som signerer The gag rule, forbudet mot støtte til organisasjoner som gir abortrådgivning. Det bildet har allerede blitt ikonisk – på feil måte.

Det var allerede forbudt å bruke amerikanske bistandsmidler til å gjennomføre aborter. Men nå trekkes altså midler tilbake fra organisasjoner som gir rådgivning. Vi snakker også om organisasjoner som gjennom-

fører aborter, gir bistand til gjennomføring av aborter med andre midler enn amerikanske bistandsmidler, men disse organisasjonene skal nå heller ikke få lov f.eks. til å yte fødselshjelp med amerikanske skattepenger.

Forrige gang denne politikken ble gjennomført, under Bush, innebar det at organisasjoner som jobbet med familieplanlegging og helsehjelp til kvinner og barn, måtte stenge klinikker og slutte med utdeling av prevensjon. Resultatet har naturlig nok blitt høyere aborttall. Nå sier Verdens helseorganisasjon at det finnes rundt 225 millioner kvinner i utviklingsland som gjerne vil bruke prevensjon, men som ikke gjør det, bl.a. fordi de ikke har tilgang. Disse sammenhengene er så åpenbare, de er så enkle. Tilgang til informasjon, til prevensjon, til helsehjelp får aborttall ned, får mødredødelighet ned, får spedbarnsdødelighet ned, det fremmer utvikling. Det er noe av det enkleste vi kan gjøre for å løfte kvinner verden over, men det møter motstand fordi det er kontrollen over livmora det er snakk om. Da trumfer ideologi sørgelig ofte både utvikling og rettigheter. Det er den samme historien om og om igjen.

Når Trump-administrasjonen kutter, må vi trappe opp. Norge må ta et større ansvar for seksuelle og reproduktive rettigheter. Arbeiderpartiet foreslår å styrke bevilgningen til dette med 150 mill. kr på neste års budsjett. Jeg skulle virkelig ønske at det var et forslag som fikk flertall i denne salen i dag. Så innser jeg at det neppe kommer til å skje, men jeg håper i hvert fall at partiene gjennom den debatten vi har gående nå, kan sende et signal gjennom de innleggene vi holder, gjennom det fokuset vi setter på at vi er bekymret for kvinners rettigheter, kvinner stilling, kvinners reproduktive helse globalt, og at vi vil ta et sterkt lederskap på dette området i årene som kommer.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [13:04:09]: Forsvarsbudsjettet for 2019 er en videreføring av det høye nivået som forsvarsbudsjettet for 2017 og 2018 hadde. I tillegg kommer det en økning på 4 mrd. kr, herunder en økning på nesten 700 mill. kr knyttet til en styrking av Forsvaret utover langtidsplanen. Budsjettøkningen er faktisk på over 7 pst.

Grunnmuren i Forsvaret er nå i ferd med å komme på plass, og forsvarsevnen bygges opp steg for steg. Vi ser at den operative evnen blir gradvis bedre, Marinen seiler mer, særlig i nordområdene, Hæren og HV øver mer, og ikke minst er materielltilgjengeligheten blitt vesentlig bedre, spesielt i Hæren.

Det forsvarer vi har, settes faktisk i stand, og det var oppgaven som regjeringen måtte ta fatt i da den gjøv løs etter regjeringsskiftet i 2013.

Vi går nå over i en ny fase, der vi faser inn nye våpen-system med tanke på et moderne forsvar for framtiden. Det er egentlig en uoverstigelig politisk utfordring, i og med at alle hovedsystemene i samtlige forsvarsgrener var nedkjørt omtrent samtidig. Da må man ha lagt en viss prioritering til grunn, og det er derfor man nå anskaffer nye kampfly, nye marine overvåkningsfly, nye ubåter, flernasjonalt satellittsamarbeid, osv.

I Arbeiderpartiets merknader viser man til at regjeringen vedvarende har nedprioritert landmakten. Det sa også representanten Kolberg. Med respekt å melde er det direkte feil. La meg rekapitulere det som står i dokumentene fra regjering til storting, om hva man gjør knyttet til Hæren spesielt. Man kjøper nytt artilleri. Hvorfor gjør man det? Hvorfor prioriterer man artilleriet før stridsvogner? Jo, nettopp fordi artilleriet er den største tapspåførende kapasiteten, en langt sterkere tapspåførende kapasitet enn stridsvogner. Man kjøper nytt kampluftvern til Hæren. Man kjøper utstyr til elektroniske mottiltak, nye lastevogner, nye bergingspansere, nytt pansret ingeniørmateriell, osv.

Men det dreier seg ikke bare om å kjøpe nytt materiell, Hæren reorganiseres faktisk. Landmaktutredningen og proposisjonen påpekte at dagens hærstruktur ikke var godt nok utnyttet. Enkelte avdelinger var ikke operative for inntil fem–seks måneder. Man brukte betydelig med tid på å lære opp spesialister, og når spesialistene kom til sine avdelinger, var det ikke så lenge til de skulle dimittere. Dette gjør man nå om på. Man kaller inn soldater til flere opptak gjennom året. Spesialistene får 16 måneders førstegangstjeneste, og man får en reserve som skal øve årlig.

Så må jeg si at det er et manglende samsvar i forsvarsbudsjettet mellom det Arbeiderpartiet lover i offentligheten, det de skriver i sine merknader, og det de er villig til å bevilge penger til. Den 4. juni uttalte Jonas Gahr Støre i VG at nå skulle det kjøpes seks nye helikopter. Arbeiderpartiet hadde vært ute på brukmarkedet og funnet ut at det var mulig å kjøpe nye helikopter for 40 mill. per stykk. Jeg klarer ikke å se 24 mill. i statsbudsjettet for det innkjøpet – langt derifra. Så skal man kjøpe stridsvogner; det sa man også i VG. Hva gjør man? Man blar opp 70 mill. til stridsvogner. Det er vel kanskje én ny stridsvogn på en god dag. Man hopper rett på et forprosjekt, man unnlater alternative vurderinger. Hva gjorde man da man kjøpte nytt artilleri? Man foretok en konseptvalg vurdering, slik at man visste at man kunne kjøpe det beste artilleriet. Dette hopper Arbeiderpartiet glatt over og rett på et forprosjekt. Hadde man enda stilt opp med penger som sto i samsvar med det man hadde lovet, hadde det jo vært en viss indre logikk i det hele.

Men toppen på dobbeltkommunikasjon fra Arbeiderpartiets side finner vi altså i forslaget som de i dag

fremmer om dedikert helikopterstøtte til Hæren. Arbeiderpartiet har dobbeltkommunisert hva gjelder helikopter, og fortsetter med det. Det er ikke mulig å opprettholde Hærens helikopter på Bardufoss og samtidig styrke terrorberedskapen representert gjennom spesialstyrkene på Rygge. Det krever 15 nye helikopter. Det er et konsept som skal gå rundt, gjennom skrog, vedlikeholdspersonell og piloter.

Statsråd Nikolai Astrup [13:09:29]: Vi har et stort bistandsbudsjett for 2019. Desto viktigere er det da å prioritere og konsentrere innsatsen om det vi tror virker, og der vi tror bistanden kan gi god effekt. Ikke minst er det viktig å støtte opp om landenes egen innsats.

FNs bærekraftsmål forutsetter at 95 pst. av finansieringen kommer fra landene selv. Det betyr at det vi kan gjøre for å bidra til nasjonal ressursmobilisering, kommer til å være viktig. Det gjelder også kapasitetsbygging i ulike offentlige institusjoner. Derfor har vi en kraftig økning til Kunnskapsbanken i Norad i neste års budsjett. Ikke minst øker vi innenfor Skatt for utviklingsprogrammet, der vi ligger foran skjemaet med hensyn til vår lovnad om å doble støtten fra Addis Tax Initiative. I dette vil også antikorrupsjonsarbeid være viktig. Vi vet at det er mer penger som forlater Afrika hvert eneste år gjennom ulovlig kapitalflyt og korrupsjon enn det er som tilflyter Afrika i form av bistandspenger.

Så er det viktig at vi også bidrar til å øke skattegrunnlaget til noen av verdens fattige land. For å gjøre det må vi bidra til at det skapes flere arbeidsplasser. Der er Norfund et viktig verktøy. Vi har tilført Norfund betydelig med midler i de årene som har gått, og vi fortsetter i det sporet i 2019. Norfund har mer enn 20 mrd. kr i arbeid – mer enn 300 000 mennesker som direkte og indirekte jobber i de selskapene Norfund har investert i. Dette er et betydelig bidrag til utvikling av arbeidsplasser og ikke minst til å tette det store gapet som er i f.eks. Afrika, der tolv millioner unge mennesker hvert eneste år er klare for å gå ut i arbeidsmarkedet, mens det bare finnes tre millioner jobber tilgjengelig.

For å kunne ha en moderne økonomi kreves det tilgang på energi. I mange av de landene som Norge samarbeider med, har bare 10 pst. av befolkningen tilgang til energi. Dette må det gjøres noe med hvis man skal klare å få til vekst og langsiktig utvikling i landene. Derfor dobler vi satsingen på fornybar energi i 2019 sammenlignet med i 2017, og jeg er glad for at det er så pass stor støtte i salen for nettopp denne kraftige veksten innenfor fornybar energi.

Så er det vesentlig at land, uavhengig av hvor langt de er kommet på utviklingsstigen, investerer i egen befolkning. Derfor kommer helse og utdanning fortsatt til

å være svært viktige prioriteter for Norge i vår utviklingspolitikk. Vi øker både helseinnsatsen og utdanningsinnsatsen fordi det er grunnlaget for at et land skal kunne ha vekst og utvikling over tid.

Så vet vi at den veksten må være bærekraftig. Derfor er klima og miljø en betydelig satsing i budsjettet vårt. Vi er glad for å kunne si ikke minst til Senterpartiet, som har vært opptatt av dette, at klimatilpasset landbruk og bærekraftige matsystemer selvfølgelig står helt sentralt også i det perspektivet og i et næringsutviklingsperspektiv.

Innenfor hav har Norge inntatt en internasjonal lederrolle, ikke minst gjennom statsministerens havpanel, men også gjennom det vi gjør over utviklingsbudsjettet. Vi har i løpet av noen måneder klart å få stablet på bena et nytt fond i Verdensbanken, Problue, som så langt har samlet inn 1 mrd. kr til innsatsen mot marin forurensning og plast i havet, og vi har signalisert at vi ønsker å bruke om lag 1,6 mrd. kr de neste fire årene over utviklingsbudsjettet vårt.

Det har vært betydelig interesse for kvinners rettigheter i salen i dag, og det er jeg glad for, for det er en prioritet som regjeringen deler, og et viktig grunnlag for regjeringens utviklingspolitikk. Jeg kommer i dag rett fra India, hvor jeg deltok på en stor mødre- og barnehelsekonferanse der også SRHR sto helt sentralt, og jeg er glad for å kunne si, ikke minst til komiteens leder, at Norge høstet betydelig anerkjennelse for vår pådriverrolle innenfor dette feltet og vår betydelige satsing internasjonalt. Det legges merke til.

Vi har sagt at vi skal øke innsatsen innenfor SRHR med 700 mill. kr fra 2017 til 2020, slik at vi i 2020 vil ligge nær 2 mrd. kr til dette formålet, og vi er godt i rute. Det kommer i tillegg til det vi gjør gjennom Global Financing Facility, hvor vi har lovet 3 mrd. kr, hvorav om lag en tredjedel vil kunne regnes som støtte til nettopp dette viktige formålet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [13:14:38]: For det første vil jeg si at jeg er glad for at utviklingsministeren nå i slutten av sitt innlegg tok opp spørsmålet om kvinners reproduktive og seksuelle rettigheter. Det er stort engasjement for det i salen, og det er også stort engasjement for den saken i Arbeiderpartiet, som jeg var inne på i mitt tidligere innlegg.

Det er bra at Norge har forpliktet seg til en videre opptrapping på området, men vi mener at situasjonen er prekær på grunn av de store budsjettkuttene som Trump-administrasjonen er i full gang med å gjennomføre. Derfor – uten å ha noen illusjoner om et positivt svar – vil jeg likevel utfordre på det forslaget fra Arbeiderpartiet som foreligger, om å styrke dette området med ytterligere 150 mill. kr, som et direkte signal om at

Norge er klare for å ta mer ansvar når så viktige aktører som USA – men også andre, anført av eksempelvis den katolske kirken – nå nedprioriterer dette området av religiøse og ideologiske årsaker.

Statsråd Nikolai Astrup [13:15:53]: Som jeg sa i mitt innlegg, er jeg veldig glad for at Arbeiderpartiet er opptatt av denne saken. Dette er et viktig fundament for vår utviklingspolitikk. Det er et område vi prioriterer høyt, og som vi har besluttet å øke satsingen betydelig på, over flere budsjettposter. Ikke minst støtter vi UNFPA, som gjør viktig normativt arbeid på dette området. Lederen av UNFPA var også til stede på konferansen i India og uttrykte stor tilfredshet med vår støtte, ikke minst på den normative siden – noe som er en kjempeutfordring når vi nå neste år går inn i 25-årsjubileet for Kairo-konferansen og befinner oss i en situasjon der vi må kjempe for å beholde noe vi kjempet inn for 25 år siden. Det er veldig lite oppløftende.

Men Norge skal definitivt gjøre vår del av denne jobben og jobbe internasjonalt for å bidra til denne viktige saken. Jeg er også glad for å kunne si at barne- og likestillingsministeren også er engasjert i dette arbeidet internasjonalt.

Marianne Marthinsen (A) [13:17:00]: Takk for svaret til statsråden. Barne- og likestillingsministerens engasjement for dette utenlands har blitt lagt merke til.

Jeg skjønner at vi ikke kommer til å få gjennomslag for å endre budsjettprioriteringene for neste år i salen i dag. Men siden utviklingsministeren er inne på viktigheten av normative signaler: Kan jeg da i all enkelhet spørre ham om han kan love Stortinget å være en forkjemper for kvinners reproduktive og seksuelle rettigheter, uansett hvor i verden de måtte angripes av religiøse eller andre årsaker?

Statsråd Nikolai Astrup [13:17:45]: Selvsagt er jeg opptatt av at kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter blir ivaretatt uansett hvor i verden det måtte være. Dette er som sagt en viktig sak for oss, en sak vi jobber mye med internasjonalt, og jeg kan forsikre representanten om at det er vår intensjon å fortsette å trappe opp støtten til dette feltet i tråd med det vi har annonsert tidligere. Det gjelder selvfølgelig både finansielt og i det normative.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:18:44]: Takk til utviklingsministeren. Eg synest det er positivt at han seier at ein vil satse på mattryggleik når det gjeld landbruksbistand.

Det eg synest er vanskeleg når eg les budsjettet, er å sjå korleis ein fordeler desse midlane. Dei siste åra har det vore kutta dramatisk i den bilaterale bistanden sam-

tidig som delen av midlar kanalisert gjennom store fond, har auka mykje. Det synest å vere eit strategisk val frå regjeringa si side. Så kan ein diskutere kor stor kostnad ein har ved å bruke desse globale fonda så mykje.

Når det gjeld opptrappinga i revidert nasjonalbudsjett, der kjernestøtta til CGIAR, FAO, IFAD og WFP til saman utgjorde over halvparten av den totale satsinga, ville det vore ein stor fordel om me i budsjettet kunne sjå betre korleis pengane no vert fordelte. Vil statsråden kome tilbake og vere mykje tydelegare slik at me kan sjå tydeleg kvar satsinga vert gjort? No er det veldig vanskeleg å finne ut av.

Statsråd Nikolai Astrup [13:20:00]: Dette er første året med ny budsjettstruktur. Jeg tror absolutt det vil være rom for å gjøre justeringer til neste år når vi da har vunnet litt erfaring med hvordan denne nye budsjettstrukturen virker. Hensikten med den nye budsjettstrukturen er å forenkle proposisjonen, men også gjøre det synligere og tydeligere for Stortinget hvordan regjeringen faktisk bruker pengene. Jeg mener også, for å legge til det, at nå har proposisjonen kommet ned i et omfang som gjør det mulig å komme seg gjennom den uten for mye strev. Så jeg er enig i det.

Vi brukte i 2017 om lag 2 mrd. kr på klimatilpasset landbruk, matsikkerhet og landbruksstøtte, og det er viktig at de pengene brukes mest mulig effektivt, selvfølgelig, og at det er synlig for Stortinget hvordan vi disponerer pengene. Det er jeg helt enig med representanten Navarsete i.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:20:53]: Eg takkar for svaret. Då eg var positiv i starten av spørsmålet mitt, var det til det som vart sagt frå talarstolen og den forståinga, ikkje budsjettet, for det synest eg er altfor dårleg på det som er eit så stort globalt problem. Og som eg òg gjorde greie for i innlegget mitt, det har svært store implikasjonar for tryggingspolitik og ikkje minst for migrasjon og sjølvstøtt aller mest for folk som ikkje har mat.

Me er opptekne av i Stortinget, og òg frå regjeringa si side, at me skal ha samstemmigheit i bistandspolitikken. Og når eg, som eg refererte til i det førre spørsmålet, ser at regjeringa brukar stadig meir globale fond og trappar ned den andre bistanden tilsvarande – korleis sikrar ein samstemmigheit og oppfylginga av menneskerettar, for å nemne to viktige område, når me stadig aukar bruken av globale fond? Kva er styringsmekanismen der?

Statsråd Nikolai Astrup [13:21:58]: Det er riktig at regjeringen bruker globale fond og programmer og støtter opp om det multilaterale systemet, som jeg oppfatter at Stortinget også har vært opptatt av at vi skal støtte opp om. Når vi gjør det, er det fordi det gir stor-

skalafordeler, lavere transaksjonskostnader, mer av pengene kommer frem til dem som faktisk trenger dem, og det gir større effekt. For eksempel er Verdens matvareprogram en organisasjon som på grunn av sin størrelse og sitt logistikkapparat lettere kan nå frem til flere enn det vi kan hvis vi har bilateral innsats. Det er årsaken til at vi jobber også gjennom multilaterale organisasjoner. Men det er bare om lag halvparten av bistandspengene som går gjennom de multilaterale organisasjonene – resten er i stor grad bilateral bistand av ulikt slag.

Så er jeg glad for at representanten Navarsete er utålmodig etter å øke innsatsen innenfor landbruk og matsikkerhet. Dette er et område som også regjeringen har signalisert at vi vil prioritere høyere fremover.

Audun Lysbakken (SV) [13:23:07]: Jeg er også glad for at utviklingsministeren tok opp spørsmålet om kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter. Virkeligheten ute i verden nå er at de delene av sivilsamfunnet som jobber med dette, kvinneorganisasjoner, organisasjoner som jobber med trygge aborter f.eks., strupes. Derfor er det så viktig at Norge trapper opp bistanden til dette. I SVs budsjett har vi foreslått å trappe opp mer og raskere enn det regjeringen gjør. Det handler om å støtte kvinnebevegelsen, det handler om å øke kvinnebistanden, det handler om økt innsats for god seksualundervisning og trygge aborter, og det handler om å øke støtten til UNFPA.

Den alvorlige situasjonen vi har internasjonalt, stammer fra vår viktigste alliertes politikk. Hvordan vil utviklingsministeren karakterisere munnkurvregelen og den politikken USA fører på dette feltet?

Statsråd Nikolai Astrup [13:24:12]: Jeg mener at det er et skritt i helt feil retning. Og det er, som jeg sa i et tidligere svar, en betydelig utfordring at vi 25 år etter Kairo-konferansen nå står i en situasjon der vi faktisk må kjempe for å unngå å miste rettigheter som verden ble enige om for 25 år siden. Det er derfor vi også har en bred satsing på dette området. Vi jobber både gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner og gjennom FN-systemet, hvor UNFPA er en betydelig og viktig mottaker av norske bistandsmidler innenfor dette feltet.

Vi jobber bilateralt gjennom ambassadene våre, og dette er selvfølgelig også et tema på internasjonale konferanser. Det var et tema jeg tok opp eksplisitt med referanse til USAs politikk da jeg var på konferanse i India i går. Dette er et tema vi bruker mye tid på, og som vi kommer til å fortsette å bruke mye tid på fremover.

Audun Lysbakken (SV) [13:25:15]: Jeg vil gjerne også spørre om en annen ting, fordi et tydelig skifte i utviklingspolitikken etter at den blå regjeringen tok

over, har vært at spørsmål om økonomisk ulikhet og betydningen av ulikhet for utvikling har fått mindre oppmerksomhet.

På den andre siden har regjeringen økt oppmerksomheten rundt næringsbistand. Det er mange gode grunner til å ha næringslivet sentralt i utviklingspolitikken, men vi savner oppmerksomhet og vektlegging fra regjeringen på næringslivets samfunnsansvar – det som har med menneskerettigheter å gjøre, det som har med miljø å gjøre, det som har med f.eks. utvikling av fagforeninger og andre ting å gjøre, som kan gjøre at økonomisk vekst kommer mange til gode. Har utviklingsministeren noen planer om å følge opp sin satsing på næringsbistand med en større vektlegging av samfunnsansvaret for næringslivet i mottakerlandene?

Statsråd Nikolai Astrup [13:26:17]: La meg begynne med å si at vi selvfølgelig også er opptatt av ulikhet og ønsker å bidra til jevnere, mer rettferdig fordeling, inkluderende vekst i de landene vi er engasjert i. Det gjør vi bl.a. gjennom det arbeidet som foregår i Kunnskapsbanken og Skatt for utvikling-programmet, for å nevne et konkret eksempel på det.

Så når det gjelder næringslivet og menneskerettigheter, stiller vi høye krav og har store forventninger til næringslivet om at de skal følge opp sine menneskerettighetsforpliktelser. FN vedtok i 2015 prinsipper for nettopp næringslivets atferd, som vi har fulgt opp med en konkret handlingsplan fra Utenriksdepartementets side. Så kom det nylig en rapport som pekte på at her var det rom for å gjøre forbedringer. Det er en rapport som jeg kommer til å lese med stort alvor og se på og vurdere om vi også bør komme opp med nye tiltak for å ivareta de viktige interessene som næringslivet her kan være med på å forvalte, nemlig innenfor menneskerettigheter.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Jette F. Christensen (A) [13:27:48]: Jeg er opptatt av en langsiktig politikk for Forsvaret i alle ledd. Det gjelder særlig når det er snakk om ansatte, selv om jeg er for de store investeringene vi har gjort og skal gjøre. Når det kommer til produkter og materiell, er vårt aller største konkurransefortrinn de kloke og hardtarbeidende menneskene som går på jobb i Forsvaret, hver eneste dag. Derfor er jeg negativ til denne regjeringens planer om enorstilt privatisering av deler av Forsvaret, særlig når det kommer til vedlikehold.

Dette er et spørsmål om sikkerhet og beredskap, ikke et spørsmål om ideologi. Det er også et spørsmål om forsvarsevne, og om hva som fungerer, og hva som ikke fungerer. Jeg er en slik politiker som er for ting som fungerer, og mot ting som ikke fungerer. Et konkret eksempel er NATO-oppgavet Hæren har deltatt på i Litau-

en. Når den norske hæren reiser ut, reiser vedlikeholdspersonell med for å få orden på materiell. I Litauen har Hæren samarbeidet tett med Tyskland. Mens den norske holdningen har vært at man gjør jobben mens man er ute på oppdrag, har tyskerne fått beskjed om at deres vedlikeholdskolleger er ansatt i et privat firma, regulert av en kontrakt. Når antall arbeidstimer i kontrakten er oppbrukt, kan de ikke jobbe mer, selv om det er behov for det. På enkeltområder kan det være fornuftig at Forsvaret samarbeider med private aktører, men fra Arbeiderpartiets side er vi motstander av en privatisering som ikke er styrt av Forsvarets behov for fleksibilitet, kompetanse og sikkerhet, særlig i krise og i krig. Det er helt avgjørende for legitimiteten og tilliten til Forsvaret at det er underlagt demokratisk styring og kontroll.

Renholderne i Forsvaret – de aller fleste av dem er kvinner, mange med flere tiår lang erfaring – blir fratatt pensjonsrettigheter. Regjeringen påstår de har spart millionbeløp, men er det riktig at det er der, ved å kutte til sliterne, at vi skal tjene penger? Kvaliteten har ikke gått opp. Det klages stadig på renhold, og de kontraktfestede timene strekker ikke til for at jobben skal bli gjort skikkelig. Det er tragikomiske eksempler på renholdere som må fotfølges av sikkerhetsvakter fordi de ikke har nødvendig sikkerhetsklarering. Dette er ikke ansvarlig forvaltning av ressursene.

I budsjettet er vi enige om mye og uenige om noe. Det er noe jeg ikke forstår, og én ting jeg ikke forstår, er den merknaden fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti om at de vil kutte 25 mill. kr til FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger. Det jeg absolutt ikke skjønner, er hva det er som gjør at man nå føler at tiden er inne til å gi mindre til palestinske flyktninger, når man ser hvordan situasjonen ser ut. Det er ikke til å begripe.

Så skal jeg snakke litt om noe som ikke koster penger: å jobbe. Jeg mener vi har stor kapasitet til å gjøre mer. I freds- og forsoningspolitikken er det en lang rekke konflikter vi kunne bidratt til å finne en løsning på. I kampen for kvinners rett til å bestemme over egen kropp, som representanten Martinsen var inne på, og for tilgang på trygge aborter trenger vi at Norge stiller seg i første rekke. I nedrustningspolitikken trengs både forsvar for det bestående og nye initiativ for å møte den teknologiske utviklingen, f.eks. fornuftige reguleringer av autonome våpen.

Vi mennesker tror alt blir veldig mye bedre med tiden. Utenriksministeren sa det veldig bra, at noe i verden går bra, og noe går litt dårlig. Det er sant. Men derfor trenger vi å skjerpe det vi er enige om. Vi må kjempe kamper om igjen: for demokratier som allerede finnes, som i Polen, for rettigheter man tar for gitt, for en verdensorden man tar for gitt, og for avtaler som allerede er

inngått. Derfor er jeg veldig glad for at vi har en utenriksminister som ikke oppfatter globalisering som en trussel, som ikke oppfatter internasjonale avtaler som en trussel, men som snarere tvert imot forstår viktigheten av å stå opp for de internasjonale avtalene og strukturene som vi i dag har hørt representanter fra Fremskrittspartiet sette spørsmålsteget ved. Denne debatten har ikke vært NM i politisk analyse, og skal heller ikke være det, men jeg synes det er problematisk når representanten Amundsen sier at FN, EU og Parisavtalen er grunnen til at folk tar til gatene i Frankrike. Jeg må bare si at det er det ikke. Det er Frankrikes manglende evne til å ta vare på sin egen befolkning, og det er en helt annen debatt. Vi må huske på at det som blir sagt i denne salen, blir lagt merke til internasjonalt. Derfor må vi heve stemmen for de institusjonene som trenger oss nå.

Presidenten: Den innkalla vararepresentanten for Nordland fylke, Grethe Andersen, tek no sete.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Petter Eide (SV) [13:33:18]: Vi er få dager etter en veldig flott fredspris. For noen dager siden hyllet vi fredsprisvinnerne Murad og Mukwege, og vi lyttet til deres sterke appeller for å unngå seksualisert vold i krig.

I lys av det er jeg selvfølgelig veldig glad for at utenriksministeren her har støttet vårt forslag om et fond, som Mukwege også har tatt til orde for. Jeg håper at hun vil anbefale regjeringspartiene å stemme for dette når det kommer til votering senere i dag.

Samtidig står de sterke appellene fra fredsprisvinnerne i grell kontrast til utenriksministerens manglende vilje til å svare på mitt spørsmål under replikkvekslingen i stad om hvorvidt det er sann at Norge, samtidig med at det pågår fredsforhandlinger i Sverige mellom partene som krigfører i Jemen, produserer og uttransporterer våpen til de samme partene som fredsforhandler. Hun nektet å svare på det. Hun ga meg en historikk om norsk våpeneksport, men det var ikke det jeg spurte om. Jeg spurte om hun kunne bekrefte at vi samtidig med at fredsforhandlingene pågår, eksporterer våpen. Jeg mener at hennes unnvikende svar bekrefter at det gjør Norge – Norge eksporterer våpen til noen av disse partene samtidig som de sitter i fredssamtaler. Det mener jeg er veldig kritikkverdig, og det bidrar definitivt til å undergrave fredsprosessen i Sverige. Det gir et signal om at Norge ikke har tillit til de fredsforhandlingene, og det gir definitivt det signalet at Norge velger å spekulere i industrielle og kommersielle interesser samtidig som fredsforhandlingene pågår.

Man kan tenke seg sammenligningen: Norge har drevet fredsforhandlinger i Colombia, i Sri Lanka og også i Sudan. Hvis noen av Norges nære allierte samtidig

med at Norge jobbet for fred i disse landene, forsynte partene som forhandlet, med våpen – nøyaktig samtidig – ville det provosert Norge ganske kraftig. Nå har jeg tatt opp dette flere ganger, også i et skriftlig spørsmål 3. desember. Da fikk jeg heller ikke noe svar på dette spørsmålet, en bekreftelse av sammenkoblingen mellom fredsforhandlinger og våpeneksport. Jeg må be om at det fra utenriksministeren og Utenriksdepartementets side vises respekt for at når vi i Stortinget stiller institusjonen et skriftlig spørsmål og spørsmål i en replikkveksling, så skal vi få svar. Stortinget får ikke utøvd sin kontrollerende oppgave når svarene er så unnvikende som de har vært i denne saken. Jeg regner med at utenriksministeren vil svare konkret på mitt spørsmål under sitt avslutningsinnlegg senere i dag.

Morten Wold (FrP) [13:36:45]: La meg først takke utenriksministeren for redegjørelsen om FNs migrasjonsplattform tidligere i dag.

Migrasjonspolitikken er et nasjonalt anliggende som skal utformes i tråd med demokratiske prinsipper. Derfor er det viktig at vi – de av folket valgte representanter – uttrykker vår mening om Norges tilslutning til denne plattformen. Det ble ikke åpnet for full debatt i sakens anledning, noe Fremskrittspartiet beklager. Jeg registrerer at saken har vært oppe til diskusjon og avstemning i flere parlamenter, deriblant i Tyskland og Nederland.

Norsk tilslutning til plattformen har skapt sterke reaksjoner ute blant folk. Der mainstream-mediene har vært tause, har sosiale og alternative medier flommet over. I bunnen ligger at folk er bekymret. Vi, stortingspolitikkerne, må ta folks bekymringer på alvor.

Jeg er sterkt tvilende til om en ytterligere internasjonalisering av viktige saker som migrasjon vil tjene norske interesser på lang sikt. Jeg mener det er problematisk at politisk makt i økende grad overføres til organer som ikke står til ansvar i valg. Det må ikke skje på migrasjonsområdet. Det er norske politikere som skal ha kontroll på norsk innvandringspolitikk.

Vi skal og må ta folket på alvor, og vi må også lytte til eksperter. I denne saken har flere uttalt at tilslutning til plattformen kan legge sterkere føringer enn hva det gis inntrykk av. Plattformen er riktignok ikke juridisk bindende, men en tilslutning vil kunne føre til forventninger om etterlevelse.

Vi vet at det er sterke interesser, både nasjonalt og globalt, som ønsker en liberalisert innvandringspolitikk, og som ønsker å begrense nasjonale myndigheters handlingsrom i migrasjonsspørsmål. Fremskrittspartiet vil ikke gi dem enda et politisk press- eller virkemiddel i deres kamp for dette.

Som mangeårig journalist i norsk presse har jeg særlig merket meg plattformens målsetting nummer 17,

om å fremme en kunnskapsbasert offentlig samtale for å forme oppfatninger av migrasjon. Vi bør lytte til Norsk Redaktørforening og Svenska Journalistförbundet, som reagerer på formuleringer som åpner for at myndighetene kan instruere mediene.

Hos oss står ytrings- og pressefrihet sterkt. I mange land er det ikke slik. Det er derfor svært betenkelig at vestlige land, som er ytringsfrihetens fanebærere, stiller seg bak disse formuleringene. I sin stemmeforklaring i Marokko 10. desember presiserte Norge at ingenting i plattformen begrenser utøvelsen av fri og faktabasert journalistikk om migrasjon. Det er bra. Men på hvilken måte målsetting nummer 17 vil tolkes og brukes i ettertid, har vi dessverre svært begrenset mulighet til å styre. La meg derfor slå fast at Fremskrittspartiet sier et krystallklart nei til at Norge skal tilslutte seg FNs migrasjonsplattform.

Himanshu Gulati (FrP) [13:39:50]: I dagens debatt om FNs migrasjonsplattform har mange framhevet at denne avtalen ikke er juridisk bindende, noe som selv sagt også er riktig. Men likevel regnes dette som så viktig for alle de andre partiene at man ønsker at Norge absolutt skal være en del av den, til tross for en rekke problematiske forhold og til tross for – som representanten Engen-Helgheim nevnte tidligere – at avtalen på 29 steder forplikter undertegnerne til konkret oppfølging.

Vi er nødt til å stille oss selv spørsmålet om hvorfor land som Australia, Tsjekkia, Bulgaria, Latvia og en rekke andre velger å stå utenfor, selv om denne avtalen ikke har noen juridisk bindende kraft. Min frykt er at denne avtalen og dens innhold vil utvikle seg til sedvanerett, brukes som standard, argumenteres med som FN-politikk og derfor bli politisk bindende, selv om den ikke skulle være juridisk bindende.

Professor Eivind Smith har også bekreftet at norsk rett kan gi ikke-bindende uttalelser rettslig kraft, noe FNs barnekomité er et eksempel på. Jeg vil også vise til Asle Tojes kommentar i Aftenposten for en stund tilbake, der han sier at grunnrisset til denne plattformen ble skrevet av de samme frivillige organisasjonene som sto og klappet under flyktningkrisen i 2015, som var en krevende periode og en krevende situasjon for oss og andre europeiske land å håndtere.

For tre år siden opplevde vi en flyktningkrise i Europa, en situasjon som var uhåndterbar på sikt, og der vi vet at det ikke bare var folk med behov for beskyttelse som kom, men også veldig mange uten behov for beskyttelse, også fra land som ikke er i en krigssituasjon. Når vi vet om befolkningsveksten i Afrika de neste årene, en dobling til 2,5 milliarder på 30 år, er jeg bekymret for det presset vi kan oppleve, den tilstrømningen vi kan oppleve av økonomiske flyktninger til både Europa og

Norge i tiden som kommer. Det er ting vi må ta inn over oss allerede nå.

Jeg registrerer også at flere av partiene som har bedt om den redegjørelsen som kom i dag – og som jeg vil takke utenriksministeren for at hun holdt – ikke ønsket debatt om redegjørelsen i etterkant. Det synes jeg er uheldig. Jeg registrerer også at representanten Lysbakken mener at det å debattere denne saken i Stortinget, nærmest er å kaste bort Stortingets tid. Jeg synes det er en lite klok uttalelse. En global avtale om migrasjon fortjener absolutt Stortingets tid og debatt i denne salen.

Audun Lysbakken (SV) [13:43:06]: Trusselen om at atomvåpen kan bli tatt i bruk, enten gjennom atoman-grep eller gjennom uhell, er en vedvarende og alvorlig trussel som henger over menneskeheten. Det er gode grunner til å anta at det først og fremst var flaks som gjorde at vi gjennom hele den lange kalde krigen unngikk at de store atomvåpenarsenalene på begge sider ble tatt i bruk. Når vi nå er i en internasjonal situasjon der flere atommakter igjen rustet opp, der vi får flere atommakter, og faren for at våpenet blir tatt i bruk, dermed øker, enten det skulle være gjennom krig og bevisst bruk eller gjennom uhell, trenger vi å løfte spørsmålet om atomvåpen høyere opp på vår dagsorden.

Det viktigste håpet for atomnedrustning er den prosessen rundt et forbud som FN har satt i gang. Det skal Stortinget diskutere i en egen debatt, derfor skal jeg ikke dveler lenger ved akkurat den biten.

Men debatten rundt atomvåpen er viktig i seg selv – opplysningsarbeidet og den politiske debatten – og jeg registrerer at i budsjettforliket er det flere organisasjoner som er sentrale i denne diskusjonen, som har fått økt støtte til sitt opplysningsarbeid. Det er bra. Men det har også vært påvist bl.a. at én organisasjon som har vært viktig i denne debatten, nemlig Nei til Atomvåpen, ikke er tilgodesett i avtalen. Det virker litt tilfeldig og dermed også uheldig.

SV har derfor fremmet et forslag om det vi mener ville være den riktige modellen for dette, nemlig å opprette en post for opplysningsarbeid for fred, der organisasjoner kan søke om å få midler, og der alle organisasjoner som jobber på dette feltet, dermed også vil kunne komme i betraktning. Vi har spesifisert, siden vi har respekt for at budsjettavtalen er gjort, at dette må gjøres i revidert nasjonalbudsjett, og derfor håper jeg også at Kristelig Folkeparti, i tillegg til de rød-grønne partiene, kan vurdere å stemme for det.

Eirik Sivertsen (A) [13:45:46]: Jeg har lyst til å ta turen til Svalbard, et område som – som så mange områder i Norge – har behov for omstilling. Det er særlig to forhold i Arbeiderpartiets alternative budsjett jeg har lyst til å omtale i dag.

Det ene er knyttet til behovet vi har for å styrke mulighetene og infrastrukturen for å drive forskning og næringsutvikling. I den sammenheng har bygget som Forskningsparken i Longyearbyen i dag disponerer, blitt for lite. Derfor har Arbeiderpartiet igjen tatt opp forslaget om et skisseprosjekt som kan gi mulighet for en trinnsvis utvidelse av Forskningsparken i regi av Statsbygg. Det har vi valgt å prioritere med 10 mill. kr i vårt alternative budsjett. Dette er et påkrevd bygg, som vi hadde håpet å få flertall for. Det gjør vi ikke i den saken vi har til behandling i dag, men vi kan håpe at det kanskje skjer til neste år.

Det andre gjelder spørsmål knyttet til internasjonalt samarbeid og det å jobbe systematisk med bruk av forskningssamarbeid som redskap, både for å utdanne flere og som et grunnlag for dialog med andre nasjoner. Norge har vært en stormakt i nord. Det har vi vært fordi vi bor der, lever der, og ikke minst har vi vidtrekkende kunnskaper basert på mye forskningsmessig innsats. Vi har noe som heter Norges Vitenskapsakademi for Polarforskning, som arbeider tverrfaglig med viktige spørsmål knyttet til polområdene. Det er også en viktig kanal for å drive dialog over landegrensene i en tid da det har blitt mer krevende å føre dialog, og vi har behov for å åpne opp så mange kanaler som mulig. Det har vi valgt å prioritere med 1 mill. kr for å sørge for en grunnfinansiering som gjør at man kan fortsette aktiviteten, bl.a. med sommerkurs på Svalbard, men også – som jeg har fremmet flere ganger nå – det internasjonale samarbeidet.

Så ett minutt om klimaendringene: De som ikke tror at klimaendringene har kommet, må ta en tur til Svalbard. Vi er i den situasjon at der ser vi dem allerede. I 2015 hadde vi også tap av menneskeliv, noe som var relatert til klimaendringene, fordi det går ras der det ikke gikk ras før. Klimaendringene treffer oss først i nord, og de treffer oss hardest. Det er ikke noe grunnlag for å trappe ned på innsatsen for å få internasjonal tilslutning til nødvendige redskaper og instrumenter for å begrense utslippene, som kan dempe klimaendringene. Tvert imot er det behov for å gire opp. Denne saken må komme høyere på Stortingets dagsorden, og vi skal fortsette å nevne den i alle relevante debatter og lete etter riktige redskaper for å komme videre.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:49:03]: Under et møte med den franske presidenten Macron sa den ghanesiske presidenten Akufo-Addo følgende: Det er ikke riktig at et land som Ghana, 60 år etter uavhengigheten, finansierer helse- og utdanningsbudsjettet på grunnlag av europeiske skattebetaleres givervilje. Vi burde være i stand til å finansiere våre grunnleggende behov selv. Vi burde være opptatt av hva vi selv kan gjøre i det 21. århundre for at Afrika ikke lenger skal stå

med lua i hånda og tigge etter bistand og veldedighet. Det afrikanske kontinentet – hvis man ser på alle ressursene som finnes, var det som skulle gitt penger. Vi har enorme rikdommer, sa presidenten. Og han la til: Afrikas ungdom må bli værende i Afrika for å bygge opp kontinentet.

Han sier med andre ord det rake motsatte av det som står i FNs migrasjonsplattform. «Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration» – tygg litt på den tittelen. En global overenskomst for trygg, organisert og regulær migrasjon – altså, økt migrasjon fra den fattige del av verden til den rike del av verden. GCM hevder gjennomgående, uten reservasjon eller dokumentasjon av noe slag, at innvandring er positivt for både avsender og mottakerland. Det er en blank løgn. Alle vet hvilke utfordringer som ligger i å motta migranter i hundretall, tusentall og titusentall. Det er et FN-språk som vi aksepterer, men det er en blank løgn. Det skal derfor legges til rette for å gjøre mer innvandring lovlig og for å gi innvandrerne flere rettigheter. Man bruker altså et premiss som er feil, for å få flere innvandrere til å reise til rike land og gi dem flere rettigheter.

Det betyr ikke at all migrasjon fra den fattige delen til den rike delen av verden er negativ, men de legger til rette for å gjøre ulovlig innvandring lovlig og å gi dem rettigheter. Når man da sier at det endrer ingenting, er det forunderlig at våre fremste samarbeidsland mener at det endrer mange ting. Det endrer alt når det gjelder migrasjon. USA var først ute, så Australia, så Israel, og nå er det ti–tolv andre land i Europa som sier akkurat det motsatte av det vi og Høyre i regjering er skråsikker på ikke endrer noen ting. Hvis det ikke endrer på noen ting, hvorfor er vi med på det da? Hvorfor er vi med på en plattform som ikke endrer noe som helst, og har brukt årevis på å være med på å forhandle frem en plattform som faktisk ikke endrer noen ting? Det er helt meningsløst.

Jeg oppfordrer Arbeiderpartiets, Høyres og Senterpartiets representanter i denne sal å stemme ned avtalen, være mindre opptatt av prosess og mer opptatt av innhold. Det er vårt ansvar overfor velgerne, og derfor oppfordrer jeg igjen: Stem mot denne avtalen.

Presidenten: Presidenten vil oppmoda representanten om å bruka litt andre ord enn «blank løgn». Ein kan få fram meiningsinnhaldet ved å bruka andre ord – noko ein òg fekk fram.

Martin Henriksen (A) [13:52:26]: Jeg vil oppfordre representanter fra regjeringspartiet Fremskrittspartiet til å stemme imot sitt eget forslag om å flytte helikoptrene på Bardufoss. Det er en av de tingene jeg vil snakke om her i dag. Det er nemlig en rekke forhold som skaper bekymring for om Forsvarets tilstedeværelse i Nord-Norge svekkes. Derfor har Arbeiderpartiet sagt

klart at vi ikke vil akseptere en skjult nedbygging av Kystjegerkommandoen. Vi vil ikke endre oppsetningen av 2. bataljon på Skjold, og vi har levert forslag om at vedlikeholdet i Forsvaret ikke skal privatiseres.

Jeg tar ordet først og fremst for å uttrykke en sterk bekymring over signalene fra forsvarsministeren i dag om helikopterkapasiteten på Bardufoss. Forsvarsminister Frank Bakke-Jensen sa nemlig tidligere i denne debatten at flyttingen av Bell-helikoptrene fra Bardufoss skulle skje så snart det er praktisk mulig. Det er et brudd på langtidsplanproposisjonen og på stortingsflertallets merknader om at ingen helikoptre skal flyttes før alternativ helikopterberedskap er på plass.

Det er ingen hemmelighet at denne regjeringa igjen og igjen har forsøkt å flytte helikoptre fra Bardufoss. At de igjen vil svekke Hærens helikopterkapasitet, er både brudd på avtaler her og i strid med Stortingets vedtak. I behandlingen av landmaktproposisjonen foreslo regjeringa at det skulle stå 3 helikoptre på Bardufoss og 15 på Rygge. Stortingsflertallet avviste den modellen. I revisert nasjonalbudsjett for 2018 foreslo regjeringa igjen den samme fordelingen, 3 på Bardufoss og 15 på Rygge. Stortingsflertallet avviste igjen den løsningen.

Nå svekker regjeringa og forsvarsministeren både Hærens helikopterkapasitet og samfunnsberedskapen i Nord-Norge likevel. De gjør det til og med før de selv har sagt at det er ansvarlig. Langtidsplanproposisjonen forutsetter nemlig at ingen Bell-helikopter skal flyttes før tilstrekkelig helikopterkapasitet er etablert i Nord-Norge ved innfasing av NH90 og AW101. Når forsvarsministeren nå sier at flyttingen skal skje så snart det er praktisk mulig, er det et brudd på dette.

Jeg vil utfordre forsvarsministeren til å komme med et tydelig og konkret svar her i salen i dag: Står regjeringa fortsatt ved lovnaden i langtidsplanen for Forsvaret og stortingsflertallets utvetydige føring om at ingen Bell-helikopter skal flyttes fra Bardufoss før alternativ helikopterkapasitet er etablert? En sånn forsikring er det minste forsvarsministeren kan komme med i dag. Aller helst burde regjeringa innse at helikoptrene på Bardufoss skal bevares, ikke flyttes, og Arbeiderpartiet har sammen med andre partier levert et forslag om det her i dag.

Ut fra denne debatten og signalene fra forsvarsministeren synes det likevel som om regjeringa nok en gang vil gå inn for å svekke helikopterkapasiteten til Hæren og dermed også samfunnsberedskapen i nord. Da hviler det et tungt ansvar på Kristelig Folkeparti i de kommende regjeringsforhandlingene om å rette opp denne uansvarlige holdningen som skaper store bekymringer i lokalsamfunn, Hæren og politidistriktet.

Michael Tetzschner (H) [13:55:46]: Jeg ble inspirert av innleggene til representantene Amundsen, Wold og

Tybring-Gjedde og deres utlegning av plattformen. Siden vi altså har brukt betydelig med tid på en plattform som ikke er juridisk forpliktende for Norge, synes jeg kanskje at vår lovgivende forsamling også skal minne seg selv om hva Norge har forpliktet seg til gjennom virkelige avtaler og traktater. Grunnen til at jeg kommer tilbake til dette punktet, er at det er nettopp de mindre maktfulle land som har størst glede av at det internasjonale samfunn forplikter seg til avtaler.

Men jeg synes det er greit at man kritiserer utfordringene med denne FN-plattformen, og – det må jeg si her – vi har en rekke utmerkede land som har valgt å stå utenfor. Da kan det bero på en temperamentsforskjell og forskjellige tradisjoner, men også at man mener at de landene som Norge har samarbeidet med i denne saken, og interessene til disse landene er vel ivaretatt gjennom de presiseringene som har skjedd.

Så er det selvfølgelig et besnærende spørsmål som Tybring-Gjedde stiller: Hvorfor har man brukt to år på noe som munner ut i ingenting? Jo, det er nettopp fordi den prosessen begynte veldig realistisk, veldig løstrevet fra folkeretten, og så etter hvert har statene begynt å interessere seg for dette arbeidet som 5 000 NGO-er har etterlatt seg, og så har de prøvd å knytte sterkere forbindelser til den folkeretten som jeg er en sterk fortaler av. For det kan også være slik at hvis man omgir seg med og kaster om seg med juridiske termer som ikke er reelt bindende for å fremme politisk diskusjon, kan det være at det går inflasjon. Man devaluerer for det første det juridiske språket, der vi trenger å bruke det presist, og så kan det være at man blir gratispassasjerer ved nettopp å løfte opp en politisk meningsytring til noe mer enn den faktisk er.

Det er grunnen til at det er brukt to år, og at det etter hvert er bygget inn fornuftige, realistiske begrensninger på slutten, slik at man eventuelt har tatt ut de argumentene som mange land helt berettiget har hatt mot å slutte seg til avtalen. Så det går godt an å bygge bro mellom de to standpunktene uten å bruke så sterke karakteristikk om motivene fra de forskjellige landene som stemmer her. Vi er sammen i Vesten om de grunnleggende verdiene, og de har vi også presisert ved vår representasjon i Marokko.

Ulf Leirstein (FrP) [13:59:05]: Jeg synes det er veldig bra at dagens møte i Stortinget startet med den redegjørelsen som utenriksministeren holdt, så takk til utenriksministeren og regjeringen for å si at man ønsket å ha en slik redegjørelse. Det burde være en selvfølge at man i en så betydningsfull sak kommer til Stortinget og redegjør, og så burde det jo være en bred debatt i parlamentet knyttet til dette. Jeg registrerer at spesielt enkelte fra opposisjonen i media og annet har prøvd å framstille det som at det ikke er noen vits i å debattere dette,

at dette får bare regjeringen avgjøre. Det er jo greit å registrere at man i opposisjonen i så liten grad tar inn over seg hva dette kan medføre av konsekvenser. Men det er greit nok, jeg registrerer det og håper at også velgerne merker seg det.

Denne migrasjonsplattformen til FN har skapt et voldsomt engasjement – og ikke bare i Norge, men i mange land i hele verden. Man har altså opplevd at en rekke land som Norge ofte samarbeider med på en rekke områder, har valgt å trekke seg fra hele denne avtalen, eller plattformen.

La meg også si at det er ikke noe suspekt i seg selv at man jobber fram slike plattformer, avtaler eller resolusjoner. Det gjøres jo hele tiden, og jeg mener det er bra at den norske regjeringen – ved sine utsendinger – har vært med på å bidra ved å jobbe med teksten for å prøve å sikre mest mulig gjennomslag for vår regjerings asyl- og innvandringspolitikk. Men det er når en endelig tekst foreligger, at man skal ta stilling til om dette dokumentet er noe vi kan slutte oss til eller ikke. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet tydelig sier nei til denne plattformen, og at våre regjeringsmedlemmer har tatt dissens på den tilslutningen. For Fremskrittspartiet handler dette om en av vår tids viktigste politiske saker, nemlig migrasjon og konsekvensene av økt migrasjon til Europa og Norge. Hvis vi feiler på dette feltet, vil det kunne få irreversible konsekvenser for vår velferd og vår nasjon i all framtid, og det bør vi jaggu meg ta inn over oss når vi diskuterer en så viktig sak.

Avtalen er altså ikke bindende, sies det. Ja vel, men allikevel er det et tydelig flertall som er veldig for å si ja til dette, så det må i hvert fall bety noe politisk at man velger å si ja. Man sender uten tvil et sterkt signal hvis man velger å si ja og slutter seg til, og vi vet fra før hva som kan skje hvis man signaliserer at Norge vil være med på en plattform som kan myke opp asylpolitikken. For Fremskrittspartiet er det viktig å signalisere at vi ikke skal myke opp, men tvert imot stramme til, spesielt på familiegjennforening. Så det er viktig å signalisere hvilken politikk vi skal føre i framtiden, og det gjør vi gjennom å slutte oss til eller ikke slutte oss til denne avtalen.

Så la Norge sende et tydelig signal i dag om at vi sier nei til migrasjonsplattformen, og at man bør støtte det forslaget Fremskrittspartiet har fremmet i salen i dag.

Martin Kolberg (A) [14:02:22]: Det blir tydeligere og tydeligere for meg hvor viktig denne dagen er i det norske storting etter å ha hørt en rekke innlegg fra Fremskrittspartiets representanter.

Vi står overfor en veldig viktig prinsipiell debatt som omhandler to dimensjoner. Den ene dimensjonen er ganske mye belyst, og den handler selvfølgelig om regjeringens samlede opptreden overfor Stortinget. Jeg

må si at jeg ikke forstår hvorfor ikke statsministeren stopper dette, hvorfor ikke statsministeren sørger for at utenriksministeren ikke blir sendt inn i en forlegen situasjon hvor hun må representere regjeringen, men samtidig får et regjeringsparti mot seg i egen sal. Jeg forstår ikke at statsministeren ikke stanser det, men det kan bare forstås på én måte, nemlig at den politiske balansen i regjeringen er slik at de var nødt til å akseptere en sann situasjon som vi opplevde her i formiddag. Det er bare å ta til etterretning. Dette er i og for seg ikke mitt problem, eller opposisjonens problem, det er regjeringens problem – og, herregud, Venstre, følger med og dingler etter. Det er det som er å si om Venstre i denne situasjonen. Representanten Abid Q. Raja prøver å prate seg ut av det, men han lykkes selvfølgelig ikke i det hele tatt, selv om han normalt er flink til akkurat det.

Og så er det det alvorlige: Hva er det vi hører fra Fremskrittspartiets representanter, og hva er det et uttrykk for, egentlig? Jeg har sittet på plassen min og smattet på uttrykket og veid det fram og tilbake, men jeg kaller det for reaksjonær nasjonalisme. Det er det det er, og det er det dette bør stemples som. Opposisjonen tar altså en diskusjon om dette, gjør en tydelig markering. Jeg beklager at Høyres representanter – med den verdikonservative tradisjonen de har – sitter stille, stort sett, når det gjelder realitetene i saken.

Utenriksministeren holdt en strålende redegjørelse hvor hun tok klar avstand fra dette. Jeg hørte det veldig tydelig, så det er ikke noen tvil om det, men i debatten blir det ganske stille. Det bør det ikke bli, for det er denne typen krefter – og akkurat sånn det foregår – i hele Europa; de truer seg fram fra punkt til punkt. De må stoppes, faktisk! Skal vi stemme ned dette? Men dette er selvfølgelig også en verbal kamp, det er en politisk diskusjon som må komme fram i det offentlige rom, og derfor er det nødvendig å sette tydelige merkelapper på dette.

Det siste jeg vil si, er med henvisning til representanten Tybring-Gjedde, og det er følgende: Han sier at de vet at det er nesten bare problemer med dette – i hvert fall mye problemer. Tiden er ute, men jeg vil bare si til slutt (presidenten klubber): Hvis alle de som har kommet hit til landet, streiket én dag, hadde Norge stanset – også for Tybring-Gjedde.

Presidenten: Presidenten vil påpeike at det ikkje er sikkert at alle i denne salen synest det er greit å bruka uttrykket «herregud» sjølv om det nærmar seg jul, og kanskje særleg ikkje om eit anna parti.

Ingjerd Schou (H) [14:06:11]: Det forslaget til statsbudsjett som regjeringen har lagt fram, og som vi har besluttet når det gjelder utviklingshjelpen, da særlig sammen med samarbeidspartiene på Stortinget, har økt det samlede humanitære budsjettet med over

50 pst. fra 2013. I budsjettforslaget for 2019 foreslås det en ytterligere økning fra 5,151 mrd. kr til 5,396 mrd. kr.

De humanitære behovene i verden har økt kraftig de senere årene, og ifølge FN har aldri flere mennesker hatt behov for humanitær assistanse enn i dag.

De fleste av oss som er her i salen i dag – mange av oss i hvert fall – var til stede under utdelingen av Nobels fredspris, og vi har også hatt gleden av å ha hatt besøk av en av dem, Denis Mukwege, på Stortinget. Jeg kommer til å ta opp her det som han uttrykte i sin hilsningstale etter mottakelsen av fredsprisen, og som han også har uttrykt i andre sammenhenger, nemlig at det er utarbeidet en rapport i regi av FN, en rapport som senere har ligget i en skuff. Man har lukket øyne, man har lukket ører, og jeg må uttrykke fra denne talerstolen at jeg har en forventning om at Norge og vår regjering bidrar til at den rapporten kommer opp på bordet når det gjelder beskrivelsen av systematisk seksualisert vold som en del av krigens strategiske grep.

Det er gledelig, det er veldig bra, at vi også har fått initiativ til å få et globalt fond som skal gi oppreisning til dem som har vært utsatt for systematisk seksualisert vold, men det er også viktig å ettergå dem som har stått for denne volden, og ikke minst at vi også har en årvåkenhet og ser på den støtten vi eventuelt gir til regimer som innsetter navngitte overgrepspersoner, noe som blir avdekket i den rapporten som er utarbeidet i regi av FN, og som ikke er blitt tatt til følge.

Det var for de aller fleste av oss en gripende gjennomgang av hvordan systematisk seksualisert vold er en del av krigføringen, som ble satt på dagsordenen under mottakelsen av Nobels fredspris ved disse to velbegrunnede mottakerne, som ga et sterkt vitnesbyrd, men også et ansikt til hvordan verden ikke tar til følge at noen skal straffes, at noen skal få erstatning, og at vi skal følge det opp i det internasjonale samfunn.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:09:31]: Evnen til å forsvare nasjonale interesser og norsk territorium og gi NATO-landene den tryggheten som kreves, ligger i bunnen for det militære forsvaret vi har i dag. Vi må investere i en struktur som raskt kan innrette seg mot endrede trusselbilder. Forsvarsgrenene, Heimevernet, cyberforsvaret, logistikk og etterretning er et bredt sett av kapasiteter som på en måte skal iverksette dette. Forsvarskompetanse må bygges innad, og det må vedlikeholdes. Det betyr mye for den sikkerheten som folk føler at de må ha overfor Forsvaret og den jobben de skal gjøre.

Tilstedeværelsen i nord vil jeg nevne spesielt – ikke til forkleinelse for noe annet. Den satsingen som skjer i Nord-Norge, er svært viktig for oss. I Heimevernet ønsker vi å styrke kapasiteten i nord, og vi ønsker å styrke Heimevernet som en del av det. Hæren – med brigaden

som spissen og som kampkraften – ligger der. Det er spennende, det som skjer i Finnmark, både med jegerkompaniet som bygges opp, og ikke minst med manøveravdelingene på Porsangmoen, som er et «step» mot etablering av en kavaleribataljon.

Vi i Senterpartiet er opptatt av at dette må forsterkes. Det må også framskyndes i tid, hvis det er mulig. Den kampkraften er viktig. Hærens 2. bataljon er en lett infanteriavdeling, ikke mobiliseringsdisponert. Den ligger i brigaden i dag og bør absolutt opprettholdes – og ikke erstattes med mobiliseringsdisponert personell. Det er en forringelse av den slagkraften brigaden er. Dette er vi helt klart imot. Når det gjelder helikopter, sier det seg vel egentlig selv: Det er en del av den kapasiteten som kreves i en brigade.

Når det gjelder Heimevernet, har de fått en økt betydning. De har tillit, og de er tilliten verdig. Utstyr og trening – som det ofte snakkes om – må snart være en selvfølge. Territoriell overvåking og kontroll, objektsikring, evne til å bekjempe mindre avdelinger, det som går på samfunnssikkerhet, sikkerhetspolitiske kriser – Heimevernet er en organisasjon som kan brukes i hele dette spekteret. Indre kystsone og Sjøheimevernet er en feilbeslutning. Det må på plass igjen for at vi skal ha alle de fire beina som Heimevernet må stå på.

Når det gjelder totalforsvar av objektsikring, har Heimevernets skole- og kompetansesenter fått ansvar for det. Det er en tillitserklæring til det kompetente personellet som har vært der i mange år, og som nå kan gjøre en jobb ikke bare for Heimevernet, men for hele forsvaret.

Jette F. Christensen (A) [14:12:52]: Utenriksministeren sa i sitt innlegg at vi kan forvente oss høye bølger i utenrikspolitikken ute. Det plasker jo greit i andedammen også.

Jeg trenger litt begrepsavklaring etter debatten i dag, særlig fra representantene fra Fremskrittspartiet. Man er redd for globalisering. Hvis jeg hadde visst for 15 år siden at jeg skulle stå på en talerstol og forsvare globalisering, mens representanter fra Fremskrittspartiet var veldig imot det, tror jeg kanskje jeg hadde ledd meg i hjel.

De er bekymret for globalisering. De er bekymret for internasjonalisering. De er bekymret for mainstream-media. Hva er det? Mainstream-media i Norge er de etablerte avisene som gir oss informasjon hver dag. Å stå på talerstolen i Stortinget og si at det er god grunn til å være litt skeptisk til den informasjonen, er veldig farlig. Det henvises isteden til Document.no som en bauta i frihetens navn. Det er veldig underlig å bruke Stortingets talerstol til å ta ned tilliten til pressen på den måten. Det henvises til sosiale medier isteden og til

Dokument.no. – Det er mye bedre å høre på det enn på mainstream-media. Det bekymrer meg.

Derfor må jeg spørre – jeg ser at representanten Amundsen er på talerlisten etter meg, så det hadde vært fint å få en avklaring: Hva er alternativet? Hva er alternativet til FN? Hva er alternativet til internasjonale avtaler? Hva er alternativet til mainstream-media? Skal vi bare ta alt på Facebook fra nå av? Hva er alternativet til internasjonale avtaler om klima, om nedrustning? Hva skal vi erstatte den verdensordenen vi har – som har tjent oss vel etter annen verdenskrig – med? Hva skal vi erstatte den med – at alle land bare skal gjøre som de vil selv? Jeg skjønner bare ikke hvilken verdensorden man ser for seg, så jeg håper at representanten Amundsen vil oppklare det.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:15:19]: En migrasjonsavtale, eller plattform, som det kalles, som ikke er juridisk bindende, en plattform som sparker inn allerede vidåpne dører, da det som står i avtalen, visstnok dekkes av allerede eksisterende lovverk i Norge – ja vel, så vi er der plattformen vil vi skal være allerede – trenger vi den egentlig da? En avtale alle kan si nei til, uten at det har noen konsekvenser som helst, man kan bare la være å gjøre noe av det som står der, hvorfor i alle dager skal en være med på noe sånt?

Begrepet «ikke juridisk bindende» brukes flittig om denne avtalen, eller plattformen. Det virker ganske så ufarlig. Men flere påpeker at dette i praksis kan ha en liten betydning. Professor Eivind Smith uttaler bl.a.:

«Det er mange eksempler på at vedtak som ikke er juridisk bindende for Norge, kan bli tillagt adskillig vekt også i juridisk argumentasjon.»

Han bekrefter altså at norsk rett kan gi ikke-bindende uttalelser rettslig kraft allikevel, og nevner som eksempel FNs barnekomité, som ikke har status som rettskilde. Han uttaler også at det er vanskelig å forutse hvordan en slik tekst kan bli benyttet i politisk argumentasjon.

På den ene siden er det i og for seg klart at dette ikke er juridisk bindende. På den andre siden er man opptatt av at den allikevel er så viktig at Norge bør være med på det. Da er igjen mitt spørsmål: Hvorfor det?

Det blir uttrykt, også fra utenriksministeren, at plattformen ivaretar norske interesser. Hva er norske interesser? Er det folkets interesser, bør jo folkets mening høres. Jeg tror veldig mange i Norge ikke vet hva avtalen går ut på, eller i det hele tatt har hørt om avtalen, men de som har hørt om den, har latt høre fra seg – høyt og tydelig. Kanskje vi da, som folkets representanter, burde lytte?

Det sies at avtalen som sagt ikke er forpliktende, men allikevel står det flere steder at «vi forplikter oss til». Vi forplikter oss, og vi forplikter oss. Da må det være noe

forpliktende. Det forventes vel at også Norge følger opp disse forpliktelsene. Hvis ikke vil vi komme i en litt kjedelig situasjon i forhold til de andre som er med på avtalen, eller plattformen. Vi vil vel miste litt status eller bli litt uglesett på enkelte områder.

Nei, denne avtalen burde Norge holde seg langt unna. Den er ikke bra for Norge. Dessuten er det slik at de som allerede dropper det som står i avtalen, fortsatt vil gjøre det. Det har ingen hensikt å skrive under, og det er ikke bra for Norge. Men en underskriving av avtalen – eller plattformen – kan kanskje gi goodwill i andre sammenhenger, på internasjonalt nivå.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [14:18:27]: Jeg skal bare kommentere noen av de forslagene som foreligger.

Når det gjelder helikopter, er det sannn at personell er en begrenset ressurs, så det går ikke an å si ja til en kontraterrorkapasitet hos spesialstyrkene og samtidig ha ni helikopter på Bardufoss. Det er det dilemmaet vi står i. Vi velger å utvikle en kontraterrorkapasitet hos spesialstyrkene. Det er den saken.

Så har vi kompensert i nord med sivil kapasitet og med andre kapasiteter, så vi mener vi balanserer det så godt vi kan, men vi er åpne om at det er en begrenset ressurs.

Når det gjelder Hæren, skal vi flytte landmakta til Finnmark, og vi skal øke den operative evnen i bataljonene. Det gjør vi bl.a. ved å flytte rekruttskolen ut, ha flere inntak og ha lengre verneplikt. Det gjør at vi ikke har plass til både 2. bataljon og rekruttskole for Hæren på Skjold nå. Vi øker kapasiteten i bataljonene, vi har en dedikert rekruttskole. Dette er for å ha en bedre operativ landmakt. Det er et grep. Hvis vi ikke gjør det med 2. bataljon, begynner vi å gå på akkord med satsingen i Finnmark og den økte satsingen i 2. bataljon.

Så til spørsmålene rundt det med verkstedene. I langtidsplanen sa vi at vi skal ha fleksibilitet, vi skal ha et større samarbeid med sivil sektor, vi skal ha så stor operativ evne som mulig, og vi skal ha så godt vedlikehold som nødvendig for å få det. Det at forsvarssjefen utreder forskjellige løsninger, er helt riktig, det skal han gjøre. Jeg opplever veldig ofte at det er politikere i denne salen som er opptatt av forsvarssjefens uavhengighet. Da må vi også la forsvarssjefen få lov til å utrede og komme med sin innstilling til disse spørsmålene. Og dette er komplekst, for det handler både om sjø, land og luft – veldig forskjellige systemer, veldig forskjellige våpenprogram, veldig forskjellige vedlikeholdssystemer. Noen, som f.eks. F-35, involverer nasjonal og internasjonal industri i stort for vedlikeholdet, mens når vi kommer helt ned til å reparere biler, kan vi se på hensiktsmessigheten i det. Det skal være god økonomi. Jeg tror ikke at forsvarssjefen kommer med en innstilling som setter mannska-

pene i fare. Forsvarssjefen er min fremste fagmilitære rådgiver, og jeg er ganske viss på at de rådene han kommer med, den innstillingen han kommer med, hensyntar menneskernes sikkerhet på beste måte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:21:33]: Kanskje eg skal starte med han som følgjer etter meg på talarlista, representanten Amundsen, for han sa i innlegget sitt at Senterpartiet ikkje held seg til innhaldet i FNs migrasjonsplattform. Nei, det gjer ikkje Senterpartiet, for me har ikkje fått noka sak frå regjeringa som me i Stortinget skal handsame. Det er ikkje lagt fram noka sak.

Me fekk forteneestefullt ei veldig ryddig, grundig og god orientering frå utanriksministeren. Det sette me pris på, og det har vore etterlyst, for det er ein debatt i det offentlege rom som fortener å verte bygd på fakta og ikkje på mange slags ulike førestillingar. Nettopp av den grunn, at me ikkje har noka sak og berre registrerer uenigheitene som er internt i regjeringa, der Framstegspartiet meiner noko og Høgre noko heilt anna, er det heller ikkje enklare å halde seg til innhaldet i saka, sjølv sagt – sjølv om det heldigvis er slik at me har ein statsråd som eg trur har ganske god oversikt over innhaldet, som ho har i dei fleste andre saker, det skal ho rosast for.

Av same grunn kjem heller ikkje Senterpartiet til å røyste med Framstegspartiet i dag, for det er ikkje eit tema til votering i denne salen. Me har ikkje fått noka sak, og me har ikkje gått inn i innhaldet slik at me har grunnlag for det. Difor kan me heller ikkje røyste for noko slikt. Det ligg elles til regjeringa sitt domene.

Forsvarsministeren sa i sitt innlegg at regjeringa styrkjer Heimevernet i budsjettforslaget sitt. Det er ganske freidig og frimodig, når dei kuttar talet på heimevernssoldatar med 5 000 i sitt budsjett. Det forslaget vart endra, slik at ein la inn igjen 2 000, men likevel er det eit kutt på 3 000. Dei jobbar for å få lagt ned 2. bataljon på Skjold, som vil kutte den vesle hæren me har, med 1 000 soldatar. Det er ikkje akkurat den store styrkinga. Eg høyrer jo at òg forsvarssjefen og analytikarar i Forsvaret er tydelege på at Forsvaret vårt faktisk treng å styrkjast i talet på soldatar. Me har eit lite forsvaret. I tillegg til innkjøp av mykje utstyr og diverse – og det er viktig nok – treng me faktisk òg eit meir omfangsrikt forsvaret i form av menneskeleg kompetanse og soldatar, rett og slett.

Eg har eit spørsmål, som eg håpar at forsvarsministeren kan svare på før me avsluttar debatten, og det er: Når kjem rapporten om alliert mottak? Det har me ikkje fått klarlagt. Han skulle ha kome for lengst og har vorte utsett fleire gonger. No er eg veldig spent på å høyre kva tid me kan forvente at den saka endeleg kjem.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:24:50]: Folketallet i topp ti-migrantlandene til Europa i 2017 forventes å

øke med mer enn tre ganger hele folketallet i Nord- og Vest-Europa fram mot år 2100. Det løses ikke ved å flytte folk fra den tredje verden til Europa. Man må gjerne si at det ikke er det man ønsker, men det er altså realiteten man legger opp til med FNs migrasjonsplattform – flere veier inn til Europa. Det er altså sterke krefter utenfor Europa som har jobbet for å få til dette, også disse NGO-ene med sine vel urealistiske tilnærminger til innvandringspolitikk.

Det er altså ikke sånn som representanten Martin Kolberg uttrykker det, at den fremmedkulturelle innvandringen til Norge er lønnsom. Det bør være godt bevist og godt gjort rede for at så ikke er tilfelle. Det har en svært stor samfunnsmessig kostnad for Europa og for Norge. Man kan altså ikke basere seg på at den politikken skal fungere videre. Derfor må vi ha kontroll på grensene våre, derfor må vi ha kontroll på norsk innvandringspolitikk, og vi skal ikke gi fra oss styringsretten til den.

Jeg merker meg også representanten Kolbergs plassering av merkelapper på personer fra Fremskrittspartiet som har vært på talerstolen i dag. Han bruker et litt spesielt begrep; han snakker om reaksjonær nasjonalisme. Jeg synes det er spesielt at man tar i bruk den typen karakteristikk i stedet for å diskutere innhold. Jeg skulle tro det var Stortingets oppgave først og fremst å ivareta norske interesser. Det er derfor vi er valgt hit. Det er derfor vi er representanter i landets nasjonalforsamling, og det er det som er vår første oppgave. Det bør være lov å heie på Norge også når det ikke er skirenn.

Så til representanten Jette F. Christensen: Jeg forstår ikke hva hun prater om. Jeg har altså ikke brukt begrepet mainstream-media. Hvis jeg skulle uttale meg om det i det hele tatt, hadde jeg brukt begrepet gammelmedia, for det er greit å bruke norske ord. Den enten-eller-verdensforestillingen hun tegner opp, kjenner jeg meg heller ikke igjen i. Det er riktig og viktig at man har internasjonale samarbeid, at man løser problemstillinger internasjonalt der det er nødvendig, men det er altså ikke den eneste løsningen i alle saker, og vi har gått for langt i å ta i bruk internasjonale virkemidler.

Hårek Elvenes (H) [14:28:14]: Arbeiderpartiet har vært opptatt av 2-prosentmålet i denne debatten, på lik linje med regjeringen. Men den store forskjellen mellom regjeringen og Arbeiderpartiet skal visstnok utgjøres av de 400 mill. kr som Arbeiderpartiet legger inn ekstra i sitt alternative budsjett. Med respekt å melde: Det gir jo ikke utslag bak kommaet på brøken som måler forsvarsbudsjettet i forhold til brutto nasjonalprodukt. Vi har et forsvarsbudsjett på 59 mrd. kr, og når Arbeiderpartiet kommer med en så ubetydelig økning, gjør ikke den det store utslaget på den brøken, som Arbeiderpartiet tydeligvis er opptatt av.

Dette målet skal nås innen 2024. Wales-vedtaket sier at man skal bevege seg i retning mot det, og det er akkurat det regjeringen har gjort siden den overtok Forsvarsdepartementets kontorer. Hvordan har man klart det? Jo, bl.a. ved at man nå har et forsvarsbudsjett som kompenserer for den forsvarsspesifikke kostnadsveksten. Det var et uføre som Forsvaret var inne i. Forsvarsbudsjettets kjøpekraft ble gradvis spist opp, slik at investeringer, struktur og bevilgninger ikke hang sammen.

Arbeiderpartiet har gjennom sitt forslag om å beholde helikoptrene på Bardufoss også satt seg i en posisjon når det gjelder å svare på hvordan spesialstyrkene nå skal kunne gjennomføre sin terrorberedskap og få økt helikopterkapasitet. Jeg kan ikke se at Arbeiderpartiet har bevilget mer penger. Forsvarssjefen pekte i helikopterstudien i 2015 på at om spesialstyrkene skulle få den helikopterkapasiteten som de primært trengte, måtte man anskaffe ni SOF-helikoptre til en sum av 4,5 mrd. kr. Det er alternativet som Arbeiderpartiet nå blir stilt overfor, og jeg klarer ikke å se spor av de pengene.

Stridsvogner, ja vel – ønsker man å forsere stridsvogner, må også Arbeiderpartiet være forberedt på å bla opp 4,5 mrd. kr mer på forsvarsbudsjettet bare til stridsvogner innen 2025. Dette er en investering til i hvert fall 4,5 mrd. kr.

Til slutt: Jeg har ikke registrert, verken i merknader eller i debatt, at Arbeiderpartiet har gått imot å flytte den grunnleggende soldatopplæringen ut av avdelingen og til Skjold. Det er en del av landmaktforliket. Konsekvensen av det – hvis Arbeiderpartiet ønsker å ha en oppsettingsgrad på nesten 100 pst. – er at driftsutgiftene til 2. bataljon øker med 300 mill. kr i året, og det trengs EBA-investeringer på 500 mill. kr. Også de midlene mangler i statsbudsjettet.

Seher Aydar (R) [14:31:36]: Jeg registrerer at forsvarsministeren ikke er kjent med at det er en sammenheng mellom ressursbruk på krigsoperasjoner i utlandet og nedprioritering av beredskap generelt og objektsikring i Norge. Det høres rett og slett ut som om forsvarsministeren ikke kjenner til publikasjonen Et forsvar i endring, Forsvarssjefens fagmilitære råd, der denne sammenhengen påpekes helt eksplisitt. Det gir egentlig ganske stor grunn til bekymring, men den gode nyheten er at denne informasjonen er ganske enkelt tilgjengelig. La meg derfor lese ordrett fra side 4 i Et forsvar i endring:

«Forsvaret er i løpet av de siste 20 årene omstilt fra et mobiliseringsforsvar til et innsatsforsvar.»

Dette er første setning i forordet fra forsvarssjefen. Og det var egentlig det jeg refererte til i replikken til forsvarsministeren. Selv om omstilling fra et defensivt mobiliseringsforsvar til et forsvar som står klart til å delta i

andre stormakters angrepskrig, ikke har blitt debattert slik det burde, har det store konsekvenser. En av konsekvensene gjelder beredskap. Jeg siterer videre fra Bruun-Hanssens forord i samme publikasjon:

«Samtidig har langvarige engasjementer i operasjoner ute gått på bekostning av beredskapen hjemme.»

Det står altså svart på hvitt.

Jeg må si at jeg undres over at forsvarsministeren sier han ikke kjenner til det forsvarssjefen skriver her. Årets forsvarsbudsjett tyder egentlig på at regjeringen ikke tar hensyn til at det finnes en slik åpenbar sammenheng.

I budsjettet står det at regjeringen nedgraderer oppsettingsgraden til 2. bataljon på Skjold for å spare penger. Samtidig sier tillitsvalgte i Forsvaret at det mangler ressurser til å opprettholde helt nødvendige funksjoner. Likevel budsjetterer regjeringen med å bruke over 1 mrd. kr på krigsoperasjoner i utlandet, og flere av de operasjonene er under USAs ledelse.

Jeg forstår ikke helt – og jeg tror veldig mange er enig med meg – hvordan dette kan kalles å prioritere beredskap og forsvar av Norge.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:34:03]: Kvinner og menn som vi sender ut i felt på oppdrag fra Norge, skal være trygge og ha utstyr som fungerer. Derfor er vedlikeholdet i Forsvaret en sentral del av Forsvarets operative evne. Eksempelvis på Elverum jobber det dyktige fagfolk som sørger for at Hærens våpen og kjøretøy er fullt ut funksjonelle når soldater skal ut i felt. Deres oppgave er rett og slett å sørge for at utstyret er klart før man reiser ut på oppdrag, at det står klart hvis man må mobilisere raskt, men også at ansatte ved verkstedet faktisk er med ut i felt. Man er en integrert del av Forsvarets operative evne.

Det er derfor urovekkende at Høyre og Fremskrittspartiet hopper så fort over det poenget, for dette handler om hvordan Forsvaret skal fungere – både hjemme og ute.

Privatisering av renholdet har vi sett har medført betydelige konsekvenser. Kvaliteten har gått ned, kostnadene har gått opp. Verkstedets vedlikehold av kjøretøy og våpen er jo minst like avansert og en oppgave som krever at vi har dyktige fagfolk på plass. For Arbeiderpartiet er det klart at de dyktige fagfolkenes kunnskap også må være en del av Forsvarets evne til å operere både hjemme, hvis det trengs, og ute på oppdrag. Det er kunnskap som gir oss andre trygghet.

Derfor er det betenkelig at forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV som sier nei til privatisering, ser ut til å bli stemt ned senere i kveld. Men vi kommer til å stå på videre for at vi skal ha et forsvar som har både utstyr og fagfolk som kan bidra til at oppgaven de skal løse

på vegne av oss alle, kan bli tatt hånd om på en skikkelig måte i framtiden.

Presidenten: Representanten Christian Tybring-Gjedde har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:36:35]: Jeg ser at debatten blir litt springende, men jeg har lyst til å kommentere bare veldig raskt Kolbergs noe pompøse utspill om reaksjonær nasjonalisme. Nei, Fremskrittspartiet ønsker ikke å skru klokken tilbake, men vi ønsker å beskytte landet vårt, og vi ønsker å forsvare nasjonale interesser.

Og til representanten Jette F. Christensen, som spør hva alternativet er. Jeg tok opp alternativer i mitt innlegg. Jeg snakket om NATO, og jeg snakket om EØS-avtalen – med noen restriksjoner. Det finnes muligheter for internasjonalt samarbeid når Norges interesser settes først. Denne avtalen setter ikke Norges interesser først. Derfor er FN uegnet i denne saken. Det er det vi sier. Det er ikke dermed sagt at FN er uegnet alltid, men i denne saken er FN uegnet.

Så til representanten Navarsete, som sier at hun har ingen sak, hun kan ikke diskutere, hun har ikke noen sak, stakkars. Men representanten sa nei til debatt. Senterpartiet ville ikke ha debatt. Da får man sak. Man får kanskje ikke papirene i tide, men det finnes papirer i denne saken. Var man interessert i å sette seg inn i det, kunne man hatt debatt, men man stemte det altså ned.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:37:54]: En statsråd må gi visjoner og beskrive de lange linjene i det området han har ansvar for, og her gjelder det Forsvaret. Han må sørge for at de pengene vi bevilger i denne sal, blir brukt på en god måte som gir god operativ kapasitet. Og så får forsvarssjefen planlegge, iverksette og kontrollere. Slik må vel den arbeidsdelingen være.

Riksrevisjonens kritiske rapport om objektsikring, som ble debattert ganske lenge her i Stortinget, konkluderte vel egentlig med at kapasiteten vi har i Heimevernet, ikke er for stor. Når vi i Senterpartiet sier at den absolutt bør økes til 45 000 – og kanskje på sikt til 50 000 – er det en veldig billig investering. Det er noe man bør se på.

Når det gjelder «sikringstiltak på sjøen», som plutselig har blitt et begrep som erstatter Sjøheimevernet, er det også en fluffy omtale av en organisasjon man har valgt å legge i skuffen ved å si at man retter det opp med noen sikringstiltak på sjøen. Hvis vi ser på viktige objekter med sjøsida i Norge, og kanskje spesielt de sivile objektene, hadde Sjøheimevernet sin misjon akkurat i den samhandlingen de hadde med sikringsstyrkene på land. Vi ønsker at Sjøheimevernet blir reetablert.

Når det gjelder den lette infanteribataljonen på Skjold, hørte jeg nøye på hva ministeren sa. Man sier at man erstatter det med en rekruttskole og fyller opp kapasiteten med den type virksomhet. Å si at det erstatter en stående operativ avdeling, må være feil. Når man ser på Finnmark, er jeg 100 pst. enig i at det man satser på der nå, er kjempebra. Det er klart at den avdelingen som ligger i Nord-Troms, tett opp mot Finnmarks grense, må ses i sammenheng med det. Det er helt rett satsing. Rekruttskoler kan man ha hvor som helst. En stående avdeling har man der det er en trussel.

Når det gjelder helikoptre, er det vi har tenkt i vårt budsjett, å bevilge mer penger til å trene opp flypersoneell, slik at helikopterkapasiteten kan brukes på en bedre måte, og så kan man sørge for at man har kapasitet både på Bardufoss og på Rygge.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Audun Lysbakken (SV) [14:41:03]: En kort stemmeforklaring til slutt, siden det er noen løse forslag som er omdelt: Når det gjelder forslag nr. 13, fra Fremskrittspartiet, ser ikke vi på det som et seriøst forslag om FNs migrasjonsplattform. Det er bare et forslag som kommer nå fordi Fremskrittspartiet i regjering sov i timen da det ennå var mulig å be Stortinget om råd i den saken. Jeg finner grunn til å understreke at jeg oppfatter ikke at Stortinget tar stilling til realiteten i den saken i dag.

Når det gjelder forslag nr. 15, fra Rødt, kommer SV til å stemme imot det. Vi deler mye av intensjonen bak dette forslaget, men vi har et eget forslag som handler om å stoppe bestillingen av de kampflyene som det fortsatt er mulig å stoppe bestillingen av.

Når det gjelder forslag nr. 16, fra Arbeiderpartiet, ser vi at Arbeiderpartiet nå sier det samme som SV har sagt før, nemlig at det bør være ni Bell-helikoptre på Bardufoss. Det er bra, og det forslaget vil SV stemme for.

Erlend Wiborg (FrP) [14:42:10]: Det har vært en litt underlig debatt å følge når det gjelder FNs migrasjonsplattform. Når man hører debatten her i dag, virker det som om flere politikere og flere partier gjør alt for å unngå å debattere sakens innhold. Det virker som om flere ønsker å heve seg over dem som faktisk har valgt oss inn, og ikke ta den bekymringen som er ute blant folket rundt denne saken, på alvor.

Jeg har tidligere hørt representanten Martin Kolberg ta til orde for at Stortinget bør diskutere flere overordnede store prinsipielle spørsmål som har stor verdi. Samtidig definerer flere denne plattformen, eller avtalen, som et rammeverk for fremtidens migrasjon, men man ønsker altså ikke at Stortinget skal ta stilling til

rammeverket for fremtidens migrasjon, et av vår tids største spørsmål. Det er underlig.

Jeg registrerte også at representanten Lysbakken i sitt forrige innlegg karakteriserte Fremskrittspartiets forslag som et useriøst forslag. Han mener debatten ikke hører hjemme her. Men da vil jeg minne om følgende: Den 7. juli 2017 vedtok et flertall i FN en resolusjon om å anbefale forbud mot atomvåpen. Norge tilsluttet seg ikke den. På den bakgrunn fremmet Sosialistisk Venstreparti et forslag i denne sal om at man burde utrede om Norge faktisk bør tilslutte seg dette atomvåpenforbudet. Stortinget diskuterte saken 8. februar i år. Sosialistisk Venstreparti syntes det var greit å diskutere dette, Arbeiderpartiet syntes det var greit å diskutere det – ja, således syntes de samme partiene det var greit å fatte vedtak som påla regjeringen å utrede hvilke konsekvenser en norsk tilslutning til dette ville ha. Men når det gjelder en annen sak, den vi nå diskuterer, FN's migrasjonsplattform, bruker de formalistiske argumenter og ønsker ikke å diskutere det.

Jeg synes det er synd, for dette er som sagt en sak som bekymrer mange. Dette er en sak som flere profesorer og andre er tydelige på danner rammeverket for fremtidens migrasjon. Dessverre er det kun Fremskrittspartiet i denne sal som velger å ta folk på alvor, som velger å si nei til en avtale som i fremtiden kommer til å bli brukt for en politikk som ikke vil gagne Norge. Jeg håper og oppfordrer fortsatt til at hver enkelt representant ved voteringen senere i dag sørger for at Norge beholder selvråderetten når det gjelder hva slags migrasjonspolitikk vi skal ha fremover.

Willfred Nordlund (Sp) [14:45:24]: Senterpartiet mener at man skal være trygg uansett hvor man bor i Norge, og at vi sammen skal kunne være trygge på at norsk suverenitet kan forsvares både i krig og i krise.

I Senterpartiets alternative budsjettforslag presenterer vi en beredskapspakke på hele 3,3 mrd. kr. Det gjør vi fordi vi – og folk – opplever at norsk beredskap er i krise. Regjeringen har bl.a. gjennom flere år trenert og nedprioritert helt nødvendige investeringer i Hæren og Heimevernet, som f.eks. oppgraderte stridsvogner og helikopterstøtte. Forsvaret av Norge preges av at regjeringen stadig vekk er på etterskudd, og at man ikke setter i gang viktige investeringer som Stortinget vedtar.

Regjeringen la forsinket fram et forslag til en ny langtidsplan for Forsvaret, og her foreslo regjeringen å utsette alle investeringer i Hæren og Heimevernet i påvente av landmaktutredningen. Den var svært skuffende da den endelig kom, og igjen var budskapet at viktige investeringer skulle skyves ut i tid. Forsvarsevne er ferskvare – det er kapasiteten i dag som er avgjørende.

Apropos ferskvare: Det er vel kjent at situasjonen er kritisk for de maritime patruljeflyene og for Norges kapasitet til overvåking til sjøs i nord. Luftving på Andøya har fått tildelt 8 mill. kr for å bevare kompetansen i avdelingen. Denne potten antas å være utilstrekkelig for at personellet skal fortsette i avdelingen til neste år, slik det vurderes lokalt. For tre år siden ble det gjort et overslag som viste at 30 mill. kr ville ha vært mer realistisk.

Hovedutfordringene handler som kjent om teknisk personell. Flyene blir ikke reparert tidsnok, og de står utendørs. Det er for få personer som kan utføre reparasjon og vedlikehold, og regjeringens svar er at det kommer nytt personell til avdelingen. Stillinger er delvis bemannet, så i teorien har de kanskje personell, men det nye personellet er ikke utsjekket og kan dermed ikke gjøre den jobben de skal. De som er kvalifisert, slutter. Det personellet som kommer på plikttjeneste fra befalskole og krigsskole, slutter så snart plikttiden er over. Dette er alvorlig.

Slik situasjonen er nå, vil Norge etter nyttår ikke ha en luftbåren søk- og redningskapasitet ut over redningshelikoptrene i nord, i tillegg til ikke å ha den ordinære MPA-virksomheten. Orion er den eneste kapasiteten som kan dekke det store arealet, all den tid vi ikke har full kapasitet – og vel heller aldri kommer til å få det – på NH90-helikopteret til Kystvakten.

Andøya har om lag 30 oppdrag årlig i søk og redning der andre kapasiteter ikke strekker til. Dette må ses i sammenheng med den manglende kapasiteten som oppstår så lenge NH90 ikke er i lufta. Situasjonen er mildt sagt kritisk.

Det hadde vært en fordel om forsvarsministeren anerkjente utfordringene mer åpent for å signalisere om regjeringen tar dette på alvor eller ikke, og dermed kanskje kan hindre at for mange sier opp framover.

Presidenten: Representanten Jette F. Christensen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Jette F. Christensen (A) [14:48:40]: Representanten Wiborg lurte på hvorfor det bare er Fremskrittspartiet som snakker om den avtalen utenriksministeren redegjorde for i morges. Det er fordi denne debatten er utenriks- og forsvarskomiteens budsjettdebatt. Men det har vært en oppvisning. Representanten Ørsal Johansen sa at de fleste han visste om, ikke hadde hørt om denne avtalen, men at mange som har hørt om den, sier at de er imot. Veldig mange representanter fra Fremskrittspartiet har vært oppe og påberopt seg folkemeningen i en sak det ikke har vært folkeavstemning om. Det er interessant, for når man som et regjeringsparti påberoper seg den aktive folkemeningen – alltid –

vil det egentlig aldri finnes noen legitim opposisjon. Det er et ganske udemokratisk trekk.

Så vil jeg bare si at jeg i dag har lært uttrykket «gam-melmedia». Det har jeg googlet, og det defineres som tradisjonelle medier som legger presseetiske regler til grunn for både sitt arbeid og sitt utgivningsbevis. Jeg foreslår at vi fortsetter med den typen medier.

Anniken Huitfeldt (A) [14:49:57]: Representanten Wiborg snakker rett og slett usant. Det hadde vært mulig å be om en utredning om hva denne plattformen kunne bidra til, men Arbeiderpartiet har ikke i noen sammenhenger pålagt regjeringa å stemme for den ene eller den andre resolusjonen i FN. Det har ikke skjedd, det ligger på regjeringas bord.

Dette har vært en oppvisning i hvor galt det kan gå når statsministeren ikke setter ned foten. Hun lar utenriksministeren komme til Stortinget og bli ydmyket av FrP-er etter FrP-er, som bruker utenriksdebatten i Stortinget til å markere seg selv i en sak de vet de ikke får Stortinget med seg på – en sak de har vært med på å avgjøre. Nå skal det være et slags show hvor de kan fremme sin politikk i denne salen. Det er rett og slett stusslig. Høyre har forsøkt å ta inn Fremskrittspartiet for å ansvarliggjøre dem. De har mislyktes. Tvert imot ser vi at Høyre ikke evner å sette ned foten i denne salen, men tvert imot går langt i å forsvare Fremskrittspartiets opptreden, som vi ikke har sett maken til i denne salen på veldig lenge.

Så må jeg også si at representanten Elvenes har et ganske problematisk forhold til sannheten. Han sier at 400 mill. kr ekstra på forsvar er en ubetydelig sum. Vel, vi spurte Forsvarsdepartementet om hva som skulle til for å øke andelen til forsvar, og det var 400 mill. kr. Jeg mente det var et ganske viktig signal at vi gikk opp – og ikke ned. Men hvis Hårek Elvenes mener at dette er så ubetydelig, kan han rett og slett bare stemme for det. Da vil det i hvert fall være i tråd med NATOs forpliktelser. Vi har også satt av penger til helikoptre. Vi har satt av penger til forprosjekt for stridsvogner. Men når denne regjeringa ikke klarer å levere på det som er våre klare NATO-forpliktelser, er det rett og slett pinlig. Og hvis 400 mill. kr er ubetydelig – jeg ser at Hårek Elvenes nå skal prate etter meg – er min utfordring: Stem for det! Da går i hvert fall ikke andelen til forsvar fra 1,66 pst. i 2018 til 1,59 pst. i 2019.

Presidenten: Representanten Hårek Elvenes har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Hårek Elvenes (H) [14:52:32]: Det er nok ubetydelig, i den forstand at 400 mill. kr ikke rekker i forhold til de milliardlovnadene som Arbeiderpartiet har vært ute med. Det bidrar så altfor, altfor lite.

Det var egentlig representanten Navarsete som fikk meg til å ta ordet – hennes antydning om at det ikke sattes på HV av denne regjeringen. Da tør jeg minne om at regjeringen styrket HV med 191 mill. kr i 2017 og øker med 212 mill. kr i 2019. HV får nye kjøretøy og nye uniformer. HV i nord får nye feltvogner som er pansret, og lett luftvern. HV over hele landet skal øve like mye som HV-distriktene i Nord-Norge.

Dette står i grell kontrast til det som Senterpartiet leverte i regjering. HV-reserven ble lagt ned. HV øvde ikke. Områdestrukturen øvde ikke i 2009. Innsatsstyrken ble redusert fra 5 000 til 3 000 soldater. Den HV-politikken som føres nå, ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Då var tida ute.

Representanten Martin Kolberg har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Martin Kolberg (A) [14:53:50]: Etter forrige innlegg fikk jeg en påpekning fra presidenten som jeg vil gi uttrykk for at jeg respekterer og forstår. Jeg beklager at jeg brukte uttrykket «gud hjelpe meg», for det bør jeg ikke gjøre. Så har jeg sagt det.

Men når det gjelder realiteter i dette: Tybring-Gjedde sier at vi må forsvare våre interesser, og Wiborg sier: Vi snakker på vegne av folket.

Realiteten er at denne avtalen er til for å hjelpe Norge og folket. Hvis man tror at det er mulig å håndtere dette enorme komplekset for framtiden uten en internasjonal, sivilisert rettsorden, tar man rett og slett helt feil, Fremskrittspartiet tar helt feil. Derfor er jeg veldig glad for at det blir nedstemt. Det er selvfølgelig et stort paradoks – via presidenten til utenriksministeren – at hun møter et forslag fra sin egen regjeringspartner i denne saken.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:55:11]: Det kan vere på sin plass å avslutte denne debatten med å seie kva Senterpartiet vil støtte av dei lause forslaga som er om-delte. Me vil støtte forslaga nr. 11 og nr. 14, frå Sosialis-tisk Venstreparti, og forslag nr. 16, frå Arbeidarpartiet. Dei andre forslaga vil me ikkje støtte.

Eg vil heilt til slutt seie at det er merkeleg at Framstegspartiet brukar taletida si på å diskutere ei plattform der dei kunne – dersom dei ville ha Stortingets mening i ei sak som er regjeringa si sak – fått regjeringa til å leg-gje fram ei sak. Dersom dei ville ha eit syn, måtte dei i alle fall leggje fram eit grunnlag for debatt.

Eg har lese plattformen. Eg personleg synest at ho er vel verd å røyste for, eg støttar regjeringa i det. Men par-

tiet har ikkje (presidenten klubbar) debattert ho, har ikkje noko syn her i denne salen, har ikkje råd å gi (presidenten avbryt).

Presidenten: Tida er ute.

Representanten Michael Tetzschner har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [14:56:29]: Jeg merker at angrepene på plattformen etter hvert har mistet den nyansen at vår utenriksminister og vårt embetsverk har reservert seg mot nettopp de punktene som kritikerne har fremhevet. Så jeg opplever at det er en mye større konsensus i denne sal om realitetene i saken. Vi ser også at noen land som normalt står veldig nær hverandre, har vurdert det forskjellig. Noen står utenfor, andre har ment og gjort som Norge, nemlig hatt kraftfulle reservasjoner, som ikke binder opp nasjonal handlefrihet. De baltiske landene er et eksempel på dette, hvorav to er inne og ett er ute.

Så er det jo litt dette at vi blir belært i hvor umulig det er at det skal være uenighet om større spørsmål. Dette er et lite spørsmål, siden det ikke binder Norge, men jeg minner om at det er noen her i denne sal som drømmer om å danne en ny regjering, en rød-grønn regjering, med deltakelse fra konsekvente motstandere av NATO-samarbeidet, og også fra et annet parti, som ønsker å hindre markedsadgangen til 500 millioner. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Tida er ute.

Representanten Per Willy Amundsen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Per-Willy Amundsen (FrP) [14:58:01]: La meg starte med å gi representanten Kolberg skryt. Selv om han tar totalt feil, og selv om det beviselig er uriktig, det han sier, har han i hvert fall en mening om FNs migrasjonsplattform. Det har vi ikke sett så mye til fra de andre opposisjonspartiene i dag. Og det er veldig betegnende, for dette har vært en debatt som har handlet om prosess, om når det skal behandles, om hvordan det skal behandles, om hvem som skal behandle det – men ikke om innholdet i migrasjonsplattformen. Det synes jeg er trist.

Særlig er det oppsiktsvekkende at Senterpartiet, som i alle andre sammenhenger er svært opptatt av nasjonal selvvråderett, ikke er det i denne saken. Det hevdes av representanten Navarsete at vel, vi vet ikke nok om den. Men da har man den utmerkede muligheten å fremme et forslag om å be regjeringen utsette sin tilslutning til avtalen (presidenten klubber) i påvente av å få (presidenten klubber igjen) en nærmere utredning. Så

kunne man ha fått den informasjonen (presidenten avbryter) – men det ønsker man ikke.

Presidenten: Tida er ute.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [14:59:21]: Takk for muligheten avslutningsvis til å takke for deler av debatten.

Navarsete spurte om arbeidet med basestruktur for mottak av allierte styrker. Det er et arbeid vi er i gang med, og så skulle vi varsle det i Prop. 1. Det rekker vi ikke, og grunnen til det er at NATO også jobber med dette. Vi er avhengig av NATOs planer for å legge våre planer, og det er blitt litt forsinket. Derfor kan jeg ikke si når vi kommer, men vi kommer tilbake til Stortinget med det når vi har fått gjort ferdig de vurderingene.

Kort til representanten fra Rødt, som mente at objektsikringen var sviktende i Norge på grunn av internasjonale operasjoner: Nei, det er feil. I forsvarssjefens fagmilitære råd snakker han om beredskap. Objektsikring er noe annet. Så må jeg få lov til å skyte inn at det er hyggelig at Rødt leser forsvarssjefens fagmilitære råd. Det er også på bakgrunn av de rådene vi nå bygger et bedre forsvar, som skal styrke den nasjonale sikkerheten. Så her er vi helt på linje med Rødt – overraskende nok.

Helt til slutt til representantene fra Senterpartiet om Heimevernet og det med rekruttskole: Ja, rekruttskole kan vi ha overalt, det er helt sant. Jeg har motsatt meg forslagene om å flytte rekruttskolen sørover, rett og slett fordi jeg mener det er en viktig del av den militære opplæringen å lære seg hva vi forsvarer. Derfor har vi rekruttskole i nord, på Skjold. Så kan selvfølgelig de som er ivrig opptatt av å diskutere sentralisering, fremme et forslag om at rekruttskolen for Hæren skal flyttes sørover. Jeg kommer gjerne tilbake til denne sal og diskuterer sånne forslag også, hvis det skulle dukke opp.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [15:01:27]: Jeg skal ikke forlenge debatten, men jeg vil bare svare på noen av de spørsmålene som er kommet.

Først til Jette F. Christensen: Det er ikke riktig at vi kutter støtten til UNRWA i 2019. Vi har tvert imot også i 2018 økt støtten ganske betydelig. Senest i september annonserte vi et nytt bidrag, på 64 mill. kr, sånn at vi nå er oppe i 294 mill. kr i år til UNRWA. De leverer viktige basistjenester til den palestinske befolkningen, og for så vidt også til andre som er berørt, i nærområdene. Vi har altså ikke noen intensjoner om å kutte den støtten til neste år.

Så må jeg si at jeg reagerer ganske kraftig på at representanten Petter Eide hisser seg voldsomt opp fordi han mener at han ikke har fått svar på sitt spørsmål. Jeg svarer på hans spørsmål senest for noen timer siden. Jeg syns også det er påfallende at så fort han hadde avlevert den-

ne kraftsalven, forsvant han ut av salen og sånn sett ikke kan høre at jeg gjentar svaret. Som jeg sa til representanten Petter Eide, er det i dag ikke mulig å eksportere våpen og ammunisjon til De forente arabiske emirater. Vi har aldri tillatt eksport av våpen og ammunisjon til Saudi-Arabia. Dette har vi gjort klart både skriftlig og muntlig. Jeg tror det er viktig også å legge til grunn – i motsetning til det representanten Eide så ut til å legge til grunn – at det ikke er noen holdepunkter for at norsk materiell skal ha blitt brukt i krigen i Jemen. Jeg tror det er viktig å holde de tingene fra hverandre.

For øvrig mener jeg også det er veldig spesielt at representanten Petter Eide mener at vi gir et signal om at Norge ikke har tillit til fredsforhandlingene. Snarere tvert imot – vi støtter aktivt opp under fredsforhandlingene, både de til FNs spesialutsending, Martin Griffiths, og ikke minst det som nå foregår i Sverige.

Helt avslutningsvis knyttet til diskusjonen om migrasjonsplattformen: Det har vært hevdet at vi vet hva som kan skje hvis vi signaliserer oppmykning. Det gjør vi for så vidt, men vi signaliserer altså ingen oppmykning. Vi har i dag ikke bedt Stortinget ta stilling til det som står i plattformen. Dette er og forblir regjeringas prerogativ, men vi har allikevel ønsket å orientere Stortinget, gitt at det har vært debatt også i Norge, selv om den har vært veldig annerledes enn i mange andre land.

Likevel registrerer jeg i debatten, og det syns jeg er godt å høre, at alle partiene, foruten Fremskrittspartiet – som tydelig har reservert seg, og har gjort det også tidligere, det er kjent, og det er åpent – støtter det at Norge slutter seg til den globale migrasjonsplattformen, ut fra den argumentasjonen som regjeringa har ført om hvorfor dette er viktig og riktig, samtidig som vi har tatt avgjørende reservasjoner og gitt stemmeforklaringer der vi mener at vi må tolke plattformen, i likhet med det andre land gjør, på en måte som vi mener er den riktige, og der vi registrerer at vi har svært mange land med oss i den tolkningen. Det gjelder bl.a. kravet om full pressefrihet.

Presidenten: Representanten Bengt Fasteraune har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Bengt Fasteraune (Sp) [15:04:45]: Selv om jeg snakker østlandsdialekt, er det ikke dermed sagt at jeg vil at alle avdelinger skal sørover. Jeg presiserte i mitt første innlegg at det er spesielt viktig for Hærens avdelinger at vi har et kraftfullt forsvar i nord. Det som ble sagt i denne debatten, var at hvis man skulle ha en rekruttskole på Skjold, tok den så mye av kapasiteten at man da ikke hadde mulighet til å ha andre avdelinger. Det jeg sa, var at vi må beholde en operativ avdeling, som 2. bataljon har vært, med lett infanteri og ikke sette den på mob-

status. Hvis det er plass til rekruttskole, må den gjerne være der.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 2–5.

Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at sakene nr. 6 og 7 vert behandla under eitt. – Det er vedteke.

Sak nr. 6 [15:05:43]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Sak nr. 7 [15:06:01]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Arbeids- og sosialdepartementet (Innst. 92 S (2018–2019), jf. Prop. 19 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 40 minutt, og at taletida vert fordelt slik:

Arbeidarpartiet 25 minutt, Høgre 25 minutt, Framstegspartiet 15 minutt, Senterpartiet 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Raudt 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalspersonane til partia og sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Erlend Wiborg (FrP) [15:07:04] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 7): Jeg vil begynne med å takke komiteen for godt samarbeid rundt behandlingen av budsjettet, og ikke minst vil jeg takke komitésekretær Berit Skovly for god bistand til komiteen. Det er et stort budsjett som skal snekres sammen, og det krever fleksibilitet og smidighet hos alle.

Årets budsjett vil sikre en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, et sterkere sosialt sikkerhetsnett og en velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning. Det ligger store og viktige satsinger i budsjettet under arbeids- og sosialko-

miteen. Budsjettene fremlagt de senere årene fra regjeringen har sikret arbeid, aktivitet og omstilling og bidrar til bærekraftige velferdsordninger.

Budsjettet vi nå vedtar, er det desidert største av budsjettene til komiteene. Budsjettet for arbeids- og sosialkomiteen er nå på over 450 mrd. kr. Det enorme nivået bør være en oppvekker for mange av oss. Bruker vi pengene riktig? Er det noen velferdsordninger som bør fjernes? Bør noen velferdsordninger endres? Bør vi innføre noen nye velferdsordninger? Vi må alltid stille oss spørsmål ved om velferdssamfunnet og vårt enorme statsbudsjett når dem som trenger hjelpen mest, eller om vi bør foreta justeringer.

Derfor er det viktig at vi alle bidrar til å skape et debattklima der vi ikke mistenkeliggjør hverandres motiver. Jeg tror vi alle i denne sal ønsker å skape et best mulig samfunn for alle. Vi skaper ikke et bedre samfunn ved å gjøre alt på samme måte som vi gjorde i går. Velferdsordninger, arbeidsreguleringer og rammebetingelser må tilpasses det samfunnet vi har i 2019, ikke i 1970.

Jeg er derfor glad for at vi har en regjering som også i dette budsjettet – og senere i budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti – sørger for å styrke og forbedre velferdsordningene for dem som trenger det mest. Vi fortsetter kampen mot fattigdom, og spesielt styrker vi kampen mot fattigdom når det gjelder barn og unge. Vi styrker tilskuddsordningen for å bekjempe barnefattigdom og fortsetter kampen for at alle barn skal få best mulige oppvekstvilkår uavhengig av foreldrenes økonomi.

Men kampen mot fattigdom løses ikke ved tilskuddsordninger, barnetrygd og andre ytelser alene. Kampen mot fattigdom handler om å sette flere folk i stand til å leve av eget arbeid. Som jeg alltid minner om i disse budsjettdebattene, er det ikke vi politikere som skaper arbeidsplassene. Næringslivet skaper arbeidsplassene, og vår jobb som politikere er å legge til rette for næringslivet. Derfor handler arbeids- og sosialpolitikk også om langt mer enn de budsjettkapitlene som tilhører arbeids- og sosialkomiteen.

Skal næringslivet beholde dagens arbeidsplasser og skape nye arbeidsplasser, hjelper det at vi har en regjering som har økt samferdselsbudsjettet med 75 pst. Da hjelper det at vi har en regjering som har redusert skatte- og avgiftstrykket med nesten 25 mrd. kr. Da hjelper det at vi har en regjering som har styrket utdanningssystemet – og spesielt yrkesfag. Da hjelper det at vi har en regjering som reduserer byråkrati og skjemavelde. Da hjelper det at vi har en regjering som moderniserer arbeidsmiljøloven. Ja, det hjelper å ha en regjering som ser fremover, og ikke bakover.

Vi ser at pilene peker i riktig retning – Norge går i riktig retning. Det skapes stadig flere bedrifter og arbeidsplasser, det meldes om stor optimisme i næringsli-

vet. Arbeidsledigheten har falt betydelig de senere årene og er nå på et lavt nivå. Sysselsettingsgraden øker. Dette viser tydelig at opposisjonens advarsler om Fremskrittspartiet i regjering ikke har vist seg å stemme. Vi fortsetter med dagens budsjett effektiviseringen av Norge, sørger for et moderne og brukervennlig Nav og lager et godt sikkerhetsnett for dem som trenger det mest.

Alle i denne sal ønsker et godt sosialt sikkerhetsnett som fanger opp dem som trenger hjelp. Forskjellen i denne sal går mellom dem som ønsker å bygge et sikkerhetsnett som holder folk fast for fremtiden, og dem av oss som ønsker et sikkerhetsnett som fanger opp dem som trenger hjelp og støtte, men også et sikkerhetsnett som hjelper dem opp å stå på egne ben, så langt det er mulig.

Det er en rød tråd i regjeringens politikk som dette budsjettet viderefører og styrker. Det handler om å skape et samfunn som er tilpasset alle, også de som ikke nødvendigvis er helt A4, de som har huller i cv-en. Skal vi skape et sånt samfunn, må vi også skape fleksibilitet og evne å se den enkelte innbygger, hvilke behov og hvilke muligheter den enkelte har. Det har denne regjeringen gjort i flere omganger når det gjelder Nav, og vi har gjort det når vi har modernisert arbeidsmiljøloven, gjort døren inn til arbeidslivet videre og bredere. Det er en politikk som det er viktig at vi fortsetter å styrke. Men samtidig er det viktig at vi alltid, som jeg var innom, ser på om velferdsordningene er tilpasset og hjelper dem som trenger hjelpen mest. Et eksempel er et grep vi gjør i budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti, å forbedre bilstønadordningen for en gruppe foreldre – en liten gruppe, vel å merke – som har utagerende barn, og har spesielle behov. Denne regjeringen velger å bruke midlene på de stedene vi ser at det faktisk er folk som trenger hjelp og bistand, og det er jeg stolt av.

Med det er det en ære å legge frem flertallets budsjettforslag.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Arild Grande (A) [15:14:08]: Stortinget vedtok, mot regjeringspartiernes stemmer, kraftige innstramninger i innleieregelverket. Stortinget vedtok samtidig å gi regjeringen i oppdrag å sørge for kontroll og tilsyn med det nye regelverket. Men i budsjettet ser vi ikke spor av at dette er fulgt opp – verken i virkemidler eller ressurser. Tvert imot blir Arbeidstilsynet i realiteten svekket av regjeringens kuttpolitikk. Vi må anta at seriøse virksomheter sørger for å følge regelverket, men useriøse aktører som ikke respekterer norsk lov, og som i stor grad baserer seg på billig, utenlandsk arbeidskraft, ser at det er liten risiko ved å fortsette som før. Hvorfor er ikke Fremskrittspartiet og regjeringen opptatt av å ha kontroll med arbeidsinnvandringen?

Erlend Wiborg (FrP) [15:14:57]: Hele premisset ved spørsmålet er direkte feil. Riktignok satt vel ikke representanten Grande i arbeids- og sosialkomiteen i forrige periode, men som jeg sa i sted, er det en rød tråd i mye av det vi har gjort. Vi har styrket kampen mot arbeidslivskriminalitet, vi har opprettet a-krimsentrene, vi har økt straffenivået for arbeidslivskriminalitet, vi har sørget for at Arbeidstilsynet er bedre rustet til å luke ut de useriøse gjennom at Arbeidstilsynet nå går mer målrettet inn for å avdekke de grove tilfellene. Det er noe av det vi gjør. Men det gjenstår fortsatt mye, bl.a. er det fortsatt viktig å se på hvordan de forskjellige offentlige etatene snakker sammen – mye av den informasjonen Mattilsynet har, kan kanskje være interessant for politiet – informasjonen bør gå sømløst alle veier.

Arild Grande (A) [15:15:53]: Det er en gåte for meg at kutt til Arbeidstilsynet over flere år skal føre til en økt satsing mot arbeidslivskriminalitet. Vi ser på statistikken for 2017 at det er færre tilsyn enn året før. Vi hører også fra ansatte i Arbeidstilsynet at den kuttpolitikken som regjeringen fører, svekker Arbeidstilsynets mulighet til å være det redskapet mot a-krim som man ønsker at det skal være. Vi har fra Arbeiderpartiets side fremmet en lang rekke saker i Stortinget som ville kunne regulere arbeidsinnvandringen bedre enn i dag, men Fremskrittspartiet og regjeringspartiene stemmer konsekvent imot. Hvordan ser representanten Wiborg for seg at kampen mot a-krim skal styrkes når Arbeidstilsynet år for år opplever at regjeringen kutter?

Erlend Wiborg (FrP) [15:16:46]: Det er igjen feil. Denne regjeringen har styrket kampen mot arbeidslivskriminalitet – jeg ramset opp flere av tiltakene i sted. Arbeidstilsynet har endret praksis ved at de nå har mer målrettede kontroller og ettersyn, de går dit det er størst sjanse for å avdekke feil.

Representanten Grande stiller spørsmål om hvorfor vi stemmer imot flere av Arbeiderpartiets forslag. Det er fordi Arbeiderpartiet ikke evner å se hvordan norsk arbeidsliv faktisk er. Norsk arbeidsliv fungerer i all hovedsak veldig bra. De aller fleste bedrifter er seriøse og gode. De aller fleste ansatte har det bra på jobb. Da er det viktig at vi ikke iverksetter tiltak som ødelegger den gode og seriøse delen av norsk arbeidsliv. Vi bør heller bruke ressursene på den lille delen som ikke driver ordentlig, for de useriøse aktørene skal vi ta. Dem skal vi stoppe, for de er en trussel for hele samfunnet og ikke minst for alle de seriøse aktørene.

Arild Grande (A) [15:17:47]: Noe av det som gjør at utenlandsk arbeidskraft blir konkurransedyktig i forhold til norsk arbeidskraft, er jo at man kan redusere lønningene, redusere arbeidsgivernes forpliktelser i for-

hold til om man skulle jobbe på norske lønns- og arbeidsvilkår. Derfor fremmet vi forslag og fikk flertall i Stortinget for en kraftig innstramning i innleie. Det var Fremskrittspartiet imot. De ønsker tydeligvis fortsatt at det skal florere med dårlige lønns- og arbeidsvilkår, som først og fremst fører til at billig, utenlandsk arbeidskraft fortrenger norske faste ansettelser. Derfor har vi på samme måte fremmet forslag om å regulere gjennomsnittsberegningen av arbeidstid nettopp for å begrense muligheten til å benytte seg av billig, utenlandsk arbeidskraft. Hvorfor er ikke Fremskrittspartiet villig til å diskutere de tingene som faktisk ville virket for å regulere arbeidsinnvandringen og for å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår?

Erlend Wiborg (FrP) [15:18:36]: Det er ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet f.eks. er tilhenger av en nasjonal minstelønn, noe vi har fremmet forslag om å få utredet, men dessverre var det kun Venstre som støttet oss i det. Arbeiderpartiet er imot en nasjonal minstelønn.

Så stiller representanten spørsmål om hvorfor vi i utgangspunktet er skeptiske til flere av endringene Arbeiderpartiet gikk i bresjen for når det gjaldt innleie. Fremskrittspartiet mener det er bra at folk får en fot innenfor i arbeidslivet. Vi mener det er bedre enn at folk skal være helt utenfor arbeidslivet – la folk få prøve seg i arbeidslivet.

Det er også slik at ikke alle passer inn i den A4-modellen Arbeiderpartiet ønsker seg. Nå går Arbeiderpartiet til angrep på gjennomsnittsberegning de stedene det ikke er tariffavtale. Det ville medføre at personer som kanskje ønsker å jobbe én time mer, slik at de neste uke kan jobbe noe mindre og dermed ha mer tid sammen med barna sine – det er en modell Arbeiderpartiet vil nekte dem. Jeg synes det er rart at Arbeiderpartiet ikke har større tiltro til norske arbeidstakere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:19:49]: Det er fortsatt en hemmelighet hva som er Fremskrittspartiets forslag til nasjonal minstelønn. Men det får vi vel snart se, kanskje.

Mitt spørsmål er: Fremskrittspartiet er sterkt imot FNs globale migrasjonsplattform, en plattform som også angår arbeidsinnvandring. FN-plattformen er ikke juridisk bindende for Norge. På samme tid er Fremskrittspartiet både som parti og i regjering tilhengere av fri arbeidsinnvandring fra land utenfor Norden, land hvor lønns- og arbeidsvilkår er elendige i forhold til Norge. Dette er juridiske forpliktelser etter EØS-avtalen. Hvordan henger disse to standpunktene sammen?

Erlend Wiborg (FrP) [15:20:34]: Det er to vidt forskjellige saker – men ja, det stemmer at Fremskrittspar-

tiet er imot FNs migrasjonsplattform. Det hadde vi tidligere i dag en større debatt om, og det blir jo også en votering senere i dag der representanten Lundteigen faktisk får mulighet til å ta stilling til om han støtter migrasjonsplattformen, eller om han støtter Fremskrittspartiets syn – at vi bør ha nasjonal selvråderett over de spørsmålene.

Jeg synes også det er litt underlig, for jeg tror flere i denne sal husker at representanten Lundteigen var ute og ønsket at Norge skulle ta imot – det var vel over 100 000 nye flyktninger. Det skulle han finansiere ved å redusere lønningene til offentlig ansatte. Jeg tror ikke det er en vei å gå.

Fremskrittspartiet ønsker en streng innvandringspolitikk, men om noen svensker og dansker ønsker å flytte til Norge for å jobbe, synes vi det er uproblematisk så lenge det er norsk lov og norske lønns- og arbeidsbetingelser som gjelder.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [15:21:47]: Representanten Wiborg snakker med fagre ord om kampen mot fattigdom, eller barnefattigdom, som representanten kaller det. Da er spørsmålet: Man ser at sosialhjelpsmottakere mange steder fratas barnetrygden, man ser at barnetillegget for uføre er kuttet, og man graderer og dermed kutter pleiepengene for foreldre med alvorlig syke barn. Hvordan blir livet bedre for barn i fattige familier med mindre penger til foreldrene?

Erlend Wiborg (FrP) [15:22:23]: Her er det også flere premisser som er direkte feil. La oss ta pleiepengene først, som er en viktig sak som Stortinget diskuterte nå på mandag, og som har vært diskutert i flere omganger. Denne regjeringen, sammen med Kristelig Folkeparti, har styrket pleiepengeordningen vesentlig. Vi bruker mer enn dobbelt så mye penger på pleiepengeordningen nå som da Sosialistisk Venstreparti satt i regjering. Det er over dobbelt så mange barn som kommer inn under pleiepengeordningen som da Sosialistisk Venstreparti styrte. Da Sosialistisk Venstreparti styrte, fremmet Fremskrittspartiet, sammen med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, forslag om å styrke pleiepengeordningen. Det stemte SV imot, da de ikke ønsket å bruke penger på det, men ønsket å prioritere de pengene på andre områder. Jeg må si jeg blir meget forundret når Sosialistisk Venstreparti her våger å komme med slike påstander, all den tid det er under denne regjeringen vi har fått et historisk løft for pleiepengeordningen. Og den kommer til å fortsette å styrkes.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [15:23:36]: Det er mykje som går bra i norsk arbeidsliv, som representanten Wiborg og

var inne på, men det er nok å ta tak i. La meg gje tre eksempel. Det alle desse tre eksempla har til felles, er at dette går det an å gjera noko med. Då gjeld det å ha ein politikk for å få folk i arbeid og for å styrkja dei seriøse arbeidsgjevarane. Det har Arbeidarpartiet.

Det fyrste eksempelet er at sjølv om me er eitt av dei mest likestilte landa i verda, jobbar kvinner likevel meir deltid enn det menn gjer, og innanfor helse og omsorg er deltidsdelen den høgaste i Norden. I Finland har dei nesten ikkje deltid, i Sverige og Danmark har dei som jobbar deltid i helse og omsorg, ofte høgare stillingsprosentar, altså opp mot 80 pst., mens her hos oss har me stillingar heilt nede i 20 pst. Dette går det an å gjera noko med.

Me har sett av pengar til eit eige heiltidsprosjekt, slik at kommunane kan gjera sine eigne satsingar, slik Arbeidarpartiet har gjort bl.a. i Bergen, i Malvik og i Sauherad. Så har me òg ynskt å gje det same styringssignalet til helseføretaka: at heiltidsarbeid skal prioriterast fordi me veit at i den sektoren er vanlege arbeidsfolk mest utsette for små stillingsprosentar. Me vil ha fleire i arbeid, me vil styrkja arbeidslinja, og me viser det i praktisk politikk.

På same måten ser me at sjølv om det er lysare tider i norsk økonomi, står framleis ein av tre i arbeidsfør alder utanfor arbeid. Faktisk er det sånn at AKU-arbeidsløysa er i overkant av gjennomsnittet for dei siste 20 åra, og talet på unge uføre har auka med fire nye personar kvar einaste arbeidsdag under Solberg-regjeringa. Mange av desse unge kan jobba, dei vil jobba, dei ynskjer å jobba, men dei får ikkje moglegheita til å gjera det. Dette går det òg an å gjera noko med. Arbeidarpartiet legg fram ei rekkje forslag for å styrkja arbeidslinja:

- ein aktivitetsreform for unge uføre
 - 2 000 fleire arbeidsmarknadstiltak
 - ein kompetansereform for folk som er i jobb, og for folk som vil i jobb, saman med partane i arbeidslivet, der me òg set av pengar til eit kompetansefond på 100 mill. kr
 - ein yrkesfagmilliard i løpet av ein fireårsperiode, som ville gått til å oppdatera utstyret i skulane, til å ha eit høgare lærlingtilskot og meir praksis for elevane, slik at fleire fullfører og fleire kjem seg ut i jobb
- Det ville ha styrkt arbeidslinja, det ville ha gjeve fleire folk fleire moglegheiter.

Det tredje og siste eksempelet mitt er utviklinga innanfor sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Regjeringa skriv sjølv i budsjettdokumenta sine at arbeidslivskriminaliteten har vorte grovare, meir omfattande og meir samansett. Dei skriv òg at han har vorte meir krevjande å få bukt med. Samtidig som dette går føre seg, har midlane til Arbeidstilsynet i praksis vorte reduserte gjennom gjentekne såkalla effektiviseringskutt

gjennom fem år. Me i Arbeidarpartiet er for effektivisering, men me er imot å svekkja handlekrafta til Arbeidstilsynet. I praksis har dei fått kutta så mykje midlar at dei òg har redusert talet på tilsyn med 25 pst. Arbeidarpartiet føreslår heller å auka midlane til Arbeidstilsynet. Me har òg føreslått meir pengar til arbeidslivskriminalitetssentrene og til Petroleumstilsynet.

Eit godt organisert arbeidsliv er dessutan òg fyrstelinjeforsvaret mot useriøse arbeidsgjevarar. Difor bekymrar det oss at organisasjonsgraden er vorten så pass låg i privat sektor, der han er på under 40 pst., og i enkelte bransjar er han òg vesentleg lågare enn dette. Me føreslår bl.a. ei dobling av fagforeiningsfrådraget, og me har jobba med ein oppryddingsaksjon i dei delane av arbeidslivet som er spesielt utsette, med forslag om innstramming i bruken av innleigd arbeidskraft og forbod mot nulltimarskontraktar, som er vedteke, og som vil verta sett i verk på nyåret. Det bekymrar oss då at regjeringa ikkje har gjeve Arbeidstilsynet det mandatet dei treng for å føra tilsyn med ulovleg innleige, og at Arbeidstilsynet heller ikkje har fått midlar eller moglegheiter til å kunna påleggja nødvendige sanksjonar i tide til desse lovendringane.

Med andre ord: Sjølv om det er mykje som er bra, er det nok av ting å ta tak i i arbeidslivet vårt. I Arbeidarpartiet har me forslaga for å gjera noko med det. Det har ikkje høgreregjeringa vist at dei har.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:28:39]: Jeg er en av dem som deler Arbeiderpartiets engasjement for unge uføre. Sist Arbeiderpartiet satt i regjering, innførte de en ventetidsgaranti som aldri ble innfridd, en kreftgaranti som ikke ga resultater, og en verdighetsgaranti uten innhold. Nå merker jeg meg at forslaget om jobbgaranti fra i sommer har blitt en aktivitetsreform med jobbgaranti for unge født etter 1990 som er på gradert uføretrygd eller på 100 pst. uføretrygd. Dette inkluderer bl.a. at kommunene skal forpliktes til å sikre disse unge jobb, også gjennom egne ansettelser i kommunen. Da lurer jeg på: Hvor mange er det denne reformen eventuelt kommer til å gjelde for blant de unge uføre vi har i dag? Og hvilke oppgaver ser Arbeiderpartiet for seg at 100 pst. uføre unge skal utføre i kommunale tjenester?

Hadia Tajik (A) [15:29:25]: Eg har merka meg at representantar frå regjeringspartia har behov for å raljera med forslaget om aktivitetsreform til unge uføre. Eg vil minna om at dette er ei reform som me har utvikla saman med fagmiljøa på området, bl.a. Frischsenteret og Fafo, og fagfolk derifrå har gjeve veldig klare anbefalningar om at ein må kopla unge som er på veg ut i uførheit, tett til arbeidslivet så tidleg som mogleg, og at f.eks. det

å stilla ein jobbgaranti er ein måte å gjera det på. Det er bakgrunnen for forslaget.

Det er heller ikkje riktig som representanten Nordby Lunde forsøker å framstilla det som, at aktivitetsreforma for unge uføre har endra karakter frå i sommar. Ho har vore den same heile tida. Det har handla om at bl.a. dei ungdomane som går på arbeidsavklaringspenge, skal oppleve at arbeidsrettinga er sterkare – det har ikkje høgreregjeringa lykkast med – at dei kjem tettare på arbeidslivet, at dei har ein garanti i den andre enden, og ikkje minst at ein heller enn å hamna på 100 pst. uførheit, får ein lågare grad av uførheit og moglegheiter i arbeidslivet.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:30:28]: Mens Høyre følger opp disse ungdommene med tettere oppfølging gjennom Nav og under arbeidsavklaringsperioden, slik at de skal slippe å falle helt utenfor, har vi også sjekket hvor mange dette kommer til å gjelde. Det er i underkant av 300 ungdommer.

Så hører jeg også at representanten i likhet med oss er opptatt av organisert arbeidsliv. Ifølge YS Arbeidslivsbarometer for 2018 oppgir heldigvis bare i underkant av 1 pst. at de som ikke er fagorganiserte, ikke er det på grunn av frykt for arbeidsgiver. Det er bra. Men hele 30 pst. sier at fagforeninger ikke ivaretar deres interesser. 36 pst. mener de er for tett knyttet til politiske partier. Da er det kanskje ikke skattefradraget som er problemet. Hva mener egentlig Arbeiderpartiet kan gjøres for å løse opp politiske bindinger som hindrer folk fra å organisere seg, og for å representere vanlige arbeidstakeres interesser i større grad enn det arbeidstakerne sier at de mener fagforeningene gjør?

Hadia Tajik (A) [15:31:24]: Eg stiller meg ikkje bak det talet som representanten Nordby Lunde opererer med når det gjeld Arbeidarpartiets aktivitetsreform for unge uføre. Det talet står ho aleine ansvarleg for.

Når det gjeld spørsmålet om enkelte arbeidstakarorganisasjonar og eventuelle bindingar dei måtte ha til politiske parti, må eg nesten minna om at arbeidstakarorganisasjonane sjølve står fritt til å føreta sine prioriteringar. Viss det no er slik at det finst ein arbeidstakarorganisasjon som meiner at det er nokon politiske parti som varetek interessene til arbeidstakarane på ein betre måte enn f.eks. Høgre gjer, burde kanskje Høgre ta det som eit signal heller enn å forsøkja å mistenkeleggjera det. Noko av det Arbeidarpartiet meiner er viktig utover det å dobla fagforeiningsfrådraget, er faktisk å få orden på dei delane av arbeidslivet der ein ser at organisasjonsgraden er låg. Innanfor dei delane av privat sektor der ein ser at det er låg organisasjonsgrad, veit ein òg at det er mange med kontraktar med laus tilknytning til arbeidslivet, høg grad av innleige, høg grad av midlertidig-

heit, høg grad av såkalla nulltimarskontraktar. Det er òg noko som skaper uføreseielegheit, og som gjer det farleg å vera organisert.

Erlend Wiborg (FrP) [15:32:36]: Det er mye interessant i budsjettforslaget til Arbeiderpartiet. Jeg registrerer bl.a. at de tar opp igjen forslaget om skattelette for én gruppe mennesker, men kritiserer skattelette for det brede lag av befolkningen.

Denne regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti – og Venstre da – innførte aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere. Det har vært en gedigen suksess, det er tilbakemeldingene vi får fra lokalpolitikere fra alle partier. Vi ser at tallene er gode, det bidrar til å hjelpe flere ungdommer ut av Nav-systemet og over i utdanning og arbeid. Arbeiderpartiet stemte som kjent imot da vi behandlet det i denne sal, og debatterte således imot bl.a. undertegnede på Dagsnytt atten og i flere debatter.

Spørsmålet mitt er: Innser Arbeiderpartiet nå at de tok feil, og vil Arbeiderpartiet støtte en utviding av aktivitetsplikten til å gjelde for flere enn bare unge sosialhjelpsmottakere?

Hadia Tajik (A) [15:33:36]: Eg er stolt over at me i Arbeidarpartiet prioriterer skattelette til arbeidstakarar, heilt vanlege arbeidsfolk, framfor å gjera det som høgeregjeringa står for, nemleg det som er skattelette til dei aller, aller rikaste.

Når det gjeld spørsmål om aktivitetsplikt knytt til sosialhjelpsmottakarar, er den store forskjellen mellom Arbeidarpartiet og høgresida at høgresida stiller krav til plikter, men stiller ikkje opp med rettar og moglegheiter. Våren 2018 fremja Arbeidarpartiet eit forslag om aktivitetsplikt og aktivitetsrett for sosialhjelpsmottakarar. Det var Framstegspartiet imot, det syntest dei var ein dårleg idé. Dei ville ha plikter utan rettar. Det er det som skil oss når det gjeld synet på sosialhjelp og korleis ein skal yta bistand for at folk faktisk skal kunna koma seg ut i jobb igjen. Frå Arbeidarpartiets side meiner me at ein både skal stilla krav og stilla opp for folk, ikkje berre stilla krav, slik som Framstegspartiet meiner at ein burde gjera.

Erlend Wiborg (FrP) [15:34:32]: Det er i hvert fall bra at Arbeiderpartiet er delvis ærlige om at de ønsker å gi skattelette til arbeidstakere. Realiteten er at de ønsker å gi skattelette til noen arbeidstakere. Fremskrittspartiet ønsker å gi skattelette til alle arbeidstakere, og vi synes jaggu meg også at landets pensjonister fortjener skattelettelser, ikke skatteøkninger, som Arbeiderpartiet faktisk har foreslått i sine budsjetter og skatteopplegg.

Når det gjelder diskusjonen rundt aktivitetsplikt, registrerer jeg at representanten Hadia Tajik velger å ikke besvare mitt spørsmål. Selvfølgelig stemte Fremskrittss-

partiet imot Arbeiderpartiets forslag i 2018 om å innføre en aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere all den tid vi allerede hadde innført det. Vi vedtok dette tilbake i 2015 – Arbeiderpartiet stemte da imot.

Spørsmålet er enkelt og greit: Innser Arbeiderpartiet at det var feil at de stemte imot og argumenterte kraftig imot aktivitets hjelp for unge sosialhjelpsmottakere?

Presidenten: Eg vil minna representanten om at «jaggu» nok ikkje er eit parlamentarisk uttrykk.

Hadia Tajik (A) [15:35:38]: Arbeidarpartiets syn er framleis at det er rett både å stilla krav, å ha forventningar til folk og å stilla opp for folk når dei treng det. Difor meiner me at det er riktig med både aktivitetsplikt og aktivitetsrett. Viss representanten Wiborg meiner at den vegen dei har valt, er den rette vegen å gå, burde han følgja opp med å gi kommunane dei verkemidla dei treng. Dei treng betre økonomi for å følgja opp sosialhjelpsmottakarane. Det ville dei fått med Arbeidarpartiets alternative budsjett; dei ville fått 3 mrd. kr meir å rutta med for å følgja opp folk på ein skikkeleg måte – slik at folk skal få dei moglegheitene dei treng.

Elles får både vanlege arbeidsfolk og pensjonistar det betre med Arbeidarpartiets alternative budsjett enn med Høgre og Framstegspartiets budsjettforslag. Den måten representanten Wiborg forsøker å framstilla skatteopplegget til Arbeidarpartiet på, er altså ikkje riktig. Det er dei aller rikaste som ville betalt mest, i motsetning til det som er situasjonen i dag, der dei som har mest ifrå før, også får mest ut av skattekutta.

Jon Gunnes (V) [15:36:38]: Hadia Tajik nevnte flere eksempler på hva som var viktigst for Arbeiderpartiet. Ett av dem var heltid/deltid. Hun nevnte også flere kommuner som hadde løst dette, men hun nevnte ikke Trondheim kommune, som jeg kjenner veldig godt – jeg har vært kommunalråd der tidligere. Der har Arbeiderpartiet styrt de siste 15 årene, og man har ikke løst utfordringene. Hva med turnustilpasning? Er det noe som representanten kunne sett for seg at man kunne vært litt mer liberal på? Og er det slik at man f.eks. kunne ha innført mer frivillige turnuser og kanskje noe oftere helgejobbing for å kunne løse denne utfordringen med at det ikke er plass til heltid i de systemene man har i dag?

Hadia Tajik (A) [15:37:49]: Mange kommuner jobber godt med denne problemstillinga allereie, og så har ikkje alle kommunar kome i mål. Det har representanten Gunnes heilt rett i.

For at det skal vera mogleg å ta dei nødvendige lokale initiativa, kan ein òg trengja litt stimulans for å få det til. I vårt alternative budsjett set ein av pengar til ein

eigen heiltidspott til kommunane, som Trondheim eller andre kan søkja frå og bruka for å finna gode løysingar lokalt. Det meiner eg er den rette vegen å gå – at ein har det tette nødvendige lokale samarbeidet både med arbeidsfolka og med arbeidsgjevaren.

Presidenten: Vil representanten Tajik ta opp forslag?

Hadia Tajik (A) [15:38:26]: Det vil eg. Eg tek opp forslaga Arbeidarpartiet har åleine eller saman med andre parti.

Presidenten: Då har representanten Hadia Tajik teke opp dei forslaga ho refererte til.

Replikordskiftet er omme.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:38:49]: Denne høsten har det vært mange debatter om hvem som bidrar til et varmere eller kaldere samfunn, og de debattene oppleves nok som ganske polariserte utenifra. Alle sider bidrar nok til det, men for meg virker det egentlig litt som en forlengelse av kommunikasjonsstrategien fra 2013, da daværende statsminister Jens Stoltenberg advarte om et mer brutalt Norge med blå regjering. Det kom så mange oppslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV om hva de fryktet, at vi opprettet en «fryktvegg» i Høyres sekretariat med alle oppslagene. Det ble fryktet avisdød, skoledød, faktisk død gjennom konkurranseutsetting av tog, likestillingspolitikk i revers, tilbakeskritt i homokampen, slunkne kommunekasser, robbing av Nord-Norge som landsdel, for å nevne noe. Min personlige favoritt var medlemsbladet til Fagforbundet, der det under overskriften «Når de blå styrer» var et bilde av en tillitsvalgt, med undertittelen «Smiler tappert mens rosene dør i Frognerparken».

Budsjettdebattene i høst minner fortsatt om fryktveggen. Senest denne uka hørte jeg fra talerstolen at regjeringen driver målrettet angrep på menneskeverdet og skaperverket – målrettet angrep på menneskeverdet og skaperverket. Det er mulig at dette oppveies av urimelig selvsjukt fra regjeringspartiene, men jeg tror ikke det. Alt går ikke på skinner. Vi finner hele tiden feil og mangler, enten det er sosiale ordninger som ikke virker etter hensikten, eller sårbare mennesker som faller utenfor. Selv når det går godt, må vi kontinuerlig endre for å bevare det velferdssamfunnet vi har.

Min største frykt er at vi i dag, mens vi fortsatt antageligvis er på toppen av oljealderen, bare fortsetter å utvide staten, fortrenger de gode kreftene i samfunnet og erstatter dem med statlige virkemidler. Dette vet vi fra tre perspektivmeldinger at ikke er bærekraftig på sikt. På et eller annet tidspunkt vil velmente ordninger måtte endres. Det er ikke usosialt å gjøre endringer i ordninger som

ikke virker etter hensikten, ikke treffer målgruppen eller har gått ut på dato fordi vi i mellomtiden enten har innført bedre ordninger eller bygget opp offentlige tjenester. Men alle endringer blir i denne sal stemplet som usosiale og smålige. Jeg undres på hvordan det kommer til å stå seg når vi i framtiden virkelig må begynne å prioritere.

I 2013 var skattenivået i Norge høyere enn i dag, sykehuskøene var lengre, og det var blitt 15 000 flere fattige barn i Norge. Økt skatt gir med andre ord ikke nødvendigvis økt velferd. Denne regjeringen har både redusert skattenivået og redusert sykehuskøene. Det trenger ikke være en motsetning mellom skattelette og velferd. Vi har foreløpig ikke lyktes med å redusere antall lavinntektsfamilier med barnefattigdom, men vi vet at innvandring er en av hovedårsakene til at denne andelen har økt og holdes oppe.

Den viktigste veien ut av fattigdom er ikke trygd, men arbeid. Derfor arbeidsretter vi introduksjonsprogrammet og gir økt norskopplæring. Vi gjør det enklere for innvandrere å bruke sin kompetanse, gjennom både godkjenningsordninger og opplæringstilbud for dem som har utdanning.

Forskjellen mellom dem som har og dem som ikke har, er en jobb å gå til. Da må vi også sørge for god næringspolitikk som skaper lønnsomme arbeidsplasser til dem vi kvalifiserer. Vi ser at ledigheten går ned og sysselsettingen øker. Da blir det enklere å inkludere flere i arbeidslivet. Svaret på økte forskjeller kan ikke være å øke sosiale ytelser for dem som er utenfor arbeidslivet, men sørge for å hjelpe dem å komme inn i det. Kompetansereform, kvalifisering til arbeidslivet, språk og arbeidstrening er svaret på økende forskjeller, ikke dobling av trygder og ytelser. Det arbeidet er godt i gang, med strategi mot barnefattigdom fra 2015, kompetansereformen fra i fjor, inkluderingsdugnaden fra i sommer og integreringsstrategien som vi la fram tidligere i høst.

Det er ikke summen av sosiale ytelser via Nav som gjør Norge til et varmere samfunn, men hvor mange vi klarer å inkludere i små og store fellesskap. Samfunnet er til for å styrke enkeltmennesket og hjelpe oss med å realisere vårt eget potensial, ikke omvendt. Som sagt er den viktigste faktoren for å komme seg i jobb å fullføre skolen. Fremdeles er det for mange unge som ikke gjennomfører skoleløpet. Høyre vil fortsette å heve kvaliteten på norsk skole og sikre at flere fullfører og består.

Ungdomsinnsatsen til regjeringen bidrar til å få flere unge inn i arbeidslivet. Den sikrer at alle unge under 30 år får skreddersydd oppfølging hos Nav etter åtte ukers ledighet. Fra 2017 innførte vi aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere under 30 år for å gi flere muligheten til å komme i jobb og bli selvforsørget. Men når vi stiller krav, stiller vi også opp, med arbeidstrening, CV-skriving og jobbsøkerkurs. Aktivitetsplikten har bi-

dratt til at flere kommer ut i arbeid, utdanning eller annen aktivitet, og Høyre ønsker også å utvide denne til dem over 30 år.

Etter fem år med borgerlig regjering slår Statens arbeidsmiljøinstitutt fast at Norge fortsatt er helt i front når det gjelder arbeidsmiljøstandarder. Ni av ti arbeidstakere er fornøyd med jobben sin. Stadig færre utsettes for tunge fysiske belastninger og risiko på jobb. Mens 9 pst. av norske sysselsatte hadde sykefravær på mer enn 14 dager i 2013, var dette redusert til 5 pst. i 2016. Utenforskapet i Norge går ned. Andelen nordmenn på helse-relaterte ytelser faller, samtidig som det blir færre unge som verken er i arbeid eller utdanning.

Norge er et av landene med minst økonomisk ulikhet. Inntekt, livskvalitet og levekår er ganske jevnt fordelt, og det offentlige tjenestetilbudet bidrar til å utjevne ulikhet. Helsekøene er redusert, og flere behandles raskere. Regjeringen vil bruke oppgangen i norsk økonomi til å inkludere flere i arbeidslivet.

Flere markedskontakter i Nav gir tettere kontakt mellom Nav og arbeidsgivere. Endringer i Navs lønnsstilskuddsordning i løpet av 2019 skal gjøre det enklere å ta den i bruk for arbeidsgivere som ønsker å ansette fra inkluderingsdugnadens målgrupper. Målet er å øke bruken av lønnsstilskuddsordningen. Økt satsing på individuell jobbstøtte bidrar til at flere med psykiske helse- og/eller rusproblemer får tett arbeids- og helserettet oppfølging.

Det skal gjennomføres forsøk med modulbasert eller tilrettelagt opplæring for voksne, bl.a. innen helse- og oppvekstfag og byggfag, hvor etterspørselen etter arbeidskraft er stor. En styrking av Kompetanseplussordningen vil bidra til å gi flere kurs i grunnleggende ferdigheter på arbeidsplassen.

Jeg må også rette opp en inkurie i innstillingen, i kapittel 2.1, der det i generelle merknader fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vises til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti. I omtalen av endringene under rammeområde 7 som følge av forliket, står det i kapittel 872 post 72 at 6 mill. kr i økte utgifter skal gå til tilskuddsordningen Tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Dette skulle vært delt i to poster, nemlig kapittel 872 post 70, der 5 mill. kr i økte utgifter skal gå til tilskuddsordningen Fritidstiltak for personer med nedsatt funksjonsevne, og i samme kapittel, men i post 72 skal 1 mill. kr i økte utgifter gå til tilskuddsordningen Tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Å sikre et bærekraftig velferdssamfunn er et kontinuerlig arbeid, og vi er i gang. Vi gjennomfører pensjonsreformen, slik at flere kan stå lenger i jobb. Vi gjennomfø-

rer et løft i skolen og arbeidsmarkedet, slik at elever lærer mer, færre faller fra, og at ingen skal oppleve at de går ut på dato. Vi gjennomfører en inkluderingsdugnad, som gjør at flere blir inkludert i arbeidsmarkedet.

Ledigheten har ikke vært lavere siden 2009. Veksten går opp. Norsk økonomi vokser nå raskere enn i et normalår, og bare det siste året er det skapt 44 000 nye jobber.

Under forrige oppgangssperiode, under de rød-grønne, gikk nesten alle jobbene til arbeidsinnvandrerne. Denne gangen skal vi bruke de gode tidene på å inkludere flere i arbeidslivet. Vi må tilrettelegge slik at alle kan bidra med det de kan. Noe annet er å sløse med folks kompetanse.

Selv om mye går godt, er det mye ugjort og mye som kan gjøres bedre. Vi skal hele tiden tette hull som folk snubler i, senke terskler for deltakelse og løfte opp dem som trenger det. Men når det gjelder det de rød-grønne fryktet, så er fasiten at vi aldri har hatt så mange aviser siden mellomkrigstiden, skoledøden under de rød-grønne har blitt stagget, buss for tog går som normalt, vi har 2 800 tonn lam på fryseler, framgang i de fleste likestillingsaker, det har blitt enklere å skifte juridisk kjønn, det er færre kommuner på ROBEK-lista, Nord-Norge går så det suser og mangler faktisk arbeidskraft, men på dette tidspunktet har nok rosene også i år daa i Frognerparken.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [15:47:58]: Det var en lang rekke av det vidunderlige som har vederfart det norske folket under denne regjeringa. Selv har jeg et spørsmål om den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Jeg sier «såkalte» fordi flate osthøvelkutt over hele linja neppe fortjener betegnelsen «reform» – men la gå. Det har vært en gjenganger i budsjettene siden 2016 og gjentas nå for 2019. Det tolker jeg som at Høyre ser den såkalte reformen som en suksess.

På Navs driftsbudsjett ligger kuttene på rundt 300 mill. kr, så helt konkret: Hvilke effektiviseringsgevinster har brukerne av Nav fått merke som en direkte konsekvens av disse kuttene i tjenesteapparatet?

Heidi Nordby Lunde (H) [15:48:49]: I flere deler av Nav har man fått merke det i form av en raskere saksbehandling, som er en konsekvens av at man jobber smartere og bedre gjennom å ha endret seg.

I konkurranseutsatt sektor – altså i privat sektor – bidrar konkurransen til at bedrifter og organisasjoner kontinuerlig endrer seg og forbedrer sine prosesser. Offentlig sektor har ikke det samme påtrykket. Målet er selvfølgelig å øke tjenesteproduksjonen uten å øke kostnadene. Når gastrokirurgisk avdeling på Sykehuset Østfold klarer å doble antallet operasjoner per dag ved å

jobbe smartere, er det mulig å gjøre dette også andre steder, også internt i Nav.

Avbyråkratiseringsreformen er viktig fordi den gir et fast effektiviseringskrav, og innsparingene gir oss handlingsrom til å gjennomføre nye og viktige politiske prioriteringer. Gjennom budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti i fjor har vi bl.a. fått mulighet til å omprioritere over 2 mrd. kr til andre formål, som en konsekvens av ABE-reformen.

Lise Christoffersen (A) [15:49:50]: Jeg takker for svaret. Spørsmålet gjaldt først og fremst Nav og ikke gastrokirurgi. Det ble sagt her at en effekt var raskere saksbehandling, men det er litt rart. Den som leter, finner – litt her og der, riktignok – og i budsjettproposisjonen står det bl.a. at et sentralt mål for forvaltningen er at brukerne skal få utbetalt rett ytelse til rett tid. Men det går samtidig fram av budsjettdokumentet at regjeringa er godt kjent med at saksbehandlingstida for en rekke ytelser øker. I tillegg vises det til at andelen avslag og andelen omgjøringer etter klager på vedtak er forholdsvis høy for en del ytelser, og at saksbehandlingstida i trygderetten er mer enn fordoblet siden 2014. Antallet innkomne saker har økt, antallet restanser er neste fordoblet, folk mister retten til arbeidsavklaringspenger uten at de blir varslet, og uten at nytt vedtak har blitt fattet.

Da er spørsmålet: Hvorfor står man så langt fra målet om rett ytelse til rett tid? Hvis det ikke er ABE-reformen – hva er da forklaringen?

Heidi Nordby Lunde (H) [15:50:56]: Vi er også kjent med de økte restansene i saksbehandlingen i Nav. Det kan skyldes mange ting, men én av de tingene er ikke at man får et kutt på driften når man hele tiden også får en økning til å kunne gjøre satsinger.

ABE-reformen er et viktig tiltak for omstilling, der målet er å øke tempoet på saksbehandlingen gjennom nettopp å jobbe smartere. Jeg bruker gastrokirurgisk avdeling på Sykehuset Østfold fordi de viser at det også i andre, krevende etater er mulig å jobbe smartere uten å bruke mer ressurser.

Mer effektiv saksbehandling i Nav har faktisk frigjort 175 mill. kr, som går tilbake igjen til Nav-kontorene. Det har vært en økning av antallet saker på enkelte områder, men så vidt jeg kjenner til, sier Nav at de er i rute med å få kontroll på disse sakene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:51:57]: Bård Jahr, tidligere prest i Loppa, sa til meg: Du må stå opp for de menneskene som bor ytterst. Det betyr både sosialt og geografisk. For Senterpartiet er mennesker og ikke millioner ledestjerna. Vi må fremme nøkternhet og jambyrdighet, og det er en stor utfordring for de økonomisk ressurssterke i Høyre.

Blant folk jeg omgås, er det større utrygghet og mer avmakt. Vi må få en endring. Senterpartiet må forsterke sin sosiale profil – Høyre svarer med å kutte ordninger som en sier har gått ut på dato. En syretest er det behovs- prøvde barnetillegget i uføretrygden.

Mitt spørsmål er: Hvorfor er det nok en gang behov for delvis å rette opp denne grunnsikringen gjennom et forlik med Kristelig Folkeparti?

Heidi Nordby Lunde (H) [15:52:56]: Mange sosiale ordninger har vært begrunnet med en anerkjennelse av behovet for en form for støtte der stat eller kommune ikke har kunnet bidra. Men vi har flere ordninger som vi mener at man kan endre på. For eksempel fjernet vi i fjor hjelpestønad sats 0, som ble brukt til å kjøpe private tjenester til hjemmet i mangel på kommunale tjenester, og som ble opphevet av Brundtland-regjeringen i 1992, men fjernet først i fjor.

Mens Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV konsekvent har utvidet og uthulet dagpengeordningen, gjør Høyre i år nok en gang endringer for å sørge for å arbeidsrette denne. Vi ser at det ikke nødvendigvis er hver enkelt ordning, hver for seg, som gjør at det ikke lønner seg å jobbe, men muligheten for å legge dem oppå hverandre. Og siden det å gå ut i arbeid er det mest effektive tiltaket mot fattigdom, mener vi at vi skal kalibrere på de ordningene vi har, og sørge for at de alltid er arbeidsrettede, slik at det alltid lønner seg å arbeide.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:53:53]: Det vi får høre her, er at uføretrygdete mennesker som har ansvar for barn, må stimuleres til å gå ut i arbeid ved at de får mindre barnetillegg. De fleste forstår jo at dette er en umulighet.

Et annet spørsmål er at regjeringen snakker om ABE – ostehøvelkuttene – som en reform. Det er noe av det tristeste jeg opplever, det å forsøke seg med en slik nytale. Det snakkes om at det har virkning på Nav. Hvorfor ikke ta en telefon til Navs kontaktsenter og se hvor mange minutter en må stå i telefonen som følge av at systemet ikke fungerer? Hvorfor ikke snakke med saksbehandlerne som er der og er redde for å melde oppover i systemet, for hvis de melder virkeligheten oppover, får de ikke en karriere? Burde ikke Høyre snart sette seg inn i forholdene der ute, der det skjer, og så ta en reell reform – en tillitsreform?

Heidi Nordby Lunde (H) [15:54:56]: Høyre har tillit både til saksbehandlerne i Nav og til Nav, og jeg synes at denne salen skulle ha det mye oftere. De gjør gode prioriteringer. Mye vi har sett tidligere som har vært galt i Nav, er de nå i ferd med å reparere. Når det gjelder ABE-reformen, kommer jeg hele tiden tilbake til at også offentlig sektor trenger omstilling for å kunne levere

gode tjenester til sine innbyggere. Jeg vet at Senterpartiet hele tiden vil stemme ned f.eks. forslag om å legge ned kommunale kemnerkontor, der vi kunne spart 360 mill. kr. Skatteetaten sier at vi trenger kun 29 av de kontorene. Det gjør at vi aldri får den omstillingen i offentlig sektor som gir innbyggerne i Norge de gode tjenestene vi vet de både fortjener og har krav på, fordi vi bruker penger på å opprettholde distriktsarbeidsplasser vi strengt tatt ikke trenger. De arbeidsfolka som jobber der, kunne brukt ressursene sine på noe produktivt, til beste for sine innbyggere.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [15:56:06]: Det høres nesten tilforlatelig ut når man snakker om at det skal lønne seg å arbeide, men det mange må vite, er at den neste setningen betyr at man skal tape på å være syk eller arbeidsløs. Da kommer vi tilbake til noe av det som er viktig for SV, nemlig at sosialhjelpsmottakere over hele Norge mister barnetrygden. Høyre er, så vidt jeg vet, for å behovsprøve barnetrygden, men akkurat her behovsprøver man barnetrygden omvendt, altså at de som har størst behov for akkurat de pengene, skal miste dem. Da er mitt spørsmål: Hvorfor skal en tobarnsforelder som mottar sosialhjelp, miste 2 000 kr hver eneste måned?

Heidi Nordby Lunde (H) [15:56:55]: Jeg synes egentlig spørsmålet SV stiller, er godt, men Høyre er for lokalt selvstyre. Dette er opp til kommunene selv. Noe av det viktigste vi gjør for å styrke barnefamiliene, går ikke på barnetrygd eller på å øke denne? den holder vi for øvrig stille i dette budsjettet? men på andre sosiale tjenester som støtter opp under barnefamiliene. Jeg var innom flere av dem i hovedinnlegget, men jeg synes spørsmålet er godt. Da bør SV gå til sine egne kommuner der SV sitter i ledelsen, og spørre dem om hvorfor de gjør det.

Presidenten: Replikskordskiftet er avslutta.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:57:48]: I utenriksministerens redegjørelse i Stortinget i dag sa hun:

«For regjeringen har det vært helt avgjørende under forhandlingene at plattformen ikke sår noen som helst tvil om at enhver stat bestemmer selv hvem som skal få adgang til statens territorium, for hvor lang tid og under hvilke forutsetninger.»

Videre sa utenriksministeren at «statene har en suveren rett til å regulere egen innvandring».

Og til slutt:

«Nasjonal suverenitet over våre grenser er selvfølgelig helt avgjørende også for Norge. Vi skal selv fastsette vår innvandringspolitikk. Det er vi som avgjør hvem som skal få adgang til vårt land, for hvilket formål og for hvor lang tid.»

Dette er viktige og gode sitater fra utenriksministeren som folk flest må bli klar over. Senterpartiet har bestandig slått ring om nasjonalstaten, kombinert med sterkt internasjonalt samarbeid gjennom FN, og vi er derfor tilhengere av den globale migrasjonsplattformen.

Det er interessant at regjeringa nå vektlegger sterkere interessene til Norge som nasjonalstat. I kampen mot folks utrygghet er vår største utfordring arbeidsmarkedet, men regjeringa tvivholder der på fri arbeidsinnvandring for folk innenfor EØS som kommer utenfra Norden. Det er ingen signaler om endring fra regjeringspartiene, og det er logisk, fordi regjeringspartiene står for en økonomisk liberalisme hvor fri bevegelse over landegrensene er helt sentralt.

I hele Senterpartiets historie, fra 1920 og fram til i dag, har vi stått for folkevalgt styring av markedskreftene – folkevalgt styring av markedskreftene – altså en blandingsøkonomi. Det skiller Senterpartiet fra det borgerlige Høyre i dag som i 1920.

Det er Stortinget som bestemmer innholdet i vår blandingsøkonomi, og folkevalgte har ansvar for og plikt til å styre arbeidsmarkedet. Alle partier gir inntrykk av å være for full sysselsetting, at alle som vil, kan eller har arbeidsevne, skal ha et inntektsbringende arbeid, og at de skal ha mulighet til det. Men med styringen fra denne regjeringas side blir det umulig å ha full sysselsetting, fordi vi har en fri arbeidsinnvandring fra land med høy ledighet og elendig arbeidsbetaling. Det blir umulig å gi inntektsbringende arbeid til dem som har svak arbeidsevne i Norge. Til sist vil dagens politikk føre til at det blir et stort behov for svært store bevilgninger over statsbudsjettet hvis en skal gi trygghet for de mange som faller utenfor.

Senterpartiet ønsker at tilbudssida i det norske arbeidsmarkedet sjølsagt må reguleres. Tilbudssida må reguleres, slik at det skapes et balansert arbeidsmarked uten ledighet. Senterpartiet mener at vi må stille krav om fast ansettelse med norske lønns- og arbeidsvilkår for å få arbeidstillatelse for personer utenfor Norden. Sosial dumping må stoppes på grensa. Dette er å styre arbeidsmarkedet i stort.

Arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet må forsterkes fra Senterpartiets side på alle områder. HMS-kort, som tidligere het ID-kort, må kunne framvises fra arbeidsfolk på arbeidsplassene og kunne kontrolleres, slik at arbeidet foregår under lovlige former i sanntid. Derfor har Senterpartiet et eget forslag, hvor en ber regjeringa etablere nødvendig regelverk for at man kan få sanntidsinformasjon om hvem som har lovlig arbeidstillatelse i Norge. Utvikling av dette HMS-kortet er viktig for å sikre at kortet inneholder kvalifikasjonene til de arbeidsfolkene som har kortet. Rapporten

Enkelt å være seriøs fra Byggenæringens landsforening anbefaler å etablere et sentralt offentlig register over kvalifikasjoner, noe Senterpartiet støtter.

Når det gjelder de enkelte budsjettkapitler, vil jeg starte med varig tilrettelagt arbeid, VTA. Ved forliket ble det en gledelig forbedring ved at vi fikk 500 nye plasser, slik at det nå ble 700 nye. Ved Årets Viktigste Frokost, som daværende leder i Arbeidsgiverforening for Vekst- og attføringsbedrifter, ASVL, og tidligere Høyre-statsråd, Victor D. Norman, holdt utenfor Stortinget, sa den tidligere statsråden at det å satse på flere VTA-plasser er noe av det som er mest samfunnsøkonomisk lønnsomt. Næringen går inn for 2 000 nye plasser i denne stortingsperioden. Med det som har skjedd i 2018, og det som nå vil skje i 2019, blir det 1 100 nye plasser. Det er bra, og det er viktig å gå videre. Men det aller viktigste er å få en systemmessig endring, slik at vi får en rettighetsbasert ordning fra 1. august 2019, foreslår Senterpartiet. Den bør være slik at alle som er i den gruppa i videregående skole, skal ha en automatisk rett til en plass når de går over fra videregående skole og videre ut. Dette må finansieres gjennom en anslagsbevilgning. Vi ser fram til støtte til vårt forslag på det punktet.

Når det så gjelder Arbeidstilsynet, må vi få en klargjøring av arbeidsmiljøloven, slik at Arbeidstilsynet har nødvendige fullmakter til å håndtere et langt mer entydig regelverk. Et langt mer entydig regelverk er viktig for Arbeidstilsynet. Det er et stort behov for å gjøre regelverket mer entydig. Det vil gi en rettferdig konkurranse, og det vil føre til at alle aktører vet hva som er spillereglene, og derfor forholder seg til dem i større grad.

Det er også viktig å få et bedre lovgrunnlag for Arbeidstilsynet. Jeg viser bl.a. til Dokument 8:57 L for 2018–2019, fra Senterpartiet, hvor vi foreslår at Arbeidstilsynet gis hjemmel etter § 18-6 i arbeidsmiljøloven til å kontrollere innleie fra bemanningsforetak. Det skulle vært på plass fra 1. januar 2019. Nå sier vi at det må være på plass snarest, og det er jo meget spesielt at regjeringa nå må stresses til å følge opp sanksjonsmulighetene for vedtatte lovendringer som skjedde tidligere i år.

Videre må vi få en kontroll ute på arbeidsplassene. Arbeidstilsynet må mer ut, slik at det blir en større risiko for å bli tatt i praksis. Videre må regelverket for renholdsvirksomhetsregisteret endres, slik at bare godkjente virksomheter kan tilby renhold til bedrifter eller til private. Der har Senterpartiet, sammen med SV og Arbeiderpartiet, et forslag for innstramminger. Vi må også bruke de hjemler som Arbeidstilsynet har, til kraftigere å bøtelegge ved brudd på arbeidsmiljøloven – dette for å endre adferden til bedriftene.

Senterpartiet øker bevilgningene til Arbeidstilsynet med 22 mill. kr. Det er en del av vår kontinuerlige satsing på Arbeidstilsynet, men vi må nå se sammenhen-

gen mellom økte bevilgninger og et regelverk og en praksis som gir bedre resultater.

Når det gjelder dagpenger for permitteringsordningen, er det slik at ordningen er svært viktig for å sikre fast ansettelse også ved store svingninger i arbeidskraftbehov på grunn av sesong eller markedsvariasjoner. Senterpartiet går klart imot å øke bedriftenes egenandel ved at bedriftene sjøl må dekke 15 dager i stedet for 10 dager ved permittering. Senterpartiet foreslår de nødvendige bevilgninger, 54 mill. kr, for å sikre det. Senterpartiet aksepterer imidlertid reduksjonen i maks permitteringsperiode fra 49 til 26 uker, altså ned til et halvt år, fordi 49 uker er mer en unntaksregel for å takle store negative konjunktursvingninger. Vi mener at 26 uker, et halvt år, bør være rimelig for de aller fleste bedrifter.

Når det gjelder sjukepenger for sjølstendige, er egenandelen i dag 16 dager og dekningen er 75 pst. fra 17. dag. Senterpartiet ønsker en videre forbedring for å få mer likeverdighet i forhold til lønnsinntakene og går inn for 80 pst. fra 17. dag. Det krever en bevilgning på 29 mill. kr, og dessverre er vi alene om det. Denne ordningen er et viktig sosialt sikkerhetsnett for arbeidsføre folk og gir trygghet for inntekt under sjukdom. Senterpartiet mener at dette er en billig ordning for å skape større rettferdighet i arbeidslivet. Det er en viktig ordning for å sikre at folk tør å bli sjølstendig næringsdrivende med eget ansvar.

Cøliaki-ordningen blir prioritert fra Senterpartiets side. Vi forsterker også bilstøtteordningen for gruppe 2 med spesielt tilpassede biler. Vi går inn for å øke grunnpensjonen for enslige alderspensjonister med 4 000 kr fra 1. september 2019, for å beholde og forbedre, jeg vil si bitte litt, økt kjøpekraft i 2019 for disse pensjonistene.

Til slutt vil jeg ta opp Senterpartiets forslag og forslaget vi har sammen med Sosialistisk Venstreparti i innstillingen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Per Olaf Lundteigen tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kristian Tonning Riise (H) [16:08:01]: Uenigheten mellom Senterpartiet og et klart flertall i denne salen – og for øvrig også et samlet norsk næringsliv – når det gjelder EØS-avtalen, er velkjent. Men jeg synes det er interessant at Senterpartiet i sitt alternative budsjett kutter 1,4 mrd. kr ved å redusere EØS-midlene. EØS-midlene er en konsekvens av en framforhandlet avtale mellom Norge og EU og gjelder for en syvårsperiode, og inneværende periode er fra 2014 til 2021. Dette er for øvrig en avtale det tok halvannet år å bli enig om beløpet i.

Mitt spørsmål til Senterpartiet er om de mener at det er fritt fram for Norge bare å ignorere inngåtte internasjonale avtaler. Og hvis ikke: Mangler det 1,4 mrd. kr i Senterpartiets budsjett?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:08:54]: Dette er beløp som ligger utenfor vår komités budsjett, men det er et viktig spørsmål som blir tatt opp. Som det blir sagt her, tok det lang tid å bli enige om beløpene. Det er i stor grad usikkerhet om virkningen av disse beløpene i de landene de kommer til. Jeg har ved sjølsyn sett hvordan pengene blir brukt, og det kan i stor grad settes spørsmålsteget ved. Dette blir fra Senterpartiets side oppfattet som en kontingent for å ha EØS-avtalen. Vi har vår holdning til EØS-avtalen og stemmer med tanke på at vi ikke ser EØS-avtalen som hensiktsmessig. Vi ønsker internasjonal solidaritet, men det gjør vi uavhengig av EØS-avtalens ordninger.

Kristian Tonning Riise (H) [16:09:47]: Selv om EØS-avtalen formelt sett ligger utenfor denne komiteen, er det vel få saker som er mer avgjørende viktig for norsk arbeidsliv enn nettopp den. Men jeg synes det er relevant i denne sammenhengen, fordi Senterpartiet på arbeids- og sosialfeltet har et merforbruk på 139,7 mill. kr – hvis jeg har regnet riktig – når man tar satsingene og kuttene og ser differansen der. Da er det relevant om det er slik at Senterpartiet har finansiert dette merforbruket på arbeids- og sosialfeltet med penger som det i realiteten ikke er mulig å hente inn, for det er altså 1,4 mrd. kr i deres budsjett som hentes fra en framforhandlet avtale som løper til 2021, og som vi altså er blitt enig med EU om hva skal koste.

Så jeg kan gjenta mitt spørsmål til Lundteigen: Mener Senterpartiet at dette er en avtale som vi bare kan ignorere og budsjettere med som vi vil, eller mangler det inndekning i Senterpartiets budsjett?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:10:51]: Senterpartiet har dekning for sitt budsjett – vi har et veldig nøkternt budsjett, så det ligger inne i helheten.

Til det som representanten nå sa om arbeidsliv og hvordan disse midlene virker på arbeidslivet, vil jeg anbefale flere å reise til disse landene og se hvordan det fungerer i det store. Jeg har selv opplevd arbeidslivet ute på bygda i Transilvania, hvor seks saueklippere arbeidet med å melke sau. De melket 600 sauer tre ganger om dagen, og de hadde en betaling for det som tilsvarte det en tigger får på Bragernes torg. Det er den virkeligheten en står oppe i, og den virkeligheten er blitt vanskeligere i det siste som følge av den frie bevegelsen, for store deler av det markedet som tidligere var nasjonalt, er nå en del av EØS-markedet, og de blir utkonkurrert i sitt arbeid.

Erlend Wiborg (FrP) [16:12:01]: Det er ingen hemmelighet at Senterpartiets arbeids- og sosialpolitikk under representanten Lundteigen har beveget seg mange steg til venstre, men i én gjentakende debatt synes jeg representanten har hatt et litt annet syn jeg trodde. Det gjelder særfordeler for flyktninger. For skal vi ha legitimitet rundt de velferdsordningene vi har, er det viktig at de som faktisk skal motta dem, er de som mottar dem, og også at det er like rettigheter i Norge. I folketrygden har vi flere særfordeler der noen får raskere opptjening enn andre, der en student som har studert i utlandet og kommer hjem igjen, har vesentlig dårligere beskyttelse enn en flyktning. Denne regjeringen og Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å fjerne disse særfordelene. Senterpartiet stemte imot. Er dette et syn Senterpartiet fortsatt har, at flyktninger bør ha bedre ytelser og ordninger enn etniske nordmenn?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:13:07]: Først til spørsmålet om Senterpartiet er høyre eller venstre: Jeg kan forsikre at det som er vår ledestjerne, er det som Ivar Aasen sa: Ein finn ikkje noko før ein kjem dit det er. Vi besøker altså virkeligheten. Vi opplever den livssituasjonen som menneskene er i, og vi fremmer da de nødvendige forslag for å sikre jambyrdigheten. Om det kalles venstre eller høyre, bryr vi oss lite om, fordi vi gjør en jobb for folk.

Så til særfordeler for flyktninger: Ja, det er en del av Fremskrittspartiets mantra. Hvis vi tenker på de eldre, de som har alderspensjon, som ikke har noen grunnsikring fra det landet de kommer fra, og som er pensjonister i Norge, må også de ha en inntekt, sånn at en kan ha et verdig liv når en er i Norge. Er ikke det sentralt, som en del av integreringen? Hva er Fremskrittspartiets alternativ?

Erlend Wiborg (FrP) [16:14:04]: Jeg registrerer at representanten Lundteigen i utgangspunktet ikke svarer. Jeg kan ta ett konkret eksempel. En norsk ungdom flytter til utlandet for å studere og velger å studere der i fem-seks år. Han kommer hjem igjen og ender i en tragisk ulykke sammen med en nyankommet flyktning som har vært i Norge én dag. Begge blir uføre. Kun flyktningen vil da motta uføretrygd – og kan således gjerne få «ung ufør» hvis han er såpass ung – mens nordmannen ikke vil kvalifisere til uføretrygd. Mener virkelig representanten Lundteigen at det er rettferdig? Hvorfor kan vi ikke heller skape et system som har legitimitet, der vi likebehandler alle, uavhengig av hvor de kommer fra?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:14:51]: Ut fra den fortellingen er det helt nødvendig å endre det som gjelder for studenten som ble ødelagt i Norge. Det er svaret.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:15:22]: SV vil ha et samfunn med små forskjeller og gode sikkerhetsnett. Dette gir folk muligheter. Å ha jobb gir økonomisk trygghet og mulighet til mer makt i eget liv. Det er derfor alvorlig både for landet og for innbyggerne at arbeidsløsheten er for høy.

Altfor mange unge står uten arbeid, utdanning eller aktivitet. Unge må få mulighet til å kvalifisere seg for arbeidslivet som er der ute. Da må det gis opplæring og ikke minst tettere oppfølging. Dette betyr at folk må gis tid til å fullføre, tid til å prøve seg fram og tid til å delta i arbeidslivet.

I sommer hospiterte jeg en uke hos arbeidstreningsseksjonen i Stavanger kommune. Der fikk jeg på nært hold se hva et tett og godt samarbeid mellom Nav og kommunen kan bidra til. Det er ingen tvil om at folk flest har godt av meningsfullt arbeid.

Mange ansatte i Nav følger ofte opp 200 personer til enhver tid. Da er det veldig vanskelig å følge opp hver enkelt på en god måte. Samtidig som regjeringen kutter i flate ABE-kutt, står folk uten vedtak om arbeidsavklaringspenger fordi Nav ikke har kapasitet. Dette kan ikke fortsette. I dag fremmes det forslag om at Nav-brukere som plutselig står uten inntekt på grunn av kapasitetsproblemer hos Nav, automatisk får stønaden forlenget inntil nytt vedtak er fattet. SV er veldig bekymret for at mange presses over i sosialhjelp som følge av at de ikke får det de trenger av statlige ytelser.

For å kunne følge opp tusenvis av arbeidsløse unge trenger Nav mer ressurser. De ansatte i Nav sier selv at de har for knapp tid til å kunne følge opp hver enkelt tett. SV mener det må stilles større plikt til Nav – det er hos Nav aktivitetsplikten bør ligge. SV mener det er behov for en reell ungdomsgaranti som sikrer unge under 25 år arbeid, aktivitet eller kvalifisering innen tre måneder.

Regjeringens usosiale kutt går særlig ut over ungene som vokser opp i fattige familier. SV vil styrke bostøtten og kommuneøkonomien kraftig. Barnetrygden er avgjørende i bekjempelsen av fattigdom. I mange kommuner mister familier som får sosialhjelp, i realiteten barnetrygden når stønaden utmåles. Dette må det bli slutt på. Stortinget må ta ansvar for dette, framfor at dette er opp til hver enkelt kommune. I Stavanger er det 390 familier som rammes av dette, og i snitt kuttes det over 2 000 kr hver eneste måned.

Norge har høy andel kvinner i arbeidslivet, men fremdeles er arbeidslivet kjønnsdelt, både når det gjelder yrkesvalg og stillingsandeler. Kvinner, og særlig de med kort utdanning, er overrepresentert når det gjelder deltidsarbeid og midlertidige ansettelser. Denne skjevheten bidrar til å opprettholde lønnsforskjeller, og begrenser kvinners og menns valgfrihet ikke bare i arbeidslivet, men også i familieliv og utdanning.

Likestilling kommer ikke av seg selv. Vi må ta politiske grep for å rette opp skjevhetene. Altfor mange, og særlig kvinner, jobber ufrivillig deltid i Norge. Dette må vi jobbe med på flere fronter. SV mener det er på høy tid å gjenopprette en ordning med tiltaksmidler for heltid i arbeidslivet. SV vil også ha forsøk med seks timers arbeidsdag, og mener det må settes av midler til langvarige og gode forsøk.

Regjeringen vil kutte antall uker man kan permitteres med lønnsfritak for arbeidssiver, fra 49 til 26 uker. Jeg er fra Rogaland og kjenner godt til forholdene i bedriftene der. Det er fortsatt behov for utvidet antall uker med lønnsfritak. Det er også uheldig at kuttet er foreslått uten å konferere med partene i arbeidslivet og før den partsammensatte arbeidsgruppen, som skal vurdere permitteringsordningen, slutfører sitt arbeid.

Det skal være godt å gå på jobb. Folk skal ha trygghet. De skal ikke være bekymret for pensjonen sin, om jobben kan bli privatisert, eller at de må springe fra oppgave til oppgave uten å føle at de får gjort en god nok jobb. Arbeidslivet kan ikke være frakoblet selve livet. Folk skal kunne stå lenge i arbeid, med glede og god helse. Det er jeg overbevist om at SVs politikk er den beste for å sikre: et bedre liv for de mange, ikke bare for de få på toppen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [16:20:39]: Budsjettperioden er den tiden på året hvor vi politikere setter handling bak ordene våre gjennom å sette av midler i budsjettet. Vi må rett og slett vise kortene. En av våre viktigste, men også vanskeligste oppgaver er å prioritere. Penger kan ikke brukes to ganger, verken i Monopol eller i statsbudsjettet.

Pleiepengeordningen har under denne regjeringen blitt prioritert gjennom en betydelig styrking og utvidelse. Mange flere familier har nå fått rett til pleiepenger.

SV fremmet på mandag et forslag om graderingsregler rundt pleiepenger som ikke fikk støtte. Nettopp dette har blitt påtalt flere ganger fra SVs representant i denne sal. Det som er påfallende, er likevel at det ikke står ett eneste ord om pleiepenger eller graderingsregler i SVs eget budsjett. Kanskje var det ikke viktig nok når ord skulle omformes til handling? Så spørsmålet er derfor: Hvorfor har ikke SV lagt inn penger til dette i sitt alternative budsjett?

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:21:35]: I 2019-budsjettet legger regjeringen opp til at ordningen koster 1 mrd. kr, som er 250 mill. kr høyere enn forbruket var i 2018. Denne overslagsbevilgningen vedtas i dag. Vi har aldri beskyldt regjeringen for å bevilge for lite til pleiepenger. Vi mener det er regelverket som er problemet.

Men jeg synes det er spesielt at Høyre i det hele tatt tør, når de selv – på mandag – stemte ned forslaget om at man skal gjøre noe med graderingsreglene. Jeg snakket senest i dag med en pleiepengemor som var bekymret, ikke over dette, for dette forklarte jeg nøye, men over at hun er nødt til å ta opp forbrukslån for å ta vare på sin syke sønn. Det mener jeg er et større problem, og Høyre og regjeringen har ikke gjort nok. Det er ikke SV som er problemet i denne saken.

Erlend Wiborg (FrP) [16:22:41]: Jeg registrerte svaret på foregående replikk. Bare for å forstå dette helt korrekt: Sosialistisk Venstreparti ønsker å forbedre pleiepengeordningen ytterligere, bruke mer penger på den, men bevilger ikke penger. Det må da tolkes slik at de har tenkt å kutte for noen grupper i pleiepengeordningen, og da håper jeg representanten Faret Sakariassen kan være ærlig på hvilke grupper i pleiepengeordningen man skal kutte på så man kan bevilge mer til andre.

I innlegget var representanten klar på at landets pensjonister ikke skal være bekymret for pensjonen sin. Det er jeg helt enig i, selv om det er spesielt, all den tid Sosialistisk Venstreparti var blant dem som stemte for pensjonsreformen i sin tid, og nå legger frem et forslag om at 300 000 alderspensjonister skal betale økt skatt. Sosialistisk Venstreparti var også imot Fremskrittspartiets forslag om og gjennomslag for å redusere avkortningen for gifte og samboende pensjonister. Så mitt spørsmål er: Hvorfor ønsker Sosialistisk Venstreparti økt skatt for landets pensjonister.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:23:50]: Jeg oppfatter at representanten Wiborg har to spørsmål – jeg skal prøve å benytte taletiden godt og besvare begge.

For å forklare det helt tydelig: Det er lagt inn 1 mrd. kr til pleiepenger, 250 mill. kr mer enn det som har blitt brukt for inneværende år. Det betyr at denne ordningen er mer enn godt nok finansiert, og det betyr at vi vil styrke pleiepengeordningen. Vi vil fortsette den kampen, og jeg mener at representanten heller bør bruke mer tid på faktisk å sørge for at hans egen regjering gjør nok for dem som har det verst når det kommer til dette.

Så er det slik at siden 2014 og siden denne regjeringen tiltrådte, har norske pensjonister tapt kjøpekraft tilsvarende 24 000 kr, og det er SV som har tatt opp at man skal behandle dette i Stortinget. Det er SV som har sagt at vi vil gi partene forhandlingsrett her. På den måten vil vi bidra til at man skal få bedre pensjoner, ikke dårligere pensjoner, som norske pensjonister har fått i de årene Fremskrittspartiet har sittet i regjering.

Leif Audun Sande (A) [16:25:04]: Eg registrerer at SV har vore med og støtta opp under at permitterings-

reglane skal fortsetja. Representanten Faret Sakariassen kjem frå oljefylket Rogaland, og det var jo det fylket som vart hardest ramma under nedturen. Eg registrerer òg at Senterpartiet ikkje vil vera med på å oppretthalda perioden på 49 veker. Kunne representanten Faret Sakariassen sagt litt om kor viktig den ordninga har vore for Rogaland, kor viktig den framleis er, og seia litt om kor viktig det er å oppretthalda 49 veker?

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:25:43]: Dette synes jeg er et viktig spørsmål, og det er fordi jeg er en oljeunge, som vi sier i Stavanger. Jeg er oppvokst i en by med en far som jobber i «olja», og kjenner dette tett på kroppen. Jeg kjente også mange av dem som nettopp mistet jobbene sine. Det er også et viktig spørsmål fordi jeg vet at bedriftene i Rogaland er opptatt av at man skal kunne beholde den kompetansen som deres ansatte sitter på, også om de må bli permittert. For eksempel har jeg flere ganger besøkt Rosenberg Verft, som jeg regner med at representanten Sande er godt kjent med, og de har tydelig uttrykt at dette er viktige regelverk å ivareta, nettopp for å sikre at man kan beholde kompetansen, framfor det som i stor grad skjedde i de årene det var krise i min region, at folk flyttet. Folk reiste til andre deler av landet, og det medførte at vi mistet mye kompetanse. Det er viktig for de bedriftene som er i Rogaland, å ha en god permitteringsordning, og derfor må jeg si at jeg er veldig skuffet over at regjeringen ikke gjør dette for å styrke bedriftene i Rogaland.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:26:54]: Etter noen år her har vi erfart at SV er for markedsøkonomi, men SV er vel den sterkeste tilhengeren av å styre markedsøkonomien, styre markedet. Og det er få markeder som trenger folkevalgt styring sterkere enn arbeidsmarkedet. Man må styre arbeidsmarkedet i stort for å få trygghet.

Nå har vi et system med fri arbeidsinnvandring fra land utenfor Norden, noe som ødelegger dette systemet. Det er, hva jeg vil kalle, et grunnskudd mot den norske modellen. Det som er spørsmålet, er: Går SV inn for en regulert arbeidsinnvandring fra land utenfor Norden?

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:27:43]: De som er eldre enn meg, husker 1970-tallet og ml-erne, men nå har vi de nye ml-erne, altså markedsliberalistene som fritt mener at markedet trenger ingen kontroll, det kan styre seg selv. I likhet med representanten Lundteigen er vi opptatt av å sikre gode arbeidsvilkår i Norge. Det betyr at man må motarbeide at folk kommer hit og blir utsatt for sosial dumping. Det er også grunnen til at vi, i likhet med Senterpartiet, er mot EØS-avtalen. Og det kanskje aller viktigste man kan gjøre for en bedre regulering av arbeidsinnvandringen, er å tre ut av EØS-avta-

len og sørge for at man har gode arbeidsvilkår i Norge, og at alle som arbeider i Norge, får norsk lønn.

Tore Storehaug (KrF) [16:28:42]: Eg òg beit meg merke i Faret Sakariassen sitt svar på den første replikken, der han sa at SV aldri har sagt at for lite pengar til pleiepengeordninga låg til grunn for den kritikken som dei kom med på måndag. Eg var i den same debatten som Faret Sakariassen på måndag, og då sa SV-representantar at det var fordi ordninga var for dyr at Kristeleg Folkeparti ikkje ville prioritere ho. Det kan hende at vi har forskjellig oppfatning av kva som skjedde i den debatten, men det var det eg hørde.

Eg står for dei orda som eg sa i den debatten, med unnatak av dei som presidenten riktig nok klubba for. Eg står for det eg sa om at ordninga har blitt betre steg for steg når Kristeleg Folkeparti har hatt mogelegheit til å påverke. Meiner representanten Faret Sakariassen at ordninga var betre då SV sat i regjering?

Eirik Faret Sakariassen (SV) [16:29:29]: Jeg kan gjenta det jeg også har svart tidligere. Det er ikke bruken av penger vi har ment har vært for liten. Det er regelverket som er for rigid, og som sørger for at inntektene til en del familier faktisk blir for dårlig. Det er gjort forbedringer i pleiepengeordningen som vi også synes er bra, men det er helt tydelig en del familier som kommer mye dårligere ut med denne ordningen. En del av de familiene og foreldrene satt altså på galleriet her på mandag og gråt. De var flere ganger i kontakt med Storehaug og andre kollegaer fra Storehaugs parti, Kristelig Folkeparti, og var tydelig misfornøyd med at Kristelig Folkeparti ikke bidro til å gjøre noe med graderingsreglene nå.

Nå er det altså fattet et vedtak, uten tidsfrist, for denne regjeringen. De av oss som enten stopper inntekt i Stortinget noen ganger i løpet av året, eller følger norsk politikk, vet at denne regjeringen må ha tidsfrister på oppgaver som den ikke er interessert i å følge opp.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jon Gunnes (V) [16:30:48]: Da Venstre gikk inn i regjering i januar, var det med mål om en grønnere, rause og mer sosialliberal politikk for landet, og det mener jeg vi har fått. En av hovedsatsingene til regjeringen er inkluderingsdugnaden, et prosjekt som skal få flere av dem som står utenfor arbeidslivet i dag, inn. Flere skal ha en jobb å gå til – så enkelt er det. Det vises også i budsjettet.

Overordnet sett går det godt i Norge. De aller fleste har en jobb å gå til. Andelen mennesker på Nav har aldri vært så lav, og vi ser at arbeidsledigheten synker. Nå har vi tid til å satse og til endelig å få med oss dem som har stått utenfor, for vi vet at vi trenger flere i arbeid. Da skul-

le det bare mangle at vi ikke gir alle som har lyst og anledning til å jobbe, sjansen.

Vi har en utfordring i vente. Arbeidsmarkedet er i endring. Det er færre manuelle jobber og flere som krever spesialisert kompetanse. Vi er friskere og lever lenger. Da må vi også stå i arbeid lenger, slik at vi ikke slår beina vekk under velferdsstaten.

Velferdsstaten er et hedersord som først ble lansert av Venstre-mannen Paal Berg på 1930-tallet. Venstre har fortsatt samme perspektiv på velferdsstaten som vi har på klima og miljø. Framtidige generasjoner har like stor rett til å ha det godt og trygt som oss. Vi må gjøre nødvendige grep nå som sikrer bærekraften framover. Vi vet at under halvparten av nordmenn med funksjonshemming er sysselsatt, men at mange flere ønsker å være det. Det er et grunnleggende liberalt prinsipp at alle skal ha lik mulighet til å kunne delta aktivt i samfunnet og arbeidslivet.

La meg minne om hva arbeid betyr: en jobb, en grunn til å stå opp, et fellesskap, et sted man bruker for å utvikle sine evner og sitt potensial, et sted hvor man får muligheter, og et sted hvor man kan bidra – en mening i hverdagen. Mange mennesker holdes i dag utenfor dette fellesskapet mot sin vilje. Regjeringen øker støtten til Individuell jobbstøtte med 55 mill. kr. Neste år får vi 700 flere varig tilrettelagte arbeidsplasser, altså jobber til utføre som trenger ekstra god oppfølging og tilrettelegging. Dette er et av de områdene der budsjettet ble enda bedre etter forhandlingene med Kristelig Folkeparti. Jeg håper vi også framover kan samarbeide godt for å senke terskelen inn til arbeidslivet for flere.

En hovedsatsing for Venstre er å få bukt med fattigdom og særlig barnefattigdommen. I 2015 fikk vi gjennomslag for å gi fire- og femåringer i familier med lav inntekt rett til gratis kjernetid. Siden den gang har vi både økt inntektsgrensen og inkludert flere aldersgrupper i ordningen. Neste år får barn gå gratis i barnehagen i kjernetiden fra de er to år gamle, og vi vet at det funker. Nye rapporter viser at barn som benytter seg av gratis kjernetid, får bedre språkkunnskaper, presterer bedre på skolen og i mindre grad trenger fritak fra nasjonale prøver. Nok en gang henger det sammen med inkluderingsdugnaden. Det absolutt viktigste tiltaket for å redusere barnefattigdom på sikt er å få flere foreldre i arbeid, særlig mødre.

Men barna har ikke skyld i egen situasjon, og vi må gi hjelp som letter situasjonen der og da, og som i tillegg rustar dem for skolen og et liv der de selv slipper unna fattigdomsfellene. Det er derfor gratis barnehage er så viktig, i tillegg til styrking av nasjonale tilskuddsordninger mot barnefattigdom som sikrer tusenvis av barn et godt ferie- og aktivitetstilbud de ellers ikke ville ha fått. Tilskuddet til utvikling av sosiale tjenester i Nav-konto-

ret styrkes også med 10 mill. kr neste år, og det er en viktig måte å ruste kommunene til å hjelpe de minst ressurssterke innbyggerne på.

Dette er Venstres første budsjett i regjering, og prioriteringene er tydelige. Vi løfter barn og unge og dem som strever for å få plass i arbeidslivet. Det er raust, og det handler om å være på lag med framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Leif Audun Sande (A) [16:36:00]: Eg registrerer at Venstre har vore med på å svekkje permitteringsordningane betydeleg. Berekningsmodellen for dagpengar er svekt, permitteringstida er innkorta, og arbeidsgjevarperioden er utvida. Samtidig har Venstre vore med på å redusere skatt på overskot i bedriftene. Det kjem fyrst og fremst eigarane av bedriftene til gode. Permitteringstiltaka er tiltak som skal hjelpe bedriftene til å kome gjennom ein bølgedal, slik at dei kan begynne å tene pengar.

Er ikkje Venstre klar over at det enno er mange bedrifter oppetter Vestlandskysten som slit og enno ikkje er tilbake der dei var før nedturen begynte? Kvifor stoppe den målretta handsrekninga som permitteringsreglane representerer, i staden for å gje skattelette generelt til bedriftseigarar som ikkje treng det?

Jon Gunnes (V) [16:36:54]: Vi vet at det har gått veldig bra etter at det var en dupp i enkelte områder. Det var stor arbeidsledighet, og det var mange bedrifter som slet. De er nå oppe og går igjen, og jeg tror at de ordningene vi har i dag, er gode for både arbeidstaker og arbeidsgiver, for både å kunne holde på kompetansen i området og ikke minst klare å utvikle ny business – for å si det på den måten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:37:43]: I tidligere år har Venstre vært opptatt av sjølstendig næringsdrivende og de sosiale ordningene som gjelder for dem. Venstre har vært en pådriver for å bedre sykelønnsordningen, som et eksempel. I dag er sykelønnsordningen for sjølstendig næringsdrivende sånn at det er 16 karensdager, og så er det dekning på 75 pst. fra 17. dag. Det er en svært utrygg ordning i forhold til lønsmottakerne, som har 100 pst. dekning fra første dag, og det er et veldig viktig spørsmål som angår dem som vurderer å gå fra å være lønsmottaker til å bli sjølstendig næringsdrivende, med eget foretak og egen regning.

Mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke Venstre i regjering nå forbedre sykelønnsordningen for sjølstendig næringsdrivende?

Jon Gunnes (V) [16:38:36]: Ordningene i dag er mye bedre enn de var da Lundteigen og Senterpartiet satt i regjering. De siste årene har det vært en klar be-

dring for selvstendig næringsdrivende med tanke på både sykelønn og pensjonsrettigheter. Og Venstre skal love at vi skal kjempe videre for å få bedre ordninger framover for denne gruppen.

Karin Andersen (SV) [16:39:19]: Representanten sier at det har blitt et raust budsjett. Det er jeg veldig enig i hvis jeg ser på de 0,1 pst. rikeste menneskene i Norge, som har fått 1,4 mrd. kr kontant, rett i lomma, uten krav om å legge noen pinner i kors, mens regjeringen derimot har strammet inn på det representanten snakker om, nemlig hvor viktig det er å bistå folk som har falt ut av arbeidslivet. Det er strammet inn på AAP, det er strammet inn på stønaden for enslig forsørger, slik at færre nå kommer i jobb.

Det er snakk om at folk må få fullføre kompetanse, fordi det er et gap mellom det folk kan, og det arbeidslivet i dag forventer. Da ville det være interessant å høre representantens forklaring på hvorfor det er riktig å bruke 1,4 mrd. kr til Norges aller rikeste og friskeste mennesker istedenfor å bruke dem på kompetanseheving for mennesker som står utenfor arbeidslivet og har behov for å fullføre sin kompetanse for å få en jobb.

Jon Gunnes (V) [16:40:25]: Venstre har vært med på å senke skattene for bedrifter og for arbeidstakere. Vi har veldig tro på at det også er en oppskrift på å skape flere arbeidsplasser, slik at man har noe å tilby dem som har falt utenfor. Jeg tror ikke at det bare er sosiale stønader eller statlige og kommunale opplegg som er oppskriften. Jeg tror også private har veldig mye å bidra med for å få enda flere ut i arbeid.

Karin Andersen (SV) [16:41:05]: Hvis det enda hadde vært mulig å vise til den sammenhengen. Vi har bedt regjeringen om å vise oss den sammenhengen, men den finnes ikke. Derimot finnes det en veldig klar sammenheng med hensyn til at folk får fullføre kompetanse – at man lukker det kompetansegapet som er mellom det folk kan, og det arbeidslivet forventer av dem. Vi vet at veldig mange – f.eks. folk med funksjonsnedsettelse – ofte må overkompensere med utdanning for i det hele tatt å bli tatt i betraktning. Man overser kompetansen til mennesker med funksjonsnedsettelse eller med hull i cv-en.

Det er helt riktig at vi også trenger arbeidsplasser. Men da er det veldig rart at Venstre har vært med på å kutte i de tiltaksmidlene til å skape arbeidsplasser i Distrikts-Norge som viser høyere lønnsomhet og over 5 pst. flere arbeidsplasser – enn disse skattelettene, som på en måte bare blir kastet ut uten mål og mening. Hva er grunnen til at Venstre har kuttet i de tiltaksmidlene, når de viser produksjon av mange arbeidsplasser, som representanten etterlyser?

Jon Gunnes (V) [16:42:14]: Jeg sa i mitt innlegg at det meste i Norge faktisk går veldig bra. De fleste har et arbeid å gå til. Det har ikke vært så lav arbeidsledighet på lenge, og det er færre enn på lenge som går inn i Nav-systemet. Da ser ikke jeg at SV har et godt poeng når de sier at regjeringen ikke gjør noe for den gruppen som fortsatt er utenfor. Vi vet at det ennå ikke er godt nok, men vi jobber med det. Jeg tror at både skattelette og selvfølgelig også rettede tiltak er viktig. Det skal vi være med og bidra med videre i regjering.

Karin Andersen (SV) [16:43:05]: Dette blir veldig rund og uforpliktende tale.

Vi har en regjering som har hatt så mange penger til disposisjon som aldri noen regjering før har hatt. Hvorfor velger man da å stramme inn på de ordningene som skal bistå folk inn i arbeidslivet, la dem få lov til å fullføre en kompetanse som er slik at noen arbeidsgivere har bruk for dem?

Jeg kan minne representanten om at dette også gjelder introduksjonsordningen og flyktninger. Det kom en stor forskningsrapport i fjor som dokumenterer akkurat dette. De sier: Det er ett problem. Lukk gapet mellom hva folk kan, og det arbeidslivet trenger! Det må vi gjøre når det gjelder introduksjonsordningen og tiltakene i Nav. Hva er det som gjør at representanten mener at det er mulig at disse menneskene skal bli ansatt uten at de har hatt mulighet til å skaffe seg den kompetansen og de er kommet i en situasjon der de er yrkesmessig hemmet og får AAP, f.eks.?

Jon Gunnes (V) [16:44:16]: Jeg nevnte også i mitt innlegg at velferdsstaten må være bærekraftig, for det er flere generasjoner som skal nyte godt av den. Jeg synes regjeringen har lagt opp til et budsjett som er nøkternt med tanke på f.eks. oljepengebruken. Jeg hører at SV har penger til alle formål.

Når det gjelder dette med å utnytte den arbeidskraften som gjerne vil ut, er det å prøve både å stimulere til kompetanseheving og også at ikke bare offentlig sektor, men flere bedrifter kan ta i bruk og tilby gode arbeidsplasser til denne gruppen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tore Storehaug (KrF) [16:45:22]: Det er litt sånn at i ein del av desse budsjettdebattane blir det to veldig forskjellige forståingar av verkelegheita – det er nesten ein debatt om det både er skyfritt og regnar på same tid, mens sanninga som regel er ein plass midt imellom.

Eg tenkjer at eg skal prøve å seie noko om kva eg meiner er veldig bra med årets budsjett, særleg etter budsjettavtalen, der Kristeleg Folkeparti har fått på plass nokre viktige løyvingar. Nokre ting har ein fått ret-

ta opp i der budsjettframlegget la opp til av budsjettinnstrammingar. På andre postar har ein fått følgt opp politikk som vi og partia vi har laga budsjett i lag med, har stått saman om. På andre område har ein fått løfta ting som Kristeleg Folkeparti har stått i ein kamp om ganske aleine.

Ei løyving som eg kanskje er spesielt glad for å ha fått på plass, er at vi no har fått eit skikkeleg løft i talet på VTA-plassar. Med den semja om budsjettet som no ligg på bordet, går vi frå regjeringa sitt forslag om ei påplussing på 200 til å plusse på 500 plassar til. Eg har ikkje gjort heimelekse mi og sjekka om det nokon gong har blitt levert fleire i løpet av eit år, men eg mistenkjer at det er andre som gjerne hadde ønskt å kalle dette eit historisk løft – vi er i alle fall i nærleiken av det når vi er oppe i 1 100 nye AFT-plassar så langt i denne perioden.

Det er litt moro å lese igjennom høyringsinnspela til budsjettet og der finne innspelet frå ASVL, for sjeldan har vel nokon prioritert så stor skriftstorleik for å få fram at dei meinte 2 000 VTA-plassar var det viktigaste tiltaket ein kunne få på plass i løpet av denne perioden, og at der var dette statsbudsjettet eit viktig grep. Der ligg vi godt an no.

I dag kan eg òg vise til dei verbalane som ligg i budsjettsemja der ein òg framhevar AFT-tiltaket og ber regjeringa avklare arbeidsdelinga mellom Nav og tiltaksarrangør, sånn at det blir føreseieleg for desse tiltaksarrangørane.

Ein lærer ganske mykje av å ha skuggeansvaret for eit politikkområde som arbeids- og sosialfeltet – endå ein ikkje får sitje i komiteen. Ei erfaring eg har gjort meg, er at det ofte ikkje treng å vere dei store summene på eit statsbudsjett som utgjer den store forskjellen i kvar dagen til folk. Det meiner eg kanskje framfor alt viser seg i ei av dei sakene som vi no får endra på – bilstøtteordninga. Ved revidert budsjett i fjor fekk vi fram eit forslag frå Kristeleg Folkeparti, Venstre, Høgre og Framstegspartiet, eit laust forslag, der vi bad regjeringa «snarligst, og senest i samband med budsjettet for 2019, vurdere om rett til bilstøtte klasse 2 også bør gis til mennesker som ikkje har sterkt begrenset gangfunksjon, men som av andre grunner, for eksempel utviklingshemming med tidvis utagerende atferd, er avhengige av tilrettelagt bil».

Det viste seg at vi måtte gå ein runde til med budsjettspørsmål og meir før vi var i mål, men i dag er eg veldig glad for at vi har sett av midlar til det føremålet. Poenget med den løyvinga er at bilstøtte til stor bil må bli gjeve til dei som openbert har behov for det, sjølv om dei ikkje sit i rullestol. Dette kan f.eks. gjelde personar som er utagerande, og som må skjermast mot førarmiljøet eller andre som må vere med på turen. Denne bilstøtteendringa betyr mykje for dei personane det gjeld,

sjølv om det er ein forholdsvis liten del av eit stort budsjett. Det er eg glad for.

Vidare er eg fornøgd med at vi har klart å få retta opp eit forholdsvis stort kutt i støtta til cøliakarane. Med den innretninga vi no har blitt einige om, er det eit lite nedtrekk frå korleis ordninga var i år, men det har blitt meir gradvis enn det budsjettframlegget og innskrenkinga la til rette for, og ein har enda opp på ein sats som eg trur dei fleste kan vere fornøgde med. Eg merkar meg at i ein del andre debattar blir posten om 200 mill. kr til cøliakarar brukt som eit eksempel på: Kvifor i alle dagar blei dette prioritert av Kristeleg Folkeparti? Men eg har jo merka meg i løpet av denne debatten at det verkar som om det er ganske brei semje i denne salen om den modellen vi no har landa på.

La meg berre kjapt nemne to andre løyvingar som eg er veldig fornøgd med. Det eine er at vi i denne budsjettsemja òg klarar å få løfta minstepensjonen for einslege alderspensjonistar med 4 000 kr – igjen ein forholdsvis liten sum og igjen ein sum som eg meiner har eit tydeleg Kristeleg Folkeparti-avtrykk. Heilt frå sentrumsregjeringa si tid har Kristeleg Folkeparti stått på for minstepensjonistane, og ein klarar å sikre kjøpekrafta deira no òg.

Sist, men ikkje minst har ein klart å få på plass 10 mill. kr til ei tilskotsordning for å førebyggje og redusere fattigdom blant barn og unge. Det er viktig at vi intensiverer og kjem med fleire tiltak for korleis vi kan stille opp for dei familiene som lever under fattigdomsgrensa vår. Det handlar òg om dei store summane som i dette budsjettet blei flytta på andre fagfelt.

La meg avslutningsvis slå fast at vi òg har fått hindra ei forskriftsendring på Kiel-ferjene. Det er òg ei gledeleg sak – sjølv om det ikkje høyrer til denne saka.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:50:36]: Arbeidslinja er viktig. Det skal lønne seg å jobbe, og Senterpartiet står bak den. Men enhver regel må ha unntak, og enhver regel har en grense for hvor hardt en skal kjøre prinsippet. Jeg tror Kristelig Folkeparti og Senterpartiet er enige om det når det gjelder dem som er i lønnet arbeid, kontra dem som ikke er i lønnet arbeid, f.eks. i forbindelse med fødselsomsorgspenger. Det som regjeringa imidlertid gjør, er at den kjører så hardt på dette prinsippet at det også skal gjelde uføretrygdene med barn, ved at summen av uføretrygd og behovsprøvd barnetillegg skal være lavere enn den inntekten en hadde da en var arbeidsfør. Jeg regner ikke med at Kristelig Folkeparti mener at disse menneskene spekulerer i å få en uriktig uføretrygd, med den reduksjonen i livskvalitet som det innebærer, men mitt spørsmål er:

Hva mener egentlig Kristelig Folkeparti om uføretrygd og behovsprøvd barnetillegg? Mener Kristelig Folkeparti at summen for enkelte med mange barn skal være lavere enn den inntekten de hadde tidligere, som prinsipp?

Tore Storehaug (KrF) [16:51:43]: Representanten Lundteigen har heilt rett i at vi deler engasjementet for dei gruppene han nemner, og viser heilt riktig til ein-gongsstønadene ved fødsel, men eg meiner at òg innrettinga av minstepensjonen er ein kamp for nokre av dei same gruppene fordi dei ikkje har hatt den same moglegheita til å tene seg opp lønspensjon som andre har hatt.

Når det gjeld det konkrete spørsmålet som representanten Lundteigen stiller, er det riktig at Kristeleg Folkeparti har vore med på nokre forlik i budsjettssammenheng som gjer at ein tidvis har hatt eit nedtrekk. Om eg ikkje hugsar budsjettframlegget vårt i år heilt feil, har vi føreslått å oppjustere det litt, men det ligg framleis ikkje på 100 pst.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:52:21]: Ja, det er oppjustert litt. Det er oppjustert fra 95 pst. til 99 pst. – derfor spørsmålet. Ved 99 pst. har Høyre sine ord i behold om at summen av uføretrygd og barnetillegg – samme hvor mange unger det er snakk om – skal ligge under tidligere inntekt. Derfor var spørsmålet mitt: Er det også Kristelig Folkepartis mening at en skal kjøre det prinsippet så hardt at en på død og liv – unnskyld uttrykket, president – skal under 100 pst.? Jeg hadde trodd at Kristelig Folkeparti ikke ville være enig i å kjøre et prinsipp så hardt.

Tore Storehaug (KrF) [16:53:07]: Eg meiner at det alternative budsjettet til Kristeleg Folkeparti er perfekt òg på dette punktet. Eg meiner det er eit godt prinsipp fordi ein klarer å stå på dei prinsippa som ein har før vore med på å vedta, og som er at det skal liggje under. Eg deler oppfatninga til representanten Lundteigen om at det bør hevast. Difor løftar vi det slik som dette, men dessverre har vi ikkje fått einigheit om det.

Karin Andersen (SV) [16:53:36]: Jeg må få følge opp der Lundteigen slapp. Representanten beskriver sitt forslag som perfekt. Jeg tror få av disse familiene vil beskrive sitt liv som perfekt. Det er ingenting ved å være fattig som gjør at situasjonen til disse ungene eller disse foreldrene kommer til å bli bedre. Jeg må spørre representanten om han ikke er klar over at veldig mange av disse familiene har slitt med å holde seg i arbeidslivet i mange år. Veldig mange har hatt lav inntekt i veldig mange år, og den prinsipielle barrieren som Kristelig Folkeparti nå setter opp for å kunne akseptere et noe

større barnetillegg for noen av disse familiene, vil bety at disse barna kommer til å leve hele barndommen sin i fattigdom og med foreldre som ikke kan komme seg i arbeid og bidra til å ta dem ut av den situasjonen.

Tore Storehaug (KrF) [16:54:41]: Det er jo ein grunn til at Kristeleg Folkeparti har føreslått å auke dette, og det handlar om eit engasjement for dei personane og dei familiane som dette gjeld. Difor vil vi auke det frå 95 til 99 pst. Dette er ein del av eit ganske bra budsjettframlegg, meiner eg, som ikkje berre omdisponerer mellom barnefamilier, men som òg gjer noko med barnetrygda, som òg er eit viktig grep. Vi ønskjer å gjere meir for fleire av dei familiane der barn veks opp under det som i dag blir definert som fattigdomsgrensa. Den potten som eg viste til i hovudinnlegget mitt, er òg ei påplussing på dei tiltaka som blir retta inn mot nettopp dei familiane.

Karin Andersen (SV) [16:55:22]: Den store prioriteringen som Kristelig Folkeparti har vært med på, er å prioritere de aller rikeste. Det er de som virkelig har fått de store pengene. Det er mange gode påplussinger som Kristelig Folkeparti har vært med på. Men det var ikke det jeg spurte om. Jeg spurte om den konkrete situasjonen for disse barnefamiliene som har så lave ytelser i uføretrygden at de får et behovsprøvd barnetillegg. For å få et behovsprøvd barnetillegg må man nesten ikke ha opptjening i folketrygden, man er altså på aller laveste trygd. Det er nettopp derfor man har laget et behovsprøvd barnetillegg for disse familiene som ikke ved egen hjelp kan komme seg over i en annen situasjon. Hva er grunnen til at man mener at for disse familiene, som har hatt lav inntekt fra før, skal dette være en permanent, kronisk situasjon i barndommen til disse barna?

Tore Storehaug (KrF) [16:56:24]: Eg opplever at poenget frå SV sin representant blir gjenteke. Eg kjem til å gjenta poenget mitt – at vi har akseptert det prinsippet, men ønskjer ei påplussing, noko vi òg føreslo i dette budsjettet.

Så må eg takke representanten for at ho òg klarer å anerkjenne at det er noko Kristeleg Folkeparti har gjort rett i dette budsjettet og flytta i riktig retning, som f.eks. barnetrygda, som eg opplever er ein kamp vi står i lag med SV om, på same måte som f.eks. påplussingar i kampen mot barnefattigdom. I tidlegare budsjett har vi klart å gjere mykje for ferietilbod for alle, som eg meiner kanskje er det viktigaste for å sikre deltaking uavhengig av inntekta til foreldra.

Karin Andersen (SV) [16:57:03]: Sannheten er jo at Kristelig Folkeparti hadde fått til atskillig mye mer på

dette området sammen med SV enn med dem man nå er i lag med. Jeg registrerer at representanten ikke kan forsvare dette med barnetilletget på noen annen måte enn at det har man bare bestemt, og da står man på det.

Men da skal jeg følge opp en annen sak, nemlig pleiepengene og behovet for gradering. Jeg regner med at representanten også er kjent med at i år har det vært overbudsjettet med 521 mill. kr på det feltet, og at det derfor ville være rom for, innenfor det budsjettet som er lagt opp til neste år, å øke graderingen. Jeg vet at representanten er klar over at det nå er barnefamilier som må ta opp forbrukslån for i det hele tatt å kunne betale regningene sine, fordi de har barn som er ustabil syke. Hva er grunnen til at Kristelig Folkeparti ikke i det minste vil utforske den muligheten, når det er penger til det i budsjettet?

Tore Storehaug (KrF) [16:58:12]: Det finst mange gode bevis på saker som gjer at Kristeleg Folkeparti kan samarbeide med SV, men eg trur nok at pleiepengesaka er ei sak som òg viser at det er bra at vi har gått vekk frå å ha eit raud-grønt fleirtal i denne salen. Den saka har skote fart på ein heilt annan måte, som no gjer at den potten representanten viser til, er av eit heilt anna omfang i dag enn då vi hadde ei raud-grøn regjering. Det er eg glad for, og det er viktig. Kristeleg Folkeparti har klart å flytte den ordninga mange steg i rett retning. Så er det heilt riktig at vi ikkje har fått gjort noko med graderingsordningane. Det handlar om at når ein står i eit budsjett der Kristeleg Folkeparti ikkje har fått gjennomslag for det, skal ein halde seg til det budsjettet. Eg merkar meg at heller ikkje SV i sitt alternative budsjett prioriterer pengar til dette føremålet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Anniken Hauglie [16:59:20]: Det går godt i det norske arbeidsmarkedet. Sysselsettingen øker nå klart. De er 75 000 flere i jobb enn for to år siden, tre fjerdedeler av disse i privat sektor. Stadig flere av dem som har stått utenfor arbeidslivet, ønsker å jobbe og kommer inn i jobb. Etter flere år med nedgang vokser nå yrkesdeltakelsen og sysselsettingsandelen. Samtidig har arbeidsledigheten falt markert siden toppen i 2016.

Mange bedrifter i de fleste bransjer over hele landet etterspør nå arbeidskraft. Da må vi klare å inkludere flere som står utenfor på grunn av nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en, og styrke integreringen av innvandrere i arbeidslivet. Regjeringen ønsker å bruke de gode tidene til å sikre et bærekraftig velferdssamfunn.

Derfor har regjeringen tatt initiativ til en inkluderingsdugnad. Vi foreslår å bevilge totalt 125 mill. kr til

en rekke tiltak i statsbudsjettet for 2019, som flere markedskontakter, for å gi tettere kontakt mellom Nav og arbeidsgivere, og økt satsing på individuell jobbstøtte, for å bidra til at flere med problemer med psykisk helse og/eller rus får tett arbeids- og helserettet oppfølging.

Regjeringen vil nå endre lønnstilskuddsordningen for å gjøre den enklere å ta i bruk for arbeidsgivere. Målet er å øke bruken av lønnstilskudd. Det vil også bli gjort flere endringer i arbeids- og velferdsetatens opplærings-tiltak for at flere brukere skal få et bedre tilbud som gir formell kompetanse, bl.a. innen fag- og yrkesopplæring, og på den måten fører dem nærmere en jobb å leve av.

Oppsummert skal innsatsen bidra til å senke terskelen inn i arbeidslivet og gjøre det lettere for arbeidsgivere å ansette personer fra inkluderingsdugnadens målgrupper.

Gjennom varig tilrettelagt arbeid, VTA, er det lagt til rette for at flere uføretrygdete kan bidra til verdiskapingen i samfunnet og delta i et fellesskap på arbeidsplassen. Regjeringen foreslo å øke antallet VTA-plasser. Budsjettavtalen mellom regjeringen og Kristelig Folkeparti styrker varig tilrettelagt arbeid ytterligere. Antall plasser øker med til sammen 700 i 2019. Dette er en historisk sterk satsing på VTA.

Regjeringen tilpasser omfanget av arbeidsmarkeds-tiltakene til situasjonen i arbeidsmarkedet. Etter oljeprisfallet i 2014 ble innsatsen for arbeidsledige styrket betydelig. Utsiktene for arbeidsmarkedet i 2019 tilsier at tiltaksomfanget kan reduseres. Grupper som stiller svaker i arbeidsmarkedet, som ungdom, langtidsledige og innvandrere fra land utenfor EØS-området, prioriteres for arbeidsmarkeds-tiltak i 2019.

Bedringen i arbeidsmarkedet gjenspeiles i at omfanget av permitteringer har avtatt. Muligheten til å permittere er et viktig tiltak i dårlige tider. Derfor ble også regelverket utvidet fra 1. juli 2015 som en håndsrekning i et krevende lønnsoppgjør. Men en lang permitteringsperiode kan også føre til at arbeidstakere går uvirk-somme over for lang tid, og uten å være tilgjengelig for alternative arbeidsgivere. I en tid som nå, med lav ledighet, mange ledige stillinger og tegn til økende mangel på arbeidskraft, kan det være svært uheldig. I statsbudsjettet for 2019 foreslår derfor regjeringen å redusere tiden en kan få dagpenger under permittering, fra 49 til 26 uker. Det er tilbake til slik regelverket var før utvidelsen, dvs. før ledigheten begynte å øke.

Regjeringen vil legge til rette for et velfungerende arbeidsliv, uten arbeidslivskriminalitet. Ved å bekjempe arbeidslivskriminalitet styrker vi samtidig det seriøse arbeidslivet og bidrar til å opprettholde et bærekraftig velferdssamfunn. Som et av mange viktige tiltak i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet er det opprettet syv a-krimsentre. Innsatsen i sentrene foreslås nå

ytterligere styrket gjennom økt bemanning og bedre mulighet for informasjonsdeling.

Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet er avgjørende for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Det viktigste vi kan gjøre for å trygge gode velferdsordninger, er å inkludere flere av dem som står utenfor arbeidslivet. Men vi må også sørge for at velferds- og inntekts-sikringsordningene våre er hensiktsmessig utformet. Det betyr at vi kontinuerlig også må vurdere velferds-ordningene med sikte på å forenkle og tilpasse dem til samfunnsutviklingen.

Vi er i ferd med å fullføre pensjonsreformen, et arbeid som har pågått over mange år, og som er med på å styrke bærekraften i ordningene, både fordi veksten i utgiftene dempes, og fordi den gir bedre incentiver til å stå lenger i jobb. Reformen er avgjørende dersom vi også i de framtidige statsbudsjetter skal ha handlingsrom til å opprettholde og videreutvikle velferden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [17:04:28]: I går fall det ein dom i Høgsterett. Der fekk pilotar og kabintilsette i Norwegian ikkje medhald i at dei òg er tilsette i morselskapet til Norwegian når dei er tilsette i eigne pilot- og kabinpersonellselskap i Norwegian-konsernet. Høgsterett gjev i denne dommen ganske ope uttrykk for at nye måtar å organisera verksemdar på kan utfordra arbeidsmiljølova sitt føremål om å sikra trygge tilsettingsforhold. Dei skriv òg at det er lovgjevar si oppgåve å presisera reglane på dette området.

Stortinget er lovgjevar. Arbeidarpartiet er motivert for å presisera arbeidsgjevaransvaret og samanhengen som dette har med styringsretten. Spørsmålet mitt er: Er regjeringa klar for å gjera det same?

Statsråd Anniken Hauglie [17:05:17]: Nå har dommen akkurat falt, og jeg har ikke hatt anledning til å lese den ennå, men jeg registrerer også det som representanten Tajik har vært inne på. Jeg har derfor invitert Parat til et møte i morgen formiddag for å høre deres vurdering av dommen og hvordan de ser det. Det er flere problemstillinger som eventuelt må ses på. Vi har jo tidligere og ved flere anledninger over flere år også diskutert arbeidsgiveransvaret og hvordan det skal utformes. Nå skal jeg først lese dommen, diskutere med Parat i morgen og høre hvilke vurderinger de har, og så skal jeg se om det er behov for å gjøre eventuelle endringer, men det er for tidlig å si per nå.

Hadia Tajik (A) [17:06:01]: Det er fint at statsråden har invitert Parat til møte, men eg trur nok òg det er fleire organisasjonar som føler at dette vedkjem dei, og som kanskje bør verta invitert.

Eg synest det er fint at statsråden vil lesa domspremissane før ho tek endeleg stilling til kva hennar initiativ vil vera, men når det er sagt, er jo sjølve problemstillinga knytt til kreative organisasjonsstrukturar der arbeidsgjevaransvaret vert skuva vekk, i og for seg ikkje noko nytt. Denne diskusjonen i seg sjølv er heller ikkje ny.

Så eg er litt ute etter å få klarlagt om det er sånn at statsråden deler den uroa som arbeidstakarorganisasjonane på feltet har for at ein kreativt organiserer seg vekk frå arbeidsgjevaransvaret, og om ho deler den vurderinga som ein for så vidt ikkje treng å lesa domspremissane frå Høgsterett si side for å forstå, nemleg at Høgsterett gjev så ope uttrykk for at nye måtar å organisera verksemder på utfordrar arbeidsmiljølovas formål om å sikra trygge tilsettingsforhold. Deler ho den uroa, og er ho klar for å ta tak i henne?

Statsråd Anniken Hauglie [17:06:59]: Arbeidsgiverbegrepet har vært diskutert flere ganger over mange år. Konsernlovutvalget er et utvalg som har vært heftig diskutert, av både den forrige regjeringen og tidligere regjeringer før det igjen også, og man har hver gang konkludert med at man ikke skal gjøre endringer, bl.a. fordi begrepet er fleksibelt og godt dekkende. Men samtidig ser også vi at det er mulig å organisere seg på en måte som kanskje kan ha en del uheldige sider. Så spørsmålet vil jo bli: Hvordan skal man eventuelt definere dette på en måte som gjør at man på den ene siden bevarer nødvendig fleksibilitet samtidig som man også klarer å luke ut det som eventuelt er uønsket?

Til den konkrete dommen har jeg som sagt i mitt forrige svar ikke fått lest den grundig nok ennå, så jeg må se på den. Jeg er innstilt på å se på om det er forhold som vi bør gå nærmere inn på, men det er for tidlig å konkludere på nå.

Hadia Tajik (A) [17:08:00]: Då forstå eg det sånn at statsråden er i prosess på denne saka. Kva for tidsperspektiv er det statsråden har? Kva tid kan me rekna med at ho kjem tilbake til Stortinget?

Statsråd Anniken Hauglie [17:08:11]: Nå skal jeg først lese dommen og se hva som står i den. Vi har jo tidligere sagt at vi ikke tror det er nødvendig å gjøre endringer i arbeidsmiljøloven, men vi er åpne for å se på det dersom det viser seg at det er nødvendig. Det er det for tidlig å konkludere på, så jeg kan ikke si at jeg skal komme tilbake til Stortinget før jeg vet om det er noe å komme tilbake til Stortinget med. Det får jeg i så fall se nærmere på.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:08:46]: Alle er enige om å stoppe arbeidslivskriminaliteten. Noen er enige om at det krever en klargjort arbeidsmiljølov, og noen

er enige om at det krever større fullmakter til Arbeidstilsynet for å følge opp loven.

Det store problemet når det gjelder arbeidslivskriminalitet, er bl.a. for bemanningsselskapene. De er fra 1. januar pålagt å endre hovedansettelseskontrakten sin, og de er pålagt andre endringer som må føre til atferdsendringer, men det er viktig at det blir fulgt opp. Det som er interessant, er at regjeringa ikke har kommet til Stortinget med endring av arbeidsmiljøloven § 18-6, slik at den kan gi Arbeidstilsynet det nødvendige lovgrunnlag for å følge opp endringene i arbeidsmiljøloven, ikke minst § 14-12. Hvorfor har ikke regjeringa kommet tilbake?

Statsråd Anniken Hauglie [17:09:52]: Det ble fattet flere vedtak i forbindelse med innleiesaken, og Arbeidstilsynets kompetanse til kontroll og sanksjonering var blant dem. De vedtakene endrer vesentlig på Arbeidstilsynets kompetanse. Tilsynet har ikke tidligere hatt denne type fullmakter. Det betyr at vi må gjøre en utredningsjobb, og det er vi godt i gang med. Vi involverer også partene i det arbeidet. Vi tar sikte på å sende ut en sak på høring – dette krever også høring – og det tar vi sikte på å gjøre i vårsesjonen. Så vi kommer tilbake til Stortinget, men vi er nødt til å følge de vanlige prosedyrer om både å utrede og høre saken. Vi vil komme tilbake til Stortinget så raskt det er gjennomført. Vi holder en god tidsplan, som er forsvarlig og så raskt som vi klarer å få til også.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:10:40]: Det er ganske spesielt at en må ha en egen utredning av det. Det er bare Arbeidstilsynet som ellers har adgang til å kontrollere at loven blir fulgt, og at det skal være noe mer problematisk ved de endringene som er gjort nå i forhold til det som er gjort tidligere, syns jeg er ganske spesielt. Men det er Stortinget som bestemmer når den endringen kommer. Det er et forslag fra Senterpartiet om å ta det opp, og det ligger i komiteen.

Et annet spørsmål er knyttet til forskrift om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser. Dagens HMS-kort inneholder ikke kvalifikasjonene for personen kortet er utstedt til, og i byggebransjens rapport Enkelt å være seriøs anbefales det å etablere et sentralt offentlig register med kvalifikasjoner og med offentlig registerinformasjon. Er statsråden enig i at vi bør få en slik legitimasjon som kan kontrolleres i sanntid?

Statsråd Anniken Hauglie [17:11:31]: La meg først si at Arbeidstilsynet har tidligere ikke hatt kompetanse til å føre tilsyn med privatrettslige avtaler. Det er noe som er vedtatt at de skal gjøre, og det betyr at vi må se på hvordan det skal gjøres. Tidligere har privatrettslige avtaler gått for domstolene og ikke for Arbeidstilsynet, og det er den vesentlige forskjellen.

Når det gjelder HMS-kort i sanntid, er det praktisk talt i sanntid i dag. Ved innføringen av a-ordningen er det også blitt vesentlig bedret, og kortene fungerer bedre nå enn tidligere, bl.a. som følge av den ordningen.

Så vet jeg at det også har vært spørsmål om man skal få en oversikt over kompetanse. Det ligger under Kunnskapsdepartementets ansvarsområde. Så vidt jeg forstår på Kunnskapsdepartementet, er det en del juridiske problemstillinger som må utredes nærmere. Det er også spørsmål om sannferdigheten i noe av den kompetansen som kan oppføres. Men jeg vet at det er et ekspertutvalg som jobber med det, og da må vi i så fall komme tilbake til det. Det er en del problemstillinger som er årsaken til at man ikke har gjort det.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [17:12:47]: Jeg hørte at statsrådens gode partikollega Heidi Nordby Lunde, i sitt svar på mitt spørsmål om barnetrygd og sosialhjelp, var veldig opptatt av det lokale selvstyret. Det er jo noe man ikke har vært spesielt opptatt av når det kommer til kommune- og regionreformen, men det er interessant at når det kan bidra til å redusere inntekten for folk med lite, da vil man forsvare det lokale selvstyret.

Da må jeg nesten stille samme spørsmål til statsråden: Barnetrygden blir omvendt behovsprøvd for dem som er sosialhjelpsmottakere. Hvorfor skal en tobarnsforelder som mottar sosialhjelp, miste 2 000 kr hver måned?

Statsråd Anniken Hauglie [17:13:30]: SV har jo også en relativt selektiv tillit til kommunene. Tilliten gjelder først når kommunene gjør det som SV vil at de skal gjøre. En av årsakene til kommunereformen er jo bl.a. at mange av kommunene er så små og sårbare at de i realiteten har problemer med å tilby innbyggerne sine lovpålagte tjenester, og det er det flere ordførere som har vært bekymret for. Representanten Sakariassen må gjerne riste på hodet, men det er en realitet at mange ordførere er bekymret for tjenestetilbudet fordi kommunene er for små.

Til det med barnetrygden: Det er mange kommuner i dag som holder barnetrygden utenfor. Den kommunen jeg selv har vært med på å styre, Oslo, har gjort det i alle år. Svært mange av de kommunene som SV – og Senterpartiet og Arbeiderpartiet – er med på å styre, holder det ikke utenfor. Det kan selvfølgelig være ulike grunner til det, det kan jo være at kommunene har andre tilbud og tiltak som kanskje er vel så viktige for disse familiene, og jeg har tillit til at kommunene velger det.

Det er også viktig å merke seg at de fleste som går på sosialhjelp, gjør det i ca. én måned. Det betyr at det kan være andre tiltak og tilbud som er viktigere for familiene for å ivareta deres velferd.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [17:14:33]: Ja, det er helt riktig at Oslo holdt barnetrygden utenfor da statsråden var byråd, men etter at SV kom inn i byrådet, har dette endret seg, og en har fått en ordning som er mer rettferdig for familiene.

Men mitt neste spørsmål knytter seg til permitteringsreguleringen, for man skal altså redusere antall uker man kan være permittert med fullt lønnsfritak. Men det er jo en del bedrifter, bl.a. i Rogaland, som fortsatt sliter, og som har behov for å beholde denne kompetansen, og da må en nesten stille seg spørsmålet: Hva er det som gjør at et parti som Høyre, som veldig ofte snakker om hva som er best for næringslivet, best for bedriftene, vil gå imot rådet fra veldig mange som driver en bedrift selv, nemlig at man skal ha en solid og raus permitteringsordning for å sikre at denne kompetansen kan bli beholdt i bedriften, framfor at den må flytte på seg og at den kompetansen forsvinner, som skjedde i mange tilfeller i Rogaland?

Statsråd Anniken Hauglie [17:15:36]: Permitteringsregelverket er jo en ordning som utvides og reduseres med konjunktorene. Slik har det alltid vært under alle regjeringer, at dette er et viktig verktøy når det er oppgangs- og nedgangstider, og nå tar vi det altså tilbake til det det var da SV selv var i regjering.

Det er viktig å huske på at da vi utvidet antall permitteringsuker i 2016, var det for å gi partene i lønnsoppgjøret en håndsrekning. Det var et krevende lønnsoppgjør. Seks av åtte arbeidslivorganisasjoner var imot dette. Det var kun LO og NHO som var for denne endringen, alle andre var imot, fordi det de så, var at verdi-full kompetanse, som var etterspurt andre steder, ikke ble tilgjengelig på den samme måten.

Jeg har full forståelse for at enkelte bedrifter gjerne skulle hatt forlenget permitteringsperiode, men vi mener at for arbeidslivet totalt sett er denne endringen forsvarelig og riktig, nettopp fordi det er etterspørsel etter arbeidskraft svært mange steder i hele landet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arild Grande (A) [17:16:50]: I politikken får man daglig mulighet til å gjøre valg, ikke minst i arbeidslivspolitikken. Stortinget ga for ett år siden regjeringen i oppdrag å fremme forslag som kan bidra til å øke antallet som er medlem i en fagforening. Regjeringen har valgt å si at dette ikke er deres ansvar. Tvert imot hyller de det uorganiserte arbeidslivet og kutter i fagforeningsfradraget hvert eneste år – dette til tross for at høy organisasjonsgrad er blant Norges viktigste konkurransefortrinn, og det viktigste vi kan ha på plass for å sikre et godt og trygt arbeidsliv.

Stortinget ga for ett år siden regjeringen i oppdrag å gjøre det enklere for arbeidsledige å kombinere dagpen-

ger med utdanning. Regjeringen har valgt å gjøre ingenting. De har valgt å ignorere innspillene fra arbeidstakerorganisasjonene NITO og Tekna, som har arbeidsledige medlemmer som ønsker å få styrket sin kompetanse og få flere muligheter i arbeidslivet. Og regjeringen valgte hver eneste dag i fire år å gjøre ingenting for å rydde opp i stadig økende bruk av innleie, som presser bort faste ansettelser i arbeidslivet. De ignorerte en samlet fagbevegelse, her i dag representert ved tillitsvalgte i Fellesforbundet, og de stemte ned alle våre forslag som kunne ha bidratt til å rydde opp – helt til de ble presset på plass da Kristelig Folkeparti prisverdig valgte å støtte våre forslag om begrensning i innleie.

Det handler om hvem man velger å lytte til, hvilken side i politikken man står på, og hva som er målet med politikken man fører. Arbeiderpartiet lytter til arbeidsfolk. Vi står på vanlige folks side i politikken, og vi ønsker et trygt og rettferdig arbeidsliv der det er bruk for alle, og som gir en lønn å leve av.

Høyresiden lytter til pengemakten. De står sammen med rikfolk, og de øker forskjellene. De har nemlig vært svært så handlekraftige når det gjelder skattekutt som først og fremst kommer folk med høye lønninger til gode. De har utvist stor iver etter å gi bemanningsbransjen frislipp i norsk arbeidsliv, og de foreslår kutt i permitteringsordningene og dagpengene – aktive valg som rammer fellesskapet, tryggheten i arbeidslivet og mulighetene for vanlige arbeidsfolk i Norge.

Skal folk kunne leve det livet de ønsker, med et velferdssamfunn som stiller opp, må vi gjøre mer for å få hele folket i arbeid. Men arbeidslinjen blir svekket av regjeringens kutt i tiltak som kunne ha gitt folk jobb, kutt i arbeidet som kan bringe mennesker fra trygd til arbeid, og kutt som skyver unge mennesker ut i et uføre.

Arbeiderpartiet vil bruke fellesskapets ressurser til å sikre et arbeidsliv som er trygt, forutsigbart og gir en lønn å leve av. Vi skal gjennomføre en kompetansereform for hele arbeidslivet. For det som er bra for arbeidstakerne, er også bra for businessen. Vi skal stoppe bandittene i arbeidslivet – ingen skal utnyttes på norsk jord. Og vi skal sørge for et mer inkluderende arbeidsliv, for i vårt arbeidsliv trenger vi alle.

På alle disse områdene svikter dagens regjering. Jeg må si at svarene til statsråden i replikkordskiftet nylig når det gjelder dommen som kom i går, viser hvor lite handlekraftig regjeringen er, og hvor lite interessert de egentlig er i å lete etter tiltak som kan rydde opp. Saken med Norwegian har versert i norsk rettsapparat over flere år. Det ville ikke vært vanskelig – hvis man ønsket et ryddig arbeidsliv og et arbeidsliv hvor arbeidstakerne faktisk var sikret å kunne forholde seg til sin reelle arbeidsgiver – å si at når Høyesterett har konkludert med at dagens lovverk ikke er tydelig nok, skal vi være villige

til å jobbe for å tydeliggjøre loven. Det fremmer Arbeiderpartiet et forslag om, det inviterer vi de andre partiene til å være med på, og det skulle vi ønske at også arbeidsministeren sa at de skulle se på og være med og bidra til.

Margret Hagerup (H) [17:22:07]: Det kan være verdt å minne representanten Grande om at det var regjeringen som endret dagpengeregelverket for å gjøre det lettere å ta utdanning, og det var også regjeringen som la fram sak om innleie.

Det kan også være verdt å minne representanten Grande om at det går godt i Norge nå. Men vi må bruke disse tidene aktivt, for å få flere i jobb. Derfor har regjeringen kalt inn til dugnad. I inkluderingsdugnaden skal offentlige og private jobbe sammen, på tvers av ulike sektorer, for å få flere inn i arbeidslivet.

Men først må vi stoppe litt opp og tenke over holdningene våre, for jeg opplever stadig vekk at både jeg og andre er forutinntatte. Fordommer er basert på mangelfull kunnskap. Det er fordommer som fører til diskriminering og utestengelse. Av en eller annen merkelig grunn tror vi at folk i de gruppene vi ikke tilhører, er mer like enn folk i vår egen gruppe. På godt norsk kaller jeg det å sette folk i bås. Og nettopp det skjer hele tiden – generaliseringer, over en lav sko.

I høst besøkte jeg bedriften Supervisuell, som drives av og med personer med nedsatt hørsel. Daglig leder hadde tidligere vært på intervju til en stilling hvor intervjueren hadde sagt at de ikke lekte butikk der, da han fant ut at vedkommende var døv. Det endte med at han skapte sin egen arbeidsplass, med plass for flere.

I statsbudsjettet for 2019 er inkluderingsdugnaden foreslått styrket med 125 mill. kr. I tillegg vil regjeringen øke bruken av lønnstilskudd og bedre opplæringstilbudet for dem med svake kvalifikasjoner.

Målet med inkluderingsdugnaden er å senke terskelen inn i arbeidslivet og gjøre det lettere å ansette personer som har utfordringer med å komme seg i jobb. Arbeidssøkere med psykiske lidelser eller rusproblemer skal få et bedre tilbud, slik at flere kan delta i arbeidslivet. Og flere skal få muligheten til opplæring for å bli klare for arbeid.

Mange stiller seg spørrende til inkluderingsdugnaden og lurer på hva den skal fylles med. Jeg synes det er et veldig treffende ord. I Norge kjenner vi godt til begrepet «dugnad». Det spiller på at vi gjør noe ekstra, og at vi får mye igjen for dette ekstra. Men det har slått meg i løpet av det siste året at vi kanskje har mistet noe av den gamle dugnadsånden vi hadde når det gjaldt å inkludere. På Nav erfarte jeg i sommer at enkelte hadde merket en endring i atferdsmønsteret. Mens sosialhjelp tidligere var skambelagt og siste utvei, var det nå blitt første ut-

vei for mange som sto uten jobb eller utdanning. Tidligere var det gjerne en venn, eller en nabo, som bidro, slik at de som sto utenfor, fikk en fot innenfor. Denne mentaliteten må vi børste støv av.

Heldigvis er det mange som bidrar. Hos XXL får ungdom beskjed om at det er framtiden som gjelder. Hos oss betyr cv-en ingenting – vil du jobbe, får du jobbe her, men du må virkelig ville det. Du må ville stå opp om morgenen og møte presis til avtalt tid. Dette må mange lære seg. Det er helt elementære ting, men ikke selvsagt for alle.

Det sier Thomas Myhre, som har stillingen som inkluderingsansvarlig. Nav roser XXLs arbeid og sier: Fra dag én blir de tatt på alvor, blir gitt ordentlig arbeidstøyt og får plukke ut et par joggesko fra øverste hylle. Vi kaller det inkludering, sier Myhre. Og de gjør det fordi det lønner seg.

Lønnstilskudd er et godt virkemiddel som blir forenklet i 2019, samtidig som en styrker antall stillinger som skal drive med markeds- og rekrutteringsarbeid i Nav. Dette har vært sentralt for arbeidet hos XXL.

I dette budsjettet ligger det også en betydelig økning av antall VTA-plasser. Det betyr mye. Erling er født med en hjerneskade og jobber hos Nordpolen Industrier. I høst holdt han også en appell til oss politikere om behovet for nettopp VTA-plasser. Han snakket også om betydningen av jobben, og hvor lang en ferie kan kjennes ut, selv om den bare varer i tre uker. Jeg kjente meg igjen, for det er godt å ha et fellesskap hvor en treffer andre. Men Erling fortalte videre at moren hans hadde ruset seg da han lå i magen hennes, og det hadde gjort ham til det fantastiske mennesket han var. Snakk om å møte sine fordommer, i løpet av en og samme setning.

Erling har en viktig stemme, for han peker vei mot det samfunnet vi må skape sammen – et samfunn hvor vi ser på mulighetene og ikke begrensningene, et samfunn hvor vi ikke setter hverandre i bås, et samfunn med plass for alle.

Mange jobber med inkludering og gjør en strålende jobb, men vi trenger flere med på laget. For som en medarbeider i en arbeidsinkluderingsbedrift sa: Det nytter ikke at vi ser mulighetene hos folk, hvis dere ikke gjør det.

Vi trenger alle med i inkluderingsdugnaden, og vi må nå både se og gripe mulighetene som er der.

Grethe Andersen (FrP) [17:27:21]: Arbeidsledigheten er på vei ned, og sysselsettingen er på vei opp. Etter oljenedturen i 2016, med økende arbeidsledighet, har trenden snudd. Grepene regjeringen har gjort, har virket godt. Næringslivet etterspør mer arbeidskraft, og for regjeringen er det nå viktig å bruke de gode tidene vi er inne i, til aktivt å få enda flere i arbeid.

Vi har en stor arbeidskraftreserve i dem som står utenfor. Disse reservene må nå mobiliseres. Derfor legger også regjeringen opp til en styrking av inkluderingsdugnaden i budsjettet – et viktig bidrag for å få dem som er lengst unna jobb, raskere tilbake til eller i arbeid. Inkluderingsdugnaden legger bl.a. godt til rette for at bedrifter ansetter dem med hull i cv-en eller med andre begrensninger som har gjort terskelen inn i arbeidsmarkedet høy.

Vi har fokusert sterkere på oppfølging av brukerne hos Nav og lagt mer penger på bordet til markedsarbeid og kontakt med bedrifter. Vi har styrket og lagt om lønnstilskuddet og senket aldersgrensen for deltakelse i kvalifiseringsprogram, som vi vet virker godt.

Samtidig som vi bygger bro mellom dem som står utenfor arbeid, og jobbene, er vi også opptatt av at arbeidslinjen må tydeliggjøres og ivaretas. Vi må sørge for at det foreligger gode incentiver til å ta arbeid i stedet for å forbli stående utenfor på passive ytelser, for alle dem som har en arbeidsevne.

Det må alltid lønne seg å arbeide. Vi stiller derfor bl.a. krav til mottak av ytelser, som f.eks. for sosialhjelp, der vi har innført aktivitetsplikt, som har vist seg å ha veldig god effekt. Ved å stille krav til dem som kan arbeide, kan vi også opprettholde og utvikle gode ordninger for dem som av helsemessige årsaker ikke kan.

Velferdsgodene vi har, må finansieres, og det må de av oss som kan jobbe, bidra til. Flere må arbeide, og flere må arbeide lenger for at vi skal klare finansieringen av disse ordningene.

Et annet viktig aspekt i debatten om å sikre bærekraftig utvikling i velferden gjennom arbeidsdeltakelse er debatten om hva manglende jobb kan få av andre konsekvenser. Barnefattigdom er et tema som har vært oppe mange ganger den siste tiden. Over 100 000 barn lever i familier med vedvarende lavinntekt. Hovedfunnene blant disse er foreldrenes manglende arbeidsdeltakelse som årsak.

I tillegg til å arbeide for å få foreldrene i arbeid, for å løfte dem ut av fattigdom, er det viktig for regjeringen å sørge for at barna gis gode muligheter. For å motvirke at levekårsutfordringer går i arv og fremme sosial mobilitet, styrkes derfor innsatsen for barn i lavinntektsfamilier med om lag 180 mill. kr i 2019.

Regjeringen styrker tilskuddsordningen Støtte til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom med 20 mill. kr, for å redusere risikoen for at disse skal avbryte videregående skole. Regjeringen styrker videre nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom med 15 mill. kr, og 10 mill. kr. skal dekke utgifter til deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter for barn fra lavinntektsfamilier. Regjeringen har også avsatt 5 mill. kr til ferietilbud for barn fra lavinntektsfamilier, i regi av Røde Kors

og Den Norske Turistforening. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage for barn i familier med lavinntekt utvides til å gjelde også toåringer fra 1. august 2019. I tillegg til dette styrker vi bostøtteordningen. Også områdesatsinger er viktige tiltak. I 2019 videreføres og styrkes derfor dette arbeidet med om lag 220 mill. kr.

Budsjettet viser at vi tar tak i de viktige områdene: arbeid og inkludering, og arbeid som integrering og fattigdomsbekjempelse.

Lise Christoffersen (A) [17:32:04]: Språket er en finurlig ting – det kan tilsløre eller klargjøre. Et uttrykk som jeg har lagt merke til at regjeringspartienes talspersoner ofte bruker fra denne talerstolen – så ofte at man nesten skulle tro det var en bevisst taktikk – lyder som følger: Det er vi alle enig i. Er det opplysende? Er enigheten oss imellom egentlig så stor som det utsagnet skulle tyde på? Eller er det tilslørende, et uttrykk som brukes for å dekke over det man egentlig holder på med?

Etter å ha fulgt denne budsjettdebatten så langt, holder jeg en knapp på det siste. La meg bruke et eksempel – viktigheten av arbeidslinja. Er det én ting som er blitt tydelig i denne debatten, er det at når vi snakker om viktigheten av arbeidslinja, snakker vi om to forskjellige ting. Vi sier alle at det er bedre med flere i arbeid og færre på trygd enn omvendt. Ja, høyresida har sågar nærmest overtatt Arbeiderpartiets programformulering og gjort den til sin, men vi snakker likevel om to helt forskjellige oppfatninger av hva arbeidslinja bør og skal være.

For Arbeiderpartiet handler arbeidslinja om det som er bra for arbeidstakerne, bra for næringslivet og bra for velferden. Arbeiderpartiet vil bruke 168 mill. kr mer på personer med nedsatt arbeidsevne. Til sammen setter vi av 1,2 mrd. kr til tiltak som skal gjøre oss bedre rustet til det nye arbeidsmarkedet. Folk som kan og vil, skal få muligheter til å kvalifisere seg til deltakelse i arbeidsmarkedet. NHOs direktør for arbeid og inkludering sa:

«Arbeiderpartiets budsjettforslag har mange satsinger rettet mot de som står et stykke fra arbeidslivet.»

Det er ikke bare vi som skryter av oss selv. Arbeiderpartiets forslag er bra for arbeidstakerne, bra for næringslivet. Så har vi dem som vil gjerne, men kan ikke. De skal også ha et verdig liv gjennom gode velferdsordninger. Det er også en del av arbeidslinja.

Når høyresida snakker arbeidslinje, betyr det noe annet. Gode velferdsordninger fjernes eller begrenses. Kuttlista begynner å bli lang, enten det handler om arbeidsledige, enslige forsørgere, uføre eller mennesker med nedsatt funksjonsevne. Ja, til og med personer over 67 år, med mindre enn minstepensjon, har fått merke sparekniven. Folk skal piskes til arbeid. Det bedrives

omfattende kutt i den nedre enden av inntektsskalaen, samtidig som det øses milliarder ut over dem som har mest. Regjeringa snakker om å bekjempe fattigdom og økte forskjeller, men gjør det motsatte. Det er tilslørende. Det er ikke bare Arbeiderpartiet som mener det.

«Regjeringen gir ikke sin egen inkluderingsdugnad særlig drahjelp med dette budsjettet.»

Utsagnet tilhører nevnte NHO-direktør. Regjeringa forsøker stadig å dekke over virkninger av egen politikk, men virkningene begynner etter hvert å bli godt synlige. Kuttet i arbeidsavklaringspenger er et godt eksempel på det.

Arbeidsavklaringspenger er en velferdsordning for dem med nedsatt arbeidsevne på grunn av sykdom, skade eller lyte. De skal sikres inntekt mens de er under behandling, deltar i arbeidsrettede tiltak eller får annen oppfølging for å skaffe seg eller beholde arbeid. Det var en reform som skulle gi større fleksibilitet enn i det gamle regelverket. Individuell tilpasning skulle være nøkkelen til bedre resultater, men det skjedde ikke.

I stedet for å gå til kjernen av problemet og få ordningen til å virke, bedre og etter hensikten, gjorde regjeringa slik de ofte gjør – fant fram sparekniven. Inngangen til ordningen ble smalere, varigheten kortere. Arbeiderpartiet protesterte, og i stedet fremmet vi forslag om en aktivitetsreform for unge som ellers sto i fare for å bli uføre i ung alder, selv om det de egentlig vil, er å jobbe. Vi ble da beskyldt for å ha abdisert i sosialpolitikken. Vi måtte jo skjønne at Høyres måte – kutt i tilgang og varighet – var det eneste saliggjørende for å øke arbeidsincentivene for personer på arbeidsavklaring.

Dagsavisen har gjennom en rekke reportasjer i det siste vist at resultatet av kuttene ikke ble arbeid, men sosialhjelp og privat forsørging. Den ene etter den andre har stått fram og vist hvordan arbeidsavklaringspengene stanses uten varsel, til og med før folk er ferdig avklart til arbeid eller trygd. Det er omtrent umulig å få forlenget, også for dem som er i gang med arbeidsavklarende tiltak. Sivilombudsmannen har engasjert seg i saken. Nav rekker ikke å få vedtakene unna.

Arbeiderpartiet foreslår derfor i dag at brukere som står uten inntekt på grunn av kapasitetsproblemer i Nav, skal få stønaden forlenget til nytt vedtak er fattet. Vi tar også opp igjen forslaget om jobbgaranti for ungdom. Vi kommer til å bli nedstemt. Kuttene i arbeidsavklaring kommer til å bestå, til ulempe for arbeidstakerne, næringslivet og velferden.

Kristian Tonning Riise (H) [17:37:11]: Kompetanse er vårt fremste konkurransefortrinn i en stadig mer globalisert verden. Men for et høykostland som Norge kan nettopp det at hele vår samfunnsmodell er så avhengig av kompetanse, bli en akilleshæl dersom vi ikke klarer å

utdanne rett kompetanse, bruke kompetansen riktig, være med i teten for å tilegne oss ny kunnskap, henge med i den nødvendige omstillingen og være først ute med å ta i bruk ny teknologi.

I NHOs kompetansebarometer oppgir seks av ti bedrifter at de har et udekket kompetansebehov. Fire av ti rapporterer at de har tappt markedsandeler på grunn av kompetanseunderskudd i egen bedrift, så kompetansepolitikk kommer til å bli et stadig viktigere felt i årene som kommer. Derfor har dette også vært gjenstand for en offensiv satsing fra regjeringen.

Jeg leser i Arbeiderpartiets alternative budsjett-dokument at et av de viktigste grepene deres på arbeids- og sosialfeltet er å gjennomføre en kompetansereform. Da vil jeg i den sammenheng påpeke at det er liten grunn til å starte det arbeidet på nytt. Når det gjelder kompetansepolitikk, kunne Arbeiderpartiet hentet mye inspirasjon fra det arbeidet som regjeringen allerede er godt i gang med.

Nasjonal kompetansepolitisk strategi ble signert i 2017 med representanter fra arbeidslivets hovedorganisasjoner, Sametinget og Voksenopplæringsforbundet. Dette arbeidet representerer også at det er første gang myndighetene og partene i arbeidslivet er enige om en strategi for å sikre arbeidslivet den kompetansen de har behov for.

Dette er noe av bakteppet for at regjeringen i statsbudsjettet satser 130 mill. kr på kompetansereformen Lære hele livet. Av dette vil regjeringen bevilge 37 mill. kr til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud i digital kompetanse og 30 mill. kr til et bransjeprogram for bransjer som er særlig utsatt for digitalisering, automatisering og annen omstilling. Regjeringen vil i tillegg styrke Kompetansepluss-ordningen, slik at flere arbeidstakere kan få opplæring i grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og muntlig norsk, for å nevne noe.

Samtidig er det også viktig å si at opplæring av ansatte i hovedsak er den enkelte virksomhets ansvar, og at vår omstillingskraft er helt avhengig av at næringslivet tar dette ansvaret på alvor. Det er sikkert mang en finansdirektør der ute som tidvis bekymrer seg for hvorvidt man bruker for mye penger på kompetansefremmende tiltak for ansatte som etter kort tid tar det med seg videre til en annen arbeidsplass. Det kan være en utfordring, det, men de administrerende direktørene der ute bør nok være langt mer bekymret for alle dem som ikke får kompetansepåfyll, og som blir værende.

Omstilling i arbeidslivet er ikke noe nytt. Det er en prosess som skjer kontinuerlig, men som det påpekes i kompetansepolitisk strategi, vil teknologiutvikling, klimautfordringer, internasjonalisering, endring i næringsstruktur, innvandring og aldring i befolkningen i årene framover påvirke kompetansebehovene på alle områder

i arbeidslivet. For det norske arbeidslivet som kombinerer et høyt produktivitetsnivå med høy sysselsettingsandel og læringsintensitet, tilsier det et økt behov for livslang læring. Partene i arbeidslivet er førstelinjen i dette arbeidet.

I den sammenheng er det også verdt å nevne at et seriøst arbeidsliv er en like viktig forutsetning for å møte disse utfordringene. Useriøse aktører og arbeidslivskriminalitet undergraver norsk næringsliv og norske arbeidsplasser. Derfor prioriterer regjeringen kampen mot arbeidslivskriminalitet.

Selv om innleggene fra opposisjonen ikke alltid skulle tilsi det, er det en realitet at det har skjedd et taktiskifte i kampen mot arbeidslivskriminalitet under denne regjeringen. Det er opprettet syv a-krimsentre, og i statsbudsjettet for 2019 styrkes dette samarbeidet med ytterligere 20 mill. kr til teknologistøtte og flere stillinger.

Dette budsjettet prioriterer kompetansefremmende tiltak og kampen mot arbeidslivskriminalitet, samtidig som vi også med annen viktig politikk gjør det lønnsomt å investere og skape arbeidsplasser i Norge. Det er et godt budsjett for vekst og utvikling. Og det er verd å minne om at den viktigste tryggheten for norske arbeidsplasser nettopp er at vi har en konkurransedyktig økonomi, hvor det lønner seg å investere og skape jobber.

Leif Audun Sande (A) [17:42:13]: Regjeringa skryter av at dei er bedriftsvenlege parti. Det er heilt feil. Lettane som kjem til næringslivet, kjem fyrst og fremst eigarane til gode og ikkje bedriftene. Det verkar ikkje som om regjeringa heilt har forstått forskjellen på dette. Difor har Norsk Industri og andre vore ute og kritisert budsjettet.

Det vert satsa for lite på å få folk inn i arbeidslivet og på å gjera dei som er i arbeidslivet, meir kvalifiserte for framtida og derigjennom skapa betre bedrifter. Ein kompetent arbeidsstokk mogleggjer flate strukturar der folk ikkje er bundne til éi oppgåve, men til fleire. Det er dette som vert verdsett av utanlandske investorar som kjem til Noreg.

Arbeidarpartiet har difor i sitt alternative budsjett lagt til grunn ein langt sterkare vekst i arbeidsmarknadstiltak enn det regjeringa og Kristeleg Folkeparti har gjort. Og om dei er nøgde med sine tiltak, bør dei vera endå meir nøgde med våre.

I budsjettet føreslår regjeringa å reversera permitteringsperioden til 26 veker. Vidare vert det føreslått ein ny modell for utrekning av dagpengar, som gjev lågare ytingar. Oppå alt dette gav forhandlingar med Kristeleg Folkeparti som resultat at arbeidsgjevarperioden vart utvida frå 10 dagar til 15 dagar. Alle desse endringane vil

gjera det mindre attraktivt for arbeidsgjevaren å bruka permittering i staden for å seia opp. Det vert kort og godt for dyrt.

I kveld fekk eg eit brev frå bedriftsleiarar i Leirvik AS, Kværner, Westcon, Advantec, Wärtsilä og Industriklynga i Sunnhordland, som skriv at føreseieleg permitteringsregulering med vidareføring av dagens ordningar, er eitt av dei viktigaste rammevilkåra industrien treng for å behalda konkurranseevna.

Det er slike ting som er viktige for konkurranseevna. Nokre grunnleggjend reduksjon i permitteringsrettane med den såkalla innlåsingseffekten – at det vert feil når ein verdi for samfunnet, arbeidskrafta, vert låst til éin arbeidsgjevar samtidig som det kanskje er fleire som etter spør den same arbeidskrafta. Det er det liberalistiske synet.

Så har ein det sosialdemokratiske synet, som vektlegg samspelet mellom det offentlege og det private. Me lever i ei konjunkturuttsett verd med opp- og nedturar. Kven som tener pengar, er ikkje bestemt aleine av skattar eller innsatsen i bedrifta, men like mykje av dei konjunkturane som me beveger oss i. Kan me få bedriftene ut av slike bølgedalar betre rusta enn dei var før nedturen kom, hadde det vore ein stor gevinst for oss. Difor er det viktig med gode permitteringsordningar. Me bør heller sjå kvar me kan gjera dei betre i staden for å sveikja dei, f.eks. med å gje større høve til kompetansepåfyll i permitteringsperiodar.

Høvet til å permittera folk er eit uttrykk for den nordiske trepartsmodellen på sitt beste. Bedrifter som møter ein forbigåande periode der inntekta vert redusert, får fritak frå lønnsplikta i denne perioden, og staten tek over. Dette gjer at dei tilsette kan oppretthalda eit forhold til arbeidsgjevaren med ei redusert, men rimeleg inntekt og har ein jobb å gå tilbake til når oppdraga kjem. For arbeidsgjevaren betyr det reduserte lønsutgifter samtidig som dei kan behalda alle verdiane som er investerte i verdifull og kompetent arbeidskraft.

Opplæringskostnadene i ei bedrift varierer. Innan f.eks. oljeboring kostar det om lag 900 000 kr å læra opp ein fagarbeidar, med fråtrekk av dei tilskota ein får frå staten. For regjeringa er dette tydelegvis underordna, for dei gjeld den liberalistiske tanken om at arbeidskrafta skal vera fritt tilgjengeleg utan bindingar til noko finansiert av det offentlege. Dei bryr seg ikkje om at arbeidsgjevarar kan ha behov for å sikra dei store investeringane dei har gjort i arbeidarane sine. Difor har dei òg skjerpa kravet til å flytta dersom det er mogeleg å få seg jobb andre plassar.

Denne politikken er eit tap for lokalsamfunn, tap for familiar, tap for arbeidstakar og tap for arbeidsgjevarar. Og for staten kostar det det same om folk er permitterte eller får dagpengar. Det var òg denne politikken

som gjorde at dei kom så seint på bana i samband med oljenedturen. Først i 2016 gjekk dei med på å utvida lengda på permitteringsperioden på 49 veker – og då etter trugsel om streik. Eg synest det er ei tilsniking av statsråden å stå her og seia at det berre var seks organisasjonar, NHO og LO, som var for dette – at dei andre var imot. Hugs at LO utgjer 90 pst. av dei organiserte arbeidstakarane, og NHO representerer alle organiserte bedrifter.

Behald permitteringsreglane. Regjeringa satsar for lite på arbeidslivet.

Nina Sandberg (A) [17:47:37]: I formiddag var jeg på et veldig relevant møte i Stortingets teknogruppe. Teknologi og livslang læring sto på dagsordenen. Relevante og meningsberettigede aktører som Teknologirådet, IKT-Norge, Voksenopplæringsforbundet, NHO og en teknologibedrift som utvikler spillbasert opplæring, var der. De vurderingene og synspunktene som kom fram i dialogmøtet, ga en god bekreftelse på at Arbeiderpartiets kompetansereform og digitaliseringspolitikk er rettet mot rett mål og har innsatsfaktorer som kommer til å gi resultater. Samfunnet og arbeidslivet endres nå så raskt at det politiske ansvaret for at alle får mulighet til å lære hele livet, må bli tydelig for alle og enhver.

Det vi nå går inn i, er en virkelighet der automatisering og digitalisering endrer arbeidslivet på vesentlige måter. Noen jobber kommer til å bli borte, nye næringer og yrker kommer til, men først og fremst kommer jobbinnholdet – oppgavene – til å endre seg radikalt for svært mange av oss. I Norge er vi, sammenliknet med mange andre land, skodd bedre for å møte denne utviklingen. Vi har en kompetent arbeidsstyrke. Den norske modellen, med høy sysselsetting, økonomisk omfordeling, velferdsstat og trepartssamarbeid, har gitt oss fortrinn mange misunner oss. Men den er ingen selvfølge. Den må stadig forsvares mot svekkelser fra høyresiden.

Arbeiderpartiets svar på de utfordringene som bl.a. digitaliseringsrevolusjonen skaper, er å bygge videre på og utvikle den norske modellen. Livslang læring skal være en selvsagt del av vår samfunnsorganisasjon.

Digitalisering kommer til å kreve av oss at vi tar i bruk nye teknologi. Kompetanse kommer til å bli mer av en ferskvare, og flere kommer til å bytte jobb oftere. Den største utfordringen for å sikre et konkurransedyktig næringsliv og arbeid til alle er at vi har rett kompetanse. Men samtidig som stadig flere, både bedrifter og mennesker, trenger et kompetanseløft, synker deltakelsen i etter- og videreutdanning i Norge. Dessverre er regjeringens svar på dette udekkede kompetansebehovet en ganske spinkel kompetansereform uten finansiering og uten rettigheter til arbeidstaker og med ganske spredte

tiltak. Regjeringen lar bedriftene betale og vil ikke forplikte seg på kompetansereformen.

Jeg vil bare gi et lite lynkurs til representanten Tonning Riise: Våren 2016 lanserte Arbeiderpartiet sin reform for livslang kompetansebygging. At Høyre kom etter i valgkampen i 2017, var fint, men det var altså ikke førsteutgaven. Sånn – da var kurset over.

Det vi ønsker, er en stor og helhetlig kompetansereform for arbeidslivet som skal gi flere arbeid, flere skal forbli i arbeid, og vi skal få bedre resultater i arbeidslivet. Vi sørger kort og godt for at folk lærer på jobb og på vei til jobb. Vi vet at den enkeltes evner og kompetanse er Norges mest verdifulle ressurs. Derfor er dette en av våre virkelige storsatsinger. Vi har 1,2 mrd. kr til dette i budsjettet vårt. Til forskjell fra regjeringen leverer vi en reell reform, med rett til etter- og videreutdanning og med finansiering. I dag er det den enkelte arbeidsgiver og den enkeltes lommebok som bestemmer om man får mulighet til etter- og videreutdanning. Vi ønsker at det ikke bare skal være disse som tar ansvar, men at også staten er med.

Reformen vår er arbeidslivsnær. Den gir vanlige arbeidstakere påfyll av relevant kompetanse i møte med nye behov i arbeids- og næringsliv. Vi vil få til dette i fellesskap med partene i arbeidslivet. Vi vil utarbeide arbeidslivets kompetanseavtale for å sikre at arbeidstakerne opparbeider seg rett til etter- og videreutdanning, og at det jobbes langsiktig med å dekke kompetansebehov i arbeidslivet.

Vi vil opprette et eget kompetansefond, der staten går inn og investerer 100 mill. kr i befolkningens kunnskap og kompetanse, og vi stimulerer kunnskapsinstitusjonene til å bidra til mer etter- og videreutdanning. Vi har tro på at gode fagmiljøer rundt omkring i landet vil opprette bedrifts- og arbeidnære programmer for læring som er tilpasset flere virksomheter og bransjer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Leif Audun Sande (A) [17:52:27]: Det som fekk meg til å ta ordet her, var Heidi Nordby Lunde sitt innlegg tidlegare i kveld, der ho gav nokre beskrivingar av situasjonen når folk såg på fagbevegelsen.

Eg har lyst til å sitera litt frå Jeløya-erklæringa:

«Regjeringen vil videreutvikle det beste i den norske modellen og mener det er en konkurransefordel for Norge med et likestilt og inkluderende arbeidsliv med høy organisasjonsgrad.»

Konkurransefordel med høy organisasjonsgrad – i lys av dette forstår eg ikkje heilt kva representanten Lunde ville fram til. Det er jo eingong sånn at ikkje alle i fagbevegelsen er fornøgd med alt som skjer – det finn ein sikkert prosentar for, og det veit eg alt om – men det

er heller ikkje sånn at alle Høgre-medlemar i Oslo er fornøgd med dei stortingsrepresentantane dei vel. Det betyr ikkje at ein skal kutta ut partistøtte og alle sånne ting for å bevare institusjonane. Det er nettopp det dette handlar om. Me treng fagbevegelsen, institusjonen, ein stolpe i det norske samfunnet, for det gjer at me vert ein betre nasjon, eit betre samfunn, og me får ei betre konkurranseevne. Det er det som på ein måte manglar i det som regjeringa gjer. Dei har erkjent at det bør gjerast, men det blir ikkje følgt opp.

Så vart det sagt at det er mange folk som ikkje vil organisera seg, for dei føler at fagbevegelsen driv med mykje partipolitikk. Fagbevegelsen er samansett. Ein har LO, som har eit samarbeid med Arbeidarpartiet, men det er jo i det heile ingen andre av organisasjonane som dekkjer halvparten av arbeidslivet. Det er sånn at folk kan velja om dei vil stå i den organisasjonen eller i den organisasjonen, og viss dei går inn i ein organisasjon som står for ei partipolitisk linje som dei ikkje likar, er det fritt fram å vera med og forandra han. Det er ikkje eit argument for ikkje å ha ein fagbevegelse og styrkja fagbevegelsen.

Eg synest det regjeringa seier i Jeløya-erklæringa, er veldig bra, veldig fornuftig, veldig riktig, men det som representantane seier om det å styrkja fagbevegelsen når det kjem til konkrete ting, er ikkje positivt i det heile, for dei motarbeider si eiga erklæring med det som vert fortalt. Eg synest ein bør gjera meir for å oppfylle det som ein har sagt i erklæringa. Det er viktig.

Theodor Helland (FrP) [17:55:19]: Først litt historie: Kong Ludvig 14s reguleringsvennlige finansminister, Jean-Baptiste Colbert, spurte en gang franske forretningsmenn hva staten kunne gjøre for å styrke økonomien. Forretningsmannen Le Gendre svarte lakonisk: «Laissez-nous faire». Direkte oversatt betyr det: la oss gjøre, men i overført betydning: la oss gjøre hva enn vi finner hensiktsmessig. «Laissez faire» har siden vært et slagord for oss som ønsker et fritt, selvstendig marked, begrenset statsmakt og fravær av politisk regulering.

Det snakkes om å skape jobber. Det er vel og bra som intensjon, men det er ikke vi som skaper verken jobber eller verdier. Vår jobb er å legge til rette for dem som faktisk gjør det, de som går på jobb hver dag, jobber hardt og produserer, og da mener jeg ikke dere som går på jobb hver dag i Stortinget.

Det er ikke slik at framtiden er lineær. Vi vet ikke hva som skjer verken i morgen eller neste år. Det er lite trolig at representanter i denne sal kunne ha forutsett og vedtatt smarttelefon, sosiale medier – eller det neste som måtte komme. Av denne grunnen er vår viktigste oppgave ikke å vedta og å fordele, men å fjerne begrensninger for dem som kan bevege verden.

I innstillingen viser arbeids- og sosialkomiteens flertall til at en stadig mindre andel nordmenn mottar trygd, og at periodene hvor en mottar trygd, blir kortere. Det er gode nyheter. Det er imidlertid ikke et sunnhetstegn at det fremdeles er i underkant av 20 pst. av befolkningen mellom 18 og 66 år som mottar andres skattepenger. Disse tallene må ytterligere ned, både for å bevare velferdsstatens bærekraft og – vel så viktig – for å redusere utenforskap.

Når en først skal utbetale ytelser av et slikt omfang, bør en finne minste felles multiplum i at minst mulig skal forsvinne på veien. Derfor er jeg glad for at regjeringen viderefører moderniseringstiltak innen IKT i velferdsforvaltningen. Dette bidrar til en mer effektiv offentlig sektor. Midler drevet inn gjennom skatter og avgifter, er ikke noe vi har fått til å bruke som vi vil, det er noe vi har tatt, som må forvaltes med respekt og ansvar.

Arild Grande (A) [17:58:09]: Nå er ikke jeg noen kløpper i fransk, som foregående taler tydeligvis er, men jeg fikk med meg hva meningsinnholdet i hans innlegg var, nemlig at vi skal ha et samfunn uten reguleringer og uten politisk styring over viktige samfunnsprosesser. Det er verdt å merke seg, og det er kanskje en forklaring på hvorfor det har vært tilnærmet håpløst å få med seg dagens regjering på f.eks. regulering av innleie og en del andre forslag som vi mener kunne ha bidratt til å rydde opp i uverdige lønns- og arbeidsvilkår, som vi ser brer om seg i deler av norsk arbeidsliv.

Det blir sagt mye interessant i tillegg til dette fra høyresidens representanter. Erlend Wiborg angriper Arbeiderpartiet for å ønske å gi skattelette til folk som velger å være fagorganisert, og viser med all tydelighet at ja, Fremskrittspartiet har valgt side. De står ikke blant arbeidsfolk og på deres side, men de står på de rikes side, hos dem med høye lønninger, som tydeligvis skal få enda mer i skatteuttak i årene framover – hvis en skal ta det som blir sagt, på alvor. Han hevder at man ønsker skattelette for arbeidstakerne, men summen av regjeringens politikk er jo at disse små skatteuttakene blir mer enn spist opp av dyrere barnehage for småbarnsforeldrene, at det blir dyrere for pendlerne, dårligere rettigheter i arbeidslivet, svekkede lønns- og arbeidsvilkår og av at man ikke ønsker å bidra til at folk får pensjon fra første krone, for å nevne noe.

Anniken Hauglie skryter av at vi ser en økende syssetting det siste kvartalet, men regjeringen skriver jo selv i budsjettet at dette stort sett skjer gjennom innleie og i bemanningsbransjen. Det er ikke en utvikling i arbeidslivet som vi ønsker oss.

Så sier Margret Hagerup noe som gjør at jeg virkelig nesten må spørre presidenten om jeg hørte riktig. Hun sier at begrensningene i innleie som Stortinget vedtok,

var etter forslag fra regjeringen. Da kan ikke Margret Hagerup ha fulgt særlig nøye med på det som faktisk skjedde. For det første var det jo slik at regjeringen var tvunget til å fremme det, men det som de etter lang tids nøling endte opp med å foreslå for Stortinget, var at begrensningene i innleie kun skulle skje innenfor bygg og anlegg, og de skulle kombinere det med totalt frislipp av bemanningsbransjen. Så vidt jeg husker, sa Margret Hagerup på sidene til NHO Service og Handel den samme dagen som stortingsflertallet var klart, at hun var «umåtelig trist» over det stortingsflertallet hadde kommet fram til. Det tyder på at det slett ikke var etter forslag fra regjeringen at Stortinget fikk tatt affære og gjennomført betydelige innstramminger i innleie.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [18:01:25]: Det er flere som har sagt at de beslutningene vi tar nå, må stå seg når vi virkelig må prioritere, og det er jeg enig i. For det er ikke bærekraftig, det man gjør nå med å øke forskjellene. Det vet vi at samfunnet taper på, mennesker taper på det, og bedriftene taper på det. Det er dårlig politikk, og man mister ikke minst tilliten i samfunnet, som er nesten umulig å sette noen pris på.

Det er ikke bærekraftig å gi skattelette til landets rikeste og friskeste uten noen som helst slags krav, framfor å bruke pengene på kompetanseheving til de menneskene i samfunnet som trenger kompetanseheving for å få en jobb, bidra til verdiskapingen i samfunnet og kunne forsørge seg sjøl. Det er derfor SV prioriterer penger til det framfor skattelette.

Det er ikke bærekraftig å svekke fagbevegelsen. Det er fagbevegelsen som har sivilisert dette landet. Uten dem hadde vi ikke hatt lover som beskyttet arbeidstakerne, slik at det gikk an å stå i arbeidslivet, eller lønningene som gjorde at det gikk an for vanlige folk å leve av lønningen sin. Det er bærekraftig, og det er god verdiskaping – det er ikke noe land i verden som har så gode resultater som Norge, verken på effektivitet, på verdiskaping eller på fordeling. Ja, vi har også vært verdens lykkeligste land i mange år.

Det er denne grunnmuren som denne regjeringen rokker ved. Det gjør man f.eks. i arbeidslivspolitikken, og det skaper store forskjeller.

Det må bli slutt på at noen tror at fattigdom er medisinske for noe som helst. Man blir ikke frisk av å være fattig, man blir syk. Man blir heller ikke mindre ufør av å være fattig, og man får slett ikke jobb av det – like lite som skattelette til milliardærer gjør at de får et slags samfunnsansvar.

Regjeringen har svekket ordningene for dem som har dårlig helse, eller som er i en spesielt vanskelig situa-

sjon og trenger bistand for å komme seg ut i arbeid igjen. Det gjelder AAP, det gjelder enslige forsørgere.

Det må være bedre og mer bærekraftig at vi sørger for at folk får et år eller to eller tre mer med reell kompetanseheving som bidrar til noe arbeidsgiverne trenger, enn at de går resten av livet på trygd. Det er det valget vi har. Derfor er det helt urimelig å kutte, slik regjeringen gjør på flere felter.

Jeg vil be om ordet en gang til.

Lise Christoffersen (A) [18:04:47]: Jeg vil ta opp tråden fra mitt første innlegg, for lista over usosiale kutt fra regjeringa er blitt for lang til at den lar seg kommentere i løpet av et femminutters innlegg. Et nytt kutt som ble lansert i år, var forslaget om kutt i stønaden til dem som har ekstraavgifter på grunn av cøliaki og non-cøliaki glutenintoleranse.

Grunnstønaden er en skattefri trygdeytelse som skal bidra til at mennesker får dekket ekstraavgifter på grunn av sykdom eller skade. Regjeringa foreslo store kutt i grunnstønad for ekstraavgifter til fordyret kosthold ved glutenfri diett. For personer med cøliaki foreslo regjeringa at stønaden ble redusert fra sats 4 til sats 1, og for personer med non-cøliaki glutenintoleranse foreslo regjeringa at stønaden skulle falle helt bort. Endringene ble anslått å gi innsparinger på til sammen 410 mill. kr, og for den enkelte betyr det bortfall av stønad i størrelsesorden 15 000–24 000 kr per år.

Igen ser vi et eksempel på hvordan dette med ord kan brukes til å tilsløre virkeligheten. Regjeringa begrunnet kuttforslaget med henvisning til «medisinske fagmiljøer», men uten å si hvilke fagmiljøer det siktes til. Når vi graver litt, ser vi at tunge fagmiljøer ved Universitetet i Oslo og ved Oslo universitetssykehus er av en helt annen oppfatning enn de «medisinske fagmiljøer» regjeringa refererer til. Så jeg lurer litt på hvem det er. Kanskje statsråden kan bidra til å svare på det?

En tilleggskommentar når det gjelder dem med non-cøliaki glutenintoleranse: De har ingen spesifikk diagnose, men de har alle symptomer. Representanter for universitetsmiljøene har vist til at Nav hittil har krevd at disse personene jevnlig må dokumentere at de fortsatt trenger et spesialtilpasset kosthold. Universitetsmiljøene har understreket at de oppfatter dette som unødvendig og direkte uetisk. De vet at de testene Nav krever, gjør folk syke. Resultatet er det samme som før. Kravet er egentlig bare der for å plage folk unødige.

Kristelig Folkeparti har heldigvis greid å få gjennom et lavere kutt og at non-cøliakerne fortsatt kan få støtte. Det er bedre enn ingenting, men Arbeiderpartiet mener fortsatt at denne saken fortjener en bedre utredning.

Av samme grunn – for å unngå å plage folk unødige – foreslår Arbeiderpartiet også at det innføres en ordning

med helsepass i form av en livslang attest til personer med livslang funksjonsnedsettelse. Downs går ikke over, og det at en er blind, går som regel ikke over. Vi foreslår også at Nav endrer praksis når det gjelder tilretteleggingsgaranti på arbeidsplassen, slik at beviset foreligger når folk er ferdig avklart til arbeid, og vi ønsker at Nav gjennomgår sine dokumentasjonskrav til den enkelte. Det kan lette hverdagen både for enkeltpersoner og ikke minst lette presset på Nav selv.

Jon Gunnes (V) [18:07:56]: Målletting av tjenester, slik at de som har minst, får mest hjelp, er et viktig sosialliberalt prinsipp. I tillegg er tidlig innsats og forebygging viktig både for å hjelpe enkeltmennesker og for god samfunnsøkonomi. Derfor er jeg glad for at regjeringen viderefører tiltak som er spesielt viktig for utsatte unge, bl.a. områdesatsingen i Oslo og Stavanger.

Jeg må fortelle en gladhistorie fra min egen hjemby, Trondheim, som virkelig har satset på et områdeløft og fått god hjelp av staten de siste årene. Det har vært et samarbeid mellom fylkeskommune, kommune og stat. Nå har man løftet en bydel som hadde store utfordringer en stund, med ny videregående skole, ny ungdomsskole, ny barneskole, nye barnehager, nye idrettsanlegg, en god parkløsning og i det hele tatt veldig gode områder for unge i oppveksten. De har blitt så engasjert at det er en fryd å være der på enkelte tilstelninger, og ikke minst når de vil snakke om framtiden i bydelen.

Her går det an å få til noe hvis man går sammen og får litt hjelp fra staten, og det ser jeg at regjeringen satser sterkt på.

Presidenten: Presidenten kan opplyse om at den bydelen det ble snakket om, heter Kolstad.

Erlend Wiborg (FrP) [18:09:52]: I løpet av debatten er det sagt flere ting som ikke kan få stå uimotsagt. Det ene kom fra representanten Karin Andersen. Hun snakket om at det er farlig om man øker forskjellene i samfunnet. Da tror jeg det er verdt å minne om at Norge vel er det landet med nest minst forskjeller, og det er bra. Men ja, forskjellene har økt noe. Det gjorde de også under SVs tid i regjering. Men der jeg mener SV bommer, er når de sier at hvis vi skattlegger de såkalt rike litt hardere, så løses alle problemer. Utfordringen er at Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg ville medført at 50 000 trygdede måtte betalt mer skatt, 300 000 pensjonister ville måtte betale mer i skatt, alle landets bilister ville måtte betale betydelig mer – og slik kunne jeg tatt for meg område etter område.

Sosialistisk Venstrepartis politikk handler om at man øker skatter og avgifter for vanlige folk, gjerne også de med lave inntekter, såpass mye at man trenger hjelp

fra staten for å finansiere sitt liv. Det er ikke en farbar vei å gå.

Jeg kunne tatt samme eksempel med Arbeiderpartiets skatteopplegg. Riktignok er det ikke 300 000 pensjonister som ville måtte betale mer skatt, men 210 000 pensjonister ville måtte betale mer skatt med Arbeiderpartiets skatteopplegg. Det er ikke tall jeg kommer med. Det er tall fra Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet, som har regnet på Arbeiderpartiets forslag.

Politikk handler om å prioritere. Det skapes et inntrykk her av at det budsjettet som blir vedtatt i dag, er kaldt og usosialt. Men det er – med respekt å melde – tidenes største budsjett på arbeids- og sosialfeltet. Nesten 450 mrd. kr blir nå fordelt til gode formål, så da synes jeg det er litt spesielt å si at det er et veldig kaldt og usosialt budsjett.

Men vi prioriterer faktisk. Ja, vi prioriterte for noen år siden at gifte og samboende pensjonister ikke skulle bli straffet for at de var gifte og samboende, som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsket. Vi ga dem noe mer. I dette budsjettet sørger vi for – og dette har vi fått til sammen med Kristelig Folkeparti – at enslige minstepensjonister får nok et løft. De har fått flere løft de senere årene.

Vi sørger for å styrke de områdene hvor vi faktisk kan hjelpe folk, men da vil jeg advare mot en lettvinnet retorikk fra Arbeiderpartiet og SV. De øker rett og slett skattene og avgiftene så mye at folk til slutt blir avhengig av ytelser fra det offentlige.

Karin Andersen (SV) [18:13:04]: Representanten Wiborg kan umulig ha lest Finansdepartementets egne utregninger av SVs skatteopplegg, som viser helt klart at alle med inntekt under 600 000 kr, får skatteletter med SV. Det er ikke så mange pensjonister jeg kjenner som har inntekter på over 600 000. Da skal du ha ganske mye. Det merkes veldig godt at Fremskrittspartiet har vært med på – og ikke stoppet – at de har mistet 24 000 kr i kjøpekraft på den tida Fremskrittspartiet har sittet med makten. Her er det snakk om å bevilge penger både til det som gir gode utslag for folk som skal i arbeid, og for å bidra til at forskjellene ikke øker – fordi det er farlig for samfunnet, og fordi det ødelegger skaperkraften som vi alle sammen skal leve av.

Ikke avhengig av offentlige ytelser, sier Fremskrittspartiet. Nei, det er kanskje derfor man har svekket bostøtten så voldsomt at disse pensjonistene som Fremskrittspartiet akker seg over, nå ikke får bostøtte. Jeg kan opplyse at i regjeringens framlegg til statsbudsjett står det at en gjennomsnittlig familieinntekt for dem som i dag får bostøtte, er 134 000 kr. Jeg gjentar: 134 000. Og boutgiftene er på 92 000. Det står i Prop. 1 S. Det er mulig at Fremskrittspartiet og flertallet synes at dette er greit.

SV synes ikke det er greit. Boutgiftene har økt enormt. Inntektene til dem med lav inntekt har gått ned. De som får, får en stadig mindre del av sine boutgifter dekket av bostøtten.

Mens på den andre siden har vi et veldig raust system for oss som har og f.eks. kan låne på vår egen bolig. Hvis jeg kjøper meg en hytte, er alle her med på å spleise på mine renteutgifter. Det er jammen 34 mrd. kr vi har å dele ut til dem som har råd, står det i statsbudsjettet. Så det er en veldig skjevutvikling vi ser nå. Det er en fattigdomslinje og ikke en arbeidslinje. Boligmarkedet er i ferd med å bli en forskjellsmaskin. Regjeringen ønsker å gjøre arbeidsmarkedet til en forskjellsmaskin, med større forskjeller. Det er også større strekk i lønnslaget. Man kutter systematisk i det som skal gjøre livet mulig, og der man kan få endene til å møtes når man har det vanskelig og ikke er i arbeid og er syk eller ufør. Det er ikke en god utvikling. Det er å kaste vrak på de viktige stolpene som Norge har bygd samfunnet sitt på, som har gjort at vi er et likestilt land, og at vi er et land der folk stort sett har hatt det godt.

Margret Hagerup (H) [18:16:14]: Representanten Grande motiverte til litt faktaopplysning i denne saken. Når det gjelder innleie, står det i Jeløya-erklæringen at vi vil «vurdere begrensninger i adgang til innleie». Et halvt år før Arbeiderpartiet kom med sitt Dokument 8-forslag, la vi fram et høringsnotat, men partene klarte ikke å komme til en løsning. Vi tror i utgangspunktet på gode løsninger der partene kan bli enige, og at det gir oss gode moderniseringer som kan stå seg over tid. Men da det ikke fungerte, fremmet regjeringen en proposisjon i Stortinget. Jeg synes denne ble dratt lenger enn det som var utgangspunktet, og at det har noen krevende sider.

Skrekkeeksemplet fra Oslo skal ikke være betegnende for situasjonen kysten rundt. Når jeg har besøkt bedrifter i Rogaland i løpet av det siste året, og vi har snakket om denne saken, sier mange til meg: Men dere må jo forholde dere til fakta. Da sier jeg at det kan være vanskelig å få fram i alle henseender fra denne talerstolen.

Skal vi ta forvalteransvaret vårt på alvor, må vi ha en større andel av befolkningen i arbeid, og det må lønne seg både å jobbe, å investere og å skape nye jobber. Det norske bedrifter trenger nå, er forutsigbarhet og stabilitet, ikke uro og utrygghet. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har en næringspolitikk som truer norske arbeidsplasser. Skattene blir økt kraftig. Det sås tvil om EØS-avtalen. Det legges begrensninger på oppdrettsnæringen. De truer betingelsene for olje- og gassnæringen og foreslår rigide innstramminger i lover og regler som fjerner fleksibiliteten i arbeidsmarkedet. Det er en oppskrift på å skape færre jobber i Norge.

Vi ser ikke en brutalisering i arbeidslivet. Vi ser utfordringer i enkelte bransjer og i enkelte geografiske områder, men det er fare for at vi, på grunn av språkbruken på denne talerstolen, skaper en falsk virkelighetsbeskrivelse og derfor feilmedisinerer.

Den 1. januar trer reglene om innleie i kraft. I LO Aktuelt i november uttalte forskere at andelen utleide fortsatt utgjør en liten del av den totale sysselsettingen i Norge, trolig fortsatt mellom 1,5 pst. og 2 pst. LOs Trude Tinnlund frykter at statistikken ikke fanger opp den reelle utviklingen, og sier hun tror det kan være mørketall.

Det ser mørkt ut for norsk arbeidsliv hvis vi skal fortsette å utforme politikk basert på den typen skremmelspropaganda og synsing. Hovedkonklusjonen i Fafos rapport om tilknytningsformer er at det er ikke en betydelig økning av løsarbeidere i norsk arbeidsliv. Fast ansettelse er fortsatt hovedregelen, og andelen midlertidige holder seg stabilt.

Mitt ønske for arbeidslivspolitikken i 2019 er at vi snakker om det arbeidslivet vi har her i Norge, og utformer regelverk med bakgrunn i dette, sånn at vi ikke kveler det seriøse næringslivet gjennom å behandle alle som kriminelle. Det skaper ingen nye jobber, det gir ikke rom for inkludering, og det skaper ikke et bærekraftig velferdssamfunn.

Statsråd Anniken Hauglie [18:19:30]: Jeg fikk et konkret spørsmål av representanten Lise Christoffersen om kuttet i støtten til cøliaki, hvor jeg ble bedt om å redegjøre for hvilke forskningsrapporter som vi la til grunn. Departementet fikk utarbeidet to forskningsrapporter: en fra Proba og en fra SIFO, som begge viste at støtten var for høy, noe også Norsk cøliakiforening ga regjeringen rett i. Så har det vært en diskusjon i etterkant om hvor mye for høy den har vært, men den har altså vært for høy – det har det ikke vært noen uenighet om.

Så en liten korrigering: Det har vært hevdet av flere her at regjeringen kutter i støtten til enslige forsørgere. Det er ikke foretatt noen kutt i støtten til enslige forsørgere av denne regjeringen. Derimot ble det gjort ganske store endringer av den forrige regjeringen i overgangsstøtten til enslige, hvor man bl.a. kuttet antall år ganske betraktelig. Det denne regjeringen har gjort med overgangsstøtten for et par år siden, var å endre støtten til de mødre som fikk flere barn med samme mann og sånn sett kanskje ikke lenger var å anse som enslige. Men den store endringen, det store kuttet, var det altså den forrige regjeringen som sto for – ikke denne.

Så er det ikke slik at enhver endring er negativ eller usosial, slik det hevdes i denne sal. Tvert om mener jeg det er nødvendig å foreta gjennomgang og endringer også av velferdsordninger, nettopp for å se om de bør tilpasses nye behov og nye brukere. Det kan også være

verdt å minne om at det også har vært gjort betydelige utvidelser i velferdsordninger fra denne regjeringens side, ikke minst skjermingsordninger for barnehageutgifter til foreldre. Nå reduserer vi altså aldersgrensen til to år, noe som vil være svært viktig for mange av de familiene som jeg tror de fleste i denne sal er opptatt av å hjelpe.

Så har jeg full forståelse for at opposisjonen ikke har behov for å framheve de store forbedringene som denne regjeringen gjør, men det kan være verdt å minne om at også denne regjeringen har sosialt sinnelag og ønsker det beste for våre innbyggere.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lise Christoffersen (A) [18:22:00]: Først har jeg lyst til å takke statsråden for skrytet vi fikk for Arbeiderpartiets forslag om 700 nye VTA-plasser neste år. Jeg mener hun brukte uttrykk som «en historisk sterk satsing». Det satte vi stor pris på.

Så til representanten Erlend Wiborg, som stadig stiller spørsmål. Jeg har lyst til å stille noen tilbake. Fremskrittspartiet stemte imot Arbeiderpartiets forslag om aktivitetsrett og -plikt for alle sosialhjelpsmottakere – ikke bare for dem under 30 år, men alle. Hvorfor det?

Representanten Erlend Wiborg stilte et spørsmål til representanten Lundteigen i stad, om det var rettferdig at en flyktning i samme bilulykke som en hjemvendt student skulle få så mye mer. Da lurte jeg bare på om den studenten hadde stønad fra Statens lånekasse.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [18:23:08]: Det er sagt en del ting i denne debatten som jeg føler en trenger å oppklare. En del kom fra min medfylkesrepresentant Margret Hagerup, som snakket om at det er viktig med forutsigbarhet og stabilitet for næringslivet. Ja, det er vi helt enig i, og derfor er det spesielt at samtidig som man snakker om forutsigbarhet og stabilitet, går man inn for å endre permitteringsreglene fra 49 til 26 uker, altså det motsatte at hva mange bedriftseiere ønsker, for å kunne beholde kompetansen i sine bedrifter.

Så var det sånn at endringene som ble gjort i arbeidsmiljøloven, skulle skape flere jobber. Det ble gjentatt og gjentatt fra borgerlige politikere av ulike fargenyanser, men realiteten ble, og fakta er, at det ikke skapte flere jobber, det skapte flere midlertidige jobber, akkurat som de rød-grønne partiene advarte mot.

Så sier representanten Hagerup at næringslivet er truet av rød-grønne partier. Der har hun heller ikke historien på sin side, for i de årene SV satt i regjering, fra 2005 til 2013, ble det skapt 355 000 nye arbeidsplasser, og to av tre av dem var i privat sektor. Det er altså ikke

riktig at det trenger å være noen utbredt frykt blant norske bedriftseiere neste gang SV kommer til makta, ved neste korsvei.

Men man skal være forberedt på at vi vil bidra til mer omfordeling og sørge for at også de som sitter nederst ved bordet, får være med, for det er altså ikke sånn at vi skaper et godt samfunn ved bare å gi mer til de folkene som sitter på toppen. Vi skaper et godt samfunn ved å redusere ulikhetene, sørge for bedre fordeling og sikre at alle får være med på oppgangstider.

Jeg er veldig stolt av den jobben som Kristin Halvorsen gjorde da hun var finansminister i Norge. Det handler også om at de partiene som satt i regjering da, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, har allergi mot arbeidsløshet, så selv da det ble finanskriser i Europa og i Norge, motarbeidet en effektivt arbeidsløsheten som kunne ha bitt seg fast.

Det er på Høyres vakt at det er mange som har mistet jobbene sine. Man reagerte altfor sakte. I Stavanger lovte ordføreren der at en skulle skape 10 000 nye arbeidsplasser, et valglofte som på ingen måte hadde noen realitet. Det er altså Høyre som har håndtert den forrige krisen på en dårlig måte, og det er de som må ta ansvar for at veldig mange mistet arbeidsplassene og ikke fikk nye.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:26:22]: Det er interessant at Fremskrittspartiets representanter Theodor Helland og Erlend Wiborg løfter litt på lokket og slipper ut litt av Fremskrittspartiets grunnsyn. Det er befriende. Representanten Theodor Helland sa at det var et fritt, sjølstendig marked som var målet. Det er vel få ting som er mer urettferdig, mer primitive, farligere og skaper mer sosial uro og konflikt i arbeidsmarkedet enn en sånn holdning. Det er den sterkeste rett. Det er ganske sterkt å høre. Erlend Wiborg sier at vel, det står ikke så verst til med de økonomiske forskjellene, og så sier han at han må erkjenne at forskjellene har økt noe. Vel, da er vi i hvert fall på samme planet. Fremskrittspartiet og Senterpartiet er enig i at forskjellene øker. Fremskrittspartiet synes det for så vidt er greit.

Så til Margret Hagerup – om historiefortellingen om bemanningsselskapene. Representanten sa først at det som skjedde, var regjeringas plan. Samtidig sa hun senere i innlegget at det var i grunnen ikke noe problem med løsarbeidere, for det var rimelig godt organisert. Det som skjedde i saken, var at vi fikk definert fast ansettelse i arbeidsmiljøloven. Vi fikk definert at ansettelseskontrakten «fast ansatt uten lønn mellom oppdrag» ble ulovlig. Det var ikke regjeringa som drev det fram. Nei, det var fagbevegelsen og sterke krefter her på Stortinget. Jeg er veldig stolt av at vi fikk det til, som et resultat av at det vokste fram en klar holdning nedenfra. Senterparti-

et fremmet flere ganger flere forslag om det samme. Endelig nådde vi fram.

Så til det som skjedde ved behandlingen. Det regjeringa da prøvde på, for å kompensere for at en måtte endre loven sånn som jeg nå sa, var at bemanningsselskapene skulle få en særregel om at de og bare de – de og bare de, president – skulle ha generell adgang til midlertidig ansettelse etter § 14 i arbeidsmiljøloven. Det ble heldigvis avvist. Det ble også presisert under § 14-12 (2) at dersom en skulle erstatte fast ansatte med bemanningsfolk, krevde det avtale med fagforening med innstillingsrett. Dette var – som statsministeren sa – det største nederlaget for statsminister Solberg. Jeg vil takke Kristelig Folkeparti for at en var tro mot sin grunnholdning, nemlig at et velorganisert arbeidsliv er en forutsetning for et trygt familieliv.

Jeg håper at vi kan komme videre, sånn at bemanningsselskapene får to roller framover. Det er å dekke opp vikariater og for øvrig formidle arbeidskraft – punktum.

Presidenten: Representanten Leif Audun Sande har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Leif Audun Sande (A) [18:29:40]: Dette er til Margret Hagerup, som snakkar om at me må gje føreseielege vilkår. Eg trur at eg kjenner industrien på Vestlandet betre enn dei fleste, etter 30 år som sentralt tillitsvald for oljearbeidarane. Éin ting er sikkert: Det ein vil gjera med permitteringsregelverket, er ikkje i det heile å gje føreseielege vilkår – ikkje i det heile. I brevet som eg fekk i kveld frå industrien i Sunnhordland, skriv dei bl.a.: Konsekvensane av at permitteringsreglane vert endra, kan få katastrofale følgjer for enkelte bedrifter, der valet vert å gå til oppseiing av kjernekompetanse, som igjen fører til at grunnlaget for framleis drift ikkje er til stades – katastrofale verknader. Det er ikkje føreseieleg i det heile, det ein held på med. Det er øydeleggjande for dei seriøse bedriftene. (Presidenten klubbar.)

Presidenten: Neste taler er representanten Heidi Nordby Lunde.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:30:56]: Permitteringsordningen må være en av få ordninger hvor Arbeiderpartiet, SV og delvis også Senterpartiet virkelig stiller seg på arbeidsgivers side – uten å ta hensyn til arbeidstaker. Representanten Sakariassen viste til at ordningen er viktig for å beholde kompetansen til dem som ikke har oppdrag, istedenfor at den kompetansen får lov til å flytte seg og ta seg fast arbeid et sted som har oppdrag.

Jeg har lyst å minne om at da oljeprisen falt som en stein i 2014, gikk 50 000 arbeidsplasser tapt de neste åre-

ne. Disse arbeidsplassene har ikke kommet tilbake. Hadde regjeringen endret på permitteringsperioden da Arbeiderpartiet foreslo det, hadde vi skjøvet arbeidsfolk ut i permittering fra en jobb som ikke kom tilbake. I stedet for at folk kunne få bruke kompetansen sin hos noen som faktisk trengte den, ville Arbeiderpartiet med andre ord la dem bruke 49 uker av sin dagpengeperiode, med et lønnskutt til 62,4 pst., som er dagpengeordningens nivå.

Enda mer spennende er det når representanten Sande sier at permittering er viktig for norsk konkurransekraft, og representanten Lundteigen sier at det bidrar til å ta arbeidstopper og fylle midlertidige behov. Dette var noe vi mente at nettopp innleie og bemanningsbyråene skulle klare. Så i stedet for å sende arbeidstakere fram og tilbake i usikkerhet, med lønnskutt i dagpengene, ønsket vi bare noen moderate endringer av innleie for å rydde opp i problemene, slik at de fortsatt kunne ta arbeidstopper og bidra til konkurransekraft i norsk næringsliv. Men da ønsket man tydeligvis heller å sende ansatte ut i permittering enn at et bemanningsbyrå kunne sendt dem videre til et annet oppdrag med full lønn.

Det går godt i norsk økonomi, og det er mangel på arbeidskraft i store deler av landet. Da er det på tide å normalisere ordninger for å unngå misbruk, og jeg synes egentlig at representanten Lundteigen holdt et godt begrunnet innlegg om det.

Representanten Sakariassen viser for øvrig til jobbskapingen under de rød-grønne. Jeg har lyst å minne om at LOs daværende sjeføkonom, Stein Reegård, sa at to tredjedeler av de jobbene hadde gått til utenlandsk arbeidskraft, som mest sannsynlig fortrenget norsk arbeidskraft.

Så hadde representanten Sande et innlegg som jeg egentlig ikke skjønnte så fryktelig mye av. Nettopp fordi jeg står for regjeringens Jeløya-erklæring om et godt organisert arbeidsliv, mener jeg det er bekymringsfullt at hele 30 pst. av dem som ikke er organisert, svarer at fagforeningene ikke ivaretar deres interesser, og at hele 36 pst. svarer at de mener at fagforeningene er for knyttet til partier. Det krever nok noe mer selvransakelse hos både fagforeningene og Arbeiderpartiet enn kun å etterlyse skattefradrag for fagforeningskontingenten.

Jeg føler også et lite behov for å rydde opp i noen åpenbare misforståelser og påstander som kommer fra denne talerstolen hele tiden: Antallet midlertidige stillinger har ikke økt. Det har vi forskningsrapporter på. Og fradraget for fagforeningskontingenten er ikke kuttet av denne regjeringen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [18:34:12]: Det er mye å ta tak i fra siste innlegg. Først til dette at vi har arbeidsinnvandring, og at det bidrar til verdiskapingen i Norge: Ja, det gjør det, men det bidrar også til noen av problemene. Jeg har ikke hørt at Høyre har tatt til orde mot at vi skal ha arbeidsinnvandring fra EØS-området.

Grunnen til at jeg tok ordet, var at representanten Heidi Nordby Lunde sa at fordi vi ville ha en lengre permitteringsordning nå, så får ikke de ansatte lov til å flytte på seg. Selvfølgelig får de lov til å flytte på seg hvis de har lyst til det. Det er jo ingen som hindrer dem i det. Men poenget med dette er det som bedriftene sjøl sier, at de opplever et stort kompetansetap der det er svingninger, og der de kan miste kompetanse, noe som gjør at bedriftene går nedennom og hjem, og at det er ødeleggende for næringslivet, og ikke byggende, slik som Høyre tydeligvis mener.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arild Grande (A) [18:35:21]: På grunn av kort tid får jeg nøye meg med å oppsummere innleie-debatten på følgende vis: Det er åpenbart at Høyre har totalt mistet selvtilliten i den saken, og at de nå prøver å renvaske historien sin – det er det verdt å merke seg – istedenfor fortsatt å stå for det de har ment i den saken.

Innlegget fra Heidi Nordby Lunde som ble holdt nettopp, viser jo hvor langt fra arbeidslivet Høyre står. De tillitsvalgte fra Kværner-familien i Fellesforbundet, som satt på galleriet og fulgte debatten her, har lang fartstid når det gjelder å låne ut arbeidskraft mellom de ulike verftene når det er bølgedaler og bølgetopper. Det mister man muligheten til hvis man må gå til oppsigelser i stedet for å permittere ansatte og bygge kompetansen, slik at når oppdragene kommer igjen, kommer arbeidskraften tilbake med høyere kompetanse. Derfor har både Norsk Industri og Rederiforbundet og en lang rekke bedriftsledere nå innstendig bedt om at man ikke kutter i de ordningene som sikrer forutsigbarhet og kompetanse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6 og 7.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 8 og 9 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [18:36:45]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Regulering av pensjoner i 2018 og pensjonisters inntektsforhold (Innst. 95 S (2018–2019), jf. Meld. St. 5 (2018–2019))

Sak nr. 9 [18:36:55]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski og Arne Nævra om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget, for å vise landets eldre den respekten de fortjener (Innst. 98 S (2018–2019), jf. Dokument 8:233 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til sju replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:37:54] (ordfører for sak nr.8): Dagens regler for regulering av alderspensjon ble innført fra 2011, som en del av pensjonsreformen. Det viktigste formålet med pensjonsreformen var å sikre framtidens pensjoner gjennom å styrke pensjonssystemets bærekraft når fødselstallene synker, samtidig som det blir flere pensjonister og levealderen øker.

I framtiden må yrkesaktive stå lenger i jobb for tilsvarende ytelser som dagens pensjonister. Alderspensjonen fra folketrygden reguleres årlig etter lovregler som er fastsatt av et bredt flertall på Stortinget. En integrert del av pensjonsforliket var at pensjonene skal reguleres med grunn i forventet lønnsvekst i reguleringsåret, og med justering for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene. Det skal deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 pst., slik at det alltid skal lønne seg å stå i jobb.

Det er viktig at pensjonistenes inntektsutvikling og statens pensjonsutgifter følger forutsigbare regler. Etter forslag fra regjeringen Stoltenberg II har Stortinget sørget for dette ved at det i lov og forskrift fullt ut er fastlagt hvordan reguleringen skal skje. Blant annet er det nedfelt i lov at opptjente pensjonsrettigheter årlig skal oppreguleres med alminnelig lønnsvekst. Et flertall i komiteen, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, vil beholde reguleringen slik den er i dag, og mener denne med dagens vekst i økonomien vil slå bedre ut for pensjonistene i tiden som kommer, enn om den skulle endres. Et mindretall, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, vil endre reguleringsprinsippene og gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjøret legges fram som egen sak for Stortinget.

Regjeringen har de siste årene gjennomført flere andre tiltak som har styrket pensjonene for store grupper av pensjonistene. I 2016 ble grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister økt fra 85 til 90 pst., og minstepensjonen er økt i tre omganger etter 2016. Regjerings skattelettelser innebærer at utviklingen etter skatt er bedre enn utviklingen før skatt. Det avgjørende er hvor mye man sitter igjen med når pensjonen er regulert og skatten betalt. Det er helheten som teller.

Det er nøye sammenheng mellom reguleringen av alderspensjon under utbetaling og andre elementer i alderspensjonssystemet. Derfor vil det ikke være mulig å innføre forhandlingsrett på ett av elementene, del vi si i selve reguleringsspørsmålet. Da gir det heller ikke mening å flytte trygdeoppgjøret tilbake til Stortinget, men å behandle saken i forbindelse med statsbudsjettet, slik det gjøres i dag.

Drøftingsinstituttet ble noe endret etter pensjonsreformen i 2011, nettopp fordi reguleringen følger direkte av lov og forskrift. Resultatet er i all hovedsak gitt etter at det relevante tallgrunnlaget fra revidert nasjonalbudsjett og det tekniske beregningsutvalget for lønnsoppgjørene foreligger. Med disse bestemmelsene i bunn er det vanskelig å se for seg innføring av såkalt reelle forhandlinger mellom staten og organisasjonene.

Opprinnelig var Pensjonistforbundet og LO de ledende organisasjonene som deltok i den årlige reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner gjennom drøftingsmøtene med regjeringene. Drøftingene er utvidet til å omfatte fire pensjonistorganisasjoner, to organisasjoner for funksjonshemmede og fire arbeidstakerorganisasjoner. Komiteens flertall mener derfor at drøftingsretten også er ivarettatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:41:31] (ordfører for sak nr. 9): Saken gjelder forslag fra SV om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget for å vise landets eldre den respekten de fortjener.

Det er stor uenighet i komiteen om spørsmålet. Regjeringspartiene går, sammen med Arbeiderpartiet, mot at det gis forhandlingsrett til pensjonistenes organisasjoner, mens Senterpartiet og SV går inn for forhandlingsrett. Jeg tar herved opp forslaget om det.

Dagens system er at det er en drøftingsrett, og det ble sist formalisert gjennom en avtale den 28. november 2014. Drøftingsretten fungerer sånn at det er meget korte møter, for å si det diplomatisk. Staten legger fram sitt syn, organisasjonene forteller hva som er deres syn, og så går en hver til sitt – med eller uten protokoll fra pensjonistenes organisasjoner.

Vi har videre et system der det ikke lenger legges fram en egen proposisjon om våren. Det tas om høsten, og dermed får vi diskusjonen om pensjonistenes og de

uføretrygdedes kår på et helt annet tidspunkt enn når en drøfter dette i Stortinget – spørsmål om en rekke yrkesaktives lønns- og arbeidsvilkår framover. Dermed får det liten oppmerksomhet, og det er feil når vi vet at pensjoner til de grader er fordelingspolitikk.

Senterpartiet har klargjort sitt syn i denne innstillinga når det gjelder prinsippene framover. Vi har tidligere vært enig i at pensjoner under utbetaling skulle reguleres som et gjennomsnitt av lønns- og prisutviklingen, teknisk fastsatt til en regulering lik lønnsutviklingen fratrullet 0,75 pst. Men etter å ha sett hvordan dette fungerer, og drøftet nøye konsekvensene av et nytt system, har vi kommet til at vi også støtter en ny beregningsmåte for regulering av pensjoner under utbetaling til å være knyttet til faktisk gjennomsnitt av lønn og pris, i tråd med organisasjonenes ønske. Det som da skjer, er at reallønnsøkningen – hvis det skulle være aktuelt å få i enkelte perioder, noe de ikke har fått de siste årene – vil bli noe avdempet, og så vil også bunnene bli noe avdempet. Så en får altså en jevnere utvikling av pensjoner enn i dag. En vil i hvert fall gardere seg mot de klare og sterke realinntektsnedgangene som dagens system har gitt.

Når det gjelder systemet framover, er det som sagt slik at pensjoner er fordelingspolitikk, og i enhver fordelingspolitikk er det viktig at en har kunnskap i befolkningen, og at en har kunnskap i Stortinget. Det som derfor er Senterpartiets holdning til det spørsmålet, er, oppsummert, ganske enkelt sånn: Pensjonistenes oppgjør behandles hver vår i Stortinget i en egen proposisjon. Stortinget vedtar da bevilgninger i forbindelse med pensjoner, altså det som blir statens utgifter. Og ikke minst: Stortinget sier sin mening. Stortinget sier sin mening om det som *har* skjedd, og det som *skal* skje i neste års forhandlinger. Dermed får partene, både staten og organisasjonene, klare rammer for hvordan forhandlingene neste år skal skje. En må handle innenfor de rammene, for det er Stortingets vilje.

Det er viktig at vi får fram et tallgrunnlag tilsvarende det som er fra Det tekniske beregningsutvalget i LO- og NHO-oppgjøret, sånn at de forhandlingene skjer på et mest mulig omforent grunnlag, og så foregår forhandlingene og forhandlingsretten innenfor disse rammene. Hvis organisasjonene da vil prioritere dem som ligger dårlig an pensjonsmessig, så har en mulighet til det. Jeg vil si at fra Senterpartiets side vil det være naturlig å legge premisser ved de årlige behandlingene, slik at det er noe som skal prioriteres ved de kommende pensjonsforhandlingene. Det vi da står oppe i, er at den forhandlingsretten og det resultatet der – enten det blir enighet eller uenighet – er en forberedelse til Stortingets endelige behandling. Dette er et system som gir pensjonistorganisasjonene rettigheter, men det gir dem også plikter, og det

er et framtidsrettet system når vi vet hvor mange som er avhengig av pensjoner for å få gode vilkår i sin situasjon.

Presidenten: Da har representanten Per Olaf Lundteigen tatt opp forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti som ligger i sak nr. 9.

Lise Christoffersen (A) [18:46:59]: Denne debatten blir egentlig en reprise på debatten fra i fjor og i forfjor, og slik ser det dessverre ut til at det vil fortsette så lenge Solberg-regjeringa sitter. Stortinget kommer ikke til å få trygdeoppgjørene til reell behandling. Denne meldinga handler om regulering av pensjonene fra 1. mai 2018, og i dag er det 13. desember. Det er gått mer enn sju måneder siden oppgjøret ble avsluttet, så det er ingen reell behandling vi har her i dag. Pensjonistenes drøftingsrett er derfor heller ikke reell. Det har regjeringa ensidig bestemt og er ikke til å rikke. Det hjalp ikke engang at den tidligere statsråden fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, bedyret overfor Stortinget at det var det ikke noe problem å ordne.

Under Høyre-Fremskrittsparti-Venstre-regjeringa kommer vi fortsatt til å ha en situasjon der forskjellene mellom pensjonistene øker. Det skjer ved at regjeringa gir skattekutt som kommer de rikeste pensjonistene til gode, framfor dem med minst. Etter hvert som levealderen øker, øker også tida som pensjonist. Prosentvis tillegg fører til at de sosiale forskjellene mellom pensjonistene gradvis blir større. De enslige minstepensjonistene får litt ekstra gjennom budsjettforliket. Det har Arbeiderpartiet også hatt i sine budsjetter, og vi er glade for at Kristelig Folkeparti har greid å forhandle det inn i budsjettforlikene på Stortinget. Men det er ikke riktig, slik regjeringa pleier å framstille det, at dette er regjeringas eget verk. Det har skjedd i Stortinget, og første gangen var det faktisk Arbeiderpartiet som fremmet det i sitt alternative budsjett, før Kristelig Folkeparti tok den balen.

Men det er én vesensforskjell mellom Arbeiderpartiets forslag og stortingsflertallets. Vi mener at de 4 000 ekstra skal gå til alle som lever på minsteytelser fra folketrygden, ikke bare alderspensjonistene, og har lagt inn ekstra midler til det i våre budsjetter.

Vi kommer også til å fortsette å se at pensjoner går i minus når andre går i pluss i år med svake lønnsoppgjør. Nå skjer det for fjerde år på rad, og det bør ikke skje for femte gang i 2019. Enda en gang har pensjonistorganisasjonene nektet å skrive under på oppgjøret. Regjeringa har tidligere gitt til kjenne at den ikke bryr seg nevneverdig om det. Men det gjør i hvert fall inntrykk på Arbeiderpartiet. Vi legger merke til at det heller ikke betyr noe for Fremskrittspartiet. Det har ennå ikke skjedd at Fremskrittspartiet har tatt ut formell dissens i regjeringa når det gjelder trygdeoppgjøret.

Heller ikke når det gjelder reguleringsprinsippene, er det mulig å få noen innrømmelser fra regjeringa, selv om pensjonistorganisasjonene ønsker det. Primært ønsker de forhandlingsrett, slik det er foreslått i det representantforslaget fra SV som vi behandler sammen med meldinga. Arbeiderpartiet støtter ikke forslaget om full forhandlingsrett, det mener vi bryter med pensjonsforliket. Men vi har tre forslag i de to sakene som organisasjonene støtter subsidiært – to av dem i innstillinga til meldinga – at regjeringa må gjeninnføre tidligere praksis med å legge trygdeoppgjørene fram som egen sak for Stortinget, og at regjeringa omgående må legge fram sak om reguleringsprinsipper basert på gjennomsnittet av lønn og pris. I innstillinga til representantforslaget ber vi regjeringa vurdere hvilke muligheter for omprioriteringer som finnes innen de rammene drøftingsretten setter. Det anser vi i utgangspunktet ikke å være et brudd med pensjonsforliket, men snarere å ta hensyn til et ønske fra den største av pensjonistorganisasjonene om å kunne bidra til å redusere sosiale forskjeller pensjonistene imellom, innenfor de rammene som følger av pensjonsforliket.

Stortinget har aldri fått noen politisk forklaring, bare en teknisk, på hvorfor regjeringa sluttet å legge trygdeoppgjørene fram for Stortinget. Gjentatte forslag fra opposisjonen om å gjeninnføre tidligere praksis er nedstemt. Slik vil det da antakelig fortsette, hvis ikke noen av regjeringspartiene snur, i hvert fall til oppgjøret i 2022. Fram til da må pensjonistene antakelig nøye seg med å håpe på bedre tider for lønnsinntakene, slik at pensjonistene igjen kan gå i pluss. Hittil er det altså, som jeg sa, fire årskull av pensjonister som aldri har opplevd annet fra de tok ut pensjon, enn at pensjonen fra og med det tidspunktet og videre bare er blitt redusert i verdi. Det er ikke rettferdig, slik Arbeiderpartiet ser det.

Jeg tar herved opp de forslagene Arbeiderpartiet er med på i de to sakene.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [18:51:33] (komiteens leder): Jeg tror det er viktig når vi diskuterer denne saken, å se litt på hva som ligger bak, hva som er historien. Historien bygger på at den daværende rød-grønne regjeringen sto i bresjen og fikk gjennom et pensjonsforlik i Stortinget. Forliket ble vedtatt gjennom flere omganger. Det var kun ett politisk parti som konsekvent valgte å stemme imot pensjonsforliket, og det var Fremskrittspartiet. Grunnen til at vi stemte imot, er flere av de utfordringene vi nå ser. Jens Stoltenberg har for øvrig fremhevet at noe av det han er mest stolt av fra den rød-grønne perioden, er pensjonsforliket.

Og hva er de viktigste faktorene i pensjonsforliket? Den ene viktige faktoren er underreguleringen, altså at landets pensjonister skal få en lavere inntektsvekst enn resten av samfunnet. Det var en modell som Fremskrittspartiet stemte imot. Vi mente at landets pensjonister i utgangspunktet burde ha den samme veksten som resten av samfunnet. Så det debatten i dag reelt sett handler om, er to ting: Det ene er Stortingets behandlingsmåte, og det andre er underreguleringen.

La oss begynne med Stortingets behandlingsmåte: Vi behandler denne saken i dag ikke bare på grunn av at Sosialistisk Venstreparti har fremmet et Dokument 8-forslag, der de tydeligvis angrer på noe av det de gjorde i den rød-grønne regjeringen, men vi behandler en stortingsmelding i dag som tar et helhetlig overblikk på pensjonistenes økonomi, og det er viktig. Som jeg prøvde å illustrere i budsjettdebatten tidligere i dag, er det ikke kun hva man får i pensjon som er avgjørende for landets pensjonister; det er også hva man betaler i skatt, og hvordan de øvrige villkårene er – hvor mye har man til å dekke sine utgifter fortløpende? Det er det som er interessant.

Selv om Fremskrittspartiet var – og er – imot underreguleringen, er jeg glad for at vi har en regjering som har klart å styrke pensjonistenes økonomi på mange andre områder, noe også stortingsmeldingen – for dem som faktisk har lest den – viser tydelig: at landets pensjonister kommer godt ut av flere av grepene regjeringen har tatt. Blant annet kommer landets pensjonister godt ut av at vi har redusert skattebyrden – i rak motsetning til de massive skatteøkningene som Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet ønsker å påføre dem.

Det kommer frem at landets pensjonister tjener godt på at vi har fått redusert den usosiale avkorting for gifte og samboende pensjonister, altså at man skal få mindre i grunnpensjon kun på grunn av at man er gift eller samboende. Opprinnelig var den på 25 pst., i sin tid, og så fikk Fremskrittspartiet gjennom Bondevik-regjeringen forhandlet den ned til 15 pst. I forrige stortingsperiode fikk vi redusert den til 10 pst. – til sterke protester fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Der sørget vi for at gifte og samboende pensjonistpar får over 8 000 mer å rutte med i året, til sterk kritikk fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet! Om de ønsker å gjeninnføre det, får tiden vise. Jeg håper virkelig de ikke vil gjøre det.

I tillegg har vi i flere budsjettforlik sammen med Kristelig Folkeparti fått til en styrking for enslige minstepensjonister, noe jeg synes er bra og viktig.

Så ja, Fremskrittspartiet får ikke fullt gjennomslag for vårt primærsyn når det gjelder pensjoner. Vi tar inn over oss at vi var det eneste partiet som var imot pensjonsforliket, og derfor er jeg stolt av at vi, sammen med

våre gode samarbeidspartnere i regjeringen og Kristelig Folkeparti, totalt sett har klart å styrke pensjonistenes økonomi.

Til slutt vil jeg oppfordre alle landets pensjonister som nå hører fagre ord fra denne talerstol, til å gå inn og se om Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti eller Senterpartiet faktisk bevilger mer penger til landets pensjonister i dette budsjettet, eller om det eneste pensjonistene reelt sett ender opp med, er økte skatter og avgifter. Det er det som faktisk er realitetene. Så landets pensjonister får det bedre med denne regjeringen, noe stortingsmeldingen tydelig viser, men det fortjener også de som var med og bygde landet.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [18:56:43]: De to sakene som vi diskuterer her, handler om hvordan vi skal innrette samfunnet for at alle innbyggere, også eldre, skal få muligheten til å delta både i velstandsveksten og i demokratiske prosesser som angår dem selv. På begge disse områdene fører regjeringen og flertallet i Stortinget feil politikk.

Pensjonistene har fått negativ realinntektsvekst i alle trygdeoppgjør siden 2015. Fire år på rad har regjeringen gått inn for å kutte inntektene til mange av landets pensjonister. I forkant av trygdeoppgjøret presenterte Pensjonistforbundet beregninger som viste at en pensjonist med 250 000 kr i pensjon i 2014 har tapt kjøpekraft tilsvarende 24 000 kr i perioden til og med 2018. 24 000 kr er mye penger, ikke minst når dette er penger som trekkes fra en allerede lav inntekt. I trygdeoppgjøret 2018 ble det nok en runde med nedgang i realinntekt for store deler av landets pensjonister.

Denne uken har Høyre angrepet SVs alternative statsbudsjett der vi foreslår å senke bunnfradraget i formuesskatten fra 1,48 til 1,2 mill. kr. For en person med 1,4 mill. kr i formue innebærer dette en skatteøkning på litt over 2 000 kr. Dette mente Høyre er å ta fra de fattige. Men om mennesker med 1,4 mill. kr i ligningsformue er fattige, hva vil de da kalle en pensjonist med 250 000 kr i årsinntekt? Og med tanke på ordbruken rundt 2 000 kr – hva vil Høyre kalle det å kutte 24 000 kr?

I begynnelsen hørte vi en del fra Fremskrittspartiets politikere om at beregningsmetodene måtte forandres, men kritikken har stilnet med årene, og nå er det knapt noen som blir overrasket når pensjonistene for fjerde år på rad får tapt kjøpekraft.

SV fremmer i Innst. 95 S for 2018–2019, sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, et forslag om at regjeringen må legge fram en sak om endring av reguleringsprinsippene for løpende pensjoner fra lønnsutvikling fratrasket 0,75 pst. til faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisutvikling. At regjeringspartiene avviser dette blankt, selv om pensjonistene nå har tapt kjøpe-

kraft flere år på rad, til sammen store beløp, gjør at en må spørre seg om regjeringen i det hele tatt er interessert i å prøve å løse dette. I stedet for å få på plass et ordentlig, forutsigbart system har det i flere omganger blitt lappet på systemet. Noen av endringene har vært positive, som å øke minstepensjonen noe. Andre grep har vært merkelige. Da regjeringen foreslo å redusere den såkalte avkorting for gifte og samboende pensjonister, innebar dette i realiteten at man økte pensjonene for alle unntatt enslige pensjonister. Man øker pensjonen for alle unntatt enslige pensjonister, som er alene om å betale husleie og strømregning. Dette utløste igjen behov for mer lapping for å forbedre situasjonen for de enslige.

SV foreslår, sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, at trygdeoppgjøret igjen må legges fram som sak for Stortinget. Det er ganske enkelt oppsiktsvekkende at flertallet på Stortinget insisterer på at trygdeoppgjøret, en sak som angår enormt mange folk, ikke skal kunne debatteres åpent i landets nasjonalforsamling. Det er forståelig at regjeringspartiene finner det bekvemt at trygdeoppgjøret ikke blir gjenstand for reell politisk debatt, ikke minst i lys av hvordan trygdeoppgjørene har gått de siste årene. Men vi kan ikke ha det sånn at temaer som er vanskelige for regjeringspartiene, ikke skal debatteres i Stortinget. At trygdeoppgjørene ikke diskuteres i Stortinget, svekker den demokratiske legitimiteten til resultatene av trygdeoppgjøret.

Dette bringer meg over til representantforslaget fra SV om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget for å vise landets eldre den respekten de fortjener. Her fremmer SV sammen med Senterpartiet forslag om at organisasjonene som deltar i trygdeoppgjøret, får forhandlingsrett. Dette handler ikke om at organisasjonene skal kunne diktere oppgjørene, eller at vi ikke ønsker ansvarlige oppgjør; det handler om å ta folk på alvor gjennom at organisasjonene som representerer deres interesser, får større påvirkningsmuligheter på innretningen av oppgjørene. Det handler om å gi omtrent 1,3 millioner alderspensjonister og uføre en reell innflytelse over egen inntekt.

I dag har vi muligheten til å ta grep for økonomisk trygghet for pensjonistene, å bedre forutsigbarheten, og en mer demokratisk innretning av trygdeoppgjørene. Den muligheten håper jeg Stortinget griper.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Seher Aydar (R) [19:01:53]: 2018 ligger an til å bli det fjerde året på rad da pensjonistene vil få reduksjon i kjøpekraften sin. Årsaken er det nye pensjonssystemet som ble innført i 2011. I lovs form har Stortinget vedtatt en fast ordning der de løpende utbetalingsene av pen-

sjonene skal følge den gjennomsnittlige lønnsveksten med et fast fratrekk på 0,75 pst. Med lavere lønnsvekst og økende prisvekst har realveksten i pensjonene vært negativ i årene 2015, 2016 og 2017. Det betyr at pensjonistene har fått dårligere kjøpekraft fire av de sju årene det nye pensjonssystemet har vært gjeldende, når vi tar med utsiktene for 2018.

I det gamle pensjonssystemet hadde pensjonistorganisasjonene forhandlingsrett mot regjeringen i trygdeoppgjøret, noe som gjorde det mulig å rette opp i avvik i inntektsutviklingen. Forhandlingsretten er erstattet med en drøftingsrett som fratar organisasjonene mulighet til å sette makt bak kravene sine. Tidlig i sommer slo Pensjonistforbundet alarm da reguleringen av pensjonsutbetalingen for fjerde år på rad ga en inntektsreduksjon. I en artikkel i Dagens Næringsliv 15. juli 2017 sier Gahr Støre at tapet av kjøpekraft for pensjonistene har vært utilsiktet – det var ikke meningen at pensjonistene skulle tape så mye. Det har vært urettferdig, og det må rettes opp i. Høyre har faktisk også uttalt seg bekymringsfullt. Det nye pensjonssystemet er et resultat av en gedigen sparereform som går ut over landets pensjonister.

Det kan virke som om stortingsflertallets idealborger har en yrkeskarriere på 43 år, relativt høy inntekt og ingen psykiske eller fysiske hindringer for å jobbe noen år ekstra etter fylte 67 år. Dette er nemlig oppskriften på å få like mye pensjonsutbetaling som det den gamle folketrygden ga dem som hadde hatt et aktivt yrkesliv, med slitasje og uregelmessige årsinntekter. Det er ikke bare sånn at man kan spe på pensjonsgrunnlaget med noen år ekstra i jobb nå som besteårsregelen og AFP-opptjening fra 62 til 67 år er borte – for den muligheten er det mange som ikke har i dette landet. Den muligheten har ikke de som er pensjonister, eller de som er ute av det ordinære arbeidslivet av helsemessige årsaker. Derfor er det helt nødvendig at pensjonistene får tilbake muligheten til å forhandle om inntektsutviklingen sin, at ordningen med prosentfratrekk på reguleringen bortfaller, og at pensjonistene får kompensert for årene med tapt kjøpekraft.

Statsråd Anniken Hauglie [19:04:59]: I meldingen som behandles i dag, legger regjeringen fram informasjon om årets regulering av pensjoner og pensjonistenes inntektsforhold samt protokollen fra drøftingsmøtene med organisasjonene og statistiske opplysninger. Det redegjøres for utviklingen i pensjonistenes samlede inntektsforhold de senere årene og faktorer som påvirker denne. Gjeldende regler for reguleringen av pensjoner og bakgrunnen for disse omtales også.

Stortinget har gjennom brede pensjonsforlik fastsatt klare regler for hvordan pensjonene skal reguleres. Årets trygdeoppgjør er gjennomført fullt ut i tråd med

disse reglene og tidligere praksis. Gjeldende regler for reguleringen gjør det mulig å hensynta utgifter til pensjon på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett allerede i forslaget til statsbudsjett. Ved at midlene som er nødvendige for å gjennomføre trygdeoppgjøret, bevilges i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen, har Stortinget også mulighet til å bevilge midler til pensjonister utover det som følger av den ordinære reguleringen. Det er også gjort de siste årene.

Stortinget får med denne meldingen grundig informasjon om årets pensjonsregulering og et helhetlig bilde av den økonomiske situasjonen for våre pensjonister – grundigere enn det den tidligere proposisjonen gjorde. Hensikten med å legge fram en melding i forbindelse med statsbudsjettet er å få en tydeligere debatt om pensjonistenes inntektsutvikling ved å knytte diskusjonen direkte til behandlingen av statsbudsjettet, der også prioriteringer kan følges av penger gjennom forpliktende vedtak i Stortinget.

Dagens regler for regulering av alderspensjon ble innført fra 2011 som en sentral del av pensjonsreformen. Alderspensjonen reguleres som kjent med lønnsveksten og deretter et fratrekk på 0,75 pst. I flere år har dette gitt en økning av pensjonene utover det som ville vært et gjennomsnitt av pris- og lønnsutviklingen. I år da jobbene er usikre og lønnsveksten lav, vil det gi en mindre vekst i pensjonene.

Dagens regulering er godt begrunnet, ved at pensjonistenes inntektsutvikling står i forhold til de yrkesaktives inntektsutvikling. Det vil være feil og kan svekke oppslutningen om pensjonsreformen dersom vi skal øke byrdene på de yrkesaktive i perioder med svak lønnsvekst.

Det er viktig å se hvordan reguleringen av pensjoner slår ut over tid, ikke bare i enkeltår, og for hele perioden under ett har utviklingen vært positiv.

Det er også andre forhold enn den årlige reguleringen som påvirker pensjonistenes kjøpekraft. Regjeringen har økt grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister. Gjennom budsjettavtalene med Venstre og Kristelig Folkeparti er ensliges minstepensjon økt med 4 000 kr i flere omganger. Minstepensjonen til gifte og samboende er økt med 1 000 kr. Det er også foreslått en økning av minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister på 4 000 kr fra 1. september 2019. Samlet skattelette i perioden 2014–2018 er på om lag 4 mrd. kr for alderspensjonistene.

Disse tiltakene har bidratt til at pensjonistenes kjøpekraft har økt betydelig mer enn det som følger isolert sett av den årlige reguleringen.

Så til drøftingene: Pensjonistene og de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner er fortsatt involvert i den årlige reguleringen av grunnbeløpet og

pensjoner mv. gjennom de drøftingsmøtene som er mellom regjeringen og organisasjonene. Møteopplegget mellom regjeringen og organisasjonene på dette området har lang tradisjon, er nedfelt i en egen avtale og gjøres på samme måte nå som før. Jeg ser ikke at det foreligger sterke grunner til å endre dette opplegget når det følger de samme retningslinjene som det alltid har gjort.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [19:09:21]: Regjeringa har på egen kjøll sluttet å legge trygdeoppgjørene fram for Stortinget. Om det er å regne som en nedvurdering av pensjonistene eller av Stortinget, er jeg litt usikker på – kanskje av begge. Uansett gjør det at pensjonistenes drøftingsrett ikke lenger er reell. Ved uenighet om rammene blir det som regjeringa har bestemt – dermed basta! Men hva med omprioriteringer innenfor rammene? Pensjonistforbundet ønsker det, bl.a. for å hindre at de sosiale forskjellene mellom pensjonistene fortsetter å øke gjennom tida som pensjonist.

Arbeiderpartiet mener at dette ønsket kan ha noe for seg, og vi vil gjerne ha en sak om hvilke muligheter for omprioritering som finnes innenfor de rammene som drøftingsretten i trygdeoppgjørene setter. Men regjeringa vil tilsynelatende ikke, og spørsmålet mitt er ganske enkelt: Hvorfor vil ikke regjeringa det?

Statsråd Anniken Hauglie [19:10:10]: Trygdeoppgjøret legges jo fram – det er jo det vi debatterer her i dag. Vi mener at når trygdeoppgjøret legges fram sammen med statsbudsjettet, kan partiene i denne salen faktisk gjøre alvor av det de sier, ved å prioritere det i sine egne budsjetter. Vi har også sett gjennom de siste årene at det foretas andre prioriteringer for å styrke pensjonistenes økonomi.

Representanten Lise Christoffersen sier at drøftingen ikke er reell. Vel, drøftingen gjennomføres nå på nøyaktig samme måte som hvert eneste år – også under den forrige regjeringen. Det er ikke gjort noen endringer i hvordan drøftingsmøtene gjennomføres. Men etter at man lovregulerte reguleringen, har drøftingene en annen karakter enn den gangen man ikke hadde lovregulert reguleringen. Men det er ikke noe denne regjeringen har funnet på – det gjorde den forrige. Det er en god regulering, som jeg støtter fullt ut, og som jeg mener vi skal videreføre.

Lise Christoffersen (A) [19:11:12]: Takk for svaret.

Det er hele tida snakk om hva den forrige regjeringa gjorde, men i proposisjonen fra den forrige regjeringa står det presisert at pensjonistenes drøftingsrett videreføres i samme form som tidligere, så det bør en kanskje ta en ny titt på.

Pensjonsreformen inneholdt to innsparingstiltak. Det ene var levealdersjustering, det andre var at pensjoner under utbetaling skulle reguleres som gjennomsnitt av lønn og pris, og så valgte en en teknisk løsning som nå, år for år, har vist seg ikke å holde stikk i forhold til Stortingets løfte til pensjonistene.

Vi har foreslått før og foreslår igjen å legge om til faktisk gjennomsnitt av lønn og pris. Jeg lurer på: Igjen vil ikke regjeringa, men har statsråden andre argumenter enn de rent administrative – at det er mer tuklete og komplisert – for å si nei til dette ønsket fra pensjonistene selv?

Statsråd Anniken Hauglie [19:12:14]: Til innledningen i spørsmålet: Drøftingsretten videreføres på samme måte som før. Det er ikke gjort noen endringer i hvordan drøftingen gjennomføres. Den eneste forskjellen mellom nå og før er når på året pengene til oppgjøret bevilges. Tidligere flyttet Stortinget pengene i mai, nå bevilger Stortinget pengene i desember. Utover det er det ingen forskjell.

Det reguleringsregimet man valgte, er helt korrekt et enklere system enn alternativet. Det er lettere å beregne hvordan reguleringen skal være, når man gjør det på denne måten.

Så er det viktig å huske på at hvis man nå skulle gått tilbake igjen til et snitt av pris og lønn, ville man, i tillegg til et mer komplisert system, risikere at når vi nå går inn i gode år, kunne pensjonistene tape igjen, fordi de da ville få mindre lønnsutvikling enn det de vil få med dagens regime. Så det er fordeler og ulemper med begge systemene. Over tid jevner det seg ut og blir likt.

Lise Christoffersen (A) [19:13:19]: Takk for svaret.

Drøftingsretten som før – ja. Det legges fram for Stortinget som før – nei, sju og en halv måned etter at oppgjøret er avsluttet, får Stortinget det. Det er veldig vanskelig for Stortinget nå å sitte og forutse hva en skal forhandle om i mai, fram mot mai neste år. Det er jo tidspunktet som er avgjørende for om Stortinget skal ha noen innflytelse her eller ikke.

Pensjonistorganisasjonene er veldig klar over risikoen ved å gå over til faktisk gjennomsnitt av lønn og pris. De kan dette på fingerspissene og vil heller ha det sånn enn sånn som det er i dag, hvor flere årskull nå aldri har opplevd annet enn nedgang.

Da har jeg lyst til å avslutte mine spørsmål her med å spørre statsråden: Syns hun det er rettferdig at pensjonistene år etter år får nedgang i sin realinntekt når alle andre går i pluss?

Statsråd Anniken Hauglie [19:14:16]: Jo, drøftingene gjøres på samme måte i år som tidligere, det er kun tidspunktet på året da man bevilger pengene, som er forskjellig. Drøftingene er annerledes når reguleringene

er lovregulert, det sier seg selv, men drøftingene gjennomføres på samme måte som før. Der er det ingen endring. Stortinget har også innflytelse ved at man kan bevilge penger til ulike formål og initiativ i statsbudsjettet som vi i dag behandler.

Når man ser de ulike reguleringsregimene over tid, ser man at pensjonistene kommer ganske likt ut. I gode år får pensjonistene en bedre lønnsutvikling enn det man ville fått med et alternativt regime, i dårlige år får man lavere, men over tid jevner det seg ut. Det ville være krevende å ha et system som endrer seg nærmest fra år til år, litt avhengig av hvordan lønnsutviklingen skal være. Det ville være uforutsigbart og vanskelig å gjennomføre. Jeg mener at dagens regime viser seg å være godt, og det er altså bra for pensjonistene over tid, om ikke det er det i enkelte år.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:15:26]: Alle som har forhandlet med staten, vet at drøftingsrett er noe helt annet enn forhandlingsrett. Drøftingsrett er en rett til samtaler. Forhandlingsrett er noe som gir en både rettigheter og plikter, det ansvarliggjør organisasjonene på en helt annen måte. Det som skjer med drøftingsretten i dag, er at trygdeoppgjøret budsjetteres for kommende år. En bestemmer forutsetningene om høsten, med et tallmateriale en ikke har. Ved en forhandlingsrett kan en få et tallmateriale for inneværende år, og pengene tas av ymseposten. Det er helt uproblematisk.

Det som er det store spørsmålet, er da: Hvorfor er regjeringa redd for å gi pensjonistene forhandlingsrett? Er ikke det en naturlig del av et velorganisert samfunn? Stortingsflertallet kan uansett endre resultatet når det kommer til Stortinget.

Statsråd Anniken Hauglie [19:16:29]: Man får inntrykk av at denne regjeringen har gjort store endringer i hvordan dette systemet er, og i hvordan man beregner lønnsutviklingen til pensjonistene. Slik er det ikke. Vi følger lojalt opp de vedtakene som et nesten samlet storting fattet i forbindelse med pensjonsreformen. Det var gode, viktige og riktige tiltak for å få et mer bærekraftig pensjonssystem, som vi slutter fullt opp om, og som vi nå er i ferd med å fullføre gjennom den avtalen som vi inngikk med de ansattes organisasjoner i mars, om å fullføre pensjonsreformen i offentlig sektor.

Stortinget har full anledning til å styrke pensjonistenes økonomi på andre måter i statsbudsjettet, noe Stortinget også har gjort, både når det gjelder å endre gifte og samboendes pensjoner, og også gjennom å øke minstepensjonistenes pensjoner ved flere anledninger. Det har man full anledning til å gjøre.

Vi følger lojalt opp tidligere vedtak i Stortinget om pensjonsreformen. Jeg mener det er et godt regime, som bør videreføres.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:17:32]: Som jeg sa, en forhandlingsrett er noe som fører til et forhandlingsresultat eller til et brudd, og det er en forberedelse til Stortingets behandling. Enten det blir brudd eller det blir forhandlingsløsning, er det opp til Stortinget å bestemme hva som er statens utgifter. Stortinget kan plusse på – og kan også trekke fra, hvis det er flertall i Stortinget for det.

Det vi nå snakker om, er et system – det er helt korrekt, det som statsråden sier – som statsråden i all hovedsak har videreført fra den forrige regjeringa. Vi som representerer den forrige regjeringas regjeringspartier her i salen i dag, har kommet til en erkennelse av at dette systemet ikke fungerer tilfredsstillende. Våre erfaringer tilsier at det bør bli en endring, det bør bli en ansvarliggjøring av organisasjonene, og det bør bli en endring av prinsippene. Det er klart at ved en prisstigning som er lav, og en lønnsvekst som er høy, vil dagens system være best, men vi mener at det systemet som er foreslått, er utjamnende.

Statsråd Anniken Hauglie [19:18:42]: Det gis inntrykk av her at det er full enighet mellom pensjonistenes organisasjoner om at man skal gjeninnføre en forhandlingsrett. Det er det ikke. Det er også pensjonistorganisasjoner som ønsker at man skal ha dagens system, at det gamle systemet ikke nødvendigvis var fordelaktig for alle. Så det er uenighet også mellom pensjonistenes organisasjoner.

Vi forventer en lønnsvekst neste år. Det gjenstår å se hvordan den lønnsveksten vil slå ut for pensjonistenes inntekt, hvilket av regimene som vil være det mest fordelaktige. Mye kan tyde på at det er relativt likt neste år, men i en periode framover nå, der vi forventer en høyere lønnsvekst, vil pensjonistene tape på det regimet som opposisjonen nå ønsker å gjeninnføre. I tillegg til at pensjonistene vil risikere å tape, vil vi også få et langt mer komplisert og tuklete system, som vil være vanskeligere å praktisere.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [19:19:53]: Nå har flere av oss belyst hvordan pensjonister har fått tapt kjøpekraft de årene vi har hatt en borgerlig regjering. Det er en utvikling vi ikke ønsker, og derfor er de forslagene som nå er framsatt, framsatt.

Derfor vil jeg spørre statsråden: Hvorfor godtar statsråden at pensjonistene har tapt kjøpekraft hvert eneste år? Og hvorfor vil ikke statsråden gjøre noe for å endre på dette?

Statsråd Anniken Hauglie [19:20:24]: I den forrige debatten vi hadde, om budsjettet, var representanten Faret Sakariassen svært bekymret for situasjonen for arbeidsmarkedet i Rogaland. Det har jeg full forståelse for,

for Rogaland opplevde jo oljesmellen mer enn kanskje noen. Mer enn 50 000 mennesker mistet jobben, bl.a. som følge av oljeprisfallet. Mange måtte fryse lønningene sine, mange måtte gå ned i lønn, mange mistet også jobben og på den måten også lønn.

Det som reguleringsregimet tar hensyn til, er nettopp hvordan lønnsutviklingen er for den yrkesaktive befolkningen. Når det er gode tider, nyter pensjonistene godt av det – bl.a. når det har vært kraftig lønnsvekst, bl.a. som følge av oljenæringen, har pensjonistene også nytt godt av det. Men da vi fikk en stor nedtur i økonomien, en nedtur på arbeidsmarkedet, var også pensjonistene med på å bære det gjennom det reguleringsregimet vi har. Jeg mener reguleringsregimet er fornuftig, og jeg mener også at vi bør videreføre det.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [19:21:28]: Nå er det snart jul. Da kommer flere til å gå rundt juletreet, og til jul er det mange som liker å spise grøt. Men de to øvelsene bør ikke kombineres, nemlig å gå så mye rundt grøten som statsråden gjør nå. Jeg forventer et litt tydeligere svar i mitt siste spørsmål i denne replikkordvekslingen: Hvorfor vil ikke regjeringen gi partene i trygdeoppgjøret forhandlingsrett?

Statsråd Anniken Hauglie [19:22:00]: I dag er det slik at reguleringen er lovbestemt. Det er et bredt flertall i denne salen som har bestemt hvordan reguleringen skal være, som en del av et pensjonsforlik som skulle ha til hensikt å sikre et bærekraftig pensjonssystem også for framtidens generasjoner. Reguleringsregimet er dagens pensjonisters bidrag til den reformen. Morgendagens pensjonister har et helt annet pensjonssystem enn det dagens pensjonister har.

Jeg mener at det regimet man valgte, var fornuftig, nettopp fordi det følger lønnsutviklingen i gode og dårlige tider. I tillegg er dagens regime enklere enn det alternative regimet, og vi ser at over tid, når vi ser de ulike regimeene opp mot hverandre, kommer pensjonistene likt ut. Det bør være det viktigste: at vi har et reguleringsregime som gjør at pensjonistene kommer godt ut av det, og som også er lett å gjennomføre rent praktisk.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Lise Christoffersen (A) [19:23:09]: Representanten Erlend Wiborg spør og spør, så vi blir jo aldri ferdige her, vi må jo svare!

Han la vekt på historien og på regjeringen Stoltenberg II, men jeg tror at når historien om pensjonsforliket i Stortinget skal skrives, må en gå et hakk lenger bakover i tid. Først fikk en pensjonskommisjonen, så kom

St.meld. nr. 12 for 2004–2005 fra Bondevik II-regjeringen, og så har det gått i flere etapper i Stortinget med forhandlinger partiene imellom, fram til Ot.prp. nr. 37 for 2008–2009. Det er helt riktig at Fremskrittspartiet da var imot pensjonsforliket, men det var da. Nå er jo Fremskrittspartiet forpensjonsforliket, det har til og med finansminister Siv Jensen bekreftet på direkte spørsmål fra undertegnede. Så her må vi ha med hele historien, fra begynnelsen til der vi står i dag.

Så til de grader er Fremskrittspartiet nå med på pensjonsforliket at de ikke engang kan tenke seg å være med på å diskutere om Stortinget faktisk skal holde det løftet vi ga til pensjonistene om at pensjoner under utbetaling skulle reguleres som et gjennomsnitt av lønn og pris. Vi valgte en teknisk løsning som historisk sett hadde vist seg å gi kanskje til og med lite grann mer. Vi gjorde det for enkelhets skyld, så innhentet virkeligheten oss, og da må vi også være villige til å se på det på nytt. Men det vil ikke Fremskrittspartiet være med på, selv om pensjonistenes organisasjoner gjerne vil det.

Så sier representanten Wiborg at pensjonistene får så mye med Fremskrittspartiet fordi det er så mange skattekutt som kommer pensjonistene til gode. Også der har undertegnede bedt finansminister Siv Jensen om å få en oversikt over hvilke pensjonister som nyter godt av de skattekuttene – og det er jo pensjonistene med høye inntekter, det er ikke minstepensjonistene. Det er ikke de pensjonistene som har vanlige, normale gjennomsnittspensjoner, det er de som har høye pensjoner fordi de har hatt høy inntekt tidligere i livet, som nyter mest godt av det.

Så, til slutt, ble det oppfordret til at pensjonistene burde sette seg ned og lese igjennom budsjettet for å se om de har fått noe av Arbeiderpartiet. Da kan jeg kanskje gi en liten leseveiledning. Hvis en går til side 41 i innstillingen til budsjettet, viser vi der til at vi i Arbeiderpartiets alternative budsjett har foreslått en økning på 222,6 mill. kr, slik at alle som er reelle minstepensjonister, ikke bare de som har alderspensjon, skal få 4 000 kr ekstra. Det finner en der.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:26:31]: Det var også komiteens leder, Erlend Wiborg, som gjorde at jeg ba om et nytt innlegg, for jeg tror det er behov for at Wiborg kommer opp på talerstolen og forteller hva som er Fremskrittspartiets standpunkt i dag, hva som er Fremskrittspartiets standpunkt som parti. For vi har jo fått klarlagt tidligere her i dag at en har ett mulig standpunkt som parti og et annet standpunkt i regjering. Det kan være forståelig, det, jeg har noe erfaring jeg også.

Det som er interessant i innlegget til Wiborg, er at han feller en veldig hard dom over hva de rød-grønne

gjorde. Han sier at prinsippene for pensjonsregulering var feil, det som de rød-grønne la opp til, samtidig som vi ikke får klarhet i hva Fremskrittspartiet som parti mener nåframover. Vi har heller ikke fått noen forklaring på hvorfor Fremskrittspartiet er imot at det skal være forhandlingsrett for pensjonistene. Drøftingsrett og forhandlingsrett er to vidt forskjellige ting. Det som blir sagt av representanten, er at det er bra slik det er i dag, for da får vi en stortingsmelding som gir et helhetlig overblikk – som om en ikke kan få det dersom en får en proposisjon om våren. En proposisjon om våren kan jo inneholde alle de samme elementene som en stortingsmelding dersom regjeringa ønsker det, det er jo ikke noe problem at regjeringa bretter ut hele den totale politikken for pensjonistene. Det er klart at pensjonistenes organisasjoner vil hensynte det som skjer innenfor skatt, og det som skjer innenfor andre ytelser, for det er den helheten en sitter igjen med, som er avgjørende for pensjonistenes økonomiske og sosiale situasjon.

Så vil jeg anbefale at representanten Wiborg kommer opp og forteller hva som nå er partiets standpunkt, etter den harde tiraden han kom med mot de rød-grønnes politikk.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 8 og 9.

Sak nr. 10 [19:28:42]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten) (Innst. 115 L (2018–2019), jf. Prop. 34 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fire replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Heidi Nordby Lunde (H) [19:29:42] (ordfører for saken): I denne saken står en samlet komité bak forslaget til vedtak til lov i innstillingen. Det er ikke tradisjon for å kommentere en arbeidstvist mellom partene i arbeidslivet ytterligere. Derfor har heller ikke flertallet ytterligere merknader i denne saken.

Så kunne jeg latt det bli med det, men det jeg kunne tenke meg å kommentere, er omtalen av velferdsleverandører i merknadene til saken fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Høyre mener at velferdssamfunnet sikres best gjennom et samspill mellom det offentlige og private og ideelle aktører. Å ha et mangfold av tilbydere, enten det gjelder helse- og omsorgstjenester, barnehager eller barnevernsinstitusjoner, skjerper innovasjonsevnen og øker sjansene for et godt og tilpasset tilbud til flere. Dette bidrar til å sikre et helhetlig velferdstilbud, valgfrihet, medvirkning, tilpasning for brukerne og bedre kvalitet for brukerne.

Derfor har konkurranseutsetting av offentlige tjenester, der det offentlige tar ansvar for finansiering og oppfølging av kvaliteten i tjenestene, vært et viktig virkemiddel for å sørge for kvalitet og mangfold i tjenestetilbudet. Det gjelder også i dette tilfellet. Også i offentlig sektor streikes det når arbeidstakere ikke er fornøyd med arbeidsbetingelsene. Det er deres rett, som det også er i privat sektor.

Kravene til kvalitet i tjenestene og trygge arbeidsforhold for de ansatte må være de samme, uavhengig av hvem som eier tilbudet. Alle i norsk arbeidsliv skal ha ordnede lønns- og arbeidsvilkår. Offentlig sektor har et særlig ansvar for å bidra til dette og skal gå foran som et godt eksempel når de kjøper tjenester fra private leverandører.

Høyre mener at både ideelle og private aktører er viktige tilskudd til tjenestene, så lenge de er offentlig finansiert. Bruk av private helseinstitusjoner gir pasienten både større valgfrihet og bedre og raskere behandling. Dette motvirker et todelt helsevesen gjennom et bedre tilbud til alle. Pasientens helsetjeneste gir pasienten rask tilgang til behandling og valgfrihet til å velge det tilbudet som passer dem best. Under den forrige regjeringen så vi økende helsekøer og ventetider samtidig som ledig kapasitet hos private og ideelle aktører ikke ble benyttet.

For å snu den negative trenden har denne regjeringen bl.a. innført fritt behandlingsvalg, og under denne regjeringen er både ventetidene og antall pasienter i kø redusert, bl.a. fordi vi også bruker private velferdsleverandører.

Så litt tilbake til saken. Det er partene i arbeidslivet som har ansvaret for inntektsoppgjørene og for arbeidsfreden. Den frie forhandlingsretten, med adgang til bruk av kampmidler, innebærer at samfunnet også må tåle ulempen en arbeidskonflikt fører med seg. Samtidig er det allment akseptert at verken streik eller lockout skal ramme samfunnet på en måte som setter liv og helse i fare. Det er på dette grunnlaget regjeringen og Stortinget griper inn med tvungen lønnsnemnd – ikke fordi en av

partene har brukt et mindre legitimt virkemiddel enn den andre, det er ikke det som er vurderingstemaet her. På samme måte som det er viktig å ivareta arbeidstakerens kampmidler i framtiden, må også arbeidsgiverne sikres muligheten til å reagere på forhold i arbeidslivet som de er uenig i.

Leif Audun Sande (A) [19:33:04]: Ingen kan godt bebreida regjeringa for at dei greip inn med lønnsnemnd då dei gjorde det. Dei kunne kanskje ha venta nokre dagar, men med så mykje folk ute i streik og lockout, som det ville vorte etter den siste opptrappinga på arbeidsgjevar-sida, ville tvungen lønnsnemnd ikkje vore til å unngå.

Streik og lockout er legale verkemiddel i eit demokratisk samfunn. Ein streik oppstår når arbeidsfolk ikkje lenger er nøgde med den prisen dei får for arbeidskrafta si, og så nektar å selja ho. Ein lockout oppstår når arbeidsgjevarer synest han betalar for mykje for arbeidskrafta, og difor nektar å kjøpa ho lenger.

Arbeidskamp er i utgangspunktet ein styrkekamp mellom fleire arbeidstakarar som står samla, og ein eller fleire arbeidsgjevarar. Kven held ut lengst før ein må gje seg – arbeidstakarane, som tapar løn, eller arbeidsgjevarer, som tapar inntekt? Meininga er at eit demokratisk samfunn skal leggja til rette for at slike styrkekampar skal kunna finna stad utan at dette medfører andre konsekvensar. Difor har partane sikra seg når det gjeld konsekvensane som går ut over bedrifta, f.eks. mot at det skal skje materiell skade ved at noko ikkje vert halde ved like over lang tid. Dette har partane gjennom avtale i forkant slått fast, slik at avbøtande tiltak skal kunna gjerast utan at det vert sett på som streikebryting eller lockoutbryting. Det er elles ordna med dispensasjonar. Dette gjer dei fordi begge partane er avhengige av å ha ei bedrift å gå tilbake til som er i god stand når streiken eller lockouten ein dag er over. Ingen kan nekta å gjera arbeid ved opptrapping gjennom meir streik eller lockout slik at liv og helse vert sett i fare.

Dette kunne myndighetene oversett, for ingen av partane, etter å ha gjeve eit slikt varsel, ville tort å effektuera det. Men det er vanskeleg. Ein kan på ein måte ikkje seia at ein part som har varsla ei opptrapping som set liv og helse i fare, ikkje torer å setja i verk opptrappinga. Dessutan – skulle ein etter norske reglar gjort det, måtte ein ha blåst av heile streiken. Partane kan berre i fellesskap trekkja tilbake eit varsel om streik eller lockout. Difor vert den enkle og lette løysinga å gripa inn med lønnsnemnd der konsekvensane av opptrappinga vil skje. Så lenge det vert gjort, vil det òg i framtida verta varsla arbeidskampar som set liv og helse i fare.

I praksis betyr dette at retten til arbeidskrafta innan ein sektor der ein streik kan medføre fare for liv eller helse, ikkje er reell. Det er det ILO la til grunn då dei i 2016

behandla klagen på bruk av tvungen lønnsnemnd i vaskeristreiken i 2014, som gjorde at sjukehusa ikkje fekk vaska sengeklede og uniformer. I klartekst kjem ILO med denne anbefalinga til norske myndigheter:

ILO oppfordrer regjeringa til å diskutere med arbeidsmarkedets parter mulige måter å sikre at grunnleggende tjenester opprettholdes i tilfelle streik, hvis konsekvensene kan true befolkningens liv eller helse.

Det har ikkje regjeringa følgt opp. ILO er ein av dei viktigaste særorganisasjonane i FN, og eg finn det noko respektlaust av regjeringa. Det hadde vore ei enkel sak for regjeringa å kalla partane inn til ein konferanse for å drøfta retten til arbeidskamp sett i lys av ILOs anbefalingar.

Bruken av arbeidskamp der liv og helse hos delar av befolkninga bevisst vert sett i fare, eller ein part nektar å gripa inn for å hindra faren for at liv og helse går tapt, basert på full visse om at myndighetene går inn med lønnsnemnd, er ikkje eit system som eit demokrati bør vera stolt av. Eg håpar at statsråden vil følgja opp oppmodinga frå ILO, ta kontakt med partane og få på plass eit system som sikrar at grunnleggjande tenester kan oppretthaldast i tilfelle arbeidskamp, når konsekvensane kan true liv eller helse i befolkninga.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:37:38]: Det er en samlet komité som nå tilrår loven.

Dette er en alvorlig sak. NHO Service og Handel har provosert fram tvungen lønnsnemnd gjennom lockout-varselet sitt. Det er interessant å oppleve hvordan folkevalgte og fagorganiserte nå erfarer at NHO-foreningen NHO Service og Handel går foran for å svekke et velorganisert arbeidsliv og svekke jambyrdige økonomiske forhold mellom folk. Vi i Senterpartiet merker oss det med spesiell interesse.

Jeg vil berømme Sykepleierforbundet for deres opptrøden. De satte ikke liv og helse i fare. Det skjedde da NHO Service og Handel kom med sin lockout. De sa det også direkte, at man måtte ha lockout fordi bedriftene ikke tålte de økonomiske konsekvensene av arbeidskonflikten. Sykepleierforbundets krav holdt seg innenfor frontfagsrammen, slik at eksempelvis sykepleiere med ti års ansiennitet etter sine krav skulle få en lønn tilsvarende det som de hadde fått dersom de var organisert innenfor KS' avtale på tilsvarende måte.

Kommuner og stat har gjennom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten satt ut oppgaver som de etter loven har påseplikt for. Ved en lockout her kom både kommuner og spesialisthelsetjeneste i den situasjonen at de ikke hadde kapasitet til å ta over, og dermed satt en i saksa, for å si det praktisk.

Streikegrunnlaget var altså at en innenfor frontfagsmodellen og det som var forhandlet fram generelt som

ramme i samfunnet, skulle fordele det sånn at grupper som eksempelvis hadde ti års ansiennitet, skulle ha en lønn tilsvarende det en fikk dersom en hadde en avtale innenfor KS-området.

Senterpartiet er veldig tydelig på at vi støtter det prinsippet at ved konkurranseutsetting av offentlige ansvarsoppgaver skal ikke lønns-, arbeids- eller pensjonsforpliktelser brukes som argument. Det er ganske viktig. Vi har presisert dette i vår merknad, som vi dessverre er alene om, der vi sier at erfaringene ved denne saken «tilsier (...) at det offentlige må stille samme krav til lønns- og arbeidsbetingelser som det som gjelder for egne ansatte» – altså at den tariffavtalen som sykepleierne har eksempelvis innenfor kommunesektoren, skal gjelde, og det skal spesifikt stå hvis en har et politisk vedtak om at disse oppgavene settes ut til private selskaper. Dermed kommer vi utenom de problemene som vi nå har kommet opp i, og jeg vil oppfordre i hvert fall Senterpartiets representanter i kommunestyre rundt omkring til å påse at det skjer, slik at en ikke får tilsvarende situasjoner i noen av disse kommunene.

Til slutt: Når det gjelder de løse forslagene som er fremmet, det er to forslag fra SV og ett forslag fra Rødt, vil Senterpartiet stemme for forslag nr. 2, fra SV, og mot de to andre. Vi har litt problemer med SVs forslag nr. 2, hvor det står:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ansatte i private helsetjenester» – og jeg understreker helsetjenester – «skal ha lønns- og arbeidsvilkår på samme nivå som ansatte i de offentlige tjenestene.»

«Helsetjenester» er upresist; det omfatter mange typer oppgaver. Men vi forstår det sånn som jeg sa i vår merknad, nemlig at dersom kommuner eller stat setter ut helsetjenester som en har påseplikt for, til private, må en sikre at de lønns- og arbeidsvilkår som der gjelder, er i tråd med det som gjelder innenfor enten kommuner eller stat, dvs. Spekter-området.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [19:42:24]: En legitim og kontrollert streik ble brått avbrutt av et ekstremt og bokstavelig talt livsfarlig virkemiddel. NHO Service og Handel meldte at de ville ha plassfratredelse eller såkalt lockout for 501 sykepleiere. Det ble klart at NHO var villig til å sette liv og helse i fare for å stoppe en legitim streik. Mange syke mennesker ville blitt direkte berørt av NHOs lockout. Helsemyndighetene er klare: Det vil bli umiddelbar fare for liv og helse.

Når liv og helse står på spill, er det vanskelig, og kanskje umulig, å stemme mot tvungen lønnsnemnd. SV mener det er partene selv som skal bruke virkemidler og finne fram til løsninger i konflikter seg imellom. Å involvere Stortinget for å avslutte en legitim arbeidskonflikt er ingen smal sak, og det gjør oss veldig bekymret.

Det er verdt å minne om ILOs avgjørelse i forbindelse med vaskeristreiken i 2014, ILO-rapport nr. 378 fra juni 2016. Regjeringens bruk av tvungen lønnsnemnd i konflikten ble klaget inn for ILO av LO og Industri Energi. De ble gitt medhold i klagen. ILO uttalte da at myndighetene hadde opptrådd i strid med ILOs regler, og ba regjeringen om å ta opp med partene i arbeidslivet hvordan grunnleggende tjenester kan opprettholdes i forbindelse med en streik hvor konsekvensene kan true befolkningens liv og helse. Hadde man funnet en slik løsning som ILO ber om, kunne man unngått situasjoner som man nå opplevde i sykepleierkonflikten, og bruk av tvungen lønnsnemnd kunne vært unngått. Men regjeringen har ikke fulgt opp ILOs anmodning.

NHOs klare trusler om lockout tvang fram tvungen lønnsnemnd. Dette betyr at de ansatte i den private delen av helsesektoren ikke har samme streikerett som i resten av arbeidslivet, noe som er veldig alvorlig. Om NHO fortsetter å vifte med lockout hver gang de står i en konflikt, gir det i praksis private aktører i helsesektoren et fripass til å avslutte konflikter som omhandler lønns- og arbeidsvilkår, mens kommunene sitter igjen med ansvaret for liv og helse. Dette bør bekymre alle partier på Stortinget.

Regjeringens privatiseringsiver i helsesektoren presser stadig flere arbeidstakere over i en bransje som har vist at den ikke er redd for å ta i bruk drastiske virkemidler i en arbeidskonflikt. Det fører til et skille blant dem som jobber i helsesektoren – et skille som i siste instans går ut over pasientene. SV er bekymret over en utvikling der private aktører i økende grad er de som gjennomfører tjenestene, men samtidig ikke har det overordnede ansvaret.

Kommersielle aktører, i motsetning til offentlige og ideelle aktører, har profitt som overordnet mål, og det vil naturligvis påvirke deres prioriteringer. Det er en utvikling som bekymrer. Selv om helsetjenester utføres av private institusjoner og aktører på vegne av det offentlige, påhviler det likevel myndighetene et ansvar for den arbeidsgiverpolitikk som føres. Det er derfor alvorlig når NHO Service og Handel er villig til å benytte seg av maktmiddel som hindrer reell streikerett og svekker ansattes mulighet til å kjempe for sine lønnsvilkår. Privatiseringen av helse- og omsorgstjenester må ikke gå ut over ansattes lønns- og arbeidsvilkår, og de må ha samme streikerett som i offentlige tjenester.

Denne saken har mange viktige sider. Sykepleiere over hele landet gjør en livsviktig jobb, og jeg vil minne om de store rekrutteringsutfordringene denne sektoren står overfor framover. Vi mangler i dag 6 000 sykepleiere i Helse-Norge. Vi kan ikke passivt se på en utvikling som svekker arbeidstakernes rett til å streike for egne lønnsforhold. Dagens vedtak i denne salen viser at arbeidsta-

kernes rettigheter blir innskrenket med privatiseringen av velferdstjenester. SV mener regjeringen må ta grep for å sikre at den legitime forhandlingsretten og streikeretten ikke blir svekket.

Jeg tar opp de løse forslagene som SV har fremmet i saken, og vil varsle at SV også kommer til å stemme for Rødts løse forslag, nr. 3.

Presidenten: Representanten Eirik Faret Sakariassen har teke opp dei forslaga han viste til.

Erlend Wiborg (FrP) [19:47:06] (komiteens leder): For det første er jeg glad for at det er en enstemmig komité som avgir innstillingen – det tror jeg er viktig i saker som dette – selv om man ut fra debatten kan få inntrykk av at det er stor uenighet om det saken handler om. Men det er det ikke i dag, muligens med unntak av Rødt, som ikke har hatt ordet ennå og ikke sitter i komiteen. Men det skulle overraske meg om man velger det jeg ville kalle en uansvarlig linje, og går imot innstillingen.

Jeg tror det er viktig av og til å løfte blikket litt, for vi snakker her om noen grunnleggende deler av norsk arbeidsliv. Vi snakker egentlig om maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Man har gitt de ansatte streikevåpenet for å bygge opp deres mulighet til å sette makt bak kravene, men vi har selvfølgelig også gitt arbeidsgiver rett til å benytte seg av lockout. Det betyr at partene har to sterke verktøy, og da tror jeg at vi som nasjonalforsamling skal være forsiktig med å gripe inn i den frie lønnsdannelsen hos partene. Det er derfor jeg tok ordet nå, for når jeg hører et par av innleggene, høres det ut som – og det ser vi også av forslagene – at enkelte nå ønsker å skrenke inn og endre maktbalansen mellom partene, og frata eller begrense den ene partens rett og mulighet til å benytte seg av de virkemidlene. Det tror jeg ikke er heldig. Vi må ha den respekten for partene. I all hovedsak klarer partene å håndtere dette på en god måte, og heldigvis er det relativt sjelden vi må gå til tvungen lønnsnemnd.

Debatten har utviklet seg til litt å bli en generell debatt om konkurranseutsetting. Ja, jeg diskuterer gjerne konkurranseutsetting, selv om det i utgangspunktet ikke hører hjemme i denne saken. Da bør vi heller ha en annen, litt mer generell og overordnet debatt rundt det. Jeg skjønner fortsatt ikke hvorfor flere av partiene på venstresiden er så redde for å få et mangfold også innenfor helsesektoren. Jeg mener det gir bedre tjenester, og det er jo resultatet av og kvaliteten på tjenestene som må være det viktigste.

Spesielt stusser jeg veldig over Sosialistisk Venstrepartis forslag nr. 2, siden man vil frata partene, frata arbeidstakerne som jobber i en konkurranseutsatt sektor, muligheten til å forhandle om egen lønn. Forslaget

slik det foreligger, vil innebære at enkelte ansatte i konkurranseutsatte virksomheter vil måtte gå ned i lønn. Det synes jeg er veldig underlig. Jeg har selv vært lokalpolitiker i mange år og har vært med på å konkurranseutsette sykehjem, f.eks. Vi har både gode og dårlige resultater av det. Det var interessant å gå inn og se hvilke lønns- og arbeidsvilkår som var da. For noen grupper var lønnsvilkårene bedre enn det de hadde i kommunal sektor. Men slik forslaget foreligger nå, betyr det at Sosialistisk Venstreparti fremmer forslag her i salen om at en gruppe mennesker skal gå ned i lønn. Det er meget spesielt. Vi må ha respekt for at arbeidstakerorganisasjonene forhandler om lønn på vegne av seg, og at arbeidsgiverne forhandler på vegne av seg. Det er ikke en sak Stortinget bør bry seg om.

Det som heller kanskje burde vært diskutert – men det er en annen diskusjon – er å vurdere innføringen av en nasjonal minstelønn og si at det er et gulv som ingen skal komme under. Men det er dessverre et forslag som Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Arbeiderpartiet har stemt ned.

Seher Aydar (R) [19:51:36]: Da kan jeg avsløre at Rødt kommer til å stemme imot bruken av tvungen lønnsnemnd i sykepleierstreiken, fordi vi mener at sykepleierne kjempet en rettmessig lønnskamp for å heve minstelønnen i NHOs bedrifter. Da NHO gikk til full lockout, svarte regjeringen med å stoppe streiken gjennom bruk av tvungen lønnsnemnd. Vi mener streiken burde og kunne fortsatt hvis regjeringen hadde gjort jobben sin.

Norge har tidligere fått internasjonal kritikk for at vi ikke gjør nok for å sikre streikeretten, som er en grunnleggende rett. Det har blitt nevnt her før, men jeg nevner det igjen, for det trengs. Også under vaskeristreiken i 2014 brukte regjeringen tvungen lønnsnemnd, på grunn av frykt for liv og helse. Da var det Industri Energi som streiket. Sammen med LO fikk de medhold da de klaget til ILO, og det var fordi myndighetene opptrådte i strid med ILOs regler. ILO ba den gangen regjeringen drøfte med partene i arbeidslivet hvordan grunnleggende tjenester kan opprettholdes i forbindelse med en streik der konsekvensene kan true befolkningens liv eller helse. Denne klare anmodningen fra ILO burde regjeringen ha fulgt opp under sykepleierstreiken. Regjeringen burde avklart med NHO og Sykepleierforbundet hvordan denne arbeidskonflikten kunne gjennomføres uten at det var fare for liv og helse, men regjeringen var helt passiv fram til den gikk til tvungen lønnsnemnd. Regjeringens passivitet truer streikeretten. Det truer ikke bare streikeretten for sykepleiere og vaskeriansatte, men for alle som kjemper for en lønn å leve av og anstendige arbeidsforhold.

NHOs medlemsbedrifter viste denne høsten at de setter profittmotivet over hensynet til beboere og pasienter. Bedriftene ville innstille driften for å stoppe streiken. De private bedriftene i denne sektoren har også et lovpålagt ansvar for å ivareta liv og helse, og i de fleste helsetjenester vil en utestenging av sykepleiere sette liv og helse i fare.

Det var en tvungen lønnsnemnd som kom som bestilt fra NHO. Det var ikke sykepleierne, men NHO som satte liv og helse i fare ved å gå til full lockout. NHO burde derfor vært stilt til ansvar. NHO spekulerte i tvungen lønnsnemnd for å slippe å heve minstelønnen for Norges dårligst betalte sykepleiere. Det var åpenbart viktigere for NHO å sikre overskuddet til bedriftene sine enn å innfri de lavtlønnede sykepleiernes lønnskrav.

Rødt fremmer derfor et forslag for å stoppe arbeidsgivernes uansvarlige bruk av lockout. Vi ber regjeringen komme med forslag til hva som kan gjøres for å begrense arbeidsgivers adgang til lockout, når den brukes for å undergrave streikeretten. I sykepleierstreiken hadde Sykepleierforbundet tatt alle mulige hensyn til liv og helse ved et nøye gjennomtenkt streikeuttak. Det var ikke en uansvarlig streik, men en streik som skulle skåne brukerne og pasientene.

Det er noe feil med dagens lovverk når selv ansvarlige streiker i et stort forbund som Sykepleierforbundet kan bli avbrutt på en så enkel måte av NHO. Da blir streikeretten ikke lenger reell. Jeg forstår veldig godt frustrasjonen blant sykepleierne, som måtte gå tilbake på jobb uten at de fikk en reell mulighet til å streike. Jeg besøkte selv flere av de streikende sykepleierne. Jeg fikk høre hvor mye mindre de tjente enn sine kolleger som gjorde cirka samme jobb, bare i det offentlige. Før neste hovedtariffoppgjør, i 2020, må vi få et forbedret lovverk, slik at streikeretten blir reell.

Jeg tar med dette opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Seher Aydar har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Anniken Hauglie [19:56:07]: Det er partene som har ansvaret for inntektsoppgjøret og forhandlingene i forbindelse med dette. Den frie forhandlingsretten, med adgang til bruk av kampmidler, innebærer at samfunnet i de fleste tilfeller må tåle ulempene ved en arbeidskonflikt. Det er samtidig allment akseptert at verken streik eller lockout skal ramme samfunnet på en måte som setter liv og helse i fare. Med den makten som følger med det å ha kampmidler, følger det også et stort ansvar for å bruke dem med omhu.

Etter at meklingen mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel ikke førte fram, ble 56 sykepleiere tatt ut i streik 25. oktober. Statens helsetilsyn fulgte streiken nøye, og det ble ikke meldt om situa-

sjoner som medførte fare for liv og helse. Det var heller ikke varslet videre opptrapping av streiken.

Men etter at streiken hadde vart i om lag tre uker, varslet NHO Service og Handel lockout ved samtlige 65 bedrifter knyttet til overenskomsten. Det innebar at totalt 501 arbeidstakere ville ha vært borte fra arbeid.

Dagen før den varslede lockouten konkluderte Helsetilsynet med at den ville medføre umiddelbar fare for liv og helse. Deres konklusjon var klar og tydelig.

På bakgrunn av Helsetilsynets vurdering innkalte jeg partene til møte 20. november. Partene bekreftet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. Da meddelte jeg at regjeringen så det som nødvendig å fremme forslag for Stortinget om tvungen lønnsnemnd. Det ville ha vært uforsvarlig ikke å gripe inn, slik situasjonen hadde utviklet seg. Jeg kunne ikke ha ventet noen dager – dersom jeg tolket det representanten Sande sa, korrekt. Enhver som har lest Helsetilsynets rapport, ser det svært klart. Da er det mildt sagt oppsiktsvekkende om Rødt oppriktig talt mener at jeg ikke skulle ha grepet inn – med den krystallklare rapporten som Helsetilsynet oversendte. Det ville ha vært direkte fare for liv og helse.

Tvungen lønnsnemnd er ikke et virkemiddel som regjeringen ønsker å bruke. Det er uheldig at ansvaret for å løse konflikten blir skjøvet over på regjeringen. Dette har jeg også gjort klart overfor partene i denne konkrete konflikten og ved tidligere inngrep og andre anledninger. Dette er min tredje tvungne lønnsnemnd på under tre år, og det er for mye.

Mindretallet i komiteen tar opp regjeringens bruk av tvungen lønnsnemnd i vaskeristreiken i 2014. Da ble inngrepet klaget inn for ILO av LO og Industri Energi. Mindretallet i komiteen hevder at ILO ga LO medhold i klagen. Dette mener jeg ikke er en riktig framstilling. ILO kritiserte ikke selve inngrepet, for inngrepet var begrunnet i fare for liv og helse. Det ILO oppfordret norske myndigheter til å gjøre, var å diskutere med partene hvordan vi framover skal sikre at grunnleggende tjenester opprettholdes under en streik, slik at en streik eller en lockout ikke truer liv og helse.

I utgangspunktet mener jeg at nøkkelen til å begrense bruk av lønnsnemnd ligger hos partene. Det er flere måter partene kan gjøre det på, f.eks. kan de inngå avtaler om minimumsbemanning, de kan bruke tariffavtalenes regler om dispensasjoner eller bli enige om å overlate til Rikslønnsnemnda å løse konflikten med frivillig lønnsnemnd. Alt dette kan gjøres uten innblanding fra myndighetene. Og det er på mange måter en fallitterklæring mot den norske modellen dersom myndighetene må regulere partenes atferd fordi de ikke klarer å regulere den selv.

Men jeg vil for ordens skyld informere om at jeg i forbindelse med lønnsnemnden også besluttet at jeg

skulle invitere partene, lederne i hovedorganisasjonene, til et møte for å diskutere hvilke løsninger som finnes for å motvirke behovet for tvungen lønnsnemnd. Jeg mener at en statlig regulering burde ha vært unødvendig, og jeg håper vi kan komme til en felles forståelse av hvordan man skal håndtere konflikt, også i framtiden.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Leif Audun Sande (A) [20:00:36]: Eg kunne kanskje spart meg for denne replikken, på grunn av det siste statsråden sa. Forstår eg statsråden riktig, at ho no tek kontakt med partane i arbeidslivet for å forsøkje å sjå om ein kan finna fram til ei ordning, slik at ein unngår lønnsnemnd fordi liv og helse vert sett i fare, altså finn løysingar på problemstillingar som ILO peika på?

Statsråd Anniken Hauglie [20:01:04]: Jeg tror alle som var i det lønnsnemndsrommet, oppfattet at staten ikke var spesielt fornøyd med den situasjonen man var kommet i – for å si det forsiktig. Stemningen var ikke spesielt god. Jeg hadde jo besluttet i forkant at jeg ville invitere lederne til et møte når denne saken hadde lagt seg, for å diskutere måter å håndtere dette på. ILO har bedt oss om å drøfte dette med partene, og det skal vi nå gjøre. Men som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er det på mange måter en fallitterklæring hvis det er slik at vi må regulere partenes atferd. Jeg mener at styrken med den norske modellen nettopp er at vi har ansvarlige parter som tar et stort ansvar. Men de har også makt og myndighet til å bruke legitime kampmidler, og den makten pålegger partene et stort ansvar for nettopp å bruke dem på en måte som ikke setter liv og helse i fare.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:02:17]: Statsråden sa at samfunnet må tåle konsekvensen av arbeidskonflikt. Statsråden sa videre at det med maktmidler følger stort ansvar, og at hun har hatt tre tvungne lønnsmidler på tre år, og det er for mye – godt sagt, helt enig. Jeg kan ikke forstå annet enn at statsråden da umulig kan være glad for måten NHO Service og Handel opptrådte på, ved å provosere fram en situasjon som gjorde at statsråden ble satt sjakk matt på et område hvor kommuner og helseforetak har sørge-for-plikter etter spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Det som er interessant, er å diskutere og forebygge slike situasjoner, slik at vi kan opprettholde grunnleggende tjenester uten tvungen lønnsnemnd.

Mitt spørsmål er om en ikke burde, som i dette tilfellet, ved utsetting av arbeid til private, fra kommunenes spesialisthelsetjeneste, stille minst samme krav til lønns- og arbeidsbetingelser som de som gjelder for egne ansatte innenfor kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Statsråd Anniken Hauglie [20:03:24]: Jeg kjenner ikke til hva som ble krevd, hva som ble tilbudt i forhandlingsrommet, og hva som var årsaken til at man ikke kom til enighet. Det er det de som satt i forhandlingsrommet som best kjenner til. Det jeg registrerer, er at utfallet av konflikten havnet på mitt bord, og det misliker jeg sterkt, for jeg mener at partene burde ha håndtert denne konflikten selv.

Så kan jeg bare gjøre oppmerksom på at av de tre lønnsnemndene som jeg har hatt, har én konflikt kommet som følge av varsel om lockout fra arbeidsgivernes side, og to av konfliktene har kommet som følge av at arbeidstakerne har tatt ut for mange. Det har vært både i privat og i offentlig sektor.

Til lønns- og arbeidsvilkår: Det er slik at det er opp til partene selv å avgjøre lønns- og arbeidsvilkår innenfor sine områder, men kommunene og staten har jo som kjøpere av tjenester full anledning til å sette lønns- og arbeidsvilkår, og det er det også svært mange kommuner som gjør. Nå kjenner jeg ikke til alle kommunene, men den kommunen som jeg selv har vært med på å styre, hadde i alle fall krav om lønns- og arbeidsvilkår i sine kontrakter.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [20:04:30]: Jeg pleier vanligvis stå her med alvorlig ansikt og et skulende blick på statsråden, men denne gangen vil jeg åpne med å si at jeg er glad for de signalene som statsråden sender nå, for i likhet med statsråden mener jeg den situasjonen som en havnet i, burde vært unngått, og det bekymrer meg at NHO brukte det virkemidlet slik de gjorde.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden bekymret over at framtidig bruk av lockout i arbeidskonflikter innenfor kommersielle helsetjenester fratar ansatte hos private helseaktører streikerett?

Statsråd Anniken Hauglie [20:05:13]: Nå er bruk av lockout ekstremt sjelden. Det hører til sjeldenhetene at arbeidsgiverne går til det drastiske skritt – det er det også viktig å understreke her. Og som jeg sa i mitt svar til forrige spørsmålsstiller, har to av de lønnsnemndene som jeg har vært involvert i, vært fordi arbeidstakerne har tatt ut for mange, og den siste har vært etter varsel fra arbeidsgivernes side.

Mitt utgangspunkt er at lønnsdannelsen er partenes ansvar, og de har plikt til å påse at deres konflikt ikke utilbørlig rammer en uskyldig tredjepart. Jeg er opptatt av at man skal kunne ha gode private velferdstjenester også i framtiden, og da er det selvfølgelig viktig at også partene sørger for at man rigger konfliktene sine på den måten at det ikke setter liv og helse i fare.

Nå har det vært lønnsnemnd i både privat og offentlig sektor. Jeg ser ingen særlig forskjell på det. Nå skal jeg

ha et møte med lederne av hovedorganisasjonene, så får vi se hva vi kommer fram til, men det bør være unødvendig å regulere partenes atferd.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Leif Audun Sande (A) [20:06:39]: Det er sett fram tre forslag som eg skal seia litt om. Forslag nr. 1, frå SV, har me i Arbeidarpartiet sagt me ikkje kan støtta. Forslag nr. 2, frå SV, støttar me. Me meiner sjølvsagt at det er plass for partane i arbeidslivet innanfor dei rammane som det forslaget legg. Så er det forslaget frå Raudt, som me ikkje kan støtta i det heile. Å begynna å innføra ein slags proporsjonalitet i streikeretten, kan me ikkje støtta. Så me støttar forslag nr. 2, frå SV.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [20:07:29]: Alle har rett til sin egen mening, men alle har ikke rett til sine egne fakta. Representanten Wiborg kommer med en del påstander om SVs forslag som rett og slett er feil.

Jeg vil vise til et oppslag i Dagsavisen tidligere i år, om forholdene for ansatte i sykehjem i hovedstaden. Tall som Fagforbundet pleie og omsorg i Oslo har lagt fram, viser at mens en nyutdannet helsefagarbeider på et kommunalt sykehjem har en minstelønn på drøyt 367 000 kr, er minstelønnen for en tilsvarende stilling på et kommersielt sykehjem rundt 283 500 kr. Det tilsvarer en lønnsforskjell på over 84 000 kr. Jeg forstår at Fremskrittspartiet mener at private kommersielle aktører skal kunne ha lønn som en konkurransefordel, men SV mener at de som bærer velferdsstaten på sine skuldre, fortjener en anstendig lønn, enten de er ansatt i et kommersielt selskap som driver et sykehjem, eller i en kommune som driver et sykehjem. De folkene fortjener bedre lønn. Jeg tror representanten Wiborg er nødt til å se at det forslaget som SV har fremmet, er ment å heve lønnen også til folk som jobber i private kommersielle sykehjem o.l. Men det kan hende at representanten og representantens parti ikke ønsker det, nettopp fordi det må være ett område hvor kommersielle aktører kan tjene penger, og det er to steder man kan det – det er når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, og kvaliteten for brukerne. Det betyr at hvis vi fratar dem muligheten til dette, blir konkurransefordelen som private kommersielle aktører har, mindre. Og det er jo SV for.

Tore Storehaug (KrF) [20:09:50]: La meg kort klargjøre at Kristeleg Folkeparti i denne saka kjem til å stemme for innstillinga frå ein samrøystes komité, og meiner det er viktig. Vi kjem til å stemme mot dei lause forslaga som er sett fram.

Så vil eg òg seie at eg synest mange av dei refleksjonane som har kome fram i debatten, har vore gode, og det er lett å kunne stille seg bak dei. Det gjeld både når statsråden peikar på at med moglegheita til å bruke maktmiddel følgjer òg eit stort ansvar, og dei av representantane som har dratt fram at det kanskje særleg gjeld for helse- og omsorgsfeltet, der ein veldig lett kjem i situasjonar som handlar om liv og helse, og at det difor ligg eit særleg stort ansvar. Der har vi òg ei stor oppgåve med tanke på å løyse framtidas utfordringar med ei aldrande befolkning og eit stort behov for fleire sjukepleiarar.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Då er Stortinget klar til å gå til votering.

Sak nr. 1 er ferdigbehandla.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 16 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Audun Lysbakken på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 2–5, frå Anniken Huitfeldt på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 6 og 7, frå Anniken Huitfeldt på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 8 og 9, frå Liv Signe Navarsete på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 10–12 og 14, frå Audun Lysbakken på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 13, frå Christian Tybring-Gjedde på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 15, frå Seher Aydar på vegner av Raudt
- forslag nr. 16, frå Anniken Huitfeldt på vegner av Arbeidarpartiet

Kari Henriksen har bedt om ordet til ei røysteforklaring.

Kari Henriksen (A) [20:19:59]: Det er behov for å gi en stemmeforklaring siden Arbeiderpartiet stemmer imot forslag nr. 13.

Som det ble klargjort i redegjørelsen fra utenriksministeren og i den påfølgende debatten i sak nr. 1 i dag, er ikke dette et spørsmål som hører hjemme i Stortinget. Det er regjeringas ansvar – og regjeringas ansvar alene – å inngå og følge opp slike ikke-bindende erklæringer.

Det foreligger ingen sak i Stortinget, og utenriksministeren var tydelig på at hun ikke søkte verken velsignelse eller råd fra Stortinget, og at også regjeringa mener at dette er regjeringas ansvar. Det foreligger ikke noe beslutningsgrunnlag fra regjeringa, så vi kan ikke ta stilling til erklæringens innhold. Vi kan verken støtte eller gå imot at regjeringa tilslutter seg FNs migrasjonsplattform, eller gå imot regjeringa.

Arbeiderpartiet vil på denne bakgrunn stemme imot forslag nr. 13.

Presidenten: Liv Signe Navarsete har bedt om ordet til ei røysteforklaring.

Liv Signe Navarsete (Sp) [20:21:06]: Som eg sa på slutten av debatten for budsjettområdet vårt i dag, kjem heller ikkje Senterpartiet til å røyste for forslaget frå Framstegspartiet. Årsaka er mykje det same som føregåande talar ga uttrykk for. Dette er ei sak som ligg til regjeringa, innanfor deira område, å ta stilling til. Me har ikkje fått noko saksførelegg, og det er slik sett ikkje noko grunnlag for oss til å stemme verken for eller imot ei sak som ikkje er lagd fram for Stortinget. Så me kjem heller ikkje til å støtte det forslaget frå Framstegspartiet i dag.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til røysteforklaring.

Det vert votert over forslag nr. 15, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa innlede forhandlingar med leverandør av kampflyet F-35 for å stanse innkjøp av kampfly som ennå ikke er levert til Forsvaret eller planlagt levert i 2019, og i stedet prioritere Forsvarets defensive kapasiteter.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Raudt vart med 101 røyster mot 1 røyst ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.03)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa avslutte stasjoneringen av amerikanske soldater på Værnes og Setermoen.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.23)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 12, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa avlyse den planlagte bestillingen i 2019 av seks nye kampfly.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.41)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 13, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa avvise norsk tilslutning til FNs migrasjonsplattform (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration).»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 86 mot 16 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.58)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 8, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa framskande kjøp av stridsvogner til 2020 gjennom innkjøp av prototype i samsvar med anbefalinga frå Hærens Våpenskule.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 91 mot 11 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.17)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 9, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa om at nye EDI-tiltak ikkje blir vurderte før Stortinget har behandla rapport om alliert mottak.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 90 mot 12 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 11, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa opprette en post for opplysningsarbeid for fred på kap. 118 post 72, og fremme forslag til bevilgning på minst 6 mill. kroner i RNB.»

Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.56)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 14, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å opprette fond på nasjonalt nivå i land i konflikt og postkonflikt for å sikre oppreisning og rehabilitering til ofre for konfliktrelatert seksuell vold. Dette kan skje i samarbeid med FNs generalsekretærs spesialrepresentant for seksuell vold i konflikt, overlevernettverk og sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider med tematikken nasjonalt og lokalt i land hvor seksuell vold brukes, eller har vært brukt som våpen i krig. Dette er viktig for å støtte overlevende og bidra til forebygging.»

Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.16)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre samstemthet mellom satsingen på næringsfremme og menneskerettigheter gjennom å prioritere arbeid med menneskerettigheter i næringslivsbistanden.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.34)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 16, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innenfor de vedtatte budsjетtrammer disponere Luftforsvarets personell og materiellressurser for å opprettholde dagens dedikerte helikopterstøtte til Hæren og videreføre det nåværende beredskapsnivået på Bardufoss med ni Bell-helikoptre. 339 skvadron videreføres på

Bardufoss med helikopterstøtte til Hæren som hovedoppgave. Styrket helikopterkapasitet på Rygge realiseres ved økt antall flytimer, økt antall operative besetninger og økt plankapasitet.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 54 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.53)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 6 og 7, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak i landmaktproposisjonen – utarbeidet med medvirkning og tilslutning fra regjeringspartiene gjennom Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018) – om å sikre en reell dedikert helikopterstøtte for Hæren på Bardufoss, å beholde en høy oppsettingsgrad i Hærens 2. bataljon på Skjold og å gi Hæren en moderne stridsvognkapasitet tilgjengelig fra 2019.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre en modernisert form for krigsskadepensjon i forbindelse med den varslede evalueringen av de eksisterende kompensasjons- og erstatningsordningene for veteraner.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 64 mot 38 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.13)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det videre arbeidet for å forbedre og effektivisere vedlikeholdsvirksomheten i Forsvaret ikke skal skje basert på privatisering, men ivareta Forsvarets behov for fleksibilitet, kompetanse og sikkerhet, spesielt i krise og krig.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.32)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2, 4 og 5, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen respektere den norske arbeidslivsmodellen også for Forsvarets ansatte, stanse den planlagte husleieøkningen for forsvarsansatte og ikke gjennomføre endringer uten at det er oppnådd enighet med de forsvarsansattes organisasjoner.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til

Stortinget på egnet måte med en sammenstilling av erfaringene med anskaffelsesprosessen for NH90-helikoptre og allerede iverksatte og planlagte tiltak for framtidige anskaffelser i forsvarssektoren, basert på erfaringene med NH90-anskaffelsen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre helikopterkapasitet lik dagens nivå for Hæren, samstundes som kapasiteten i sør blir ivarettatt som planlagt.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.53)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

Rammeområde 4**(Utenriks)****I**

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	2 264 824 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	13 239 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	21 609 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	1 085 000	
	71	Hjelp til norske borgere i utlandet	184 000	
103		Regjeringens representasjon		
	1	Driftsutgifter	49 043 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 991 000	
115		Norgesfremme		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70 og 71</i>	12 912 000	
	70	Kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	38 050 000	
	71	Næringsfremme, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	7 859 000	
116		Internasjonale organisasjoner		
	70	Pliktige bidrag	1 605 201 000	
117		EØS-finansieringsordningene		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	1 559 000 000	
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021, <i>kan overføres</i>	1 218 000 000	
118		Utenrikspolitiske satsinger		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70, 71, 72 og 73</i>	85 532 000	
	70	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomsikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	325 818 000	
	71	Globale sikkerhetsspørsmål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	13 039 000	
	72	Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	38 621 000	
	73	Klima, miljøtiltak og hav mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	32 597 000	
	74	Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.	45 583 000	
140		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 573 979 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	151 942 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	31 554 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	279 377 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 662 000	
144		Norsk senter for utvekslingssamarbeid (Norec)		
	1	Driftsutgifter	53 449 000	
	70	Uttekslingsordninger, <i>kan overføres</i>	142 000 000	
150		Humanitær bistand		
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 716 700 000	
	71	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	300 000 000	
	72	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	380 000 000	
151		Fred, sikkerhet og globalt samarbeid		
	70	Fred og forsoning, <i>kan overføres</i>	435 900 000	
	71	Globale sikkerhetsspørsmål og nedrustning, <i>kan overføres</i>	282 700 000	
	72	Sårbare stater og regioner, <i>kan overføres</i>	705 890 000	
	73	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	292 300 000	
	74	Pliktige bidrag til FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	276 000 000	
152		Menneskerettigheter		
	70	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	535 157 000	
	71	FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR), <i>kan overføres</i>	165 000 000	
159		Regionbevilgninger		
	70	Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	447 807 000	
	71	Europa og Sentral-Asia, <i>kan overføres</i>	675 674 000	
	72	Afghanistan, <i>kan overføres</i>	574 500 000	
	75	Afrika, <i>kan overføres</i>	1 015 584 000	
	76	Asia, <i>kan overføres</i>	80 328 000	
	77	Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	130 350 000	
160		Helse		
	70	Helse, <i>kan overføres</i>	3 570 186 000	
	71	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	225 500 000	
	72	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	130 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
161		Utdanning, forskning og faglig samarbeid		
	70	Utdanning, <i>kan overføres</i>	2 764 456 000	
	71	Forskning, <i>kan overføres</i>	182 109 000	
	72	Kunnskapsbanken og faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	861 714 000	
162		Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi		
	70	Næringsutvikling og handel, <i>kan overføres</i>	621 700 000	
	71	Matsikkerhet og landbruk, <i>kan overføres</i>	1 091 966 000	
	72	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	1 142 000 000	
	73	Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC), <i>kan overføres</i>	75 000 000	
	75	NORFUND – tapsavsetning	468 750 000	
163		Klima, miljø og hav		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	37 900 000	
	70	Miljø og klima, <i>kan overføres</i>	973 642 000	
	71	Hav og marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	467 967 000	
164		Likestilling		
	70	Likestilling, <i>kan overføres</i>	372 219 000	
	71	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	100 000 000	
	72	FNs befolkningsfond (UNFPA)	530 000 000	
170		Sivilt samfunn		
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	2 128 471 000	
171		FNs utviklingsarbeid		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	615 000 000	
	71	FNs barnefond (UNICEF)	510 000 000	
	72	Andre tilskudd (FN), <i>kan overføres</i>	196 700 000	
172		Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	916 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	687 000 000	
	72	Strategisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	180 000 000	
	73	Gjeldslette, <i>kan overføres</i>	326 500 000	
179		Flyktningtiltak i Norge		
	21	Spesielle driftsutgifter	550 062 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	360 484 000	
1361		Samfunnet Jan Mayen		
	1	Driftsutgifter	54 600 000	
	30	Nytt hovedbygg på Jan Mayen	5 100 000	
		Totale utgifter		40 756 066 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	17 231 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	194 940 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	45 769 000	
4361		Samfunnet Jan Mayen		
	7	Refusjoner og andre inntekter	6 100 000	
		Totale inntekter		264 040 000

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 49 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.15)

Vidare var tilrådd:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2019 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutatap (disagio)/valutagevinst (agio) som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementet, postene 89 Valutatap (disagio)/Valutagevinst (agio).

IV

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om:

1. støtte ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	77	EØS-finansieringsordningen 2014–2021	10 637 mill. kroner
	78	Den norske finansieringsordningen 2014–2021	9 038 mill. kroner
162		Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi	
	70	Næringsutvikling og handel	50 mill. kroner
	72	Fornybar energi	100 mill. kroner

2. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 160 Helse, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
3. tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 5 400 mill. kroner samlet i perioden 2015–2023 under kap. 160 Helse.
4. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 under kap. 160 Helse.
5. tilskudd til Koalisjonen for innovasjon for epidemi-beredskap (CEPI) med inntil 1 600 mill. kroner under kap. 160 Helse, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Inntil 1 000 mill. kroner gis i direkte støtte til CEPI i årene 2017–2021 og inntil 600 mill. kroner i årene 2021–2025. Hele eller

delers av disse midlene kan fra 2019 gå via en finansieringsmekanisme forvaltet av Verdensbanken eller IFFIm.

6. tilskudd til International Finance Facility for Education (IFFEd) med inntil 850 mill. kroner i perioden 2019–2025 under kap. 161 Utdanning, forskning og faglig samarbeid, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
7. tilskudd til Det globale partnerskapet for utdanning (GPE) med inntil 2 070 mill. kroner i perioden 2018–2020 under kap. 161 Utdanning, forskning og faglig samarbeid, post 70 Utdanning.

VI

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2019 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for gamle og nye garantier på inntil 12 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

VII

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, -OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

VIII

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2019 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 om gjeldslette for utvikling innenfor den resterende ramme på 834 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet inklusive påløpte renter, belastes gjeldsplans ramme og ettergis uten bevilgning over bistandsbudsjettet. Rammen belastes ikke ved en eventuell ettergivelse av statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980), jf. Prop. 110 S (2012–2013).

IX

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2019 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas én gang i året.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account samt Multi Donor Account for Ukraine.
6. Utbetalinger av tilskudd til Ukraine Trust Fund for Military Career Transition forvaltet av NATO, kan foretas i henhold til fondets regelverk.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
8. Utbetalinger av tilskudd til akutt nødhjelpsarbeid kan i enkelte tilfeller foretas for opptil ett år frem i tid når dette er påkrevd for å sikre raske og nødvendige investeringer.
9. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av Verdensbanken, Afrikabanken, Asiabanken, Den interamerikanske utviklingsbanken og Det internasjonale fond for jordbruksutvikling kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.
10. Utbetalinger til Vaksinealliansen Gavi kan foretas årlig i tråd med organisasjonens finansieringsstrategi og regelverk.
11. Utbetalinger av tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) kan foretas i samsvar med fondets strategi og prosedyrer for fondsoppbygging.

X

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2019 kan fravike Bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XI

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar, i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB), i en selektiv kapitaløkning i banken, med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 0,57 mill. (UA tilsvarer IMFs spesielle trekkrettigheter XDR). Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023 og belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8,93 mill.
2. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.
3. Norge deltar i den 12. kapitalpåfyllingen i Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF-12) med et bidrag på

til sammen 229,44 mill. kroner for perioden 2017–2020, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 71 Regionale banker og fond.

4. Norge deltar i den 5. kapitaløkningen i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av inntil USD 47,6 mill. i perioden 2020–2024, som belastes kap. 172 Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette, post 70 Verdensbanken. Den norske statsgarantien i IBRD økes samtidig med inntil USD 354 mill.
5. Norge deltar i kapitaløkningen i Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av inntil USD 46,1 mill. innbetalt over perioden 2020–2024, som belastes kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 73 Det internasjonale finansieringsinstituttet (IFC).
6. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på inntil 520 mill. kroner over perioden 1. juli 2018–30. juni 2022. Innbetalingene belastes kap. 163 Klima, miljø og hav, post 70 Miljø og klima.
7. Norge deltar i den 11. kapitalpåfylling i Det internasjonale fond for jordbruksutvikling (IFAD-11) med et bidrag på til sammen 360 mill. kroner for perioden 2019–2021, innbetalt i tre årlige bidrag på 120 mill. kroner per år i 2019–2021. Innbetalingene belastes kap. 162 Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi, post 71 Matsikkerhet og landbruk.

XII

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under
kap. 1361 post 1

mot tilsvarende merinntekt under
kap. 4361 post 7

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

B.

Rammeområde 8

(Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
42		Ombudsmannsnemnda for Forsvaret		
	1	Driftsutgifter	7 300 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	821 030 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	128 779 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	10 242 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	66 346 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	29 724 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	333 283 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 171 164 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 47</i>	2 546 032 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	193 830 000	
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret		
	1	Driftsutgifter	9 217 413 000	
	71	Overføring til andre, <i>kan overføres</i>	22 252 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	316 418 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	5 566 035 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 389 630 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	5 292 845 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 394 798 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 005 584 000	
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	1 629 765 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	83 185 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761 post 45</i>	8 952 590 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	205 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	95 110 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761 post 45</i>	191 471 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	7 009 512 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1710 post 47</i>	1 176 449 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	1 157 875 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	866 848 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	990 316 000	
		Totale utgifter		58 870 826 000
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	25 745 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	3 892 456 000	
	47	Salg av eiendom	264 653 000	
4720		Felleskapasiteter i Forsvaret		
	1	Driftsinntekter	517 737 000	
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	11 895 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	91 984 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	55 089 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	109 679 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	5 766 000	
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold		
	1	Driftsinntekter	33 090 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	205 036 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	1 139 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter	774 747 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	39 115 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		6 028 631 000

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 49 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.48)

Vidare var tilrådd:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- a. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- b. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felleskapasiteter i Forsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 517 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	
	1	Driftsutgifter	1 100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	65 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	34 335 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	01	Driftsutgifter	25 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, inntekter og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2019 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2018–2019).
2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter som er presentert i Prop. 1 S (2018–2019), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2018–2019), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter med en kostnadsramme under 500 mill. kroner.
4. starte opp og gjennomføre eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhørende innredning) med en kostnadsramme under 200 mill. kroner.
5. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2018–2019).
6. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
7. igangsette planlegging og prosjektering av eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter (inkludert tilhø-

rende innredning) innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.

8. inkludere gjennomføringskostnader i eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter på post 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms-kategorier:
 - a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - d. kontorer og lignende
 - e. eiendommer for fremtidig utbygging.
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support and Procurement Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

X

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet gjennom Forsvarsbygg i 2019 kan kjøpe/innløse boliger med fellesgjeld, slik at samlet gjeld knyttet til eierskap av slike boliger ikke overstiger 100 mill. kroner.

Presidenten: Det vert først votert over III og VII.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 91 mot 9 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.08)

Presidenten: Det vert votert over VI.

Senterpartiet og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 90 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.27)

Presidenten: Det vert votert over IX.

Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 99 røyster mot 1 røyst.

(Voteringsutskrift kl. 20.27.47)

Presidenten: Det vert votert over II, IV, V, VIII og X.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Svalbardbudsjettet	Per post Kr.	Sum kap. Kr.
Utgifter				
0001		Tilskot til Svalbard kyrkje		
	70	Tilskot til Svalbard kyrkje	5 500 000	5 500 000
0003		Tilskot til Longyearbyen lokalstyre		
	70	Tilskot til Longyearbyen lokalstyre	165 000 000	165 000 000
0004		Tilskot til Svalbard museum		
	70	Tilskot til Svalbard museum	12 900 000	12 900 000
0005		Sysselemanden (jf. kap. 3005)		
	1	Driftsutgifter	70 400 000	70 400 000
0006		Sysselemandens transportteneste (jf. kap. 3006)		
	1	Driftsutgifter	205 000 000	205 000 000
0007		Tilfeldige utgifter		
	30	Skred- og bustadtiltak	45 000 000	
	70	Diverse tilskot	1 100 000	46 100 000
0009		Kulturminnetiltak		
	1	Driftsutgifter	2 100 000	2 100 000
0011		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmeis- teren for Svalbard		
	1	Driftsutgifter	1 900 000	1 900 000
0017		Norsk Polarinstitutt – refusjon		
	50	Refusjon	3 700 000	3 700 000

Kap.	Post	Svalbardbudsjettet	Per post Kr.	Sum kap. Kr.
0018		Navigasjonsinnretningar		
	1	Drift og vedlikehald	5 640 000	
	30	Nyanlegg og større vedlikehald, aerolykter, maritime fyr	560 000	6 200 000
0019		Meteorologisk institutt – husleige Bjørnøya og Hopen		
	1	Driftsutgifter	7 700 000	7 700 000
0020		Statsbygg, Svalbard (jf. kap. 3020)		
	1	Driftsutgifter	2 150 000	2 150 000
0022		Skattekontoret, Svalbard		
	1	Driftsutgifter	5 037 000	5 037 000
		Sum Svalbardbudsjettet		
		Sum departementets utgifter	533 687 000	533 687 000
Inntekter				
3005		Syssele mannen (jf. kap. 0005)		
	1	Diverse inntekter	300 000	
	2	Refusjonar m.v.	3 000 000	3 300 000
3006		Syssele mannens transportteneste (jf. kap. 0006)		
	1	Leigeinntekter	-	-
3009		Kulturminnetiltak (jf. kap. 0009)		
	1	Diverse inntekter	-	-
3022		Skattekontoret, Svalbard (jf. kap. 0022)		
	1	Diverse inntekter	330 000	330 000
3030		Skattar og avgifter		
	70	Skattar m.m.	167 800 000	
	71	Utførselsavgift	700 000	
	72	Utmålsgebyr, årsavgift	1 073 000	169 573 000
3035		Tilskot frå statsbudsjettet		
	70	Tilskot	360 484 000	360 484 000
		Sum svalbardbudsjettet		
		Sum departementets inntekter	533 687 000	533 687 000

II

§ 1 Bruksområde for vedtaket

Dette vedtaket gjeld utskriving av skatt på formue og inntekt for inntektsåret 2019 etter føresegnene i lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard. Vedtaket gjeld òg som grunnlag for utskriving av forskot på skatt for inntektsåret 2019, jf. lov om skatt til Svalbard § 5-1.

§ 2 Skatt på formue

Skatt på formue blir utrekna etter desse satsane:

- a) Personleg skattepliktig og dødsbu:
Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten og kommunane (maksimumssats).

- b) Selskap og samanslutning som nemnt i skattelova § 2-36 andre ledd, og som ikkje er fritekne etter skattelova kapittel 2:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten.

§ 3 Skatt på inntekt

Skatt på inntekt blir utrekna etter desse satsane:

- a) Inntekt som blir skattlagt ved lønnstrekk etter svalbardskattelova § 3-1:
Låg sats: 8 pst.
Høg sats: 22 pst.
- b) 22 pst. av den delen av selskapsoverskot som er høgare enn 15 mill. kroner, og som overstig summen av
- 10 gonger kostnadene til løn som blir skattlagt ved lønnstrekk

- 0,20 gonger skattemessig verdi av anlegg, fast eiendom og annan realkapital som er på Svalbard ved utgangen av inntektsåret.

c) Anna inntekt: 16 pst.

Personlege skatteytarar skal ha eit frådrag i alminneleg inntekt som er omfatta av c. på 20 000 kroner.

§ 4 Avrundingsreglar

Ved utrekning av skatt skal formue og inntekt avrundast nedover til næraste heile krone.

§ 5 Normalrentesatsen for rimeleg lån i arbeidsforhold

Normalrentesatsen som nemnd i skattelova § 5-12 fjerde ledd, jf. svalbardskattelova §§ 3-1 og 3-2, skal vere den same som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet.

§ 6 Aksjonær i utlandet

Skatt på utbytte m.v. etter skattelova § 10-13, jf. svalbardskattelova § 3-2, er fastsett til 20 pst.

§ 7 Inntekt etter svalbardskattelova § 6-3

For inntekt som blir skattlagt etter svalbardskattelova § 6-3, skal satsen vere 8 pst.

III

Meirinntektsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan overskride løyvinga på

1. kap. 5 post 1, tilsvarende inntekter ut over vedteke budsjett på kap. 3005 post 2.

2. kap. 6 post 1, tilsvarende inntekter ut over vedteke budsjett på kap. 3006 post 2.

3. kap. 9 post 1, tilsvarende inntekter ut over vedteke budsjett på kap. 3009 post 1.

IV

Meirinntektsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Finansdepartementet i 2019 kan overskride løyvinga på kap. 22 post 1, tilsvarende inntekter ut over vedteke budsjett på kap. 3022 post 1.

V

For budsjetterminen 2019 skal det svarast avgift til statskassen av kol som blir utført frå Svalbard, etter følgjande satsar:

- 1,0 pst. av verdien for dei første 100 000 tonna,
- 0,9 pst. av verdien for dei neste 200 000 tonna,
- 0,8 pst. av verdien for dei neste 300 000 tonna,
- 0,7 pst. av verdien for dei neste 400 000 tonna,
- 0,6 pst. av verdien for dei neste 500 000 tonna,
- 0,5 pst. av verdien for dei neste 600 000 tonna,
- 0,4 pst. av verdien for dei neste 700 000 tonna,
- 0,3 pst. av verdien for dei neste 800 000 tonna,
- 0,2 pst. av verdien for dei neste 900 000 tonna,
- 0,1 pst. av verdien for dei neste 1 000 000 tonna.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Føremål	Kroner
Utgifter			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 822 565 000 til kr 837 323 000	14 758 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, kan overførast, blir redusert med frå kr 10 022 000 til kr 1 022	9 000 000
	78	Noregs tilskott til NATO sitt og internasjonale driftsbudsjett, kan overførast, blir redusert med frå kr 243 520 000 til kr 173 520 000	70 000 000
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	

Kap.	Post	Føremål	Kroner
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1761 post 47</i> , blir redusert med	443 454 000
		frå kr 2 706 455 000 til kr 2 263 001 000	
1720		Felleskapasitetar i Forsvaret	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	1 126 960 000
		frå kr 9 750 057 000 til kr 10 877 017 000	
1723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	22 200 000
		frå kr 282 813 000 til kr 305 013 000	
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	150 612 000
		frå kr 5 205 315 000 til kr 5 355 927 000	
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	94 523 000
		frå kr 4 116 541 000 til kr 4 211 064 000	
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med	135 865 000
		frå kr 5 132 194 000 til kr 4 996 329 000	
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	62 792 000
		frå kr 1 338 370 000 til kr 1 401 162 000	
1735		Etterretningstenesta	
	21	Spesielle driftsutgifter, blir auka med	41 515 000
		frå kr 1 965 641 000 til kr 2 007 156 000	
1760		Forsvarsmateriell og større anskaffingar og vedlikehald	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1760 post 45</i> , blir auka med	106 689 000
		frå kr 1 653 611 000 til kr 1 760 300 000	
	44	Fellesfinansierte investeringar, nasjonalfinansiert del, <i>kan overførast</i> , blir auka med	15 072 000
		frå kr 81 331 000 til kr 96 403 000	
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1761 post 45</i> , blir auka med	30 312 000
		frå kr 5 943 403 000 til kr 5 973 715 000	
	48	Fellesfinansierte investeringar, fellesfinansiert del, <i>kan overførast</i> , blir redusert med	3 800 000
		frå kr 67 684 000 til kr 63 884 000	
	75	Fellesfinansierte investeringar, Noregs tilskott til NATO sitt investeringsprogram for tryggleik, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 post 44</i> , blir auka med	14 397 000
		frå kr 92 430 000 til kr 106 827 000	
1761		Nye kampfly med baseløysing	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1761 post 45</i> , blir redusert med	25 000 000
		frå kr 189 034 000 til kr 164 034 000	
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 post 45</i> , blir auka med	25 000 000
		frå kr 7 787 467 000 til kr 7 812 467 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1710 post 47</i> , blir auka med	288 000 000
		frå kr 1 022 487 000 til kr 1 310 487 000	
1790		Kystvakta	

Kap.	Post	Føremål	Kroner
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 950 664 000 til kr 983 244 000	32 580 000
1791		Redningshelikoptertenesta	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med frå kr 955 451 000 til kr 910 074 000	45 377 000
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med frå kr 1 010 666 000 til kr 859 945 000	150 721 000
Inntekter			
4700	1	Driftsinntekter, blir auka med frå kr 25 145 000 til kr 39 903 000	14 758 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter, blir redusert med frå kr 3 657 419 000 til kr 3 644 919 000	12 500 000
	47	Sal av eiendom, blir auka med frå kr 503 574 000 til kr 516 074 000	12 500 000
4720		Felleskapasitetar i Forsvaret	
	1	Driftsinntekter, blir auka med frå kr 318 360 000 til kr 1 217 992 000	899 632 000
4723		Nasjonalt tryggingsorgan	
	1	Driftsinntekter, blir auka med frå kr 11 618 000 til kr 33 218 000	21 600 000
4731		Hæren	
	1	Driftsinntekter, blir auka med frå kr 90 456 000 til kr 91 074 000	618 000
4760		Forsvarsmateriell og større anskaffingar og vedlikehald	
	1	Driftsinntekter, blir auka med frå kr 52 467 000 til kr 174 019 000	121 552 000
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, inntekter, blir auka med frå kr 54 792 til kr 101 451 000	46 659 000
	48	Fellesfinansierte investeringar, fellesfinansiert del, inntekter, blir auka med frå kr 71 536 000 til kr 250 998 000	179 462 000
4791		Redningshelikoptertenesta	
	1	Driftsinntekter, blir redusert med frå kr 863 284 000 til kr 818 284 000	45 000 000

II

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2018 kan gjere tingingar ut over dei gjevne løyvingane. Den samla ramma for nye tingingar og gammalt ansvar skal ikkje overstige følgjande beløp:

Kap.	Post	Nemning	Samla ramme (kroner)
1720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter	1 722 000 000

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
116		Deltaking i internasjonale organisasjonar	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar, vert redusert med frå kr 1 349 500 000 til kr 1 287 500 000	62 000 000
117		EØS-finansieringsordningane	
	77	EØS-finansieringsordninga 2014–2021, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 787 554 000 til kr 562 554 000	225 000 000
	78	Den norske finansieringsordninga 2014–2021, <i>kan overførast</i> , vert redu s e r t med frå kr 659 155 000 000 til kr 429 155 000	230 000 000
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 385 300 000 til kr 485 300 000	100 000 000
162		Overgangshjelp/sårbare statar og regionar	
	70	Overgangshjelp/sårbare statar og regionar, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 350 000 000 til kr 375 000 000	25 000 000
163		Naudhjelp, humanitær hjelp og menneskerettar	
	70	Naudhjelp og humanitær hjelp, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 4 677 202 000 til kr 4 711 280 000	34 078 000
164		Fred, forsoning og demokrati	
	73	Andre ODA-godkjende OSSE-land, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 405 500 000 til kr 417 500 000	12 000 000
	74	Sikkerheitssektorreform (SSR) og fredsoperasjonar, <i>kan overførast</i> , vert redu s e r t med frå kr 87 700 000 til kr 75 700 000	12 000 000
166		Klima, miljø og fornybar energi	
	72	Klima og miljø, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 1 050 200 000 til kr 1 070 200 000.	20 000 000
167		Flyktningtiltak i Noreg, godkjende som utviklingshjelp (ODA)	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 027 675 000 til kr 827 431 000	200 244 000
169		Global helse og utdanning	
	70	Global helse, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 3 233 916 000 til kr 3 247 918 000	14 002 000
170		FN-organisasjonar m.m.	
	76	FN og globale utfordringar, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 222 300 000 til kr 247 300 000	25 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
	78	Pliktige bidrag til FN-organisasjonar mv., <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 235 000 000 til kr 215 000 000	20 000 000
171		Multilaterale finansinstitusjonar	
	71	Regionale bankar og fond, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 837 000 000 til kr 839 164 000	2 164 000

II

Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB)

Stortinget samtykkjer i at Noreg deltek, basert på ein pro-rata lott, i ei reallokering av aksjar i Den afrikanske utviklingsbanken mellom ikkje-regionale medlemmer. For Noregs del inneber dette forplikting i form av ein innbetalt lott på til saman UA 90 000, som blir utbetalt som to like innskot i 2019. I tillegg inneber det ein auke i den norske garantiramma til AfDB med UA 1 400 000.

III

Stortinget sluttar seg til følgjande endringar i Svalbardbudsjettet for 2018: Kap. 3, post 70 Tilskot til Longyearbyen lokalstyre blir auka med 27 mill. kroner. Kap. 7 Tilfeldige utgifter, post 30 Skred- og bustadtiltak blir auka med 26 mill. kroner, kap. 7 post 30 blir påført stikkordet «kan overførast».

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 14 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–7, frå Hadia Tajik på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 8 og 9, frå Hadia Tajik på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 10 og 11, frå Hadia Tajik på vegner av Arbeidarpartiet
- forslag nr. 12, frå Per Olaf Lundteigen på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 13 og 14, frå Per Olaf Lundteigen på vegner av Senterpartiet

Det vert votert over forslaga nr. 13 og 14, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere nødvendig regelverk for at man kan få sanntidsinformasjon over hvem som har lovlig arbeidstillatelse i Norge.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen medvirke til at fakta

rundt sysselsetting for befolkningen samlet og for ulike grupper blir synliggjort.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Senterpartiet vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedtekne.*

(Voteringsutskrift kl. 20.29.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 12, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fra 1. august 2019 ha klart et regelverk som gir ungdommer med behov for varig tilrettelagt arbeid (VTA) rett på slik statlig finansiert plass.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.29.55)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 11, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens regelverk når det gjelder støtte til personer med cøliaki og non-cøliaki glutenintoleranse inntil et bedre faglig fundert forslag kan fremmes i samråd med brukerorganisasjonen, med virkning fra 1. juli 2019.»

Votering:

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 73 mot 29 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.12)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ak-

* Korrigert røystetal ved stortingssekretariatet: 90 røyster mot og 12 røyster for forslaget frå Senterpartiet

tivitetsreform med jobbgaranti for unge på gradert uføretrygd.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 71 mot 31 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.31)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 8 og 9, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avgrense anbudene av tiltakene Avklaring og Oppfølging til å omfatte ideelle aktører med utbytteforbud og med særlig vekt på ordnede lønns- og arbeidsvilkår, kvalitet, lokale forhold og nærhet til brukerne. Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget på egnet tidspunkt i løpet av 2019 om hvordan disse justeringene av tiltaksinnsatsen er gjennomført.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til endringer i ordningen med overgangsstønad som gir reell og fullført kompetanseheving som kan benyttes på arbeidsmarkedet.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 64 mot 38 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.49)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1–7, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-brukere som plutselig står uten inntekt på grunn av kapasitetsproblemer i Nav, automatisk får stønaden forlenget inntil nytt vedtak er fattet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen satse vesentlig mer på flere tiltaksplasser øremerket AFT. Dette må klart fremgå av tildelingsbrevet til Arbeids- og velferdsdirektoratet, som også må trekke opp en arbeidsdeling mellom Nav-egenregi og tiltaksarrangørene for AFT hva angår jobben med økt arbeidstilknytning for personer med nedsatt arbeidsevne.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre § 17 (1) i forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og om kjøp av renholdstjenester slik at bare godkjente renholdsvirksomheter lovlig kan tilby renholdstjenester til nærings- og privatmarkedet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene slik at arbeidsledige under 30 år med påbegynt videregående opplæring skal få muligheten til å fullføre mens de mottar dagpenger.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav endrer praksis når det gjelder tilretteleggingsgaranti på arbeidsplassen for personer med nedsatt funksjonsevne, slik at skriftlig tilretteleggingsgaranti foreligger seinest ved endt avklaring til arbeid.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med helsepass i form av en livslang attest til personer med livslang funksjonsnedsettelse.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Nasjonalforeningen for folkehelsen kan få tilskudd over statsbudsjettets kap. 872 post 70, på linje med andre bruker- og pårørendeorganisasjoner, for sitt interesse- og likemannsarbeid for demente.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.09)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Rammeområde 7

(Arbeid og sosial)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
600		Arbeids- og sosialdepartementet		
	1	Driftsutgifter	215 613 000	
601		Utredningsvirksomhet, forskning m.m.		
	21	Spesielle driftsutgifter	55 100 000	
	50	Norges forskningsråd	166 730 000	
	70	Tilskudd	34 730 000	
	72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk m.m.	16 280 000	
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 45</i>	71 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	352 500 000	
605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Driftsutgifter	11 671 125 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	33 320 000	
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter	54 185 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	303 690 000	
606		Trygderetten		
	1	Driftsutgifter	78 770 000	
611		Pensjoner av statskassen		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	17 500 000	
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	4 253 000 000	
	22	Sluttoppgjør, <i>overslagsbevilgning</i>	-1 849 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	161 000 000	
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	24 000 000	
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter	27 000 000	
	70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
615		Yrkesskadeforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	91 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
616		Gruppelivsforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	206 000 000	
621		Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	21	Spesielle driftsutgifter	80 975 000	
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	156 750 000	
	70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	121 975 000	
	74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.	13 735 000	
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	1	Driftsutgifter	250 000 000	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	7 110 545 000	
	77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	1 503 905 000	
	78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	68 120 000	
	79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	61 920 000	
635		Ventelønn		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	12 000 000	
640		Arbeidstilsynet		
	1	Driftsutgifter	639 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud	11 800 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 900 000	
642		Petroleumstilsynet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	284 500 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	29 400 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 700 000	
643		Statens arbeidsmiljøinstitutt		
	50	Statstilskudd	124 875 000	
646		Pionerdykkere i Nordsjøen		
	72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	3 300 000	
648		Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.		
	1	Driftsutgifter	19 700 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	1 600 000	
	70	Tilskudd til faglig utvikling	2 000 000	
649		Treparts bransjeprogrammer		
	21	Spesielle driftsutgifter - Treparts bransjeprogrammer	2 900 000	
660		Krigspensjon		
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	59 000 000	
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	159 000 000	
664		Pensjonstrygden for sjømenn		
	70	Tilskudd	37 000 000	
666		Avtalefestet pensjon (AFP)		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	2 490 000 000	
667		Supplerende stønad til personer over 67 år		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	345 000 000	
872		Nedsatt funksjonsevne		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	15 060 000	
	70	Funksjonshemmedes organisasjoner	224 358 000	
	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	29 097 000	
	72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	17 397 000	
2470		Statens pensjonskasse		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-652 695 000	
		2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	452 222 000	
		3 Avskrivninger	127 106 000	
		4 Renter av statens kapital	307 000	
		5 Til investeringsformål	55 645 000	-17 415 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	122 364 000	
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	85 000 000	
2541		Dagpenger		
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	10 253 000 000	
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	890 000 000	
2620		Stønad til enslig mor eller far		
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 940 000 000	
	72	Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid, <i>overslagsbevilgning</i>	170 000 000	
	73	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	91 700 000	
	76	Bidragforscott	704 200 000	
2650		Sykepenger		
	70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	37 190 000 000	
	71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 480 000 000	
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning</i>	1 000 000 000	
	73	Tilskudd til tilretteleggingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	268 660 000	
	75	Feriepenger av sykepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	2 080 000 000	
2651		Arbeidsavklaringspenger		
	70	Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	31 670 000 000	
	71	Tilleggsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	229 600 000	
	72	Legeerklæringer	425 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
2655		Uførhet		
	70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i>	92 950 000 000	
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i>	86 000 000	
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i>	41 000 000	
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
	70	Grunnstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 761 600 000	
	71	Hjelpestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 514 700 000	
	72	Stønad til servicehund	5 145 000	
	73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	130 000 000	
	74	Tilskudd til biler	846 900 000	
	75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	3 369 600 000	
	76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	310 000 000	
	77	Ortopediske hjelpemidler	1 637 300 000	
	78	Høreapparater	737 670 000	
	79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	50 450 000	
2670		Alderdøm		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	75 740 000 000	
	71	Tilleggpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	147 550 000 000	
	72	Inntektpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	2 730 000 000	
	73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i>	6 158 000 000	
2680		Etterlatte		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	1 090 000 000	
	71	Tilleggpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	805 000 000	
	72	Sært tillegg, <i>overslagsbevilgning</i>	85 000 000	
	74	Utdanningsstønad	300 000	
	75	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	5 000 000	
2686		Stønad ved gravferd		
	70	Stønad ved gravferd, <i>overslagsbevilgning</i>	196 000 000	
Totale utgifter				456 250 329 000
Inntekter				
3605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Administrasjonsvederlag	9 260 000	
	4	Tolketjenester	2 655 000	
	5	Oppdragsinntekter mv.	27 155 000	
	6	Gebyrinntekter for fastsettelse av bidrag	27 600 000	
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Gebyrinntekter, lån	23 000 000	
3615		Yrkesskadeforsikring		
	1	Premieinntekter	118 000 000	
3616		Gruppelivsforsikring		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Premieinntekter	98 000 000	
3634		Arbeidsmarkedstiltak		
	85	Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkedstiltak	200 000	
3635		Ventelønn mv.		
	1	Refusjon statlig virksomhet mv.	8 000 000	
3640		Arbeidstilsynet		
	4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	7 006 000	
	5	Tvangsmulkt	2 535 000	
	7	Byggesaksbehandling, gebyrer	22 725 000	
	8	Refusjon utgifter regionale verneombud	13 090 000	
3642		Petroleumstilsynet		
	2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	7 530 000	
	3	Gebyr tilsyn	71 170 000	
5470		Statens pensjonskasse		
	30	Avsetning til investeringsformål	55 645 000	
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	80	Renter	963 000 000	
5701		Diverse inntekter		
	71	Refusjon ved yrkesskade	940 000 000	
	73	Refusjon fra bidragspliktige	235 000 000	
	80	Renter	1 700 000	
	86	Innkreving feilutbetalinger	1 150 000 000	
	87	Diverse inntekter	26 950 000	
	88	Hjelpemiddelsentraler m.m.	63 000 000	
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs		
	70	Dividende	230 000 000	
5705		Refusjon av dagpenger		
	70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	26 000 000	
	71	Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bosatt i Norge	800 000	
Totale inntekter				4 130 021 000

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot
47 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 20.31.32)

Vidare var tilrådd:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 600 post 1	kap. 3600 post 2
kap. 601 post 21	kap. 3601 post 2
kap. 605 post 1	kap. 3605 postene 1, 4 og 5
kap. 605 post 21	kap. 3605 post 2

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 621 post 21	kap. 3621 post 2
kap. 640 post 1	kap. 3640 postene 6 og 7
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 8
kap. 642 post 1	kap. 3642 postene 6 og 7
kap. 642 post 21	kap. 3642 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan:

1. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 1 Driftsutgifter til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
2. omdisponere inntil 11 mill. kroner under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid i forbindelse med forsøket med VTA i kommunal regi.
3. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
4. omdisponere fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 79

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 774,8 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	855,2 mill. kroner

VI

Fullmakt til å starte opp Prosjekt 3 i IKT-moderniseringsprogrammet i Arbeids- og velferdsetaten

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan starte opp Prosjekt 3 i IKT-moderniseringsprogrammet i Arbeids- og velferdsetaten med utgangspunkt i en kostnadsramme på 847 mill. kroner. Utover denne rammen vil eventuelle ubrukte midler fra Prosjekt 2 kunne benyttes i Prosjekt 3.

Funksjonsassistanse i arbeidslivet inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 post 79.

5. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 1 Driftsutgifter.
6. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 50 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

VII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for gjennomføring av forsøk med velferdsobligasjoner

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan gi tilsagn som pådrar staten forpliktelser utover budsjettåret for å gjennomføre forsøk med velferdsobligasjoner innenfor en samlet ramme på inntil 10 mill. kroner i 2018 og 2019 på kap. 621 Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering, post 63 Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte.

VIII

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan ettergi rente- og avdragsfrie lån til arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

IX

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2019 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, postene 1, 21 og 45, refusjoner av kommunenes andel av utgifter til opprettelse og drift av Nav-kontorer.

X

Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2019 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse satsene¹:

	kroner
1a. Grunnstønad for ekstrautgifter grunnet varig sykdom, skade eller lyte etter lovens § 6-3 (laveste sats)	8 232
1b. Ved ekstrautgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	12 564
1c. eller til	16 464
1d. eller til	24 252
1e. eller til	32 868
1f. eller til	41 052
2a. Hjelpetønad etter lovens § 6-4 til de som må ha særskilt tilsyn og pleie grunnet varig sykdom, skade eller lyte	14 748
2b. Forhøyet hjelpetønad etter lovens § 6-5 til barn under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie	29 496
2c. eller til	58 992
2d. eller til	88 488
3. Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	23 990
4. Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a)2	
for første barn	47 724
for to barn	62 280
for tre og flere barn	70 572

¹ Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

² Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) gjelder fra 1. januar 2016 stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere og etterlatte som er i arbeid. Stønaden dekker 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.

Presidenten: Det vert først votert over III punkt 2 og 3 og VII.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.55)

Presidenten: Det vert votert over II, III punkt 1 og 4–6, IV, V, VI, VIII, IX og X.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
601		Utreiingsverksemd, forskning m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, blir auka med frå kr 52 235 000 til kr 53 035 000	800 000
	70	Tilskot, blir redusert med frå kr 27 430 000 til kr 23 830 000	3 600 000
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltninga	
	45	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehald, <i>kan overførast, kan nyttast under post 21</i> , blir redusert med frå kr 561 102 000 til kr 336 102 000	225 000 000
605		Arbeids- og velferdsetaten	
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 11 673 086 000 til kr 11 875 006 000	201 920 000
612		Tilskot til Statens pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 4 777 000 000 til kr 4 739 000 000	38 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 175 000 000 til kr 173 000 000	2 000 000
614		Bustadlâneordninga i Statens pensjonskasse	
	90	Utlån, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 4 300 000 000 til kr 4 900 000 000	600 000 000
634		Arbeidsmarknadstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøklarar, <i>kan overførast</i> , blir redusert med frå kr 7 407 535 000 til kr 7 202 815 000	204 720 000
635		Venteløn	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 20 000 000 til kr 21 000 000	1 000 000
640		Arbeidstilsynet	
	1	Driftsutgifter, blir auka med frå kr 629 429 000 til kr 630 944 000	1 515 000
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombod, blir auka med frå kr 11 577 000 til kr 14 683 000	3 106 000
648		Arbeidsretten, Riksmeklarer m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overførast, kan nyttast under post 1</i> , blir redusert med frå kr 1 527 000 til kr 527 000	1 000 000
660		Krigspensjon	
	70	Tilskot, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 69 000 000 til kr 68 000 000	1 000 000
	71	Tilskot, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 180 000 000 til kr 178 000 000	2 000 000
664		Pensjonstrygda for sjømenn	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	70	Tilskot, blir auka med frå kr 44 000 000 til kr 46 000 000	2 000 000
667		Supplerande stønad til personar over 67 år	
	70	Tilskot, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 330 000 000 til kr 320 000 000	10 000 000
2541		Dagpengar	
	70	Dagpengar, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 11 610 000 000 til kr 10 900 000 000	710 000 000
2542		Statsgaranti for lønnskav ved konkurs mv.	
	70	Statsgaranti for lønnskav ved konkurs mv., <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 840 000 000 til kr 865 000 000	25 000 000
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 1 930 000 000 til kr 1 840 000 000	90 000 000
	72	Stønad til barnetilsyn til einsleg mor eller far i arbeid, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 169 000 000 til kr 147 000 000	22 000 000
	73	Tilleggsstønader og stønad til skolepengar, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 92 000 000 til kr 69 000 000	23 000 000
	76	Bidragforskot, blir auka med frå kr 725 000 000 til kr 730 000 000	5 000 000
2650		Sjukepengar	
	70	Sjukepengar for arbeidstakarar mv., <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 36 290 000 000 til kr 35 490 000 000	800 000 000
	71	Sjukepengar for sjølvstendige, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 1 450 000 000 til kr 1 390 000 000	60 000 000
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspengar mv., <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 995 000 000 til kr 750 000 000	245 000 000
	75	Feriepengar av sjukepengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 010 000 000 til kr 2 075 000 000	65 000 000
2651		Arbeidsavklaringspengar	
	70	Arbeidsavklaringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 33 810 000 000 til kr 32 540 000 000	1 270 000 000
	71	Tilleggsstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 240 000 000 til kr 225 000 000	15 000 000
	72	Legeerklæringar, blir redusert med frå kr 425 000 000 til kr 410 000 000	15 000 000
2655		Uføre	
	70	Uføretrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 87 200 000 000 til kr 87 830 000 000	630 000 000
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 84 000 000 til kr 76 000 000	8 000 000
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemiddel mv.	
	70	Grunnstønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 910 000 000 til kr 1 920 000 000	10 000 000
	71	Hjelpestønad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med	20 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		frå kr 1 560 000 000 til kr 1 580 000 000	
	72	Stønad til servicehund, blir redusert med frå kr 5 000 000 til kr 2 720 000	2 280 000
	74	Tilskot til bilar, blir redusert med frå kr 740 000 000 til kr 685 000 000	55 000 000
	75	Betring av funksjonsevna, hjelpemiddel, blir redusert med frå kr 3 370 000 000 til kr 3 270 000 000	100 000 000
	76	Betring av funksjonsevna, hjelpemiddel som tenester, blir redusert med frå kr 305 000 000 til kr 295 000 000	10 000 000
	77	Ortopediske hjelpemiddel, blir redusert med frå kr 1 600 000 000 til kr 1 550 000 000	50 000 000
	78	Høyreapparat, blir redusert med frå kr 710 000 000 til kr 695 000 000	15 000 000
	79	Aktivitetshjelpemiddel for personar over 26 år, blir auka med frå kr 49 030 000 til kr 56 030 000	7 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 72 840 000 000 til kr 72 790 000 000	50 000 000
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 140 920 000 000 til kr 140 770 000 000	150 000 000
	73	Særtilllegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 6 180 000 000 til kr 6 100 000 000	80 000 000
2680		Etterlatne	
	71	Tilleggs pensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir redusert med frå kr 835 000 000 til kr 830 000 000	5 000 000
2686		Stønad ved gravferd	
	70	Stønad ved gravferd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 189 000 000 til kr 194 000 000	5 000 000
Inntekter			
3605		Arbeids- og velferdsetaten	
	4	Tolketenester, blir auka med frå kr 2 580 000 til kr 4 500 000	1 920 000
3614		Bustadlånneordninga i Statens pensjonskasse	
	90	Tilbakebetaling av lån, blir redusert med frå kr 12 300 000 000 til kr 12 000 000 000	300 000 000
3616		Gruppelivsforsikring	
	1	Premieinntekter, blir auka med frå kr 106 000 000 til kr 110 000 000	4 000 000
3634		Arbeidsmarknadstiltak	
	85	Innfordringar av feilutbetalingar, arbeidsmarknadstiltak, blir auka med frå kr 200 000 til kr 1 692 000	1 492 000
3635		Venteløn mv.	
	1	Refusjon statleg verksemd mv., blir auka med frå kr 12 000 000 til kr 13 000 000	1 000 000
	85	Innfordringar av feilutbetalingar av venteløn, blir redusert med frå kr 300 000 til kr 200 000	100 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
3640		Arbeidstilsynet	
	4	Kjemikaliekontroll, gebyrer, blir redusert med frå kr 6 809 000 til kr 5 326 000	1 483 000
	5	Tvangsmulkt, blir auka med frå kr 2 465 000 til kr 5 000 000	2 535 000
(NY)	6	Refusjonar, blir løyva med	3 500 000
	7	Byggesakshandsaming, gebyr, blir redusert med frå kr 22 085 000 til kr 20 100 000	1 985 000
	8	Refusjon utgifter til regionalt verneombod, blir auka med frå kr 12 720 000 til kr 14 826 000	2 106 000
(NY)	9	Gebyr for brot på arbeidsmiljøregelverket, blir løyva med	20 000 000
3642		Petroleumstilsynet	
	3	Gebyr tilsyn, blir auka med frå kr 69 165 000 til kr 70 489 000	1 324 000
5571		Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet	
	70	Petroleumstilsynet – sektoravgift, blir redusert med frå kr 106 640 000 til kr 101 565 000	5 075 000
5607		Renter av bustadlåneordninga i Statens pensjonskasse	
	80	Renter, blir redusert med frå kr 1 120 000 000 til kr 975 000 000	145 000 000
5701		Diverse inntekter	
	71	Refusjon ved yrkesskade, blir redusert med frå kr 949 927 000 til kr 840 843 000	109 084 000
	73	Refusjon frå bidragspliktige, blir auka med frå kr 240 000 000 til kr 255 000 000	15 000 000
	80	Renter, blir redusert med frå kr 1 700 000 til kr 700 000	1 000 000
	86	Innkrevjing feilutbetalingar, blir redusert med frå kr 1 300 000 000 til kr 1 225 000 000	75 000 000
	87	Diverse inntekter, blir auka med frå kr 16 600 000 til kr 27 200 000	10 600 000
	88	Hjelpemiddelsentralar m.m., blir redusert med frå kr 65 000 000 til kr 64 000 000	1 000 000
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs	
	70	Dividende, blir auka med frå kr 200 000 000 til kr 215 000 000	15 000 000
5705		Refusjon av dagpengar	
	70	Refusjon av dagpengar, statsgaranti ved konkurs, blir redusert med frå kr 28 000 000 til kr 23 000 000	5 000 000
	71	Refusjon av dagpengar for grensearbeidarar mv. busett i Noreg, blir redusert med frå kr 600 000 til kr 200 000	400 000

Votering:

Votering i sak nr. 8

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Under debatten har Lise Christoffersen sett fram to forslag på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre praksisen med at trygdeoppgjørene legges frem som egen sak for Stortinget, fra og med trygdeoppgjøret for 2019.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig legge frem sak om endring av reguleringsprinsippene for løpende pensjoner fra lønnsutvikling fratrasket 0,75 pst. til faktisk gjennomsnitt av lønns- og prisutvikling.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g:

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.02)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Meld. St. 5 (2018–2019) – Regulering av pensjoner i 2018 og pensjonisters inntektsforhold – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Lise Christoffersen på vegner av Arbeidarpartiet
- forslag nr. 2, frå Per Olaf Lundteigen på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre at organisasjonene som deltar i trygdeoppgjøret, får forhandlingsrett.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 83 mot 19 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.55)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvilke muligheter for omprioriteringer som finnes innenfor de rammene drøftingsretten i trygdeoppgjøret setter.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 64 mot 38 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.23)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Dokument 8:233 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Solfrid Lerbrekk, Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski og Arne Nævra om å gi trygdeoppgjøret fullverdig behandling i Stortinget for å vise landets eldre den respekten de fortjener – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 81 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 20.34.57)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tre forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Eirik Faret Sakariassen på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, frå Seher Aydar på vegner av Raudt

Det vert votert over forslag nr. 3, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til hva som kan gjøres for å begrense arbeidsgivers adgang til lockout, når den brukes for å undergrave streikeretten.»

Sosialistisk Venstreparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget frå Raudt vart med 93 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.37)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ansatte i private helsetjenester skal ha lønns- og arbeidsvilkår på samme nivå som ansatte i de offentlige tjenestene.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 54 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.57)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, med den tvungne lønnsnemnden som bakgrunn, ta nødvendige grep for å hindre at retten til forhandling og streik ikkje blir uthulet som følge av privatisering, og redegjøre for Stortinget om resultatene av dette arbeidet.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 94 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.15)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten)

§ 1

Twisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f) og g) for å løse tvisten.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Presidenten: Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringsstavlene viste at 96 representantar hadde røysta for tilrådinga frå komiteen og 1 representant hadde røysta imot.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.41)

Åsunn Lyngedal (A) (fra salen): Jeg fikk ikke stemt.

Presidenten: Då er det 97 representantar som har røysta for tilrådinga frå komiteen, og 1 representant som har røysta imot.

Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 95 røyster mot 1 røyst.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.05)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Sak nr. 11 [20:37:21]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 20.38.

